

INNOCENTII PAPÆ

HUIUS NOMINIS TERTII

SERMONES DE SANCTIS.

SERMO PRIMUS.

IN NATIVITATE DOMINI.

De multiplici verbo, de carnis quadruplici acceptione, et cur Verbum caro factum sit.

Verbum caro factum est, et habitavit in nobis **A** nascitur æternanter, de matre temporaliter, in mente spiritualiter. Æternaliter conceptus de divinitatis arcano, temporaliter profertur ex matris utero, spiritualiter scribitur digito Dei. De verbo concepto secundum divinam nativitatem ex Patre dicit Joannes : *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum.* De verbo prolato secundum nativitatem humanam ex matre loquitur Isaias (cap. ix) : « Verbum misit Dominus in Jacob, et cecidit in Israel. » De verbo scripto secundum nativitatem gratuitam in mente Lucas (cap. iii) testatur : « Factum Domini super Joannem Zachariæ filium in deserto. »

(Joan. i).
Juxta communem sensum loquendi, multis modis accipitur verbum. Est enim verbum quod corde concipitur, verbum quod ore profertur, verbum quod calamo scribitur. Corde concipitur intellectus, ore profertur sonus, calamo scribitur signum. Intellectus in mente, sonus in aere, signum est in imagine. Quia vero « spiritus est qui vivificat, » de carnalibus ad spiritualia transeamus; « caro enim non prodest quidquam (Joan. vi). »

Est enim verbum humanum, et verbum divinum. Verbum humanum transit prolatum; verbum divinum permanet natum. De illo dicit poeta :

Et semel emissum volat irrevocabile verbum.

(HORAT., Ep. I, XVIII, 71.)

De isto dicit Propheta : « Verbum Domini manet in æternum, cogitationes cordis ejus in generatione et generationem (Psal. xxxii). » Verbum Dei Patris est Dei Filius, per quem « Ipse dixit, et facta sunt; mandavit, et creata sunt (ibid.). » Nam omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil. « Verbo Domini cœli firmati sunt, et spiritu oris ejus omnis virtus eorum (Psal. xxviii). » Sicut enim per verbum exprimitur intellectus, ita per Filium Pater innotatur, juxta quod ipse dicit in Evangelio : « Pater, ego clarificavi te super terram, ego manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo (Joan. xvii). » Propter quod ipse Filius sermo Patris nuncupatur. Scriptum est enim : **C** « Omnipotens sermo tuus, Domine, a regalibus sedibus venit (Sap. xviii); » et alibi : « Ecce nomen Domini venit de longinquo (Isa. xxxi). » Est autem hoc Verbum conceptum, prolatum, et scriptum. Conceptum, secundum nativitatem divinam; prolatum, secundum nativitatem humanam; scriptum, secundum nativitatem gratuitam. Secundum nativitatem divinam conceptum de Patre; secundum nativitatem humanam, natum ex matre; secundum nativitatem gratuitam, scriptum in mente. De Patre;

B est autem verbum supernum, verbum internum, et verbum externum. Verbum supernum, Deus et caro; internum, spiritus et vita; verbum externum, semen et gladius. Verbum Deus secundum æternitatem, quoniam *in principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum.* Verbum caro secundum humanitatem, quia *Verbum caro factum est et habitavit in nobis.* Verbum spiritus, intelligentibus; verbum vita, credentibus; unde : « Verba quæ locutus sum vobis, spiritus et vita sunt (Joan. vi). » Verbum semen in propagandis virtutibus; unde : « Semen est verbum Dei (Luc. viii). » Verbum gladius, in vitiis amputandis; unde : « Et gladius spiritus, quod est verbum Dei (Ephes. vi). »

Sane fit Verbum caro, fit panis caro, fit homo caro. Verbum fit caro per unionem, panis fit caro per conversionem, homo fit caro per commistionem; per unionem personalem, per conversionem sacramentalem, per commistionem carnalem. De primo dicitur : *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis;* de secundo legitur : « Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita (Joan. vi); » de tertio vero scribitur : « Propter quod relinquet homo patrem et matrem, et adhærebit uxori suæ : et erunt duo in carne una (Gen. ii). » Itaque jam non sunt duo, sed una caro. Nomine carnis quandoque desi-

gnatur natura, quandoque persona, quandoque fragilitas, quandoque carnalitas. Natura, cum dicitur : « Alia est caro piscium, alia volucrum, alia jumentorum (I Cor. xv) ; » persona, cum dicitur : « Videbit omnis caro salutare Dei nostri (Luc. iii) ; » fragilitas, ubi dicitur : « Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est (Gen. vi) ; » carnalitas, ubi dicitur : « Caro et sanguis regnum-Dei non possidebunt (I Cor. xv). » Cum ergo dicitur : *Verbum caro factum est*, nomine carnis intelligitur vel habitus, vel humanitas. *Verbum enim caro factum est*, id est Deus est incarnatus ; quia « factus est ex semine David secundum carnem (Rom. i). » Ac per hoc solvitur quæstio illa, qua dicitur : Cum homo sufficienter ex anima constet et carne, cur propter unam partem *Verbum* dicitur *caro factum*, et propter alteram, *verbum* non dicitur factum anima ; præsertim cum major sit similitudo inter *Verbum* et animam, quam inter *Verbum* et carnem ? Quia scilicet incarnatum significat habitum, id est carne vestitum : quod convenit *Verbo* ; animatum vero significat vitam, id est anima vegetatum, quod *Verbo* non convenit ; *Verbum* enim non vivificatur ab anima, sed potius vivificat animam. Vel per synecdochen *Verbum* dicitur *caro factum*, id est Deus factus homo ; nam « homo factus est in ea, et ipse fundavit eam Altissimus (Psal. lxxxvi), » secundum quod alibi dicitur : « Effundam de spiritu meo super omnem carnem (Joel. ii). » Antèquam *Verbum* caro fieret, procul habitabat a nobis : ubi vero *factum est caro Verbum*, habitavit in nobis, non solum per gratiam, Verum etiam per naturam. Ille enim « est Deus noster, » qui secundum prophetam « in terris visus est, et cum hominibus conversatus est (Baruch iii), » os ex ossibus nostris, et caro de carne nostra. Illos autem inhabitat, quos templum Spiritus sanctus constituit, sicut dicit Apostolus : « Templum Dei sanctum est, quod estis vos (I Cor. iii), » propter quod ipse Dominus dicit in Evangelio : « Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus (Joan. xiv), » et iterum : Vobiscum, inquit, ero usque ad consummationem sæculi (Matth. xxviii).

Quatuor enim ex causis *Verbum caro factum est* : ut superbos humiliaret, ut inimicos reconciliaret, ut servos redimeret, ut amicos nutriret. « Cum enim in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo : sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo (Phil. ii). » Quod Apostolus dicit : « Exinanivit, » Propheta dicit : « Abbreuiatum. » — « *Verbum*, inquit, abbreviatum faciet Dominus super terram (Psal. x). » Vitium quippe superbiæ, per humilitatis virtutem oportuit expiari ; quia contraria contrariis curantur : ut quantum fuit superbiæ vitium, tanta foret virtus humilitatis. Vitium autem superbiæ tantum fuit, ut homo vellet esse sicut Deus, sicut serpens illi promiserat :

A « Eritis sicut dii, scientes bonum et malum (Gen. iii). » Tanta ergo debuit esse virtus humilitatis, ut Deus fieret sicut homo ; juxta quod dicit Apostolus : « Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominis factus, et habitu inventus ut homo. » *Verbum ergo factum est caro*, ut daret nobis humilitatis exemplum : quatenus qui superbi recessimus, humiles redeamus. « Initium enim omnis peccati est superbia (Eccli. x). » Per hanc angelus peccavit in cœlo, qui dixit : « Ponam sedem meam ad aquilonem, et ero similis Altissimo (Isa. xiv). » Per hanc homo peccavit in paradiso, cui dictum est : « Eritis sicut dii, scientes bonum et malum. »

B Hoc vitium primum in peccante, ultimum in penitente : quo accedente peccatum committitur, quo recedente peccatum dimittitur ; quia quam cito mandatum contempnimus divinum, tam cito contra Dominum superbimus : et quam cito pro peccato compungimur, tam cito coram Deo humiliamur. *Verbum ergo factum est caro*, ut sicut humiliatus est Deus pro homine, Dominus pro servo, Creator pro creatura : ita humilietur homo pro Deo, servus pro Domino, creatura pro Creatore ; quoniam « qui se humiliat, exaltabitur : et qui se exaltat, humiliabitur (Luc. xiv). » — « Deus enim superbis resistit, humilibus autem dat gratiam (Jac. i). » Inter Deum et hominem gravis erat inimicitiarum discordia, quoniam homo peccando servum subtraxit et abstulit Deo, quem tradidit et subiecit diabolo. Pax igitur inter eos fieri rationabiliter non poterat, nisi damnum quod intulerat, restauraret. Homo vero nihil habebat, quod digne Deo recompensaret pro damno ; quia si quid Deo de rationabili redderet creatura, pro rationabili sublata substantia, minus esset : sed hominem non poterat digne restituere, quia justum et innocentem abstulerat, et neminem nisi peccatorem inveniebat. Videns itaque Deus hominem sua virtute non posse jugum damnationis evadere, primo prævenit eum per solam misericordiam, ut deinde liberaret etiam per justitiam. Ut ergo Deus placari posset ab homine, dedit Deus homini gratis, quod homo pro debito redderet Deo. Dedit igitur homini hominem, quem restitueret homo pro homine : qui, ut recompensatio digna fieret, priori non solum esset æqualis, sed major. Quocirca *Verbum caro factum est*, ut daretur hominibus Deus homo, sicut prædixerat Isaias :

C « Puer natus est nobis, et Filius datus est nobis (Isa. ix), » quatenus inter Deum et hominem legitime mediaret. Si enim alterius tantum esset naturæ, non utrique communis, quocirca nec esset idoneus, ut inter eos pacis fœdera reformaret. « Mediator enim unius non est, » ut inquit Apostolus (Gal. iii) : et ob hoc in nativitate Christi cœlestis militiæ multitudo psallebat : « Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis (Luc. ii). » — « Ipse est enim pax nostra, qui fecit

utraque unum (*Ephes. II*); › lapis angularis, qui duos e diverso parietes in uno novo homine copulavit (*ibid.*). Poterat Deus hominem solo verbo per potentiam liberare, sed maluit eum redimere pretio per justitiam, ut eum non ad potentiam, sed ad justitiam invitaret. Et justum erat, ut homo per pretium pœnæ redimeretur a debito culpæ: placando per pœnam, quem offenderat per culpam. Nullius enim pœna sufficere poterat ad pretium redemptionis humanæ pro omnibus: præsertim cum quilibet esset debitor pœnæ: non solum ex iniquitate commissa, verum etiam ex labe contracta; nam «si dixerimus quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus, et veritas in nobis non est (*I Joan. I*). › «Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum (*Psal. XIII*). › Quocirca *Verbum caro factum est*, ut in carne mundissima, quæ prorsus esset immunis a culpa, sustinendo pœnam indebitam, pretium redemptionis humanæ Deo persolveret, «factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis (*Phil. II*). › — «Redempti enim sumus non corruptibilibus auro vel argento, sed pretio magno, sanguine agni immaculati (*I Petr. I*). › Hic est summus sacerdos, in cujus morte rei qui fugerant ad civitatem refugii, securi revertebantur ad propria (*Num. XLV*). Suscepit igitur in se pœnam pro omnibus, ut daret per se gloriam universis, Isaia teste qui ait: «Vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostræ super eum, et livore ejus sanati sumus. Vere languo-

res nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit (*Isa. LIH*). › Carnem autem assumptam non solum dedit pro nobis in pretium, ut redimeret nos a morte, verum etiam dedit eam nobis in cibum, ut aleret nos ad vitam. Secundum quod ipsemet pollicetur: «Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita (*Joan. VI*), › ut sicut per cibum moïsi intraverat in orbem, ita per cibum vita rediret ad orbem. Sicut enim corporalis vita sine corporali cibo non potest subsistere, ita spiritualis vita sine spiritali cibo non potest nutriri: «Nisi manducaveritis, inquit, carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis (*ibid.*). › **B** *Verbum itaque caro factum est*, ut quod erat cibus angelorum secundum divinitatem, fieret cibus hominum secundum humanitatem: ut panem angelorum manducaret homo (*Psal. LXXVII*), «omne delectamentum in se habentem, et omnem saporis suavitatem (*Sap. X*). › — «Probet autem seipsum homo, et de pane isto sic edat, et de calice bibat. Nam quæ panem istum manducat indigne, judicium sibi manducat, non dijudicans corpus Domini (*I Cor. XI*). › Sicut enim bonus sustinendo mortem vitam acquirit; ita malus sumendo vitam, mortem incurrit. Nos ergo, fratres, tantæ gratiæ non simus ingrati, sed Redemptori nostro dignissimas grates pro tanta gratia referamus, humiliter implorantes, ut qui factus est particeps nostræ naturæ (*I Cor. IX*), faciat nos participes suæ gloriæ, Jesus Christus Dominus noster, qui est per omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO II.

IN EADEM SOLEMNITATE.

Quomodo novum multis modis in Scriptura accipiatur; deque triplici novitate in Christi natiuitate facta, et de tribus illius nominibus.

Novum faciet Dominus super terram. Femina circumdabit virum gremio uteri sui (*Jer. XXXI*).

Novum in sacra Scriptura multis modis accipitur. Nam novum dicitur innovans, et novum dicitur innovatum; novum dicitur recens, et novum dicitur insuetum; novum dicitur ultimum, et novum dicitur miraculosum. Novum dicitur innovans, secundum illud: «Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos (*Joan. XIII*). › Novum dicitur innovatum, secundum illud: «Vidi cælum novum et terram novam (*Apoc. XXI*). › — «Et dixit qui sedebat in throno: Ecce nova facio omnia (*ibid.*). › Novum dicitur recens, secundum illud: «Nemo mittit vinum novum in uteres veteres (*Marc. II*). › Novum dicitur insuetum, secundum illud: «Linguis loquentur novis, serpentes tollent (*Marc. XVI*). › Novum dicitur ultimum, secundum illud: «Tunc incipias cum rubore locum novissimum te-

nere (*Luc. XIV*). › Novum dicitur miraculosum, secundum illud: «Innova signa, et immuta mirabilia (*Eccli. XXXVI*). › *Novum ergo faciet Dominus super terram.* Nam «a Domino factum est istud, et est mirabile in oculis nostris (*Psal. CXVII*). › His omnibus modis novum fecit Dominus super terram; quoniam *femina circumdedit virum gremio uteri sui.* «Tunc enim venit propheta magnus, et ipse renovavit Jerusalem (*Jer. XXXVIII*). › Tunc consummavit Dominus testamentum novum super Jerusalem, domum Israel, et super domum Juda; non secundum testamentum quod dedit patribus eorum, cum exirent de terra Ægypti. Tunc illud impletum est: «Vetustissima veterum comedetis, et novis supervenientibus vetera projicietis (*Levit. XXVI*). › Tunc enim novum fecit Dominus in persona, novum fecit in natura, novum fecit in gratia. In persona, quia novum fecit in matre, novum fecit in prole; in natura,

quia novum fecit in signo, novum fecit in modo; in gratia, quia novum fecit in fœdere, novum fecit in munere. Novum fecit in matre, quia virgo peperit virum, stella protulit solem, filia concepit patrem, creatura Creatorem genuit: simul in unum mater et filia, genitrix et ancilla, quæ cum integritate peperit, cum virginitate concepit: quod ignis in rubo, quod fructus in virga, quod ros in vellere præsignaverant. « Descendit enim sicut pluvia in vellus, et sicut stillicidia stillantia super terram (*Psal. LXXI.*) » Hæc est porta in domo Domini clausa, et vir non est ingressus per eam (*Ezech. XLIV.*) Hæc est illa, quæ prima et sola maledictum legis evasit, qua dicitur: Maledicta sterilis in Israel (*Exod. XXIII.*)! et propositum virginitatis implevit; quoniam « antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto (*Matth. I.*) » Novum fecit in prole, quia Dominus servus, æternus factus est puer, excelsus factus est factus est parvulus, immensus factus est localis, simplex factus est compositus, immortalis factus est mortalis, matris suæ Pater, et filia suæ filius. Descendit in matrem, sed remansit cum patre. Suscepit humanitatem, sed retinuit Divinitatem. Nam « cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, » etc. (*Philip. II.*) « Puer natus est nobis, et filius datus est nobis, et vocabitur nomen ejus Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis (*Isa. IX.*) » Matri « Sion dicet: Homo, et homo natus est in ea, et ipse fundavit eam Altissimus (*Psal. LXXXVI.*) » Ecce novum illud miraculosum et insuetum, quod fecit Dominus super terram, quando femina circumdedit virum gremio uteri sui. Ergo « cantate Domino canticum novum, quia mirabilia fecit Dominus (*Psal. XCVII.*) » Novum fecit in signo; quia, Christo nascente, stella magis apparuit, secundum vaticinium Balaam: « Orietur, inquit, stella ex Jacob, et exsurget virga ex Israel (*Num. XXIV.*) » Octavianus Augustus fertur in cœlo vidisse virginem gestantem filium ad ostensionem Sibyllæ, et extunc prohibuit ne quis eum dominum appellaret, quia natus erat « Rex regum, et Dominus dominantium (*Apoc. XVII.*) » Unde poeta:

En nova progenies cœlo dimittitur alto.

(*Virg., Buc. eclog. IV, 7.*)

Fons olei per totum diem de taberna emeritorum largissimus emanavit; signans quod ille nasceretur in terris, qui unctus erat oleo præ consortibus suis (*Psal. XLIV.*) Templum Pacis funditus corruit. Romani siquidem pro pace perfecta, quæ toti orbi sub Augusto imminabat, templum Pacis mirificum construxerant. De quo consulentes quandiu deberet durare, responsum est: « Donec virgo pariat. » Qui gaudentes responderunt: « Ergo erit æternum, quia nunquam virgo pariet. » Sed perdidit Deus sapientiam sapientium, et prudentiam prudentium reprobat (*I Cor. I.*) quoniam in hora Dominicæ nativitatæ funditus corruit. Cum enim plena pax et perfecta per totum orbem universaliter abundaret, quod nunquam ante contigerat, nec diu post un-

A quam evenit, natus est Deus, Fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis. Unde Propheta: « Orietur in diebus ejus justitia et abundantia pacis, donec auferatur luna (*Psal. LXXI.*) » Et alius item propheta: « Pax erit in terra nostra cum venerit (*Mich. V.*) » — « Ipse enim est pax Dei, quæ exsuperat omnem sensum (*Philip. IV.*) » — « Ipse pax nostra, qui fecit utraque unum (*Ephes. II.*) » in cujus ortu cœlestis militiæ multitudo psallebat: « Gloria in altissimis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis (*Luc. II.*) »

Novum fecit in modo, quia in sua nativitate modum humanæ conditionis implevit. Primus enim modus fuit, ut homo fieret nec de masculo, nec de femina, sicut Adam: secundus vero fuit, ut homo fieret de masculo, non de femina, sicut Eva; tertius fuit, ut homo fieret de masculo et de femina, sicut Abel; quartus fuit, ut homo fieret de femina, non de masculo, sicut Christus, quemadmodum admirans Virgo dixerat ad angelum: « Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? » (*Luc. I.*) Et sicut tres sunt personæ in unitate substantiæ, ita fecit ut tres sint substantiæ in unitate personæ: ut sicut trinitas personarum non distinguit substantiam, ita trinitas substantiarum non distinguat personam. Quoniam sicut anima rationalis et caro unus est homo, ita Deus et homo unus est Christus. Ecce novum illud recens et ultimum, quod fecit Dominus super terram, quoniam femina circumdedit virum gremio uteri sui. Ergo « cantate Domino canticum novum; quia mirabilia fecit Dominus (*Psal. XCVII.*) » Novum fecit in fœdere, quia Deus in utero virginali naturam sibi conjugavit humanam. In una persona sponsum repræsentans et sponsam, dicente propheta: « Sicut sponso imposuit mihi mitram, et tanquam sponsam decoravit me corona (*Isa. LXI.*) » « In sole namque posuit tabernaculum suum, et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo (*Psal. XVIII.*) » Hinc illud resonat epithalamicum canticum: « Osculetur me osculo oris sui; » et: « Meliora sunt ubera vino, fragrantia unguentis optimis (*Cant. I.*) » Hujus conjugii sacramentum illud nomen significat, quod propheta prædixit: « Vocabitur nomen ejus Emmanuel (*Isa. VII.*) » Ipse namque vocatur Jesus, vocatur Christus, vocatur Emmanuel. Jesus secundum naturam divinam, Christus secundum naturam humanam, Emmanuel secundum utramque. Jesus enim interpretatur *Salvator*, et ipse, secundum quod Deus, salvavit populum suum a peccatis eorum (*Matth. I.*): unde in cantico Abacuc (cap. III): « Ego autem in Domino gaudebo, gloriabor in Deo Jesu meo. » Christus interpretatur *inunctus*, et ipse, secundum quod homo, « unctus est oleo lætitiæ pro consortibus suis: » unde in Cantico canticorum: « Oleum effusum nomen tuum (*Cant. I.*) » Christus enim a *chrismate* dicitur, chrisma vero principaliter fit ex oleo: unde nomen ejus dicitur oleum. Et quoniam a Christo cuncti fideles Christiani dicuntur, ob hoc oleum effusum

est nomen ejus. Emmanuel interpretatur *nobiscum Deus* (*Matth. 1*), scilicet homo Deus, vel Deus homo. Ut enim inter Deum et hominem legitime mediaret, utpote qui neutri parti suspectus existeret, factus est Deus homo, utriusque gerens in una persona naturam. « Mediator enim non est unius, Deus autem unus est (*Gal. 11*); » simul in unum dives et pauper, sacerdos et hostia, iudex et advocatus: « Advocatum enim habemus apud Patrem Jesum Christum justum, qui interpellat pro nobis; et ipse est propitiatio pro peccatis nostris (*I Joan 11*); » qui exaudit in omnibus pro sua reverentia (*Hebr. 5*). Ipse rogat se, et ipse seipsum exaudit. Ipse servus rogat se Dominum, ipse Deus exaudit se hominem.

Novum fecit in munere, quia Deus factus est homo, ut homo fieret Deus. Deus de cœlis ad terras descendit, ut homo de terris ad cœlos ascenderet. Deus factus est servus, ut homo fieret liber. Deus factus est mortalis, ut homo fieret immortalis. Deus factus est pauper, ut homo fieret dives. « Tantum Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret pro mundo (*Joan. 11*). » Nam « proprio Filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum (*Rom. 8*). » — « Vix pro justo quis moritur; nam pro bono quis mori audeat? Commendat autem suam charitatem Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est; et cum inimici essemus, reconciliati

sumus Deo per mortem ipsius (*Rom. 5*). » Ecce novum illud innovatum et innovans, quod fecit Dominus super terram, quando femina circumdedit virum gremio uteri sui; circumdans illum in utero, a quo circumdabatur in sæculo. Femina virgo, mulier illibata circumdedit Deum verum, virum perfectum, qui « attingit à fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter (*Sap. 11*); » qui per prophetam dicit: « Cœlum et terram ego impleo (*Jer. 23*). » Et ad quem dicit Propheta: « Si ascendero in cœlum, tu illic es; si descendero ad infernum, ades (*Psal. 138*). » Super omnia non elatus, subter omnia non prostratus; inter omnia non inclusus, extra omnia non exclusus. Cæteræ mulieres concipiunt infantes, hæc autem femina circumdedit virum gremio uteri sui. Tunc tempus produxit æternitatem, locus concepit immensitatem, numerus comprehendit infinitatem. Ergo « cantate Domino canticum novum, quia mirabilia fecit Dominus. » Ut autem novo Regi canticum novum digne cantare possitis, « exuite veterem hominem cum actibus suis, et induite novum, qui secundum Deum creatus est (*Col. 3*). » — « Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio. Non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ et nequitiae, sed in azymis sinceritatis et veritatis (*I Cor. 5*): » ipso præstante, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula.

SERMO III.

IN EADEM SOLEMNITATE.

De tribus Christi nativitatibus, quas in missis tribus in festo nati Domini repræsentat Ecclesia; et de sex Christi nominibus, et cur non sint plura aut pauciora.

Puer natus est nobis et filius datus est nobis, et vocabitur nomen ejus Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis (*Isa. 9*).

Sicut tres in Christo substantias fides catholica confitetur, divinitatem, carnem, et spiritum; ita tres in ipso nativitates Scriptura sacra testatur, divinam ex Patre, carnalem ex matre, spiritualem in mente. Ex Patre nascitur Deus, de matre natus est caro, in mente nascitur spiritus. Ex Patre via, de matre veritas, in mente vita. « Ego sum, inquit, via, veritas et vita (*Joan. 14*). » Ex Patre nascitur semper, de matre natus est semel, in mente nascitur sæpe. O mira novitas, et novum miraculum! ut idem ipse nascatur, et semper, et semel, et sæpe. De Patre nascitur semper, quoniam illa generatio est æterna. De qua Pater inquit ad Filium: « Ante luciferum genui te (*Psal. 139*). » Christus enim est « Dei virtus et Dei sapientia (*I Cor. 1*), » primogenita ante omnem creaturam, quæ de se dicit per Salomonem: « Priusquam fierent abyssi, ego jam concepta eram; ante colles ego parturiebar (*Prov. 8*): »

nam « in principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum (*Joan. 1*). » De matre natus est semel, quoniam illa generatio est humana, de qua dicit propheta: « Ecce virgo in utero concipiet, et pariet filium (*Isa. 7*); » et alibi: « Novum faciet Dominus super terram, femina circumdabit virum gremio uteri sui (*Jer. 31*). » Nam « Verbum caro factum est, et habitavit in nobis (*Joan. 1*). » In mente nascitur sæpe, quoniam illa generatio est gratuita; de qua dicit Scriptura: « Timentibus Deum orietur sol justitiæ (*Mal. 4*). » « Sto, inquit, ad ostium et pulso; si quis aperuerit mihi, introibo ad illum, et cœnabo cum illo, et ipse mecum (*Apoc. 3*). » Secundum nativitatem æternam Christus habet patrem sine matre; secundum humanitatem Christus habet matrem sine patre; secundum gratuitam Christus habet patrem et matrem, ipso attestante, qui ait: « Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, ipse meus frater, soror et mater est (*Matth. 23*). »

Has tres Christi nativitates in tribus missis ho-

die repræsentat Ecclesia. Primam, in missa quæ cantatur in nocte; secundam, in missa quæ cantatur in aurora; tertiam, in missa quæ cantatur in die. Æterna quippe nativitas est prorsus occulta, ut de ea dicat propheta: « Generationem ejus quis enarrabit? (Isa. LIII.) » Ad quod significandum prima missa cantatur in nocte. Quia carnalis nativitas partim est occulta, partim manifesta: occulta quantum ad modum, manifesta quantum ad factum; quod admirans Virgo dixit ad angelum: « Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? » Et respondit illi angelus: « Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi, » etc.-(Luc. 1.) Ad quod significandum secunda missa cantatur in aurora. Spiritualis autem nativitas est clarius manifesta, Christo manifestante, qui ait: « Si quis diligit me, sermonem meum servabit (Joan. XIV.) » Christus enim per affectum concipitur, per effectum nascitur, per profectum nutritur. Ad quod significandum tertia missa celebratur in die.

*Puer ergo natus est nobis; sed de Patre natus est nobis ad creationem, in mente ad justificationem, ex matre ad salvationem: ad creationem, ut naturam daret; ad justificationem, ut daret gratiam; ad salvationem, ut daret gloriam. Ad creationem ergo natus est de Patre nobis, juxta quod legitur: « Dixit Deus: Fiat lux (Gen. 1), » id est Verbum protulit, hoc est Filium genuit, per quem fecit lucem. Nam « omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil (Joan. 1). » Ad justificationem nascitur nobis in mente, juxta quod legitur; « Timen-
C titibus Deum orietur sol justitiæ, » id est lux quæ justificat, illa videlicet, « quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (ibid.). » Ad salvationem natus est nobis ex matre, juxta quod legitur: « Paries quidem filium, et vocabis nomen ejus Jesum (Luc. 1). » — « Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum (Matth. 1). »*

Et filius datus est nobis. Nobis autem datus est a Deo, ut Deo redderetur a nobis pro debito. Inter Deum enim et hominem gravis erat inimicitiarum discordia, quoniam homo peccando servum subtraxit et abstulit Domino, quem tradidit et subjecit diabolo. Pax igitur inter eos rationabiliter fieri non poterat, nisi damnum quod intulerat, restauraret. Homo vero nihil habebat quod digne Deo recompensaret pro damno, quia si quid de rationabili redderet creatura pro rationali sublata substantia, minus esset, sed hominem non poterat digne restituere, quia justum et innocentem sustulerat, et neminem nisi peccatorem inveniebat. Videns itaque Deus hominem sua virtute non posse jugum damnationis evadere, primo prævenit eum per solam misericordiam, ut deinde liberaret etiam per justitiam. Ut ergo Deus placari posset ab homine, dedit Deus homini gratis quod homo ex debito redderet Deo. Dedit igitur hominem homini, quem restitueret homo [al. Deus] pro homine; qui ut recompen-

A satio digna fieret, priori non solum esset æqualis, sed major. Quocirca « Verbum caro factum est, » ut daretur hominibus Deus homo, sicut prædixerat Isaias: *Puer natus est nobis, et filius datus est nobis.* Filius spiritualiter, juxta quod dicit Apostolus: « Proprio Filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum (Rom. VIII); » et iterum: « Cum venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, natum de muliere, factum sub lege (Gal. IV); » ut Deus, qui in sapientia sua mundum creaverat, secundum illud: « Omnia in sapientia fecisti, Domine (Psal. CIII), » ipse mundum in eadem sapientia recrearet. Hæc est mulier evangelica (Luc. XV), quæ accendit lucernam, ut drachmam decimam, quæ perdita fuerat, inveniret. Proprium sibi filiationis nomen reservans, ut qui erat in deitate Dei Filius, idem fieret in humanitate hominis Filius. *Puer ergo natus est nobis, ut nos renascamur; et filius datus est nobis, ut nos redimamur.* Ut renascamur in gratiam, et redimamur in gloriam; ut renascamur ex aqua, et redimamur in sanguine: quia « Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non intrabit in regnum Dei (Joan. III); et: « Redempti sumus non corruptibilibus auro et argento, sed pretioso sanguine Agni immaculati (I Petr. 1). »

Et vocabitur nomen ejus Admirabilis. Sex hujus pueri nomina numerantur, nec pauciora, nec plura. Scitis enim, fratres et filii, quia secundum arithmeticas rationes numerorum, alius est diminutus, alius perfectus, alius superabundans. Diminutus est, cujus partes aggregatæ minorem summam constituunt, ut octonarius: cujus partes sunt quaternarius, quæ est medietas, et binarius, quæ est quarta, et unitas, quæ est octava; quæ simul aggregatæ reddunt septenarium. Perfectus est ille, cujus partes aggregatæ reddunt eandem summam, ut senarius; cujus partes aggregatæ sunt trinarius, quæ est medietas, et binarius, quæ est tertia, et unitas, quæ est sexta; quæ simul aggregatæ reddunt eandem summam, id est senarium. Superabundans est ille, cujus partes aggregatæ majorem summam constituunt, ut duodenarius; cujus partes aggregatæ sunt senarius, quæ est medietas, et quaternarius, quæ est tertia, et ternarius, quæ est quarta, et binarius, quæ est sexta, et unitas, quæ est duodecima; quæ simul aggregatæ majorem summam constituunt, id est sedenarium. Quia ergo puer hic Deus est, cui nomina ista conveniunt, et in Deo nihil est diminutum, tanquam infirmum; nihil est superabundans, quasi superfluum: sed totum est omnino perfectum, velut æternum; idcirco hæc nomina, quæ sibi secundum naturam divinam conveniunt, sub perfecto numero designantur. Deo namque nihil accedit, ut aliquid superabundet in illo, nec ab eo quidquam recedit, ut aliquid diminuatur ab ipso: sed idem ipse semper existit, non habens in se quidquam diversum, sicut non habet adversum: nec habet quidquam varium, sicut nec

contrarium : non habet in se, nisi se : nec aliud est habens ab habito, nec aliud habitum ab habente : licet ipsius habentis nullius sit habitus, nec alicujus habitus ipse sit habens, nisi quod « in similitudinem hominum factus, habitu inventus est ut homo (*Philip. II*). » Propter quod ipse de se per prophetam testatur : « Ego sum Deus, et non mutor (*Malach. III*). » Porro cum tres numeri sint perfecti, primus, infra primum limitem, id est infra denarium, videlicet sex; secundus, infra secundum limitem, id est centenarium, videlicet xxviii; tertius, infra tertium limitem, id est millenarium, videlicet quadringenta nonaginta sex, cur potius sub hoc tantum perfecto numero, videlicet senario, nomina designantur? An ideo quia « Deus spiritus est (*Joan. IV*), » et ideo summe simplex? Quocirca ne multiplicitas ista nominum aliquid in eo compositum designaret, sub eo numero comprehenditur, qui solus perfectus est in monadibus, id est inter simplices numeros, qui est senarius; unde sexto die perfecit Deus cœlum et terram, et omnem ornatum eorum (*Gen. II*). Et cum in plenitudine temporis sexta venisset ætate, sexto die sub hora sexta genus redemit humanum. *Vocabitur ergo nomen ejus Admirabilis.* Vere gloriosus Deus in sanctis suis, mirabilis in majestate, faciens prodigia; de quo secundum humanitatem dicitur in Evangelio : quoniam « mirabantur omnes super doctrina et responsis ejus, et super his quæ gloriose fiebant ab eo (*Luc. XIII*). » Ad quem spiritualiter dicitur : « In nova signa, et immuta mirabilia (*Eccli. xxxvi*). » *Et vocabitur nomen ejus Consiliarius,* quia consilium pacis invenit, sicut ipse testatur : « Ego cogito cogitationes pacis, et non afflictionis (*Jer. xxix*); » de quo dicit Propheta : « Consilium Domini manet in æternum, cogitatio cordis ejus in sæculum sæculi (*Psal. xxxii*). » — « O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus! Quis cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit? (*Rom. XI*). » *Et vocabitur nomen ejus Deus.* Hic ergo puer *Deus, Fortis* vocatur. Nomen ergo Divinitatis multis modis accipitur in Scripturis. Substantive, secundum naturam; adoptive, secundum gratiam; potestative, secundum officium; usurpative, secundum vitium. Secundum naturam, ut : « Audi, Israel : Deus tuus, Deus unus est (*Deut. VI*); » secundum gratiam, ut : « Ego dixi : Dii estis, et filii Excelsi omnes (*Psal. LXXXI*); » secundum officium, ut : « Diis non detrahes, et principem populi tui non maledices (*Exod. xxii*); » secundum vitium, ut : « Omnes dii gentium dæmonia (*Psal. xcvi*). » Hic autem puer vocatur *Deus* substantive, secundum naturam. Ut autem confundatur hæreticus, et erubescat Judæus, producantur in medium testimonia, tam de Veteri, quam de Novo Testamento, ut rota contineatur in rota, et basis sit in columna. Quoniam « in ore duorum vel trium testium stat omne verbum (*Deut. XIX*), » dicat ergo

A Joannes : « In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum (*Joan. I*). » Dicat Thomas : « Dominus meus, et Deus meus (*Joan. XX*). » Dicat Paulus : « Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo (*Philip. II*). » Dicat David : « Unxit te Deus, Deus tuus, oleo lætitiæ, præ consortibus tuis (*Psal. XLIV*). » Dicat Jeremias : « Hic est Deus noster, et non æstimabitur alius præter ipsum. Post hæc in terris visus est, et cum hominibus conversatus est (*Baruc. III*). » Dicat et Habacuc : « Ego in Domino gloria-bor, et exultabo in Deo Jesu meo. (*Habac. III*). » Nam quia voluit homo esse sicut Deus, juxta quod serpens ille promiserat : « Eritis sicut dii, scientes bonum et malum (*Gen. III*), oportuit ut Deus fieret homo. Juxta quod dicit Apostolus, quia « in similitudine hominum factus est, et habitu inventus ut homo (*Philip. II*); » ut quantum fuit superbiæ vitium, tanta fieret virtus humilitatis.

Et vocabitur nomen ejus Fortis. « Quis est iste Rex gloriæ? Dominus fortis et potens, Dominus potens in prælio (*Psal. xxiii*). » Ipse enim est sapientia, quæ vincit malitiam. « Attinget ergo a fine usque ad suam fortiter, et disponit omnia suaviter (*Sap. VIII*). » Sapientia Christus est; de qua dicit Apostolus : « Christus est Dei virtus, et Dei sapientia (*I Cor. I*). » Hic a fine usque ad finem, id est ab empyreo usque ad infernum, attingit fortiter, dejiciendo superbos angelos de empyreo, et educendo justas animas de inferno; et omnia, id est media, quæ sunt inter empyreum et infernum, disponit suaviter, redimendo miseros, et justificando peccatores. Hic est verus David, manu fortis, qui vicit ursum, superavit leonem, prostravit Philistæum (*I Reg. xvii*). Hic est verus Samson, qui catulum leonis occidit, mille viros mandibula asini interfecit, portas Gazæ cum suis postibus asportavit (*Judic. xiv, xvi*), hic fortior superveniens fortem superavit armatum (*Luc. XI*). *Et vocabitur nomen ejus Pater futuri sæculi.* Sic Pater, et dator, sicut ipse testatur in Evangelio : « Pater vester cœlestis dabit spiritum bonum petentibus se (*Luc. XI*). » Venit enim dare fidelibus, non præsentia, sed futura; non terrena, sed cœlestia; non transitoria, sed æterna; non solum, sed polum; non mundum, sed cœlum : ut futuri sæculi Pater hæreditatem paternam filiis suis largiatur. Propter quod docuit nos orare : « Advēniat regnum tuum (*Matth. VI*). » — « Regnum, » inquit, meum non est de hoc mundo (*Joan. xviii*). » In cujus utique regno est vita sine morte, dies sine nocte, certe sine forte; ubi erit securitas sine timore, jucunditas sine dolore, tranquillitas sine labore; ubi erit pulchritudo sine deformitate, fortitudo sine debilitate, rectitudo sine perversitate; ubi erit charitas sine malitia, veritas sine fallacia, felicitas sine miseria; ubi erit gaudium, quod « nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit (*I Cor. II*) » *Et vocabitur nomen ejus Princeps vacis.* « Ipse est enim pax Dei, quæ exsuperat

omnem sensum (*Phil. iv*); » — « ipse pax nostra, qui fecit utraque unum (*Eph. ii*): » in uno novo homine faciens pacem, pacem his qui prope, et pacem his qui longe: in cuius nativitate cœlestis militiæ multitudo psallebat: « Gloria in altissimis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis (*Luc. i*). » Qui circa passionem dixit apostolis: « Pacem relinquo

vobis, pacem meam do vobis, non quomodo mundus dat, ego do vobis (*Joan. xiv*); » et post resurrectionem dixit eisdem: « Pax vobis, » iterum dicens eis: « Pax vobis (*Joan. xx*); » propter pacem temporis et pacem æternitatis; ad quam ipse nos perducatur, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO IV.

IN CIRCUMCISIONE DOMINI.

Postquam consummati sunt dies octo, ut circum- **B** *cideretur puer, vocatum est nomen ejus Jesus: quod vocatum est ab angelo, priusquam in utero conciperetur (*Luc. ii*).*

Quia circumcisum de circumciso verbum Verbo audistis, et nos de hoc circumciso Verbo verbum aliquod circumcisum dicamus. Hoc est enim verbum abbreviatum, quod fecit Dominus super terram (*Rom. ix*), verbum quod misit in Jacob et cecidit in Israel (*Isa. ix*); verbum quod utinam in corde nostro fructuosum existat, et de ore nostro vacuum non recedat. Circumcisus est ergo Christus, ut Christianus circumcideretur in spiritu: quoniam, ut ipse ait: « Spiritus est qui vivificat, caro autem non prodest quidquam (*Joan. vi*). » Propterea dicit propheta: Circumcidite corda vestra, et non corpora vestra (*Joel. ii*). Et, ut inquit Apostolus: « Circumcisio cordis est in spiritu non in littera, cuius laus non est ex hominibus, sed ex Deo (*Rom. ii*). » Debit autem circumcisionis mysterium observari, donec substitueretur sacramentum baptismi; quia qui modo clamat in Evang. : « Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non intrabit in regnum Dei (*Joan. iii*); » olim clamabat in lege: « Masculus, cuius caro præputii incisa non fuerit, peribit de populo suo (*Gen. xvii*). » Venturus ergo Christus « in propria, » quia « sui eum non receperunt (*Joan. i*), » debuit circumcidi, ne contra ipsum Judæi circumcisionem recipe-
C rent « ad excusandas excusationes in peccatis (*Psal. cxi*), » et dicerent: Incircumsisus es, perire debes de populo tuo; transgressor es legis, nolumus te contra legem audire. Quapropter ipse dicebat: « Non veni solvere legem, sed adimplere (*Matth. v*). » Circumcisus est ergo Christus tantum in corpore, quia nihil habuit quod circumcideretur in corde: sicut baptizatus est tantum in carne; quia nihil habuit quod baptizaretur in mente. « Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus (*I Petr. ii*). » Sed neque peccatum contraxit, quoniam « ascendit Dominus in nubem levem (*Isa. xix*), » id est assumpsit carnem a peccatis immunem. Juxta quod angelus dixit ad Virginem: « Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ideoque et quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei (*Luc. i*). »

Postquam consummati sunt dies octo ut circum- **B** *cideretur puer, vocatum est nomen ejus Jesus: quod vocatum est ab angelo, priusquam conciperetur. Hoc nomen Jesus non solum fuit prænuntiatum ab angelo, verum etiam a propheta prædictum: « Ego, inquit, in Domino gaudebo, exultabo in Deo Jesu meo (*Habac. iii*). » Convenit ergo nomen ejus Jesus personæ divinæ, secundum naturam humanam; ex quo consequenter infertur quod si est Jesus, est Deus: et si est Jesus, est homo: ac per hoc si est Jesus, est Deus homo, vel homo Deus. Sane hoc nomen Jesus habet duas syllabas, et quinque litteras, tres vocales, et duas consonantes, habet etiam tres inflexiones, per quas declinantur, ut Jesus, Jesu, Jesum, ex quibus componitur hoc verbum: **C** Sum. Duæ igitur terminantur in consonantes, et sunt singulæ singulares: quoniam una est tantum nominativi casus, altera accusativi, tertia inflexio desinit in vocali, qua quatuor casibus est communis, genitivo, dativo, vocativo et ablativo. Magnum mysterium, et arduum sacramentum; eruderemus itaque puteum, quia altus est, et hauriamus aquam de fonte Salvatoris (*Isa. xii*). Hoc igitur nomen Jesus duas habet syllabas, quia Jesus duas habet naturas, scilicet divinam et humanam; divinam ex Patre, de quo natus est sine matre; humanam de matre, de qua natus est sine patre. Audi naturam divinam: « In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum (*Joan. i*). » Audi natu-
D ram humanam: « Verbum caro factum est, et habitabit in nobis (*ibid.*). » Audi iterum naturam divinam: « Ego et Pater unum sumus (*Joan. x*). » Audi humanam: « Pater major me est (*Joan. xiv*). » De utraque natura dicit Propheta: « Homo factus est in ea, et ipse fundavit eam Altissimus (*Psal. lxxxvi*). » Item alius propheta: « Bethleem, ex te exiet dux qui regat populum meum Israel. Et egressus ejus ab initio a diebus æternitatis (*Mich. x*). » Ecce duæ sunt syllabæ in hoc uno nomine, quia duæ sunt naturæ in hac una persona.*

Notandum vero quod vocalis est illa, quæ dat vocem per se, consonans illa, quæ reddit sonum ex alia. Per tres igitur vocales significatur divinitas, quæ cum sit una per se, sonat in tribus personis;

nam « tres sunt qui testimonium dant in cœlo, Pater, Verbum et Spiritus, et hi tres unum sunt (*I Joan. v.*) » Per duas consonantes signatur humanitas, quæ cum habeat duas syllabas, scilicet carnem et animam, non sonat per se, sed magis cum alia, cujus est juncta in virtute personæ. Nam sicut anima rationalis et caro unus est homo, ita Deus et homo unus est Christus. Et Deus quidem est, et homo, sed per se sonat in quantum est Deus : non autem per se sonat in quantum est homo, quia divinitas retinuit jus personalis assumens, sed humanitas non accepit jus personalitatis assumpta, quoniam nec personam personam, nec naturam naturam, sed persona naturam assumpsit. Habet autem hoc nomen Jesus illas easdem vocales, quas habet illud nomen Domini Tetragrammaton, et erat scriptum lamina aurea super frontem pontificali cidari pendente, videlicet I, E, V, sive Ioth, Eth, Vau, quod nomen Dei dicunt ineffabile, unde non audent illud proferre, sed pro eo scribunt et proferunt hoc nomen Adonai : Illud autem constat ex quatuor litteris ; I, E, V, E : vel magis ex tribus, quoniam una est geminata. Revera illud nomen est ineffabile, non quantum ad sonum, sed quantum ad intellectum ; quia trinitatis et unitatis mysterium designant tres personas in una substantia, quemadmodum Abraham tres vidisse describitur, et unum legitur adorasse. Duo contra seraphin clamant, alter ad alterum : « Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus exercituum (*Apoc. iv.*) » Inquit ergo Joannes . « Tres sunt qui testimonium dant in cœlo, Pater, Verbum, et Spiritus sanctus. Et hi tres unum sunt. » Et Dominus in Evang. : « Baptizate omnes gentes in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti (*Matth. xxviii.*) »

Hoc autem nomen tantæ virtutis existit, ut peritissimi asserunt Hebræorum, quod si distinguatur in tres dictiones, quælibet illarum significat illud quod totum, ut si dicatur, Ie, Eu, Ue, quælibet nomen est Dei, sicut videlicet et totum, I, E, Ue : quia mirum, quælibet trium personarum, sicut et ipsa natura, est unus Deus. Media vero littera sola in hoc nomine geminatur, quia media tantum persona geminum habet in Divinitate respectum. Pater enim a nullo est factus nec genitus, sed alius est ab eo ; solus autem Filius, et est ab alio, et alius ab eo est ; Spiritus sanctus ab alio est, et nullus ab eo ; solus autem Filius et est ab illo, et alius ab eo est. Bene igitur est in his discretionibus ; secunda sumitur tantum a prima, et tertia sumitur a prima pariter et secunda : quia cum prima terminetur in E, videlicet Ie, secunda inchoatur ab E, videlicet Eu, et cum secunda terminetur in U, Eu, tertia inchoatur ab V, scilicet Ve, Ipsa terminatur in E, a qua incipit secunda, et in qua desinit prima : quoniam in divinitate Filius est tantum a Patre, sed Spiritus sanctus procedit pariter ab utroque. Licet autem Christus sit α et ω , primus et novissimus, principium et finis, solæ tamen vocales istæ non inveniuntur in hoc nomine

A Jesus, scilicet α et ω . Sed quare? Quoniam oportuit, cum illud idem significetur per duas syllabas hujus nominis, quod per has duas vocales alibi designetur scilicet natura divina, secundum quam est principium, et natura humana, secundum quam Christus est finis. Nam qui fecit hominem in quantum « Verbum caro factum est et habitavit in nobis, » Christus, secundum Apostolum, est « finis ad justitiam omni credenti (*Rom. x.*) » qui de se dicit : « Ego principium, qui et loquor vobis (*Joan. viii.*) » Illud autem in hoc nomine Jesus non solum consideratione, sed etiam veneratione dignissimum invenitur, quod cum ipsum habeat duas syllabas, prima tantum illarum nomen ejus cujus est ipsum, videlicet Ie, quod sicut prædictum nomen est Dei, quia nimirum cum Jesus habeat duas naturas, una tamen illarum est ipse, id est divina, quæ bene designatur in hoc nomine personali Jesus, per illas easdem vocales, ex quibus constat illud nomen essentielle, quod Tetragrammaton dicitur ; quoniam illa eadem natura quæ essentialiter est in tribus personis, plena simul ac tota est in hac una :

Sed forte miraris, quod per tres inflexiones declinatur hoc nomen. Attende quod Christus tribus modis inflexit ; velut ita dicam, declinavit seipsum per passibilitatem, patientiam et passionem : per passibilitatem, quam dignanter assumpsit ; per patientiam, quam evidenter exhibuit ; per passionem, quam libenter excepit : « Oblatus est enim, quia ipse voluit (*Isa. liii.*) » Vis audire qualiter Jesus seipsum inflexit et declinavit? si mihi non credis, Apostolo crede ; quia, inquit, « cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, exinanivit se, » hoc est humiliavit, inflexit et declinavit, « formam servi accipiens in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo (*Philipp. ii.*) » Adhuc etiam magis inflexit et declinavit seipsum, et digito scribebat in terra, et mater eum in præsepio declinavit. Propter hoc autem quod adeo se inflexit et declinavit, « exaltavit eum Deus, et dedit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium et infernorum (*ibid.*) » Redde singula singulis, quia declinavit seipsum, « propterea exaltavit illum Deus, et dedit illi nomen, quod est super omne nomen ; » et quia inflexit seipsum, propterea « flectitur ei omne genu cœlestium, terrestrium et infernorum. »

Recte igitur ex tribus terminalibus litteris illarum trium inflexionum componitur hoc verbum : *Sum*, quod vere ac proprie competit ei secundum excellentissimam gloriam, ut ostendetur hic esse ille, qui se dicit in veteri lege : « Ego sum qui sum (*Exod. iii.*) » Ut intelligas Jesum quasi dicentem : Ego Jesus sum, ego sum Deus ; quia Jesus nomen est Dei ; ac si diceret : Manifestus ego sum Deus, et non mutator. Hic ipsum expressit in Evangelio, cum dixit : « Antequam Abraham fieret, ego sum (*Joan. viii.*) ; » et iterum : « Ego sum, nolite timere (*Luc. xxiiv.*) »

Harum trium inflexionum duæ terminantur consonantes, nominativus in S, et accusativus in M. In tertia vocali, scilicet U, quæ quatuor casibus est communis, genitivo, dativo, vocativo, ablativo. Per duas consonantes, sicut prædictum est, designatur in Christo humana natura, quæ in duabus substantiis, anima videlicet et carne, consistit; et Christus secundum humanam naturam, ut ita dicam, nominativus et accusativus invenitur fuisse. Nominativus, quantum ad prædicationis officium, quod exercuit; accusativus, quantum ad passionis supplicium, quod sustinuit: ad prædicationis enim officium pertinet, quod ipse dicebat: « Pater, manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo (Joan. xvii). » Ad passionis autem supplicium accedebat, quod apud Pilatum in multis legitur accusatus. Christus autem, qui vocalis designatur secundum naturam divinam, quasi genitivus, dativus, et ablativus, secundum eandem naturam existit. Genitivus condit naturam, dativus exhibet gloriam, vocativus clamat gratiam, ablativus tollit ad pœnam. Ex quibus cum duo priora perficit in præsentī, et duo posteriora perficit in futuro. Genitivum enim se ostendit esse, cum ait: « Si ego qui generationem exteris tribuo, sterilis ero (Isa. lxvi)? » nam « Pater meus usque modo operatur et ego operor (Joan. v). » Dativum se probat esse, cum inquit: « Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis, non quomodo mundus dat ego do vobis (Joan. xiv). » Vocativum se ostendit, cum dicit: « Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi (Matth. xxv). » Ablativum se ostendit, cum infert: « Ite, maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus (ibid.). » Tunc enim aufert malos de medio iustorum, ut tollatur impius, ne videat gloriam Dei. Quia vero inter consonantes digniores sunt semivo-

cales quam mutæ, idcirco duæ istæ consonantes, S, et M, per quas humana in Christo natura, id est anima designatur et caro, non mutæ, sed semivocales existunt; quoniam inter omnes humana natura dignior est in Christo, juxta quod inquit Psalmista: « Gloria et honore coronasti eum, et constituisti eum super opera manuum tuarum, omnia subjecisti sub pedibus ejus (Psal. viii). » Licet enim tanto ab angelis minor sit effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditavit (Hebr. i); tamen in quantum passibilem carnem assumpsit, paulo minus est ab angelis minoratus, cum angelica natura sit impassibilis. Bene secunda illarum semivocalium est a liquida, videlicet M, in casu accusativo: quia Christus quasi semetipsum quod passionem mortis sustinuit (sic), propter quod Apostolus exponens illud verbum propheticum: « Minuisti eum paulo minus ab angelis, gloria et honore coronasti eum, Domine (ibid.), » interdicit eum quod modico quam angeli minoratus est. Videmus Jesum propter passionem mortis gloria et honore coronatum, ut gratia Dei gestaret mortem, Et nota quod sicut apud Hebræos illud ineffabile nomen alio modo describitur, et alio modo profertur; scribitur enim his quatuor litteris, I, E, V, E, et profertur Adonai: sic apud Latinos illud excellentissimum nomen alio modo scribitur, et alio modo profertur. Profertur Jesus, scribitur IHS cum titulo superposito. Expressum mysterium, sed alias exprimendum, quem pertransibunt pluri mi, et multiplex erit sententia. Hoc est igitur nomen sanctum et gloriosum, quod invocatum est super nos: « Nec est aliud nomen sub cœlo, in quo nos oporteat salvos fieri (Act. iv), » nomen suave, nomen delectabile, nomen amabile, nomen utique salutare, per quod ipse nos salvet Dominus noster Jesus Christus, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO V.

DE RESURRECTIONE DOMINI (15).

Hæc dies quam fecit Dominus: exsultemus et æ-
temur in ea (Psal. cxvii).

Cum omnes dies faciat Dominus, quænam dies est tam celebris et sollemnis de qua specialiter dicitur: *Hæc dies quam fecit Dominus, etc.?* Hæc est dies resurrectionis Dominicæ, in qua Christus resurgens a mortuis, spem de securitate ac certitudine nobis tribuit ac immortalitatis gloriam resurgendi, ut in quo præcessit sublimitas capitis, illuc et corpus humilitatis subsequatur. Licet enim multi ante Christum surrexerint, ipse tamen prior surrexit immortalis et impassibilis; unde dicitur: « Primitiæ dormientium (I Cor. xv), » et: « Primogenitus mortuorum (Apoc. i). » Nam Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non

dominabitur (Rom. vi). » Hujus ergo dies sine nocte, vita sine morte, in qua Christus surrexit ex mortuis, et descendens ad inferos mortem absorbit, et infernum momordit, juxta quod legitur in propheta: « O mors, ero mors tua; morsus tuus ero, inferne (Ose. xiii). » Dies autem dicitur sol rutilans super terram, id est claritas aeris quæ provenit ex sole super terram lucente. Iste sol Christus est, de quo legitur: « Timentibus Deum orietur sol justitiæ (Malach. iv), » id est sol qui justificat, « lux » videlicet « quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (Joan. i). » Qui de se dicit in Evangelio: « Ego sum lux mundi, qui ambulat in die non offendit (Joan. xi). » Sol iste in ara crucis occubuit quando Jesus, « inclinato ca-

pite, emisit spiritum (*Joan. xix.*). » De cujus occasu dicitur per Psalmistam: « Sol cognovit occasum suum (*Psal. ciii.*); » quem etiam sol materialis agnoscens, suum submersit splendorem. Nam « ab hora sexta » in qua crucifixus est Dominus, « usque ad oram nonam, » in qua spiritum emisit, « tenebræ factæ sunt super universam terram (*Matth. xxvii.*), et sol obscuratus (*Luc. xxiii.*). » Cum autem die tertia resurrexit, dies nova mundo relaxit, quia « Deus Dominus illuxit nobis (*Psal. cxvii.*). »

Duodecim enim sunt horæ diei; et hæc dies, id est claritas resurrectionis Dominicæ, duodecim habet horas, id est duodecim apparitiones ipsius Domini resurgentis, quibus ejus resurrectio clarissime comprobatur. Prima siquidem hora fuit, quando apparuit Mariæ Magdalene æstimanti eum esse hortulanum, et dixit ei: « Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum (*Joan. xx.*). » Secunda hora fuit, quando apparuit mulieribus et dixit illis: « Avete; illæ autem accesserunt et tenuerunt pedes ejus, et adoraverunt eum (*Matth. xxviii.*). » Tertia hora fuit, quando apparuit Petro. Quarta hora fuit, quando apparuit duobus discipulis euntibus in Emmaus in specie peregrini, et agnoverunt eum in fractione panis. Quinta hora fuit, quando apparuit undecim discipulis, absente Thoma, stans in medio eorum, et dixit: « Pax vobis, nolite timere (*Joan. xx.*). » Sexta fuit, quando apparuit iterum discipulis suis, et Thomas erat cum eis, et ostendit eis manus et latus. Septima fuit, quando manifestavit se discipulis ad mare Tiberiadis stans in littore maris, dixitque illis: « Mittite in dextrum navigii rete, et invenietis (*Joan. xx.*). » Octava fuit, quando apparuit undecim discipulis in Galilæa in monte ubi constituerat illis Jesus, et dixit illis: « Data est mihi omnis potestas in cœlo et in terra (*Matth. xxviii.*). » Nona fuit, quando recumbentibus undecim discipulis apparuit illis Jesus, et exprobatit incredulitatem illorum et durum cor, quia iis qui viderant eum resurrexisse a mortuis non credebant. Decima hora fuit, quando eduxit eos foras in montem Oliveti versus Bethaniam, et « videntibus illis elevatus est, et nubes suscepit eum ab oculis eorum (*Act. i.*). »

Fuerunt et aliæ duæ horæ in quibus apparuit, ut duodenarius horarum numerus compleretur, de quibus dicit Apostolus: « Visus est plus quam quingentis fratribus simul, deinde Jacobo (*I Cor. xv.*). » Sed hæc duæ horæ in Evangelio non leguntur, nisi quod legitur in Evangelio, quod appellatur secundum Hebræos, quod cum Dominus dedisset sindonem servo sacerdotis, venit ad Jacobum, et apparuit ei. Juraverat enim Jacobus se non comesurum panem ab illa hora qua biberat calicem Domini, donec videret Dominum a dormientibus resurgentem. Novissime autem tanquam abortivo visus est et Paulo; sed hæc apparitio facta fuit postquam ascendit in cœlum, et duæ ideo non pertinent ad horas diei. Verisimile tamen est ut ante omnes apparuerit gloriosissimæ suæ matri, licet in Evan-

gelio non legatur, ut quam præ cæteris mors filii contristaverat, ante cæteros ipsam ipsius resurrectio jucundaret. Ad quod forsitan designandum hodierna statio in hac ejus basilica celebratur.

Possunt horæ aliter designari secundum distinctionem quinque horarum, quas Dominus assignavit in Evangelio (*Matth. ix.*), quando Dominus misit operarios in vineam suam, videlicet mane, hora tertia, sexta, nona, undecima, sub quibus comprehenduntur aliæ septem horæ, ut undecim sint horæ diei. Hora itaque prima fuit manifestatio Dominicæ resurrectionis facta per testimonium angelorum; et hæc sub se continet horas duas, unam quando « angelus Domini descendit de cœlo, et accedens revolvit lapidem, et resedit super eum (*Matth. xxviii.*); » — « et respondens angelus mulieribus ait: Nolite expavescere; Jesum Nazarenum quæritis crucifixum, surrexit, non est hic (*Marc. xxi.*). » Altera quando Maria Magdalene « inclinavit se et prospexit in monumentum, et vidit duos angelos in albis sedentes, unum ad caput et unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Jesu (*Joan. xx.*). » — « Et ecce duo viri astiterunt juxta illas in veste fulgenti, et dixerunt ad illas: Quem quæritis? viventem cum mortuis? non est hic, sed surrexit (*Luc. xiv.*). » Cum igitur in ore duorum vel trium testium stet omne verbum (*Deut. xix.*; *Matth. xviii.*), constat quod in hoc testimoniis angelorum est credendum.

Tertia hora fuit manifestatio resurrectionis Dominicæ facta per comestionem ciborum; nam phantastica putaretur, quasi facta per artem magicam et non per virtutem divinam. Nam corpus phantascice suscitatum non potest comedere cibum; unde cibi comestio verissimæ resurrectionis est certissimum argumentum. Ad quod utique designandum Joannes evangelista describit, quod in cœna quam ante sex dies paschæ fecerunt cum Jesu in Bethania, ubi fuerat Lazarus mortuus, ipse Lazarus mortuus erat unus ex discumbentibus (*Joan. xii.*). Et cum Dominus resuscitasset puellam, præcepit ut darent illi manducare (*Marc. v.*). Verum hæc manifestatio comprehendit sub se tres horas; quando dixit apostolis: « Habetis aliquid quod manducetur? » at illi attulerunt partem piscis assi et favum mellis. Et cum manducasset coram eis, assumens reliquias dedit eis (*Luc. xxiv.*). » Alteram quando septem discipuli descenderunt de navi in terram, et viderunt prunas positas et pisces superimpositum et panem, dixitque illis: « Venite, prandete, et nemo discumbentium audebat eum interrogare: Tu quis es? scientes quia Dominus est (*Joan. xxi.*). » Tertiam quando recumbentibus undecim apparuit illis Jesus, « et convescens præcepit eis ab Jerosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem Patris (*Act. i.*). » Sexta hora fuit manifestatio resurrectionis Dominicæ facta per ostensionem miraculorum. Et hæc similiter continet sub se tres horas, primam quod, resurgente eo, « multa corpora sanctorum

qui dormierant, resurrexerunt, et venerunt in sanctam civitatem, et apparuerunt multis (*Matth. xxvii*). » Alteram quando « terræ motus factus est magnus. Angelus enim Domini descendit de cœlo, et accedens revolvit lapidem, et sedit super eum; præ timore autem ejus exterriti sunt custodes, et facti sunt velut mortui (*Matth. xxviii*). » Aliam quando ad verbum Domini discipuli miserunt in dextrum navigii rete. Cum ad discipulos januis clausis intravit, et bajulis nubibus in cœlum ascendit profecto ingressus, et ascensus hujus non tam mirabilis quam naturalis in corpore glorificato videtur fuisse propter subtilitatem et agilitatem, quas corpus glorificatum naturaliter habet.

Nona hora fuit manifestatio resurrectionis Dominicæ facta per demonstrationem plagarum, quas Christus reservavit in corpore impassibili, et eas ostendit discipulis ut crederent ipsum eundem resuscitatum a morte, quem noverant plagatum in cruce. Ipsa vero sub se continet duas horas; unam quando dixit apostolis: « Videte manus et pedes meos, quia ipse sum; palpate et videte, quoniam spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. Et cum dixisset, ostendit eis manus et latus et pedes (*Luc. xxiv*). » Alteram quando dixit Thomæ: « Infer digitum tuum huc, et vide manus meas, et affer manum tuam et mitte in latus meum, et noli esse incredulus sed fidelis (*Joan. xx*). »

Undecima hora hujus diei fuit manifestatio resurrectionis Dominicæ facta per expositionem Scri-

pturarum. Hæc similiter sub se continet horas duas: unam quando discipulis dixit in via: « O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti sunt prophetæ! nonne hæc oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam? Et incipiens a Moyse et omnibus prophetis exposuit illis Scripturas quæ de ipso erant (*Luc. xxiv*). » Alteram quando dixit apostolis: « Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum, quia necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi et prophetis de me. Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas, et dixit eis: Quoniam sic scriptum est; et sic oportebat Christum pati, et resurgere a mortuis die tertia (*ibid.*). »

Ecce dupliciter exposuimus duodecim horas hujus votivæ ac festivæ diei, ut ex istis horis dies naturalis consistat, viginti quatuor habens horas, *quam fecit Dominus ut exsulemus et lætemur in ea*. Exsulemus in corde, ac lætemur in corpore, secundum quod legitur: « Cor meum et caro mea exsultaverunt in Deum vivum (*Psal. lxxxiii*). » Exsultat cor quando cognoscit se a pravis cogitationibus liberatum; lætatur corpus, quando sentit se ab immundis operibus expiatum. Non enim est impiis gaudere, dicit Dominus (*Isa. xlviii*), « nec est pax ossibus a facie peccatorum (*Psal. xxxvii*). » Et ideo si diem Dominicæ resurrectionis digne cupimus celebrare, corda et corpora nostra mundemus, ut salubriter *exsulemus et lætemur in ea*; ipso præstante, qui cum Patre, etc.

SERMO VI

DOMINICALIS (14).

*Duo homines ascenderunt in templum ut orarent, unus Pharisæus et alter publicanus (*Luc. xviii*).*

Licet Pharisæus in templum ascenderet ut oraret, sed commendavit se ipsum, et proximum accusavit. Se vero commendavit de tribus, de justitia singulari, unde: *Non sum sicut cæteri hominum*; de abstinentia corporali, unde: *Jejuno bis in Sabbato*; de cultura legali, unde: *Decimas do omnium quæ possideo*. Proximum autem accusavit de tribus, de adulterio, injustitia et rapina; unde, cum de sua commendatione dixisset: *Non sum sicut cæteri hominum: raptores, adulteri et injusti*, statim de proximi accusatione subjunxit; *sicut et hic publicanus* raptor, adulter injustus. Sed more superbi volens se singulariter et arroganter præferre universis, præmisit: *Non sum sicut cæteri hominum*; ac si diceret: Ego solus sum justus, cæteri sunt injusti. Non reprehenditur Pharisæus quod gratias egit

Domino quod non est raptor, adulter et injustus, vel quod bis jejunit in Sabbato, et decimas dat de universis quæ possidet, sed quia superbe se jactat quod *non sit sicut cæteri hominum*, causa qua ipse sit singulariter justus. Per Sabbatum enim intelligitur hebdomada juxta consuetudinem Hebræorum, quia Sabbatum denominant cæteros dies, ut prima Sabbati, et sic reliquos; ut intelligatur bis in Sabbato, id est in hebdomada.

Non sic sentiebat Apostolus, qui dicebat: « Nihil mihi conscius sum, non tamen in hoc justificatus sum (*I Cor. iv*). » Nam et Psalmista testatur: « Delicta quis intelligit? » (*Psal. xviii*). Propterea deprecatur: « Ab occultis meis munda me, Domine (*ibid.*). » Salomon quoque ait: « Quis potest dicere: Mundum est cor meum, et purus sum a peccato? » (*Prov. xx*). Nam « si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in no-

bis non est (*I Joan. 1*), quoniam « in multis offendimus omnes (*Jac. 3*). » Audi, arrogans Pharisæe, qui te de justitia jactas temere, beatum Job de se ipso humiliter protestantem : « Si simplex, inquit, fuero (*Job 1x*). » Hoc ipsum ut jactat asfirmes, quod non sis sicut cæteri hominum, raptor, adulter et injustus. Prudentius quidem egisses si te humiliter accusasses juxta sententiam Sapientis : « Justus, inquit, in principio accusator est sui (*Prov. xviii*). » Nam qui se accusat, Deus illum excusabit ; et qui se excusat, Deus illum accusabit. In humano quippe judicio qui peccatum suum confitetur (14*), juxta illud : « Dic tu iniquitates tuas ut justificeris (*Job xl*). » Unde in Psalmo : « Confitebor adversum me injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei (*Psal. xxxi*). »

Certe inter accusatorem et reum in hæc parabola controversia coram judice ventilatur ; accusator est Pharisæus, publicanus est reus humilis et devotus, judex justus et verax. Ille tanquam superbus et arrogans ait : *Non sum sicut cæteri hominum : raptores, injusti. Addidit, sicut etiam hic publicanus. Iste sicut humilis et devotus stans a longe nec oculos suos volebat ad cælum levare, sed percutiebat pectus suum dicens : Deus, propitius esto mihi peccatori. Judex autem tanquam justus et verax, auditis confessionibus partium, causæ sententiam promulgavit : Amen dico vobis, descendit hic justificatus in domum suam ab illo. Sententiæ causam expressit : quoniam omnis qui se exultat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur. Iste confitetur se peccatorem, et Deus dimittit illi peccatum, Nam « Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam (*Jac. iv*). » In tribus publicanus iste specialiter commendatur, quod a longe stabat, quod oculos levare volebat, quod pectus suum percutiebat ; per quæ, tria illa notantur quæ sunt necessaria pœnitenti, videlicet pudor, timor et dolor. Ex pudore namque a longe stabat, ex timore oculos non levabat, ex dolore pectus percutiebat. Ergo erubescit, expavescit et ingemiscit, propter turpitudinem, multitudinem et magnitudinem peccatorum. Et ideo de sua diffidens justitia, et de divina confidens misericordia breviter orat : *Deus, inquit, propitius esto mihi peccatori. Sed brevis oratio longam indulgentiam promeretur, quia descendit hic justificatus in domum suam ab illo.**

In percussione pectoris tria sunt quæ debent notari, ictus, sonus et tactus : per quæ, tria illa significantur quæ sunt in vera pœnitentia necessaria, videlicet cordis contritio, quam significat ictus ; oris confessio, quam significat sonus ; operis satisfactio, quam significat tactus. Et ideo pœnitentes solent et debent percutere pectus. Tu ergo, quicumque es, Christiane, disce cum in templum ascenderis, non jactanter et superbe jactare te ipsum, vel proximum accusare, sed laudare devote ac humiliter supplicare, tuam malitiam accusando cum pu-

(14*) Deest aliquid.

(15) Recte ; est enim hebraismus, ut linguæ sanctæ tironibus notum est.

A dore vel timore pariter ac dolore, propter tuorum multitudinem ac magnitudinem peccatorum, ut et tu a Deo per humilem pœnitentiam veram indulgentiam consequaris, hujus exemplo qui descendit in domum suam justificatus ab illo ; non quod per illum justificatus sit iste, quin potius accusatus, sed quia comparatione illius iste justus apparuit, sive minus injustus (15). Quemadmodum ad Jerusalem dicitur per prophetam : « Porta confusionem tuam, quia vicisti sorores tuas peccatis tuis, sceleratius agens ab eis ; justificatæ sunt enim a te (*Ezech. xiv*). » Vel ab illo remanente in excelsis superbiæ, iste separatus descendit in domum suam, ut intra humilitatis domicilium habitaret justificatus a Deo.

B Verum cave prudenter, ne forte cum audis condemnatum a Domino Pharisæum, intelligas eum peccasse quia decimas dabat omnium quæ possidebat, vel quia bis in Sabbato jejunabat. Non quidem peccatum in his, cum bonum sit de omnibus dare decimas, sicut etiam bonum est bis in Sabbato, id est in hebdomada, jejunare, sed ex eo maxime quod se superbe jactavit, quod non esset sicut cæteri hominum : raptor, adulter, injustus. Per quod manifeste comprobatur quod majus est peccatum arrogantia vel superbia, quam adulterium vel rapina. De omnibus igitur quæ possidentur, id est percipiuntur, dandæ sunt decimæ, non solum de majoribus sed etiam de minoribus ; juxta quod alibi Veritas ait : « Væ vobis Pharisæis, qui decimatis mentham et rutam, et omne olus, et prætermittitis judicium et charitatem Dei ! Hæc autem oportuit facere, et illa non omittere (*Luc. xi*). » Illud etiam diligenter attende, quod licet Pharisæus esset arrogans et superbus, non tamen in tantam proruperat audaciam vel superbiam, ut a se fateretur existere bona sua ; sicut ii qui dixisse leguntur : « Labia nostra a nobis sunt, quis noster Dominus est ? (*Psal. xi*). » Sed ea potius recognoscebat ab illo, a quo « omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum (*Jac. i*). » Unde et illi de bonis suis gratias referebat. Quare illorum est vesania penitus aspernanda, qui præsumunt asserere se homines esse factos a Deo, sed bonos a se, Deo attribuentes naturam, et sibi ascribentes virtutem.

Stans a longe publicanus nec oculos audebat ad cælum levare, sed percutiebat pectus suum, dicens : Deus, propitius esto mihi peccatori. Quoniam plerisque vestram oportet sequi exemplum humilis publicani, instruamur cur publicanus iste a longe stabat, et in cælum aspiceret non audebat. Æstimo quidem quod si fuisset interrogatus, protinus respondisset : Ideo a longe sto quia confundor et erubesco ; in cælum suspicere vereor, et expavesco ad altare accedere, propter quatuor maxime causas quas per ordinem explicabo. Prima siquidem causa

est quod sum fedus et foetidus nefariis et nefandis maculis peccatorum, ita ut abominabilior et immundior sit anima mea quam caro leprosa. Ego sum quippe sepulcrum deforis dealbatum, intus autem plenum omni spurcitia et ossibus mortuorum (*Matth. xxiii*). Ego sum quatuordecim annis mortuus fetens in monumento (*Joan. xi*), imo, ut ita loquar, quadrupes, quia per quatuor jam aetates ab infantia usque ad senectutem in sepulcro consuetudinis pravæ fetorem turpissimum conversationis emisi, quasi jumentum in stercore computrescens (*Joel. i*), bene mortuus; quoniam a vera vita, id est a Deo, penitus separatus; et ideo a longe sto, quoniam erubesco et pavesco appropinquare, ne feditatis fetore divinam magis majestatem offendam. Quare et tota die verecundia mea contra me est, et confusio faciei meae cooperuit me (*Psal. xliii*). »

Causa vero secunda est, quia ingratus et indevotus sum Deo pro omnibus omnino bonis et donis mihi concessis et collatis ab eo. Omnia enim dona sive corporalia sive spiritualia sive naturalia sunt gratuita, et quod sum, et quod vivo, et quod moveor, ab ipso recepi, a quo et omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum. » Et ego semper rependi eis offensas pro gratia, maleficia pro beneficiis, injuriam pro honore, homo Deo, servus domino, factura factori, immemor et ingratus illius inestimabilis gratiæ, quod ipse Deus pro me factus est servus, ipse creator pro me factus est creatura, ipse vita pro me sustinuit mortem ut a morte redimeret me ad vitam. Quoniam et cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo. Semetipsum exinanivit, formam servi accipiens ac in similitudinem hominis factus, et habitu inventus ut homo, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis (*Philip. ii*). » Et ideo a longe sto, quoniam erubesco et pavesco appropinquare, ne propter indevotionem et ingratitude meam divinam magis majestatem offendam. Unde et tota die verecundia mea contra me est, et confusio vultus mei operuit me. »

Tertia vero causa est quod patientia Dei semper sum abusus, divitias bonitatis et longanimitatis ejus contemnens. Benignitas quippe Dei ad poenitentiam me adduxit; sed ego secundum duritiam cordis mei et impoenitens cor thesaurizavi mihi iram in die iræ et revelationis justi judicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera sua (*Rom. ii*). Ipse hactenus invitavit et exspectavit ut respicerem et redirem ad eum, et ego me semper ab eo alienavi et elongavi vadens (*Psal. xliii*) post vanitates et concupiscentias cordis mei, abiens in regionem longinquam, ubi luxuriose vivendo substantiam dissipavi (*Luc. xv*), mandata ejus contempsit, consilia declinavi; non attendens quod ipse si vellet, posset me solo verbo destruere, solo nutu dejicere. Certe cum nulla creatura tot et tantis injuriis et offensas tandiu posset æquanimiter

A sustinere quin se vindicaret de illis, si vindicandi potestatem et opportunitatem haberet, profecto unus creator cognoscitur esse tam patiens; inde omnipotens comprobatur. Ipse mihi dedit tempus poenitendi, sed ego abusus sum eo; et ideo sto a longe, quoniam erubesco et pavesco apparere, ne propter grandem abusum et grandem contemptum divinam magis majestatem offendam. Quare et verecundia mea contra me est, et confusio vultus mei operuit me. »

Quarta deniquæ causa est, quod ipsi Deo meo sum infidelis et mendax et proditor et perjurus, eo quod non servavi propositum, non promissum, non votum, non etiam juramentum, sed semper ut canis ad vomitum (*Prov. xxvi*) sum reversus. In baptismo siquidem renuntiavi diabolo et omnibus pompis ejus, sed post baptismum ad pompas diaboli me converti. In poenitentia sæpenumero repromisi quod flenda iterum non committerem, sed post poenitentiam iterum sine numero flenda commisi; peccare non destiti, et satisfacere non curavi. Certe pro recuperanda salute corporis sæpe sustinui tenes et graves diætas, semper assumpsi durissimas et gravissimas potiones, quin etiam passus sum ferrum et ignes; et pro recuperanda animæ salute vix quidquam volui difficile sustinere. Cur hoc? nisi quod minus fideliter de animæ salute speravi. Annon infidelitatis est argumentum quod pro adipiscendo commodo temporali multos et magnos labores sustinui, et pro æterno præmio consequendo vix levem volui subire laborem? Et ideo a longe sto, quoniam erubesco et expavesco apud me, ne divinam majestatem offendam. Unde et tota die verecundia mea contra me est, et confusio vultus mei operuit me. »

Quid itaque faciam? Fugere nequeo, appropinquare pavesco. Sed necessitas superet verecundiam, et audacia vincat timorem. « Surgam » igitur, et nunc tandem « ibo ad patrem meum, et dicam ei: Pater, peccavi in cælum et coram te; jam non sum dignus vocari filius tuus, » nec sum dignus videre altitudinem cæli præ multitudine ac turpitudine iniquitatum mearum. « Fac me saltem sicut unum de mercenariis tuis (*Luc. xv*), » neque sinas in peccatis me mori, tu qui mortuus es pro peccatis omnium. Domine Deus noster, ad te confugio, ad te clamo fontem pietatis et portum salutis. Anima mea sicut terra sine aqua tibi (*Psal. cxliii*), arida et sicca. Sed et sicut cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus (*Psal. xli*). » Et ideo percussio pectus meum; et in ipsa percussione tria prudenter attendo, scilicet ictum, sonum et tactum; per quæ spiritualiter intelligo illa tria quæ sunt in vera poenitentia necessaria, scilicet cordis contritionem quam significat ictus, oris confessionem quam significat sonus, operis satisfactionem quam significat tactus. Nam sicut tribus modis peccavi, corde, ore, opere; ita tribus modis debeo poenitere, cordis compunctione in qua

est dolor, ore per confessionem in qua est pudor, A et opere per satisfactionem in qua est labor.

Caveat ergo pœnitens ne fallaciter pœniteat, cum æstimet se veraciter pœnitere. Nam cum pœnitere sit pœnam tenere, profecto non pœnitet qui pœnam non tenet. Ideoque Psalmista dicebat : « Laboravi in gemitu meo, » etc. (*Psal. vi.*) De raro et de modico gemitu non dixisset « laboravi in gemitu meo ; » sed de diuturno et continuo, quia non laborat in gemitu qui protinus ridet ut gemit. Profecto non pœnitens qui pœnam non tenens, sed magis deridens, quia de gemitu ad risum procedens. Ille vero laborabat in gemitu qui dicebat : « Tota die contristatus ingrediebar ; rugiebam a gemitu cordis mei, et dolor meus ante me est semper (*Psal. xxxvii.*) » Nec semel est flendum, sed sæpe. Propter quod ait : « Lavabo per singulas noctes lectum meum (*Psal. vi.*) » Nec modicum quidem sed multum. Propter quod addidit : « Lacrymis meis stratum meum rigabo (*ibid.*) » Ubi enim est irrigatio, ibi est abundantia humoris. Propterea non dicit in noctibus, sed per noctes ; non dicit per aliquas, sed per singulas ; ut ostendat se diuturnum et continuum fletum habere ; illorum duritiam reprehendens, qui vix raro possunt ad lacrymas emolliiri. Saxeum enim pectus, lapideum cor et ferreum habet, qui pro se non tam in corpore morituro quam forsitan in corde jam mortuo gemitus non producit, suspiria non emittit, et lacrymas non effundit. Sciat ergo se culpabiliter durum et dure culpabilem, qui corporalem amici sui mortem deplorat, et spiritua-

lem animæ suæ mortem non deslet. Attende potius illius peccatricis lacrymas, quæ « stans retro secus pedes Domini, lacrymis rigabat pedes ejus, et capillis capitis sui tergebat ; » et tu fac similiter, si vis audire cum illa : « Dimittuntur tibi peccata tua (*Luc. vii.*) » Vel per noctem intelligitur culpa, quæ mentem obtenebrat, et obscurat caligine peccatorum ; et per lectum intelligitur conscientia in qua dormit spiritus quando quiescit ab inquietudine vitiorum. Dicit ergo : « Lavabo lectum meum, » id est mundabo conscientiam meam ; « per singulas noctes, » id est per singulas culpas, hoc est ab universis peccatis. Pro singulis enim D culpis debet pœnitens singulas hostias immolare, ut juxta legem divinam dignum offerat sacrificium pro peccato (*Lev. v.*) ; illud utique, de quo alibi legitur : « Sacrificium Deo spiritus contribulatus (*Psal. l.*) » in qua incestiva singula hodie abluuntur. Caveat ergo pœnitens ne forte in confusione si sonum proferat, sibilus prodeat. Nam qui peccata sua partim revelat et partim occultat, vel unam partem uni, et alteram partem alteri confitetur, vel exprimit factum et suppressit modum, seu crimen attenuat et excusat, is profecto non sonum profert, sed sibilum prodit. Qui verò veraciter confitetur, debet omnes peccati cir-

cumstantias confiteri, secundum quod magis peccavit, in loco, in tempore, in numero, in persona, secundum ætatem, secundum scientiam, secundum gradum, secundum ordinem, si facile, si frequenter, si manifeste, si perseveranter. Sane sicut sanies sub cute collecta tumorem multiplicat et dolorem, donec ea per apertionem educta tumor sedatur et dolor : ita putredo peccati sub cordis congesta latibulo inflat animum et perturbat, donec ipsa per confessionem ejecta inflationis et turbationis molestia protinus mitigetur. Ex qua non solum profecto spiritus hilarescit, sed corpus etiam jucundatur, ut jam alleviatum se sentiat ingenti prius infirmitate gravatum.

B Caeterum non solet pœnitens uno duntaxat digito vel duobus percutere pectus, sed omnibus simul ; quoniam sicut manus quinque digitos habet, ita satisfactio quinque partes, quæ sunt virtus orationis, abstinentia cibi, largitas eleemosynarum, labor operis, et asperitas vestis. De quibus inquit Psalter : « Induebar cilicio, humiliabam in jejuniis animam meam, et oratio mea in sinu meo convertetur (*Psal. xxxiv.*) : » — « Exercitatus sum, et defecit paulisper spiritus meus (*Psal. lxxvi.*) : » — « Defecerunt oculi mei (*Psal. lxxviii.*) » — « Turbatus sum et non sum locutus (*Psal. lxxvi.*) » Utinam percutiendo pectus fecerim quod dixi ! ut securus dicere possim : *Deus, propitius esto mihi peccatori, Domine, miserere (*Psal. xl.*)* » Confiteor et cognosco quod tam multa sunt et tam magna scelera mea, C quod si secundum exigentiam meritorum meorum velles agere mecum, justissime quidem me posses et in præsentem confundere et in perpetuum condemnare. Sed tu, *Deus, propitius esto mihi peccatori, Domine miserere.* Certe non esset sufficiens pœna, neque condigna vindicta, si ignis de cœlo descenderet, et me totum consumeret ; si terra aperiret os suum, et deglutiret me vivum. Sed tu, *Deus, propitius esto mihi peccatori, Domine, miserere.* Ergo « non intres in iudicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens (*Psal. cxli.*) » — « Si enim iniquitates observaveris, Domine, Domine, quis sustinebit ? » (*Psal. cxlix.*) Sed tu, *Deus, propitius esto mihi peccatori, Domine, miserere.* Nisi scirem te misericordissimum et piissimum, clementissimum et benignissimum, patientissimum et mitissimum, ego quidem omnino diffiderem et penitus desperarem. Sed tu, *Domine, propitius esto mihi.* Licet autem de meritis et viribus meis diffidam penitus et desperem, de pietate tamen et tua misericordia, Deus, spero plurimum et confido. Quare, impietatem meam pietas tua superet, et miseriam meam misericordia tua vincat. Quia « tibi soli peccavi, et malum coram te feci, ut justificeris in sermonibus tuis, et vincas cum iudicaris (*Psal. l.*) » Jesu Christe, mundi Salvator, qui es super omnia benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO VII.

IN FESTO D. SILVESTRI PONTIFICIS MAXIMI.

De dignitate, sanctitate, et utilitate sancti Silvestri, de regno et sacerdotio pontificis Romani, et quod sacerdotium præcessit regnum, denique splendorem scientiæ pariter et vitæ necessarium esse sacerdoti.

Ecce sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo, et inventus est justus: et in tempore iracundiæ factus est reconciliatio. (Offic. Eccles. ex Eccli. cXLIV).

Tria nobis in verbis propositis circa beatum Silvestrum præcipue commendantur, dignitas, sanctitas, et utilitas. De dignitate præmittitur: *Ecce sacerdos magnus*; de sanctitate subjungitur: *Qui in diebus suis placuit Deo, et inventus est justus*; de utilitate concluditur: *Et in tempore iracundiæ factus est reconciliatio*. Unde post dignitatem subjungitur sanctitas, post sanctitatem utilitas; quia qui locum obtinet dignitatis, debet habere meritum sanctitatis; et qui meritum habet sanctitatis, debet exercere opus utilitatis; ne forte qui summus est loco, sit infimus merito: et innocens corde, sit inutilis opere. Heu! quot hodie tales sunt in Ecclesia, qui sunt loco sublimes, sed merito viles, et aliis sunt inutiles. Utinam et ego non sim unus de talibus, quasi «positus in ruinam» magis, quam «in resurrectionem multorum» (Luc. II). Avertat hoc Dominus, qui «potens est de lapidibus suscitare filios Abraham» (Matth. III).

Fuit ergo B. Silvester sacerdos, non solum magnus, sed maximus, pontificali et regali potestate sublimis. Illius quidem vicarius, qui est «Rex regum, et Dominus dominantium» (Apoc. XIX), Sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech (Psal. CIX), ut spiritualiter possit intelligi dictum ad ipsum et successores illius, quod ait beatus Petrus apostolus, primus et præcipuus prædecessor ipsorum: «Vos estis genus electum, regale sacerdotium» (I Petr. II). Hos enim elegit Dominus, ut essent sacerdotes et reges. Nam vir Constantinus egregius imperator, ex revelatione divina per beatum Silvestrum fuit a lepra in baptismo mundatus, Urbem pariter et senatum cum hominibus et dignitatibus suis, et omne regnum Occidentis ei tradidit et dimisit, secedens et ipse Byzantium, et regnum sibi retinens Orientis. Coronam vero capitis sui voluit illi conferre: sed ipse pro reverentia clericalis coronæ, vel magis humilitatis causa, noluit illam portare; verumtamen pro diademate regio utitur aurifrigio circulari. Ex auctoritate pontificali constituit patriarchas, primates, metropolitanos, et præsules; ex potestate vero regali, senatores, præfectos, iudices et tabelliones instituit. Romanus itaque pontifex in signum imperii utitur regno, et in signum pontificii utitur mitra; sed mitra semper utitur et ubique; regno vero, nec ubique, nec semper: quia pon-

tificalis auctoritas et prior est, et dignior et diffusior quam imperialis. Sacerdotium enim in populo Dei regnum præcessit, cum Aaron primus pontifex Saullem primum regem præcesserit [al. consecraverit]; Noe quoque Nemroth, cum de illo dicit Scriptura, quod principium Nemroth exstitit Babylon (Gen. X). Noe vero ædificavit altare Domino, et holocausta obtulit super illud (Gen. VIII). De sacerdotibus autem et regibus loquens, sacerdotès appellat deos, et régés principes: «Diis, inquit, non detrahes, et principem populi tui non maledices» (Exod. XXII). Et cum de rege dicat Apostolus: «Subditi estote omni humanæ creaturæ propter Deum: sive regi, quasi præcellenti: sive ducibus, tanquam ab eo missis» (I Petr. III). Ad Jeremiam sacerdotem de sacerdotibus Anatoth ipse Dominus ait: «Constitui te super gentes et regna, ut evellas et destruas, et ædifices et plantes» (Jer. I). Petro vero fuit dictum a Domino, et in Petro successoribus Petri: «Tibi dabo claves regni cælorum: et quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis: et quodcunque solveris super terram, erit solutum et in cælis» (Matth. XVI). Nihil excepit, qui dixit: «Quodcunque.» Propter quod alibi dixit: «Pasce oves meas» (Joan. XXI), non distinguens inter has oves et illas: ut ostenderet ad oves suas minime pertinere, qui Petrum recusat habere pastorem. Ei quoque singulariter dixit: «Tu vocaberis Cephas» (Joan. I), quod exponitur *caput*, in quo sensuum plenitudo consistit; quia cum cæteri vocati sint in partem sollicitudinis, solus Petrus assumptus est in plenitudinem potestatis.

Fuit ergo beatus Sylvester successor Petri, vicarius Jesu Christi. Et ideo vere *sacerdos magnus* fuit, *qui in diebus suis placuit Deo*. Non tam in diebus temporum, quam in diebus virtutum; nam illi volubiles transeunt, isti stabiles perseverant; singulæ namque virtutes sunt singuli dies quæ mentem illustrent; de quibus mystice legitur, quod filii Job faciebant convivia per singulos dies (Job. I). Duo vero sunt maxime necessaria sacerdoti, splendor vitæ, splendorque scientiæ, ut vide licet tam exemplo, quam documento resplendeat. «Cœpit» enim «Jesus facere et docere» (Act I), sacerdotibus relinquens exemplum, ut sequantur vestigia ejus. «Qui peccatum non fecit,» ut sit honestas in vita, «nec inventus est dolus in ore ejus,» (I Petr. II), ut sit veritas in doctrina; nam «qui fecerit et docuerit, magnus vocabitur in regno cælorum

(*Matth. v*). » Unde a tunica pontificali dependebant mala granata, cum tintinnabulis aureis (*Exod. xxviii*). Debet enim sacerdos, propter exemplum, bonis operibus resplendere. Propter quod alibi dicitur: « Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est (*Matth. v*); » et iterum: « Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris (*Luc. xii*). » Debet et propter documentum pollere scientia; propter quod dicitur: « Vos estis sal terræ, vos estis lux mundi. Nemo accendit lucernam, et ponit eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo sunt (*Matth. v*); » nam « dies diei eructat verbum, et nox nocti indicat scientiam (*Psal. xviii*). » Isti forte sunt duo dies, de quibus evangelista testatur, quod Jesus mansit apud Samaritanos duos dies (*Joan. iv*), videlicet, quia Samaritani remanserunt illuminati per Christum, tam exemplo vitæ, quam verbo doctrinæ. Non sufficiat sacerdoti alterum sine altero. Quia cujus vita despicitur, restat ut ejus prædicatio contemnatur, et dicatur ei: « Medice, cura teipsum (*Luc. iv*); » — « hypocrita, ejice primo trabem de oculo tuo, et tunc ejicies festucam de oculo fratris tui (*Luc. vi*). » — « Qui prædicas non furandum, furaris: qui prædicas non mœchandum, mœcharis (*Rom. ii*). » Certe « si sacerdos, qui unctus est, peccaverit, facit delinquere populum (*Levit. iv*); » et si incantator fuerit a serpente percussus, quis medebitur ei? (*Eccli. xii*). » « Potentes potenter tormenta patientur, et judicium durum

A fiet his qui præsent (Sap. vi). » Isti sunt duo dies, vita videlicet et scientia, in quibus beatus Silvester placuisti Deo, et inventus est justus, sicut historia manifeste testatur; nam multa sustinuit ad meritum vitæ, multaque constituit ad documentum scientiæ. Et ipse in tempore iracundiæ factus est reconciliatio, reconcilians peccatores ad veniam, et discordantes ad pacem. Nam usque ad tempus ipsius tanta paganorum contra Christianos efferebuit iracundia, quod tanquam oves occisionis mactabantur ubique, « lapidati sunt, secti sunt, in occisione gladii mortui sunt. Circuierunt in melotis et in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus (*Hebr. xi*). » Sed per beatum Silvestrum reconciliati sunt Christiani pagani; quia baptizato piissimo principe Constantino, tranquillitas et libertas est Ecclesiæ Dei data. Et extunc coepit Ecclesia dilatari, et impleri vaticinium Isaïæ dicentis ad ipsam: « Leva in circuitu oculos tuos et vide: omnes isti congregati sunt, venerunt tibi. Filii tui de longe venient, et filia tuæ de latere surgent (*Isa. lx*). Illius vere vicarius, de quo dicit Apostolus: « Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi: et posuit in nobis verbum reconciliationis. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo (*II Cor. v*); » mediatores enim sunt sacerdotes inter Deum et hominem, et ideo tales debent existere, ut et Deo sint grati, et hominibus accepti. Quales nos faciat meritis et precibus beati Silvestri Dominus Jesus Christus, qui est super omnia benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO VIII.

IN SOLEMNITATE APPARITIONIS DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

De sacrosancto conjugio inter Christum et Ecclesiam, promisso, jurato, completo, consummato, confirmato, et declarato: de tribus manifestationibus: de adventu et muneribus magorum, ac eorundem declaratione: denique de allegorica Evangelii expositione, et de domibus in quibus Christus invenitur

Videntes stellam magi, gavisissimi sunt gaudio magno valde. Et intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria matre ejus, et procidentes adoraverunt eum: et apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera, aurum, thus et myrrham (*Matth. ii*).

Sacrosanctum conjugium, quod inter Christum et Ecclesiam fuerat patriarchæ Abrahamæ promissum, deinde David regi juratum, deinde matri Mariæ completum, hodie est consummatum, confirmatum, et declaratum. Consummatum in adoratione magorum, confirmatum in baptismo Jordanis, declaratum in miraculo vini. Olim enim Deus Abrahamæ patriarchæ promisit, quod in semine suo benedicerentur omnes gentes (*Gen. xvi*); » et David regi juravit, quod de fructu ventris ipsius poneret super sedem suam (*Psal.*

cxliiii). Sed quod promiserat et juraverat, Mariæ matri complevit; quoniam « in sole posuit tabernaculum suum, et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo (*Psal. xviii*). » — « Verbum enim « caro factum est, et habitavit in nobis (*Joan. i*). » Illud enim conjugium legitur hodie consummatum, quando gentiles in adoratione magorum conjunxerunt se Christo per fidem. Quoniam ecce magi ab oriente venerunt Hierosolymam, dicentes: « Ubi est, qui natus est rex Judæorum? » Hodie legitur confirmatum: quoniam vox Patris ab ipso in Jordanis baptismo audita est super Christum: « Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui (*Matth. iii*). » Hodie legitur declaratum, quando Christus in nuptiis aquam convertit in vinum: quoniam « hoc fecit initium signorum Jesu in

Cana Galilææ, et manifestavit gloriam suam, et crediderunt in eum discipuli ejus (*Joan. II*). » Hæc tria simul hodie recolit et veneratur Ecclesia. Quia tertia decima die post nativitatem, Jesus fuit adoratus a magis, et eodem die tricesimo anno in Jordane baptizatus est a Joanne : ac deinde revoluto anno, eadem die aquam mutavit in vinum. Et ideo, fratres et filii, gaudeamus et exulemus, non in hoc sæculo, sed in Domino, sicut dicitur : « Qui gloriatur, in Domino gloriatur (*I Cor. I*) ; » sicut jubilando cantavimus : « Hodie cœlesti Sponso juncta est Ecclesia, hodie in Jordane lavit Christus ejus crimina, currunt cum muneribus magi ad regales nuptias, et ex aqua facto vino lætantur convivæ. » Propterea dies iste, sicut in antiquioribus codicibus invenitur, Epiphaniarum, id est manifestationum, pluraliter appellatur : quia hodie manifestatus est Christus per signum stellæ, per verbum Patris, et per miraculum vini. Unde quidam has tres manifestationes specialibus [*al* spiritualibus] distinguunt nominibus, Epiphaniam vocantes eam, quæ desuper est facta per stellam, ab *ἐπι*, quod est *supra* ; Theophaniam, quæ a Deo facta est in baptismo, a *θεός*, quod est *Deus* ; et Bethphaniam, quæ in nuptiis facta est intra domum, a *beth*, quod est *domus*, et *phane*, quod est *illustratio*.

Gaudeamus ergo, fratres et filii, gaudeamus in Domino : nam et *Magi gavisissimi sunt gaudio magno valde*. Quia viderunt stellam, gavisissimi sunt : sed quia stellam quam viderant in oriente, antecedebat eos, gavisissimi sunt gaudio magno : et quia *invenerunt puerum cum Maria matre ejus*, gavisissimi sunt gaudio magno valde. Secundum historiam tres isti magi, tres reges fuerunt : non arioli, sed philosophi, qui a magnitudine scientiæ sunt sic vocati ; quia quos Græci philosophos, Persæ magos appellant, successores doctrinæ Balaam, qui stellam ejus vaticinio cognoverunt, prædicentis olim in spiritu : « Orietur stella ex Jacob (*Num. XXIV*). » Venerunt autem de finibus Persarum et Chaldæorum, ubi fluvius est Saba, quo et Sabæa regio nuncupatur. Sicut prædixerat David : « Reges Arabum et Saba dona adducent (*Psal. LXXI*). » Et de partibus tam remotis in tam brevi tempore super dromedarios, animalia videlicet velocissima, festinasse creduntur, secundum illud prophetæ : « Inundatio camelorum operiet te, dromedarii Madian et Ephra (*Isa. LX*). »

Convenientes igitur isti tres reges juxta conditum, secundum consuetudinem in suis dogmatibus perscrutandis, viderunt quamdam stellam mirabilem existentem supra regionem Judææ, in multis notabilem et discretam ; quia videlicet lux solis eam non obumbrabat, nec in firmamento cum sideribus erat, nec cum planetis in æthere ; sed in aere sublimiori, vicina terris, immobilis permanebat : cujus signo commoniti, crediderunt illum regem esse natum in Jerusalem, de quo prædixerat Balaam : « Orietur stella ex Jacob, et exsurget virga ex Israel, et de Jacob erit qui dominetur (*Num. XXIV*). »

A Ideoque magi ab oriente venerunt Hierosolymam, putantes invenire natum regem in regia civitate, sed qui certificati fuerant per signum stellæ de tempore, per vaticinium prophetiæ meruerunt certificari de loco. Sic enim fuerat scriptum per prophetam Michæam : Et tu Bethleem, terra Juda, nequaquam minima es in principibus Juda ; ex te enim egredietur rex, qui regat populum meum Israel : et egressus ejus ab initio, a diebus æternitatis (*Mich. V*). »

B *Et ecce stella quam viderant in oriente, antecedebat eos*, existimantes quod in oriente viderant stellam super Judam : et quæ prius stabat immobilis donec Jerusalem advenissent, incepit moveri, et antecedebat eos, *donec veniens staret supra ubi erat puer*. Et intrantes domum, illud videlicet diversorium, de quo dicit evangelista : « Quia non erat eis locus in diversorio (*Luc. II*), » invenerunt puerum cum Maria matre ejus. Hic est lapis angularis, ad quem duo parietes convenerunt, unus videlicet ex Judæis, id est pastores, ad verbum angeli, alter ex gentibus, id est magi, ad signum stellæ : « ut sit unum ovile et unus pastor (*Joan. X*) ; » utraque tamen in terra, sed de cœlo commonita ; quia Rex cœlorum natus erat in terris, stella cucurrit ad stellam, quia stella descendit in stellam. « Ego sum, inquit, stella splendida et matutina (*Apoc. XII*). » Et procidentes reguli ante Regem, magi ante Magistrum, adoraverunt, servi Dominum, homines Deum : sed magni parvulum, imo verius parvi magnum ; erat enim hic puer ille, de quo prædixerat Isaias : C « Puer natus est nobis, et filius datus est nobis : et factus est principatus super humerum ejus, et vocabitur nomen ejus Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis (*Isa. IX*). » Et quia puerum istum, cui stella famulabatur, credebant esse Deum, ideo *procidentes adoraverunt eum*. Et *apertis thesauris suis obtulerunt magi Domino aurum, thus et myrrham*, juxta consuetudinem Sabæorum : significantes tamen ipsum in auro regem, in thure Deum, in myrrha mortalem. Aurum enim regi redditur in tributum, thus offertur Deo in sacrificium, myrrha vero adhibetur mortuo in sepulturam, quia vermes arcet a corporibus mortuorum. Unde Joseph attulit misturam myrrhæ et aloes, ut ungeret corpus Jesu (*Joan. XIX*). Non singula singuli, sed omnes omnia obtulerunt : quia quilibet obtulit aurum, credens eum esse Regem et Dominum dominantium ; quilibet obtulit thus, credens eum Deum deorum, et Creatorem creaturarum ; et quilibet obtulit myrrham, credens eum mortalem pro mortuis, et pro mortalibus moriturum. Vel potius in tribus muneribus tres in Christo designavere substantias, deitatem videlicet, carnem et animam. Magi Pharaonis primum et secundum signum in plagis Ægypti fecerunt, sed defecerunt in tertio, dicentes ad Pharaonem : « Digitus Dei est hic (*Exod. VIII*) ; » quia videlicet naturales philosophi ductu rationis pervenerunt ad notitiam Patris et Filii, quos ipsi *Togatium* et *Noima* appellabant :

sed ad cognitionem tertiæ personæ, videlicet Spiritus sancti, sine doctrina fidei minime pervenerunt; qui digitus Dei dicitur, juxta illud quod Dominus inquit in Evangelio: « Si ego in digito Dei ejicio dæmonia, filii vestri in quo ejiciunt? (Luc. 11.) » Unde pro digito alius evangelista dicit « in Spiritu (Matth. 12.) » Illi ergo Dei digitum nominabant, quem ignorabant: ideoque signum tertium facere non valebant. Isti vero illuminati per fidem crediderunt, quia « tres sunt qui testimonium dant in cælo, Pater et Verbum, et Spiritus sanctus, et hi tres unum sunt (1 Joan. 5.) ». Et ideo hi tres ipsi reges in fide Trinitatis tria munera obtulerunt. Quisquis igitur ad notitiam individuae Trinitatis sine prædicatione vel lectione pervenit, hanc ei non humana ratio, sed divina inspiratio revelavit: ut ei qui perhibetur dixisse: « Prima monas secundam monadem genuit, prima et secunda suum in se reflectunt ardorem. » Porro secundum allegoriam, per tres magos significantur tres ordines fidelium in Ecclesia, Noe, Daniel et Job, quod est prælati, continentes et conjungati, fidem Trinitatis habentes, quos Ezechiel vidit in visione salvandos (Ezech. 14); et secundum evangelicam parabolam, duo sunt in agro, et duo in lecto, et duo in mola, quorum unus assumetur, et alter relinquetur (Matth. 18). Isti videntes stellam, id est evangelicam prædicationem intelligentes, quæ nocte sæculi fulget contra tenebras erroris et ignorantiae, dicente Psalmista: « Lucerna pedibus meis verbum tuum, Domine, et lumen semitis meis (Psal. 119); gavisus sunt gaudio magno valde. Juxta illud propheticum: « Hæreditate acquisivi testimonia tua in æternum: quia exsultatio cordis mei sunt (ibid.). Hic est enim ille thesaurus in agro absconditus, quem qui invenit homo, abscondit, et præ gaudio illius vadit et vendit universa quæ habet, et emit agrum illum (Matth. 13). » Multa quidem intelligenti et diligenti est exsultatio, et dulcedo in evangelicæ prædicationis doctrina, quæ mentem reficit et jucundat, exhilarat et saginat. Unde Psalmista: « Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, Domine; super mel et favum ori meo (Psal. 119). »

Et intrantes domum invenerunt puerum cum Maria matre ejus. Qui vult invenire Jesum, ingrediatur sanctam Ecclesiam, puram conscientiam, et divinam Scripturam. In his enim domibus Jesus invenitur, quoniam inter multas istæ sunt præcipue domus Dei. De prima legitur: « Domum tuam, Domine, decet sanctitudo in longitudine dierum (Psal. 122); » de secunda dicitur: « Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meæ (Psal. 124); » de tertia legitur: « Ambulavimus in domo Domini cum consensu (Psal. 134). » Frustra ergo quærit hæreticus, quia Christus extra domum Ecclesiæ nullatenus reperitur. Propter quod ipse dicebat Judæis: « Quæretis me, et non invenietis (Joan. 7). » Quærebant Jesum parentes ejus, « et invenerunt eum in templo, in medio doctorum, interrogantem » et respondentem: « Nesciebatis, » inquit quærentibus,

A « quia in his quæ Patris mei sunt, oportet me esse? » (Luc. 11.) Hanc ergo domum intrantes fideles, puerum Jesum cum Maria matre ejus invenerunt, credentes eum natum de Virgine, secundum humanam naturam assumptam, qui stellam creavit, secundum potestatem divinam.

Et procidentes adoraverunt eum. Boni cadunt in faciem, mali vero cadunt retrorsum. De bonis namque cadentibus legitur: « Ceciderunt in conspectu throni in facies suas, et adoraverunt Deum (Apoc. 7). » De malis autem cadentibus legitur: « Abierunt retrorsum, et ceciderunt in teriam (Joan. 18). » Qui vero cadunt in faciem, ipsi quidem cadunt sub Christo, et ante Christum, tanquam subditi et devoti; unde: « Populi sub te cadent (Psal. 134), » etc. « Et: « Procidamus ante Deum (Psal. 134). » Procidentes ergo per subjectionem et devotionem, adoraverunt eum, illum videlicet de quo dicit Scriptura: « Dominum Deum tuum adorabis (Luc. 14). » Sane ubi sit adorandus ostendit, cum dicit: *Et intrantes domum.* Et quomodo sit adorandus ostendit cum additur: *Obtulerunt ei munera, aurum, thus et myrrham.* Verum cum solus Deus sit adorandus, illa videlicet adoratione quæ latria Græce vocatur vel nuncupatur, ad quam pertinent altaria, templa et sacrificia, quæ soli Deo sunt dedicanda, consecranda et offerenda, non quidem angelis, non apostolis, non martyribus, sed Deo tantum ad honorem ipsorum; quia videlicet servitus ista non creaturæ, sed Creatori debetur. (Unde angelus in Apocalypsi se prohibuit adorari, dicens Joanni: « Deum adora; ego enim frater tuus sum, et conservus fratrum tuorum (Apoc. 19). » Et Paulus et Barnabas cum Lystris in Lycaonia claudum sanassent, et voluissent eis turbæ victimas immolare, conscissis tunicis exierunt in turbas, prohibentes se adorari (Act. 14). Et Mardocheus testatur se timuisse Aman superbissimum adorare, ne honorem Dei sui transferret ad hominem, et ne quemquam adoraret, excepto Deo suo (Esth. 10). Quid est hoc quod magi non Deum, sed puerum adorasse dicuntur? Qui licet in veritate sit Deus, non tamen secundum naturam divinam, sed secundum carnem assumptam est puer, secundum quam etiam non est D Factor, sed factus, Paulo attestante: « Qui factus est ex semine David secundum carnem (Rom. 1), » contestante Psalmista, quod « Homo factus est in ea, et ipse fundavit eam Altissimus (Psal. 134), » cum et Moyses mandet in lege, ne quis errore deceptus adoret ea, quæ fecit Dominus Deus suus (Deut. 4). Porro si solus Deus sit adorandus, cum puer iste sit Deus, Isaia propheta testante: « Puer natus est nobis, et Filius datus est nobis, et vocabitur nomen ejus Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis; » ergo puer iste, qui natus est nobis, quasi Deus adorandus existit. Una quidem adoratione cum Patre qui genuit, et Spiritu qui procedit, sicut ipsa Veritas ait in Evangelio: « Veri adoratores adorabunt Patrem in Spiritu et veritate

(Joan. iv). » Nam et tanta est illa unio personalis inter divinam et humanam naturam, ut in hypostasi Verbi, propter assumptam divinitatem, humanitas etiam adoretur assumpta, secundum illud propheticum : « Adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est (Psal. lxxviii). » Cætera vero sacra vel sancta non adoranda sunt latria, sed dulia veneranda, ne forte sub specie pietatis θεοσεβεία convertatur in idololatriam, et ita subintret vitium pro virtute.

Apertis ergo thesauris suis, non utique thesauris pecuniæ, de quibus illa munera proferuntur, quæ « oculos sapientium excæcant et pervertunt verba

A justorum (Deut. xvi); » sed thesauris sapientiæ, de quibus Dominus inquit in Evangelio, quod « omnis scriba doctus in regno cælorum de thesauro suo nova profert et vetera (Matth. xiii). » Et Salomon : « In thesauris sapientiæ significatio disciplinæ (Ecclesi. i). » His ergo *Thesauris apertis* fideles offerunt *ei munera, aurum, thus et myrrham*. Aurum contemplationis in fide, thus orationis in spe, myrrham compassionis in charitate. Ordo conveniens et convenientia ordinata, ut prius anima contempletur per fidem, deinde deprecetur in spe, tandem compatia-
tur in charitate.

SERMO IX.

IN FESTO CONVERSIONIS DIVI PAULI APOSTOLI.

De tractatione Pauli, et magna Dei misericordia et patientia erga peccatores, et ut nemo desperet.

Nemo venit ad me, nisi Pater meus traxerit cum (Joan. vi).

Sæpe locutus sum vobis per divisiones et distinctiones ad instructionem scientiæ, nunc autem locutus sum vobis per admonitiones et exhortationes ad informationem vitæ, quæ est in Christo Jesu. Nam « scientia inflat, charitas autem ædificat (I Cor. viii). » *Nemo, inquit Filius, venit ad me, nisi Pater meus traxerit eum.* Vere verum est verbum hoc, quia verbum veritatis Verbi, Verbi quod erat in principio apud Deum : « Non est enim volentis neque currentis, sed Dei miserentis (Rom. ix). » — « Sine me, inquit, nihil potestis facere, quia sine me factum est nihil; non enim palme potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite (Joan. xv); » cum et « omne datum optimum et omne donum perfectum desursum sit descendens a Patre luminum (Jac. i). » Homo namque per se peccare potest, sed per se non potest resurgere. Antequam peccet, est integer, et ideo potest se dejicere, cum autem cecidit, est contractus, et ideo per se resurgere non potest. Cum enim homo descendit ab Jerusalem in Jericho, tunc incidit in latrones, qui despoliant eum, et plagis impositis abeunt semivivo relicto (Luc. x). » *Nemo ergo venit ad Filium, nisi Pater traxerit eum.* Hujus sententiæ manifestum exemplum in conversione sancti Pauli reperimus, qui fuit tractus ut traheret in Christo, et traheret ad Christum. Sed unde, qualiter, et quo tractus? De profundo confusionis, per spiritum timoris, ad semitam veritatis. Audi breviter unde tractus exstiterat : « Saulus, inquit, adhuc spirans minarum et cædis in discipulos Domini, accessit ad principem sacerdotum, et petiit ab eo epistolas in Damascum ad synagogas, ut si quos inveniret hujus viæ viros ac mulieres, vinctos perduceret illos in Jerusalem (Act. ix). »

B Audi qualiter tractus fuerit : « Et dum iter faceret, subito circumfulsit eum lux de cælo : cadensque in terram, audivit vocem de cælo dicentem sibi : Saule Saule, quid me persequeris? Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Et tremens ac stupens dixit ad Jesum : Domine, quid me vis facere? (ibid.). » Audi quo tractus fuerit : « Baptizatus est, inquit; et continuo ingressus in synagogas prædicabat Jesum, quoniam hic est Filius Dei. Magis autem ac magis convalescebat et confundebat Judæos, affirmans quoniam hic est Filius Dei (ibid.). » Tractus est igitur a profundo confusionis, quæ latebat in corde; quia « Saulus erat spirans minarum, et cædis in discipulos Domini. » Tractus est a profundo confusionis, quæ patebat in opere, quando « abiit ad principem sacerdotum, et petiit ab eo epistolas in Damascum ad synagogas, ut si quos inveniret, » etc. Vides ergo quod tractus est a profundo perversitatis quam sustinebat, et a profundo perversitatis quam inferebat. Tractus est autem a spiritu timoris, et per fulgorem illustrationis supernæ; quia « subito circumfulsit eum lux de cælo, » et per tremorem inspirationis internæ, quia tremens ac stupens dixit : « Domine, quid me jubes facere? » Lux superveniens excæcavit illum in corpore, ut lux interveniens illuminaret illum in mente; lux intulit cæcitatem, et cæcitas intulit lucem. Tractus est quidem et ad fidei sacramentum, quia baptizatus est, et mansit apud discipulos dies aliquot, et ad prædicationis officium, quando ingressus « in synagogas prædicabat Jesum, quoniam hic est Christus. » De Saulo factus est Paulus, de persecutore factus est prædicator, de lupo factus est agnus. Et ita circumfulsit eum lux, ut mentem ejus illuminaret; hic est enim de quo dicitur in benedictionibus patriarchæ Jacob : « Benjamin lupus rapax, manẽ comedet prædam, »

sero dividet spolia (*Gen. XLIX*). » Habes ergo unde tractus est Saulus, quia de confusione cordis et operis; quomodo tractus, quia per illustrationem supernam et aspirationem internam; et quo tractus, quoniam ad fidei sacramentum, et prædicationis officium.

Nullus ergo præ multitudine vel magnitudine peccatorum desperet; quia Deus non solum recipit peccatores, verum etiam attrahit peccatores; nam « a diebus Joannis Baptistæ regnum cælorum vim patitur, et violenti diripiunt illud (*Matth. XI*). » Nullus omnino desperet; quia Deus « est patiens et misericors, et præstabilis super malitia (*Joel. II*); » suavis ac mitis et copiosus in misericordia omnibus invocantibus se: quia « non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat (*Ezech. XVIII*). » Quia « majus est gaudium angelis Dei super uno peccatore poenitentiam agente, quam super nonaginta bonis justis, qui non indigent poenitentia (*Luc. XV*), » quia « non venit vocare justos, sed peccatores, » quia « non indigent qui sani sunt medico, sed qui male habent (*Matth. IX*). » — « Venit enim quærere et salvare quod perierat (*Luc. XIX*). » Quacunque hora peccator conversus fuerit et ingemuerit, « omnium iniquitatum ejus non recordabor (*Ezech. XVIII*); » quacunque hora, sive in pueritia, sive in juventute, sive in senectute, id est semper dum vixerit. Item quacunque hora conversus fuerit, id est quotiescunque poenituerit; juxta quod Veritas, inquit ad Petrum quærentem quoties esset dimittendum fratri peccanti: « Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies (*Matth. XVIII*). » Nec dicit: Conversus fuerit et satisfecerit; sed dicit: Conversus fuerit et ingemuerit; quoniam in contritione peccatum dimittitur, secundum illud propheticum: « Dixi confitebor injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem cordis mei (*Psal. XXXI*). » Multum peccavit Cain, quando interfecit Abel, sed magis peccavit, cum ait: « Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear (*Gen. IV*). » Absit enim ut major sit iniquitas hominis, quam misericordia Dei, cum defectus a bono, qui est iniquitas, summo bono non possit comparari, quod est misericordia Dei. Nullus ergo de misericordia divina desperet; quoniam « miserationes ejus super omnia opera ejus (*Psal. CXLIV*); » — « non enim ex operibus justitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit (*Tit. III*). » — « Primum, inquit Apostolus, fui blasphemus, et persecutor, et injuriosus: sed misericordiam consecutus sum, ut ostenderet in me Christus Jesus omnem longanimitatem, ad informationem eorum qui credituri sunt (*I Tim. I*). » Hinc est enim quod epistolæ Pauli et psalmi David præ cæteris Scripturis in Ecclesia frequentantur ut cum peccatores audierint Paulum blasphemum et persecutorem factum esse apostolum, et David adulterum et homicidam esse factum prophetam, confidant per Dei misericordiam non solum veniam promereri, sed etiam gloriam adipisci. Quis enim dubitet, quin Deus misereri velit illius, quem

A talem ac tantum fecit creando, quem talem et tantum fecit etiam redimendo? Magnum est quod creavit, sed majus est quod redemit. Creando factus est homo ad imaginem et similitudinem Dei, redimendo factus est Deus ad imaginem et similitudinem hominis. De illò dicitur: « Fecit Deus hominem ad imaginem et similitudinem suam (*Gen. I*); » de isto dicitur: « Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed exinanivit se, formam servi accipiens, in similitudine hominum factus, et habitu inventus ut homo (*Philip. II*). » Majus est quidem habere similitudinem Dei, quam habere similitudinem hominis; sed tamen majus est quod Deus factus est ad imaginem et similitudinem hominis, quam quod homo factus est ad imaginem et similitudinem Dei; majus quidem ratione dignationis, majus etiam ratione utilitatis. Quis ergo potest diffidere, quin Deus misereatur illius, quem fecit ad imaginem et similitudinem suam, quem præfecit volatilibus cæli, bestiis terræ, ac piscibus maris? (*Gen. I*.) Nam « Omnia subjecit sub pedibus ejus, oves et boves universas, insuper et pecora campi. Volucres cæli et pisces maris, qui perambulant semitas maris (*Psal. VIII*). » Quis valeat dubitare, quin Deus misereatur illius, propter quem « exinanivit se, formam servi accipiens, in similitudine hominum factus, et habitu inventus ut homo: factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis? (*Phil. II*). » nam « proprio Filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum (*Rom. VIII*); » qui tantum « dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret pro mundo (*Joan. III*). » Alioqui frustra natus est Christus et passus, frustra resurrexit a mortuis, et ascendit in cælos? Absit! Hæc est fides catholica; sanguis enim ipsius clamat semper pro nobis ad Patrem; qui exauditur in omnibus pro sua reverentia. « Advocatum enim habemus apud Patrem, Jesum Christum justum (*I Joan. II*), » qui semper interpellat pro nobis, signa passionis ostendens. Et ipse est vere propitiatio pro peccatis nostris. « Redempti enim sumus, non corruptibilibus auro et argento sed pretioso sanguine Agni immaculati (*I Petr. I*). »

Quis audiens tanta beneficia Redemptoris, non D trahatur ad ipsum? Si lapis audiret, utique traheretur: ei quidem de lapidibus suscitavit Deus filios Abrahæ (*Matth. III*). « Mittit enim crystallum suam sicut frustum panis (*Psal. CXLVII*); » et ex Basan convertit (*Psal. LXVI*). Pone tibi ante oculos mulierem, quæ erat in civitate peccatrix, de qua dæmonia septem ejecit (*Luc. VIII*). Pone ante oculos tibi latronem, qui propter homicidium et seditionem missus fuerat in carcerem, imo suspensus in cruce (*Luc. XXIII*): et pro certo videbis, quod non est unquam de Dei misericordia desperandum. Licet enim « universæ viæ Domini sint misericordia et veritas (*Psal. XXIV*), » ut cognoscamus tamen, quia « misericordia superexaltat judicium (*Jac. II*), » sicut oleum supernatat vino, conferamus ad

invicem misericordia et justitia, et videbimus ma-
nifeste, quia justum est, ut Deus parcat, non ta-
men pium est, ut Deus puniat. Justum est quidem
ut parcat, quia non potest esse Deus, quin sit mi-
sericors, imo divinitas ipsa est misericordia; sed
nec potest esse Deus, quin sit ipse justus, cum
deitas sit ipsa justitia; ergo ratio deitatis hoc exi-
git, ut ipse idem et parcat per misericordiam, et
puniat per justitiam. Nihil autem est justum, nisi
quod exigit ratio; justum est igitur, ut parcat et
puniat. Quis ergo desperet de misericordia, cum
spem adjuvet ipsa justitia? Justitia tamen divina
solummodo, non humana. Quia « statuentes suam
justitiam, justitiæ divinæ non sunt subjecti (Rom.
x). » *Nemo ergo venit ad Filium, nisi Pater traxerit
eum.* Quamvis indivisa sint opera Trinitatis, Patri
tamen attribuitur, quod est tribus commune, pro-
pter auctoritatem principalem; vel potius, quia
cum in Trinitate Patri attribuitur potentia, Filio
sapientia, Spiritui sancto benignitas, recte Patri
appropriatur quidquid pertinet ad potentiam. Et
certe nihil divinam potentiam evidentius manifestat,
quam justificare impium, hoc est trahere peccato-
rem; juxta quod legitur: Quia Deus omnipotentiam
suam parcendo maxime et miserando manifestat.
Majus est enim justificare, quam sit creare; cum
creando detur natura, justificando vero auferatur
culpa, et gratia conferatur.

Ecce, fratres et filii, propositum est nobis spe-
culum quod miremur, propositum est exemplum,
quod imitemur ad Dominum, ut ipse convertatur

ad nos, et nos convertamur ad ipsum. Ut nos tra-
hat de profundo confusionis, quæ latet in corde
per pravam cogitationem, quæ patet in ore per
iniquam locutionem, quæ valet in opere per malam
consuetudinem. Hoc est, ut resuscitet puellam in
domo, juvenem extra portam, quatruiduanum in
monumento per spiritum timoris; quia « timor
Domini expellit peccatum (Eccli. 1), » dicente pro-
pheta: « A timore tuo, Domine, concepimus, et
peperimus spiritum salutis (Isa. xxvi). Cum enim
peccator incipit in se cogitare magnitudinem, mul-
titudinem, et turpitudinem peccatorum, et attendit
in iudice potentiam, quam non potest effugere;
sapientiam quam non potest latere; et justitiam
quam non potest corrumpere: videt quæ, et quanta,
et qualis pœna peccatores maneat in gehenna, sta-
tim obstupescit et timet, concipiens compunctio-
nem in corde, pariens confessionem in ore, nutriens
satisfactionem in opere, ut jam dicere valeat: « A
timore tuo, Domine, concepimus, et peperimus spi-
ritum salutis. » Sicque trahitur ad semitam veri-
tatis, per vitiationem prohibitorum, per exsecutio-
nem mandatorum, et supererogationem consilio-
rum: ut in primo gradu de malo trahatur ad
bonum, in secundo gradu de bono trahatur ad me-
lius, in tertio gradu de meliori trahatur ad opti-
mum. Quod precibus et meritis beatissimi Pauli
vobis et nobis concedat Dominus Jesus Christus, qui
est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculo-
rum. Amen.

SERMO X.

IN EODEM FESTO

De morte triplici: de resurrectione triplici: de vita triplici, et voluntate Dei.

*Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur et
vivat (Ezech. xxx).*

Hujus sententiæ manifestum exemplum in con-
versione S. Pauli nobis Dominus demonstravit.
Quem non solum venientem recepit, sed etiam fu-
gientem retraxit. Attendamus ergo, fratres, in eo
mortem, quam Dominus noluit, conversionem quam
fecit, vitam quam tribuit; mortem culpæ, conver-
sionem pœnitentiæ, vitam gratiæ. « Saulus adhuc
spirans minarum et cædis in discipulos Domini, ac-
cessit ad principes sacerdotum, et petiit ab eis epi-
stolas in Damascum ad synagogas, ut si quos in-
veniret hujus viæ viros ac mulieres, vinctos per-
duceret in Jerusalem (Act. ix). » Ecce mors culpæ,
quam Dominus noluit. « Et cum iter faceret, subito
circumfulsit eum lux de cœlo, et cadens in terram
audivit vocem dicentem sibi: Saule, Saule, quid
me persequeris? Qui dixit: Quis es, Domine? Et
ille: Ego sum Jesus Nazareus, quem tu perse-

queris. Durum est tibi contra stimulum calcitrare.
Et tremens ac stupens dixit: Domine, quid me vis
facere? (ibid.) » Ecce conversio pœnitentiæ, quam
Dominus fecit. « Et cum baptizatus fuisset, ingressus
synagogas prædicabat Jesum, quoniam hic est Fi-
lius Dei, affirmans quoniam hic est Christus (ibid.). »
Ecce vita gratiæ, quam Dominus tribuit. Verum
est ergo quod Veritas ait: *Nolo mortem peccatoris,
sed ut convertatur et vivat.* Ideo Deus mortem pec-
catoris non vult, quia Deus mortem non fecit; ideo
vero mortem non fecit, quia quod factum est in
ipso, vita erat; quia ipse est « via, veritas, et vita
(Joan. xiv). » Ideo quoque Deus mortem peccatoris
non vult, quia mors peccatorum pessima; ideo
autem est pessima, quia « mortuo homine impio
nulla spes erit de eo (Prov. 11). » Ideo vero nulla,
quia in inferno nulla erit redemptio. Gratias ergo
tibi, Domine Jesu Christe, nos peccatores re-
ferimus, quia mortem peccatorum non vis, sed ut

convertantur et vivant. Dicam vobis quæ sit illa mors peccatoris, quam tu, vita, non vis. Nonne tu mortificas et vivificas? nonne mors et vita in manu tua? Quid ergo? an eos, quos non vis existere peccatores, vis mori? sed eos qui vis mori, non vis existere peccatores; quia culpam odis, sed pœnam infligis. An distinguendum est inter mortem et mortem? Utique distinguendum! Est enim mors corporalis, spiritualis et gehennalis; mors corporalis extinguit naturam, mors spiritualis adimit gratiam, mors gehennalis impedit gloriam. Ergo prima mors mala, secunda pejor, tertia mors pessima est; prima mors est mala pro pœna, secunda pejor pro culpa, tertia vero pessima pro pœna simul et culpa. De prima legitur: « Quis est qui vivit, et non videbit mortem? » (*Psal. LXXXVIII*) quasi dicat: Nullus omnino qui mortem corporis non incurrat. De secunda legitur: « Est peccatum ad mortem, non pro eo dico, ut quis oret (*I Joan. III*); » quasi dicat: Est quoddam peccatum mortale, pro quo non est orandum; quia « nec in hoc sæculo, nec in futuro remittitur (*Matth. XII*); » De tertia morte legitur: « Sicut oves in inferno positi sunt, mors depascet eos (*Psal. XLVIII*); » quasi dicat: Sicut ovis non carpit herbam, sed pascit, ut herba semper renascatur ad pastum: ita infernus non consumit hominem, sed affligit, ut homo semper vivat ad mortem. A corporali morte resurgunt omnes, a spirituali morte resurgunt quidam, a gehennali morte resurgunt nulli. « Omnes enim resurgemus, sed non omnes immutabimur (*I Cor. XV*). » — « Beati vero qui habent partem in resurrectione prima (*Apoc. XX*); » quia « non resurgent impii in iudicio, neque peccatores in consilio justorum (*Psal. I*). » Jam intelligo plenius, Domine Jesu Christe, quia mortem culpæ tu non vis; tu namque dixisti: « O mors, ero mors tua, morsus tuus ero, inferne (*Ose. III*). »

Mors ista contingit hoc ordine. Prius homo distemperatur, deinde infirmatur, deinde moritur, post hæc effertur, ad ultimum tumulatur. Distemperatur in cogitatione, infirmatur in delectatione, moritur in consensu. Effertur in opere, tumulatur in consuetudine, in qua putrescit et foetet. Moritur ergo spiritus in consensu: et tunc puella mortua jacet in domo (*Matth. IX*). Effertur in opere: et tunc adolescens mortuus educitur extra portam (*Luc. VII*); tumulatur in consuetudine: et tunc quadriduanus mortuus foetet in monumento (*Joan. IX*): quia tunc anima quasi jumentum in stercore computrescit (*Joel. II*). O si videretur anima mortua in peccatis, quantis foetoribus sordet, quantis sordibus foetet, quam detestabilis et abominabilis appareat! Sed nec sic desperandum, quia tu, Domine, tres istos mortuos suscitasti: puellam in domo, adolescentem extra portam, Lazarum in sepulchro. Una tantum est species hujus mortis, a quo nemo resurgit, scilicet finalis impœnitentia; de qua forte tu dixisti: « Sine mortuos sepelire mortuos suos (*Matth. VIII*). » Ad cæteros autem clamat Apostolus: « Surge qui dormis,

et exurge a mortuis, et illuminabit te Christus (*Ephes. V*). » Mortem culpæ sequitur mors gehennæ: mors immortalis, mors vivens, in qua vivent mortui, qui vitæ suæ mortui, quærent et non invenient, qui vitam habuerunt et perdiderunt. Audi Joannem in Apocalypsi dicentem: « In diebus illis quærent homines mortem, et non invenient: desiderabunt mori, et fugiet mors ab illis (*Apoc. IX*). » O mors, quam dulcis esses, quibus tam amara fuisti: te solam desiderabunt, optabunt, qui te solam vehementer oderunt. Gratias ergo tibi, Domine Jesu Christe, nos peccatores referimus, quia non vis mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat. Quacunque hora peccator conversus fuerit, vita vivet et non morietur, ait Dominus (*Ezech. XVIII*). Viri Ninivitæ ad prædicationem Jonæ prædicaverunt jejunium, et induti sunt sacco, « et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala, et misertus est super malitiam, quam locutus fuerat ut faceret eis (*Jon. III*). » — « Patiens enim est et misericors, et præstabilis super malitia (*Joel. II*). » Convertamur ergo peccatores ad Dominum, quia statim Dominus convertetur ad nos. « Non enim venit vocare justos, sed peccatores (*Matth. IX*); » quia « venit quærere et salvare quod perierat (*Luc. XIX*). » Quacunque sit nostra miseria, major est pietas sua. Absit ut cum Cain desperemus, dicentes: « Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear (*Gen. IV*). » Propter quod ille vagus et profugus abiit super terram.

Porro triplex est vita, sicut triplex est mors: Vita naturæ, vita gratiæ, vita gloriæ. De vita naturæ beatus Job ait: « Memento mei, Deus, quia ventus est vita mea (*Job VII*); » de vita gratiæ dicit propheta: « Justus ex fide vivit (*Habac. II*); » de vita gloriæ Sapiens protestatur: « Justi in perpetuum vivent, et apud Dominum est merces eorum (*Sap. III*). » Prima bona, secunda melior, tertia vero optima. Convertatur ergo peccator a morte culpæ, ad vitam gratiæ, et evadat a morte gehennæ, ad vitam gloriæ. Deus enim semper tenet manus expansas ut recipiat peccatores; quia non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat. Verum cum divinæ voluntati nihil obsistat, nam cum « omnia quæcunque vult, fecit in cœlo et in terra, in mari, et in omnibus abyssis (*Psal. CXXXI*), » si Deus non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat, quid est quod plurimi peccatores, non solum non convertuntur ut vivant, sed etiam pervertuntur ut pereant? Nam « multi sunt vocati, pauci vero electi (*Matth. XX*). » An forte quos non vult mori, convertuntur et vivunt: quos autem vult mori, pervertuntur et pereunt? Nam ut dicit Apostolus: « Cui vult, miseretur, et quem vult, indurat (*Rom. IX*). » Sed et ipse per prophetam testatur: « Jacob dilexi, Esau autem odio habui (*Malac. I*). » Quid est ergo quod alibi dicit Apostolus: « Deus vult omnes homines salvos fieri (*I Tim. II*); » Et propheta dicit ad ipsum: « Nihil odisti eorum quæ

fecisti, Domine? (Sap. xi). » — « O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia ejus, et investigabiles viæ ejus! (Rom. xi.) » Voluntas tamen Dei multipliciter accipitur: pro beneplacito videlicet, et pro signo. Beneplacitum unum est, sed signa diversa. Propter quod dicitur: « Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates ejus (Psal. cx). » Inter quæ sunt consilium et præceptum. Vult ergo Deus, id est consulit omnes homines salvos fieri; et vult, id est præcipit, ut convertatur et vivat. Sed consilium ejus et præceptum ejus non semper implentur. Verum qui secundum consilium et præceptum ejus convertitur, vivet: qui vero non convertitur, morietur. Porro cum sine gratia Dei operante peccator converti non possit, nam ut dicit Apostolus: « Non est volentis neque currentis, sed Dei miserentis (Rom. ix); » et

A gratiam operantem nemo possit promereri; quoniam ut idem Apostolus ait: Si ex meritis est, jam non ex gratia: non videtur homini imputandum, si non convertatur, quando quidem Deus gratiam non apponit. Sed aliud est promereri et aliud demereri; promereri nemo gratiam potest, sed demereri gratiam quisque potest; et ideo non penitus imputandum homini, si gratiam modo non mereatur, sed imputatur ei prorsus, si gratiam demeretur. Si ergo, fratres, aliquis vestrum præoccupatus est in aliquo delicto, nullo modo desperet, sed interim faciat quidquid boni potest, ut Deus cor ejus illustret ad poenitentiam; aperiat oculos, ut solis lucem aspiciat; mollificet ceram, ut impressionem sigilli recipiat: reddat se habilem, ut ei Deus formam suæ similitudinis imprimat et gratiæ suæ virtutem imponat. Amen.

SERMO XI.

IN NATIVITATE SANCTÆ MARIE (16).

Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet (Isa. xi).

In verbis propositis tria præcipuè considerare debemus, radicem, virgam et florem. Radix, David; virga, Virgo; et flos est Christus. Dicitur autem David radix Jesse, non a quo ille sed qui ab illo processit, quemadmodum ipse Christus radix Jesse nuncupatur: « Erit, inquit, radix Jesse qui exsurget regere gentes, in eum gentes sperabunt (Rom. xv). » Diverso quippe respectu et Pater dicitur radix Filii, et Filius dicitur radix Patris. Quemadmodum et Christus dicitur semen Abraham: « Benedicentur, inquit, in semine tuo omnes gentes (Gen. xxii). » Sed dices, cum promissio de incarnatione Christi prius facta fuerit Abraham quam David, cur potius de radice Jesse quam de radice Abraham Christus dicitur nasciturus? Reddatur hæc triplex ratio, nisi melior reddi possit. Respondeatur, hoc dictum propter excellentiam dignitatis, propter expressionem similitudinis, et propter firmitatem promissionis. Licet enim Abraham fuerit dignitatis, utpote præcipuus patriarcha, majoris tamen fuit dignitatis David veluti excellentissimus regum et eximius prophetarum. Ipse quidem fuit primus rex electus et confirmatus a Deo, nam Saul electus non fuerat sed extortus, qui confirmari non meruit, sed potius reprobari. Unde quamvis in generationis serie quatuordecim a David usque ad transmigrationem Babylonis reges exstiterint, Matthæus tamen antonomastice solum David regem appellat. Et quamvis Debbora prophetissa et Samuel propheta ipsum præcesserint, et multi alii prophætæ ipsum fuerit subsecuti, antonomastice tamen David

C appellatur propheta, sicut Paulus apostolus, quia cæteri quasi per figuras et visiones, per somnia in ænigmate prophetaverunt, huic autem aperte revelatus est spiritus prophetiæ. Unde dicebat: « Super senes intellexi (Psal. cxviii); » et: « Audiam quid loquatur in me Dominus Deus (Psal. lxxxiv). »

Expressior quoque similitudo inter David et Christum, quam inter Christum et Abraham invenitur. Unde frequentissime in Scripturis per David intelligitur Christus. De illo siquidem legitur: « Inveni David servum meum, oleo salutis meæ unxi eum (Psal. lxxxviii). » Et adhuc dicitur: « Unxit te Deus, Deus tuus oleo salutis præ conscribitis tuis (Psal. xlv). » Hic ergo processit de illo, propheta videlicet de propheta, rex de rege, unctus de uncto, Jesus Nazarenus quem unxit Deus Spiritu sancto (Act. x); qui de se dicit: « Spiritus Domini super me, propter quod unxit me, evangelizare pauperibus misit me (Luc. iv); » qui habet in vestimento et in femore suo scriptum Rex regum et Dominus dominantium (Apoc. xvii); de quo alibi dicitur: « Suscitabo David germen justum, et regnabit rex, et sapiens erit, et faciet iudicium et justitiam in terra (Jer. xxiii). » Propheta magnus de quo locutus est Moyses: « Prophetam suscitabit Deus de fratribus vestris, ipsum tanquam me audite (Deut. xviii); » et alius: « Ecce veniet propheta magnus, et ipse renovabit imperium (Eccli. xlvi). » Revera magnus quia Dominus prophetarum de quo in Evangelio dicitur: « Propheta magnus surrexit in nobis (Luc. vii). » Licet enim Abraham fuerit repromissum: « In semine tuo benedicentur omnes gentes (Gen. xxii); » propter quod et Apo-

stolus ait, quia « Deus non angelos, non archangelos sed semen Abrahamæ apprehendit (*Hebr. 11*); » evidentius tamen et affirmatius et expressius fuit hoc repromissum David non simplici verbo sed interposito sacramento: « Juravit, inquit, Dominus David veritatem, et non frustrabitur eam; de fructu ventris tui ponam super sedem tuam (*Psal. cxxx1*). » Multi siquidem jurant, sed non veritatem; et multi jurant veritatem, sed illam non servant. Deus autem et *juravit David, et veritatem juravit, et illam veritatem servavit; quia non frustrabitur, inquit, eam; de fructu ventris tui ponam super sedem tuam; non tuam dico sed meam. Unde cum cœlum mihi sit sedes, illum profecto non tam super tuam terrestrem quam super meam cœlestem sedem constituam, ut sedeat ipse homo a dextris meis.*

Et propterea in genealogia Christi David præmittitur et præponitur Abrahamæ. « Liber, inquit, generationis Jesu Christi filii David, filii Abraham (*Matth. 1*). » Isti sunt duæ columnæ quas verus pacificus in vestibulo templi posuit ante ostium, quas ambit funiculus duodecim cubitorum, de quorum medio Christus ostium aperitur; qui de se dicit: « Ego sum ostium; per me si quis introierit salvabitur, et ingredietur, et egredietur, et pascua inveniet (*Joan. x*). » Unam columnam, id est David, ambit funiculus duodecim cubitorum, id est cœtus duodecim patriarcharum. Sicut enim ex Abraham duodecim patriarchæ nepotes ipsius carnaliter descenderunt, sic etiam a David duodecim prophetæ imitatores ipsius spiritualiter processerunt. David itaque radix est, de qua evangelicus propheta prædixit: *Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet.* Hæc est « virgula fumi ex aromatibus myrrhæ et thuris (*Cant. 111*), » virga quæ floruit et protulit fructum, quia virgo credidit et concepit et peperit Christum. De hac virga Balaam prophetavit dicens: « Orietur stella ex Jacob, et consurget virga de Israel, et de Jacob erit qui dominetur (*Num. xxiv*). » Stella, id est Maria, quæ *stella maris* interpretatur, eademque virga quæ protulit hunc florem, et ipse est qui « dominabitur a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis terræ (*Psal. lxxi*); » nam « Dominus nomen est ei (*Psal. lxxvii*); » virga hu-

A conclusit: « Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum; respexit humilitatem ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes (*ibid.*). »

Nec est virga indignationis et ultionis; de qua legitur: « Virga furoris et correptionis et destructionis meæ Assur (*Isa. x*). » — « Et visitabo in virga iniquitates eorum (*Psal. lxxxviii*). » Non est virga correptionis et destructionis, de qua legitur: « In virga veniam ad vos (*I Cor. iv*); » — « et qui parcit virgæ, odit filium (*Prov. xiii*); » sed est virga sustentationis et consolationis, de qua potest intelligi: « Virga et baculus tuus ipsi me consolati sunt (*Psal. cxlii*). » De hac virga processit virga veritatis et potestatis de qua legitur: « Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion (*Psal. cix*); » — « et reges eos in virga ferrea (*Psal. 11*). » Virga per quam verus Moyses fecit prodigia in Ægypto et in deserto. Profecto *virga de radice Jesse.* David ergo est radix Christi. Nam, ut inquit Apostolus: « Factus est ex semine David secundum carnem (*Rom. 1*). » Christus autem est radix Ecclesiæ, de quo legitur: « Ascendit sicut virgultum coram eo, et sicut radix de terra sitiens (*Isa. lxi*). » Ecclesia vero est radix sanctorum, de qua dicitur: « Si radix sancta, et rami (*Rom. xi*), » id est ministri. Est præterea radix honorum perseverantia, de qua legitur: « Hi radices non habent, quia ad tempus credunt, et in tempore tentationis recedunt (*Luc. viii*). » Radix fides prædicatorum, de qua dicitur: « Si seminaverit in terra, radix ejus ad odorem aquæ germinabit (*Job xix*). » Radix virtutum fides, de qua dicit Apostolus: « In fide radicati et fundati (*Ephes. iii*). » Vel humilitas, de qua dicitur: « Justus radicem suam mittit deorsum (*Isa. xxxvii*). » Radix autem sapientiæ verbum Dei non est in excelsis. Ergo radix iniquorum diabolus, de qua dicitur: « De radice colubri egredietur regulus (*Isa. xiv*); » et alibi: « Radix juniperorum erit cibus eorum, et radices ejus densabuntur super acervos petrarum (*Job xxx*). » Contra quam dicitur: « Securis ad radicem posita est (*Matth. iii*). » Est præterea radix mala obstinatio in peccatis, vel terrenorum amor, de quo dicitur: « Ego vidi stultum firma radice, et maledixi pulchritudini ejus statim (*Job v*). » Sed « omnis plantatio, quam non plantavit Pater cœlestis, eradicabitur (*Matth. xv*). » Econtra de sapientia legitur: « In electis meis mitte radices, et radicavi in populo honorificato (*Eccli. xxiv*). »

Sequitur: *Et flos de radice ejus ascendit.* Quid est hoc quod *flos* non dicitur ascendisse de virga, sed potius *de radice*, de qua et virgæ processit? Sane propheta Spiritu sancto plenus dicere maluit quod flos de radice ejus ascenderet, quam de virga; videlicet ad distinguendum gradus ascensionis, ad designandum sublimitatis fastigium, et ad perimendum virus erroris. In genealogia siquidem Christi viginti octo sunt gradus ascensionis de radice us-

que ad virgam, id est a David usque ad virginem Mariam, de qua natus est Christus, qui vocatur Jesus (*Matth.* 1). Et per hos gradus ascensionis flos de radice ascendit ad virgam, in qua terminatur ascensus. Et quamvis secundum naturam carnis Christus descendit de David, ipse tamen incorporaliter super illum secundum excellentiam dignitatis ascendit. Ideoque signanter et ipse propheta prædixit quod flos de radice ejus ascenderet, ut solium ejus intelligatur longe sublimius throno David; tanto siquidem excellentius quanto differentius præ illo nomen hæreditavit. Unde bene dictum est per prophetam: « Super solium David, et super regnum ejus (*Isa.* ix). » Non dicit in solio, sed *super solium*; nec dicit in regno, sed *super regnum*; ut ostendatur quod illud fuit terrenum et temporale, istud autem æternum est et cœleste. Ad quod referendum est illud, quod angelus inquit ad virginem: « Dabit ei Dominus sedem David patris ejus, et regnabit in domo Jacob in æternum (*Luc.* 1); » ut significans pro-significato ponatur.

Per hoc etiam quod flos de radice dicitur ascendisse, perimitur error impii Manichæi, qui præsumpsit asserere quod Christus non habuit naturalem et veram carnem sed umbratilem et phantasticam; quod inde fallaciter colligebat, quia non de carne nec de sanguine, sed de Spiritu sancto dicitur esse conceptus. « Quod autem natum est ex carne, caro est; et quod natum est ex spiritu, spiritus est (*Joan.* iii). » Contra quod expressive loquens propheta prædixit: *Flos de radice ejus ascendit*; ut ostendat radicem et florem ejusdem esse naturæ; sicque Christum existere verum hominem, sicut David existit verus homo. Præterea ne putaretur quod Maria adoptione de una familia ad aliam esset assumpta, sicut aliquando virga per insitionem de una radice in aliam radicem assumitur, ut propheta designaret certius et expressius veritatem, dicit quod *flos de radice ejus ascendet*. Nam et sicut David post multas persecutiones regnavit, sic et Christus post passionem suam in gloriam Patris intravit.

Per genealogias autem, quas Matthæus et Lucas describunt, non videtur esse probatum quod Maria fuerit de stirpe David, sed neque de tribu Juda, habito etiam pro constanti quod secundum legem personæ diversarum tribuum sibi in matrimonio conjungantur, nec conjungantur passiones et sortes. Nam duæ tribus sacerdotalis et regia, licite sibi jungebantur ad invicem fœdere conjugali; unde Maria legitur fuisse cognata Elisabeth quæ erat de filiabus Aaron; et sic poterat licite conjungi Joseph qui erat de stirpe regia, de domo videlicet et familia regis David. Sed concesso quod Joseph et Maria fuerint contribules, de tribu videlicet Judæ, non tamen probatur fuisse de eadem familia; quia sicut Joseph descendit de stirpe David, sic et Maria potuit descendisse de progenie femoris ipsius, vel etiam de aliis familiis tribus ejusdem. Ideoque prophetæ Spiritu sancto pleni voluerunt aperte prædicere

A Christum de stirpe David et de semine regio nasciturum, sicut dicit Isaias, *egredietur, inquit, virga de radice Jesse*, id est de rege David, qui fuit utique Jesse filius et regis stirpis, *et flos in Christo de radice ejus ascendet*. Et alibi: « Suscitabo David germen justum, et regnabit rex, et sapiens erit, et faciet judicium et justitiam in terra, et hoc est nomen quod vocabunt eum, Dominus justus noster (*Jer.* xxiii). » Ubi in Latino ponitur *Dominus*, in Hebræo ponitur *Adonai*, quod est nomen Dei, et in Hebræo non ponitur nisi pro Deo. Unde probatur quod hoc germen David videlicet Christus est Deus. In Apocalypsi quoque unus de senioribus dixit Joanni: « Ne fleveris, ecce vicit leo de tribu Juda, radix David, etc. (*Apoc.* v). » Paulus quoque ad Timotheum: « Memor esto Domini Jesum Christum resurrexisse a mortuis ex semine David secundum evangelium meum (*II Tim.* ii). » Per id tamen quod in fine legitur numerorum de filiis Machir, et de filiabus Falsaath potest sufficienter ostendi quod mulieres illæ quæ partem hæreditatis habebant, debebant nubere viris non solum de sua tribu, sed etiam de eadem familia. Unde scriptum est ibi: « Omnes viri ducant uxores de tribu et cognatione sua, et cunctæ femine maritos de eadem tribu accipiant, ut hæreditas permaneat in familiis (*Num.* xxxvi). » Joachim autem et Anna masculum non habuerunt hæredem, sed eorum primogenita fuit virgo Mariæ. Unde incunctanter ad eam pars hæreditatis præcipua pertinebat. Quare cum sancta nupsit justo, profecto secundum legem nupsit viro de eadem tribu; et ex eadem tribu et familia fuit virgo Maria.

Sed quomodo florem istum ascendisse dicunt, et non potius descendisse, cum Christus in quantum est incarnatus, descenderit potius quam ascenderit. Nam ipse est panis vivus qui de cœlo descendit (*Joan.* vi). Qui etiam de se dicit: « Descendi de cœlo non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me (*Joan.* v). » Et ad quem dicitur per prophetam: « Utinam dirumperes cœlos et descenderes! (*Isa.* lvi). » Hoc autem ad conservandam proprietatem sermonis, quia sicut in propagatione generis fit ascensus, unde cum de germen loqueretur, ascensionis voluit et debuit uti verbo; nam et de inferiori futurus erat ad superiorem progressus, ideoque dicendus erat ascensus. Verumtamen qui descendit, idem est qui ascendit, sicut ipse testatur in Evangelio: « Nemo ascendit in cœlum nisi qui descendit de cœlo, Filius hominis qui est in cœlo (*Joan.* iii). » Nam a summo cœlo egressus ejus, et occursum ejus usque ad summum ejus, nec est qui se abscondat a calore ejus. Audi descensum: « Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo; exinanivit se, formam servi accipiens, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis (*Phil.* ii). » Sed audi quantum ascendit: « Propter quod, inquit, exaltavit illum Deus, et dedit illi nomen quod est super

omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium et infernorum, et omnis lingua confiteatur quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei Patris (*Phil. II*). »

Nec mireris si flos iste descendendo ascendit, quia cum ipse sit verus Deus et homo, ipse idem ascendit in quantum est homo Deus. De quo ascensu dicitur per prophetam : « Ascendet Deus super nubem levem, et ingredietur Ægyptum (*Isa. XIV*). » Ergo de radice ejus ascendit. Hic in Canticis de se dicit : « Ege flos campi, et liliū convallium (*Cant. II*). » Sane sunt flores veritatis et gratiæ, et sunt flores vanitatis et culpæ. De primis legitur : « Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit. Stipate me malis, fulcite me floribus, quia amore langueo (*ibid.*). » Circumdabant eam flores rosarum, et lilia convallium. De secundis dicitur : « Omnis caro fœnum, et omnis gloria ejus quasi flos fœni. Exsiccatur fœnum, et cecidit flos, verbum autem Domini manet in æternum (*Isa. XL*). » — « Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis, qui quasi flos egreditur et conteritur, et fugit velut umbra, et nunquam in eodem statu permanet (*Job XIV*). » — « Mane floreat, et transeat, vespere decidat, induret et arescat (*Psal. LXXXIX*). » De istis legitur : « Coronemus nos rosis antequam marcescant, nec pertranseat nos flos temporis (*Sap. II*). » De illis dicitur : « In atrii domus Dei nostri florebut (*Psal. XIX*). »

Cæterum iste flos gloriæ, iste flos florum venit plantare primas et eradicare secundas, plantare virtutes et vitia extirpare. O si hunc florem digne laudare possemus ! et si non digne, vel non indigne ! Certe flos iste speciosissimum habet colorem, suavissimum habet odorem, et dulcissimum habet saporem. Unde nos, fratres charissimi, etsi non quantum volumus, quantum tamen valemus, prospiciamus hujus floris colorem delectabilem et decorum; sumamus hujus floris colorem recreabilem et amœnum; gustemus hujus floris saporem delectabilem et sincerum. De hujus floris colore sponsa dicit in Canticis : « Dilectus meus candidus et rubicundus (*Cant. V*); » Candidus in conceptione, rubicundus in passione. Cum enim ipse sit candor lucis æternæ, et speculum sine macula Dei majestatis, et imago bonitatis ipsius, profecto non potuit alicujus peccati macula majestas Dei et imago bonitatis obscurari. Et ideo « peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus (*I Petr. II*). » Sed neque peccatum contraxit, quia quod non rapuit, hoc exsolvit. Nam mater ejus Maria inventa est in utero habens de Spiritu sancto, sicut ei angelus prædixerat : « Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi, » ideoque quod oriatur ex te, omnino mundum, omnino candidum, « vocabitur Filius Dei (*Luc. I*). » Dominus enim decorem induit.

A Ad quem dicit Propheta : « Speciosus forma præ filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis; specie tua et pulchritudine tua intende prospere procede et regna (*Psal. XLIV*). » Tu enim es sol justitiæ (*Malac. IV*), tu « lux vera quæ illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum (*Joan. I*); » cujus pulchritudinem sol et luna mirantur; « in quem desiderant angeli prospicere (*I Petr. I*), » admirando dicentes : « Quis est iste qui venit de Edom, tinctis vestibibus de Bosra? Quare rubrum est indumentum tuum quasi calcantium in torculari? (*Isa. LIII*). » Nam, ut alibi legitur : « Vestimentum ejus fuit aspersum sanguine (*Apoc. XIX*), » non utique inquinante sed emundante, secundum quod legitur, quia « laverunt stolas suas et candidas eas fecerunt in sanguine agni (*Apoc. XXII*). » Et licet per ignominiam despicabilis passionis indecorus et ingloriosus videretur, propter quod inquit de eo propheta, vidimus eum non habentem speciem neque decorem, ipsius tamen decor et species cum non apparebat nihilominus permanebat.

B Unde flos iste non defloruit nec effloruit, sed floruit et reffloruit; floruit in conceptione immunis a culpa, ipso per Psalmistam testante : « Reffloruit caro mea, et ex voluntate mea confitebor illi (*Psal. XXVII*). » De hujus etiam floris odore Sponsa dicit in Canticis : « Meliora sunt ubera tua vino, sicut unguentum optimum. In odore unguentorum tuorum currimus (*Cant. I*). » Hinc etenim sapientia Dei de se dicit : « Sicut cinnamomum et balsamum aromatizans odorem dedi, quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris (*Eccli. XXIV*). » Hujus odorem floris præsentiens Isaac in Spiritu sancto dicebat : « Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus (*Gen. XXVII*); » cujus odore resurgunt mortui, sanantur ægroti, et confirmantur infirmi. Cæterum iste flos est procul dubio panis vivus qui de cœlo descendit, omne delectamentum in se habens, et omnis saporis suavitatem (*Sap. XVI*); super mel et favum dulcis animæ diligenti (*Eccli. XXIV*); de quo dicit Psalmographus : « Gustate et videte quoniam suavis est Dominus (*Psal. XXXIII*). » Et de quo Petrus apostolus ait : « Si tamen gustastis quam suavis est Dominus (*I Petr. II*). » Hic ipse flos sapientia Dei dicitur : « Qui edunt me, adhuc esurient, et qui bibunt me adhuc sitient (*Eccli. XXIV*). » Quia tanta est hujus floris dulcedo, quod saturitas provocat famem, et ebrietas sitim inducit. Beati oculi qui florem istum et nunc intuentur per fidem, et tandem contemplabuntur per speciem ! videntes eum non per speculum in ænigmate, sed facie ad faciem (*I Cor. XIII*) oculis corporis hominem, oculis cordis Deum; ad cujus visionem perpetuam ipse misericorditer nos perducatur qui cum Patre et Spiritu sancto, etc.

SERMO XII.

IN SOLEMNITATE PURIFICATIONIS GLORIOSISSIMÆ SEMPER VIRGINIS MARIE.

De litteris, signis, et nuntiis ante Christi adventum præmissis : de tribus trium nuntiorum viis et triplici pace : cur in purificatione cereos portamus accensos : item de triplici adventu Domini, et triplici templo ad quod venit, et de templi ædificatione.

Ecce ego mitto angelum meum, et præparabit viam ante faciem tuam : et statim veniet ad templum sanctum suum dominator, quem vos quæritis, et angelus testamenti, quem vos vultis (Malac. III).

Rex regum et Dominus dominantium pro salute populi sui venturus in propria sui eum recepturi non erant (Joan. I), ne de ignorantia sui adventus excusationes in peccatis assumerent, adventus sui signa præmisit, litteras illis direxit, et ante faciem suam nuntios destinavit. His enim tribus, videlicet litteris, signis, et nuntiis, suum liquido declaravit adventum. Non enim solus aut subitus debuit venire, qui cum venisset, binos et binos ante faciem suam legitur destinasse. Præmisit itaque signa, id est mysteria figurarum; direxit litteras, id est testimonia Scripturarum; destinavit nuntios, personas videlicet prophetarum. Præsignatus est etenim in figuris : ut Isaac natus de sterili (Gen. XXI), præsignavit Christum nasciturum de Virgine. Virga fronduit (Num. XVII) et attulit fructum, quia concepit Virgo, et peperit Christum. Hoc ipsum ignis in rubo (Exod. III), manna in deserto (Exod. X), pluvia in vellere præsignavit (Judic. VI). Prænuntiatus est in Scripturis, ut in Genesi : « Non auferetur sceptrum de Juda, et dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est : et ipse expectatio gentium (Gen. XLIX). » Et alibi : « Veniet Dominus sicut quereus, qui est in Silo, cum ex semetipsa fuerit in duodecim partita (Amos. II). » Et in secretis Jeremiæ : « Post hoc in terris visus est, et cum hominibus conversatus est (Baruc. III). » Annuntiatus est per prophetas, ut Isaias : « Ecce virgo concipiet, et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel (Isa. VII). » Et Habacue : « Si moram fecerit, exspecta eum ; quia veniens veniet, et non tardabit (Habac. II) ; » et Daniel : « Septuaginta hebdomadæ abbreviatæ sunt, ut consummetur prævaricatio, et adducatur justitia sempiterna, et ungatur Sanctus sanctorum (Dan. IX). » Porro tam manifesta signa Synagoga misera non notavit, tam apertas litteras Judæa cæca non intellexit, tam veridicos nuntios populus incredulus non accepit, et ideo cum « venit in propria, sui eum non receperunt (Joan. I). » De quibus per prophetam conqueritur, dicens : « Cognitionis domini sui : Israel autem me non cognovit (Isa. I). » Hinc eis dicit in Evangelio : « Si crederetis Moysi crederetis utique et mihi (Joan. V). De me enim scripsit ille : Prophetam suscitabit vobis Deus de

A fratribus vestris, etc. (Deut. XVIII). » Rursum : « Videbitis vitam vestram pendentem ante oculos vestros, et non credetis vitæ vestræ (Deut. XXVIII). » Hos autem nuntios longe ante præmisit. Novissime vero cum jam venturus esset, in proximos tres egregios et illustres nuntios destinavit. Primus præparavit viam incarnationis, secundus viam nativitatis, tertius viam prædicationis. Per primam viam venit ad templum salutare, per secundam venit ad templum materiale, per tertiam venit ad templum spirituale. De primo nuntio legitur in Evangelio : « Missus est angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, et nomen virginis Maria. Et accedens ad virginem, eam suaviter salutavit : Ave, inquit, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus (Luc. I). » Ave, quia per te mutabitur nomen Evæ. Illa fuit plena peccato, sed tu plena gratia. Illa recessit a Deo, sed Dominus tecum. Illa fuit maledicta in mulieribus, sed benedicta tu in mulieribus. Fructus ventris illius fuit maledictus Cain, sed fructus ventris tui erit benedictus Jesus. Per illam mors intravit in orbem, sed per te vita rediit ad orbem ; quia tu concipies et paries filium, et vocabitur nomen ejus Jesus (ibid.). « Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum (Matth. I). » Salutatione præmissa, statim Domini sui prænuntiavit adventum : « Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi (Luc. I). » His ita peractis, statim Spiritus sanctus advenit, et triplicem viam ante faciem Domini præparavit. Prima fuit virginalis consensus, secunda fuit carnalis mundatio, tertia fuit corporalis formatio. Prima fuit consensus mentis in virgine, secunda fuit mundatio carnis a fomite, tertia fuit formatio corporis ex purissimo sanguine. Cum enim angelus admirantæ virgini modum conceptionis et ordinem indicasset, statim illa summo desiderii flagrans ardore, consensit, et instinctu Spiritus sancti respondit : « Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum (ibid.). » Beata quæ credidit, quoniam omnia completa sunt ei. Non enim auctor fidei concipi potuit de incredula ; ideoque primam viam, scilicet consensum virginis oportuit præparari. Statim autem Spiritus sanctus supervenit in eam ; prius quidem in eam venerat, cum in utero matris animam ejus ab originali peccato mundavit, sed et nunc supervenit in eam, ut carnem ejus a fomite peccati mundaret, quatenus esset sine ruga

prorsus et macula. Tyrannum itaque carnis, languorem naturæ, fomitem peccati, sicut opinor, in ea prorsus exstinxit; ut de cætero non posset in membris ejus surgere motus ex lege peccati, contra legem justitiæ, neque caro concupiscere posset adversus spiritum, in qua « pax Dei, quæ exsuperat omnem sensum (*Phil. iv*), » debebat corporaliter habitare. Ideoque secunda via, scilicet carnis mundatio, debuit præparari. Mox autem de purissimis sanguinibus gloriosissimæ virginis, corpus redemptoris spirituali quadam operatione formavit, et sine temporis intermissione, novam animam infundendo creavit, quam una cum corpore Verbum assumpsit, et factum est homo, ex anima rationali, et humana carne subsistens. Hac ergo triplici via Domino præparata, statim virtus Altissimi descendit in eam, et univit se corpori anima mediante. Mediat autem anima non solum per unionem, verum etiam per naturam. Divinitas enim penitus est simplex, nam et caret multiplicitate partium, et habet concretionem proprietatum. Corpus autem prorsus est compositum; nam et habet multipliciter partium, et habet concretionem proprietatum. Anima vero partim est simplex, quia caret multiplicitate partium, ut divinitas; partim composita, quoniam habet concretionem proprietatum, ut corpus. Hinc itaque legitur tantæ subtilitatis esse divina natura, ut corpori de limo terræ formato uniri non congruerit, nisi rationali essentia mediante. *Statim ergo venit ad templum sanctum suum*, templum videlicet salutare. De quo dicit in Evangelio: « Solvite templum hoc, et in triduo excitabo illud. Hoc autem dicebat de templo corporis sui (*Joan. ii*). » Hoc templum est sanctum, id est sanctificans; non autem sanctificatum, id est a peccato mundatum: eo quod iniquitatem non fecerit, nec inventus sit dolus in ore ejus (*Isa. liii*). Sed neque peccatum contraxit, quia quod non rapuit, hoc exsolvebat (*Psal. lxxviii*). « Ascendit enim Deus nubem levem, » id est assumpsit carnem a peccato immunem, « et intravit Ægyptum (*Isa. xix*), » id est venit in mundum. Venit autem per incarnationem; quia « Verbum caro factum est, et habitavit in nobis (*Joan. i*). » — « Exinanivit enim se formam servi accipiens, in similitudine hominum factus, et habitu inventus ut homo (*Phil. ii*). » Porro sicut non venit subitus, ita nec solus. Venerunt enim cum eo spiritus potestatis et spiritus charitatis. Ex potestate valuit, ex charitate voluit incarnari. De potestate legitur: « Omnipotens sermo tuus, Domine, a regalibus sedibus venit (*Sap. xviii*), » insimulatum portans imperium. Et quæ major potentia, quam quod æternus fecit se temporalem, simplex compositum, et immortalis mortalem? Certe non est impossibile apud Deum omne verbum. Cum ergo majus fuit Deum hominem fieri, et de virgine concipi, quam Deum hominem factum de virgine nasci: quid est ergo, quod nativitas Christi majori solemnitate recolitur, quam ejus conceptio? An quia conceptus occultus, et partus exstitit ma-

nifestus; vel potius ratione mysterii, quia quod virgo concepit Christum per carnem in utero, significabat quod fidelis anima debet concipere Christum per fidem in animo? Quod virgo peperit Christum in sæculo, significat quod fidelis anima debet parere Christum in opere. « Fides vero sine operibus mortua est (*Jac. iii*). » Vivit autem, cum fides per dilectionem operatur. Ideoque magis partus, quæ conceptus solemniter habetur. De charitate legitur: « Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret pro mundo (*Joan. iii*). » Filium dedit, non servum; unigenitum et optimum dedit, non reddidit: quia non ex operibus justitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit (*Tit. iii*). Nec tamen dedit, sed tradidit: quia « proprio Filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum (*Rom. viii*). » — « Majorem autem charitatem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis (*Joan. xiv*). » O inestimabilis Dei charitas, quæ fecit hominem sine homine, factus est homo pro homine. Hinc etiam de Spiritu sancto natus asseritur, non quod ipso paternaliter generante, sed quod eo spiritualiter operante natus sit Christus de virgine. Licet enim indivisa sint opera Trinitatis, opus tamen dilectionis Spiritui sancto specialiter attribuitur, qui est dilectio Patris et Filii, amor et connexio utriusque. Sed in incarnatione charitas evidenter elucet, non solum quia Deus ineffabili charitate Filium suum unigenitum incarnavit, verum etiam quia virgo ex nimio charitatis ardore Dei Verbum concepit, cum ait: « Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum (*Luc. i*). » Habetis itaque primum nuntium, primam viam, primum adventum, et primum templum.

Sed post primum nuntium venit secundus, qui apparens pastoribus ait: « Evangelizo vobis gaudium magnum, quia natus est Christus Dominus in civitate David (*Luc. ii*). » Hic quoque triplicem viam ante faciem Domini præparavit. Primam, præparando famulum in obsequio; secundam, præparando locum in diversorio; tertiam, præparando cunabulum in præsepio. Apparuit enim angelus Domini Joseph in somnis, dicens: « Joseph fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam: quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est (*Matth. i*). » Disposuit sane cœlestis altitudo consilii, ut virgo sponsum haberet, non solum ut tolleret fornicationis opprobrium, non solum ut falleret fallacem diabolum, verum etiam ut esset virgini ad solatium, et ut parienti præberet obsequium. Postmodum autem inter frequentiam multitudinis, quæ ad profitendum convenerat, locum scilicet arcetissimum parienti virgini præparavit. De quo dicit evangelista: « Quia non erat ei locus, » alius scilicet, « in diversorio. » Tandem vero præparavit illi cunabulum in præsepio, in quo virgo puerum reclinavit (*Luc. ii*). De quo dicit propheta: « In medio duum animalium innotesceris (*Habac. iii*). » Non enim est incredi-

bile, quin hoc ille præparaverit, « qui facit angelos suos spiritus, et ministros suos ignem urentem (Psal. ciii). »

Sed quid est quod angelo congaudente pastoribus, Deus homo nascitur, in præsepi bovis et asini: quid est, inquam, nisi quod triplicem pacem nobis insinuat? Scitis enim, charissimi, quod ante Redemptoris adventum tres erant inimicitiarum parietes. Primus erat inter Deum et hominem, secundus inter angelum et hominem, tertius inter hominem et hominem. Homo namque per inobedientiam Creatorem offenderat, per suum casum restaurationem angeli impedierat, per varios ritus se ab homine separaverat. Judæus namque cæremonias excolebat, gentilis idololatriam exercebat, utriusque ritus alterius displicebat. Sed veniens « pax nostra fecit utraque unum, » destruxit macerias inimicitiarum (Ephes. ii), et concurrentes parietes in se angulari lapide copulavit, ut de cætero esset « unum ovile et unus pastor (Joan. x). » Abstulit ergo peccatum et reconciliavit hominem Deo, reparavit casum, et reconciliavit hominem angelo, destruxit ritus, et reconciliavit hominem homini. Restauravit ergo secundum Apostolum, qui in cælis et qui in terris sunt, et ob hoc illa cœlestis militiæ multitudo psallebat: « Gloria in excelsis Deo, » id est angelis, Deo. « et in terra pax hominibus, » Judæis et gentibus « bonæ voluntatis (Luc. iii). » Hinc est etiam quod angelus loquitur et congaudet pastoribus: quia pax inter angelos et homines est reformata. Nascitur Deus homo, quia pax inter Deum et homines est restaurata; nascitur in præsepi bovis et asini, quia pax est inter homines et homines reparata. Per bovem enim Judaicus, per asinum gentilis populus præfiguratur, secundum illud: « Non arabis in bove et asino (Deut. xxii), » Judæo scilicet et gentili. His gestis « venit Dominator Dominus ad templum sanctum suum (Malac. iii). » Ad templum materiale, de quo legitur in Evangelio: « Quadraginta et sex annis ædificatum est templum hoc (Joan. ii). » Et in Psalmo: « Suscepimus misericordiam tuam in medio templi tui (Psal. xlvii). » Venit autem per oblationem, secundum quod hodierna die sancti Evangelii lectio declaravit, quia « postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ, tulerunt Jesum in Jerusalem, ut sisterent eum Domino (Luc. ii), » etc. Oblatus est enim, quia ipse voluit: sed a matre fuit oblatus in templo, qui Patri se obtulit in cruce. In templo redemptus est, qui in cruce redemit. Sed ipse seipsum dedit redemptionem pro mundo, mundus autem par turturum, aut duos pullos columbarum dedit redemptionem pro eo. Legitur autem bis fuisse redemptus, semel sacerdotibus, sed columba vel turture; item ministris, sed drachma vel statere (Matth. xvii). Ipse tamen non fuit redemptus ex debito, sed tantum ex beneplacito, nam secundum legem redimi non tenebatur, nisi primogenitus vulvamaperiens (Levit. xii), sed ipse vulvam Virginis non aperuit. Nam hæc

A est porta clausa (Ezech. xlii), et vir non est transgressus per eam.

Quid est autem quod in hoc festo cereos portamus accensos? Hoc ex libro Sapientiæ potest conijci, ubi leguntur idololatræ obscura sacrificia facientes. Gentiles enim Februarium mensem inferis dedicaverunt, eo quod sicut ipsi putabant, sed errabant, in principio ejus mensis Proserpina rapta fuerat a Plutone; quam quia mater ejus Ceres facibus accensis, in Ethna tota nocte per Siciliam quæsisse credebatur, et ipsi ad commemorationem ipsius, facibus accensis, in principio mensis urbem de nocte lustrabant. Unde festum illud appellabatur Amburbale. Cum autem sancti Patres consuetudinem istam non possent penitus extirpare, constituerunt, ut in honore beatæ Virginis Mariæ cereos portarent accensos et sic quod prius fiebat ad honorem Cereris, modo sit ad honorem Virginis; et quod prius fiebat ad honorem Proserpinæ, modo sit ad laudem Mariæ. Ob hoc quoque in Purificatione Virginis cereos accensos portamus, ut purificati per gratiam, cum accensis lampadibus quasi prudentes virgines ad nuptias ingredi mereamur (Matth. xxv). Ad hæc, sicut non subitus venit, sic nec solus; venerunt enim cum eo spiritus humilitatis et spiritus paupertatis; humilitas eum obtulit, humilitas in præsepio reclinavit, paupertas eum vilibus pannis involvit, paupertas eum vili mercede redemit. O mira Domini pietas, mira dignatio: pauper effectus est, cujus est « terra et plenitudo orbis terrarum, et universi qui habitant in eo (Psal. xxiii). » Humiliatus est qui erat excelsus, quia « magnus Dominus, et magna virtus ejus et sapientiæ ejus non est numerus (Psal. cxlvi). » Habetis ergo secundum angelum, secundum viam, secundum adventum, secundum templum

Sed post secundum nuntium venit et tertius, de quo angelus Gabriel ait: « Ipse præibit ante illum in spiritu et virtute Eliæ parare Domino plebem perfectam (Luc. i); » Joannes autem angelus appellatur, non naturæ proprietate, sed officii qualitate, juxta quem modum ipse Christus consequenter angelus appellatur, juxta illud: « Et statim veniet ad templum sanctum suum Dominator quem vos quæritis, et Angelus Testamenti quem vos vultis (Malac. iii). » Revera magnus, quia præco judicis, vox Verbi, paranympus sponsi, lucerna solis, qui pro sui dignitate non tantum propheta, sed plus quam propheta meruit appellari (Matth. ii). Ipse namque fuit limes præcedentium et sequentium: quia « lex et prophetæ usque ad Joannem (Luc. xvi), » Evangelium et apostoli a Joanne. Ipse cum præcedentibus Christum prædixit futurum: « Qui post me veniet, ante me factus est, cujus non sum dignus corrigiam calceamenti solvere (Joan. i), » cum præsentibus præsentem ostendit: « Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi (Ibid.). »

Hic viam ante faciem Domini præparavit. Viam, inquam, triplicem, nam triplex legitur esse bapti-

smus : ablutionis, compunctionis et passionis. Ablutionis in aqua, compunctionis in lacrymis, passionis in sanguine. Primam viam præparavit baptizando, secundam viam prædicando, tertiam viam moriendo. Baptizabat corpus exterius, sed non mentem interiorius; unde : « Ego baptizo in aqua, medius autem vestrum stat, qui baptizat vos in Spiritu sancto et igni (*Matth. III*). » Prædicavit poenitentiam, sed non contulit indulgentiam. Unde : « Poenitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum (*Luc. III*). » Mortuus est pro justitia, sed non ipse justificavit, quia Herodes fecit amputari caput Joannis in carcere (*Marc. VI*). Statim ergo venit Dominus ad templum sanctum suum, ad templum spirituale, de quo dicit Apostolus : « Templum Dei sanctum est, quod estis vos (*I Cor. III*). » Post baptismum enim atque jejunium congregavit eos, quos elegit de mundo, quos templum Spiritus sancti constituit, « genus electum, regale sacerdotium (*I Petr. II*). » Sed tunc sicut non venit subitus, ita nec solus. Venerunt enim cum eo spiritus honestatis et spiritus veritatis : honestatem in factis, veritatem in dictis exhibuit. Ipse namque, « peccatum non fecit, » ecce spiritus honestatis, « nec inventus est dolus in ore ejus (*Isa. LIII*), » ecce spiritus veritatis. Fecit enim opera singularia, juxta quod ipse testatur : « Si opera non fecissem, quæ nemo alius fecit, » etc. (*Joan. XV*). Verba protulit salutaria, Petro testante, qui ait : « Domine, verba vitæ æternæ habes, » etc. (*Joan. VI*). — « Venit ergo ad templum sanctum suum Dominator quem vos quaeritis, et Angelus Testamenti, quem vos vultis (*Matth. III*). » Metaplasma hic est, prius enim loquebatur Pater ad Filium : « Ecce ego mitto angelum meum, » etc. nunc autem convertit sermonem ad illos qui Filii desiderabant adventum dicentes : « Veni, Domine, et noli tardare, relaxa facinora plebis tuæ Israel. » Et alibi : « Emitte Agnum, Domine, Dominatorem terræ, etc. (*Isa. XVI*). » De quibus Dominus inquit apostolis : « Multi reges et prophetae voluerunt videre quæ videtis et non viderunt, etc. (*Luc. X*). » Horum desiderium repræsentat Ecclesia in illis antiphonis : « O Emmanuel, » etc., « O stirps Jesse. »

Cæterum quia spiritus est qui vivificat, de spiri-

sti præmittitur, qui præpararet ei viam. Hic est ille familiaris et spiritualis nuntius de quo dicit propheta : « A timore tuo, Domine, concepimus et peperimus spiritum salutis (*Isa. XLVI*). » Timor iste præparat iter trium dierum, quo filii Israel egressi sunt de Ægypto (*Exod. XIV*), id est, poenitentes egrediuntur de tenebris peccatorum. Iter primæ diei est inquisitio vitiorum, iter secundæ diei est recordatio peccatorum, iter tertiæ diei est contritio delictorum. Præcedit enim in poenitente subtilis inquisitio, quæ diligenter considerat et inquirit numerum et genera vitiorum, juxta quod ipse poenitens ait : « Iniquitatem meam ego prænuntio, et cogitabo pro peccato meo (*Psal. XXXVII*). » Succedit huic lamentabilis recordatio, quæ recollit et attendit turpitudines et circumstantias delictorum, secundum quod ait : « Iniquitatem meam ego cognosco, et peccatum meum contra me est semper (*Psal. LI*). » Sequitur gravis contritio, quæ delet et purgat maculas peccatorum, juxta quod ait : « Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificaverunt animam meam (*Psal. XLIII*). » Hac triplici via per timorem Domino præparata, statim venit per gratiam ad templum sanctum suum, id est, in animam poenitentis, ut illam sanctificet. Venit autem non solus, sed cum eo Pater et Spiritus sanctus accedunt, juxta quod ipse testatur : « Ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus (*Joan. XIV*). »

Mansionem autem istam hoc ordine faciunt. Fundamentum jaciunt, bases disponunt, columnas erigunt, epistylia supponunt, capitella præficiunt, parietes producunt, fenestras ordinant, tectum superponunt, ostium inserunt, pavementum sternunt, et templum in duas mansiones distinguunt. Hæc omnia, fratres, spiritualibus sunt plena sacramentis. Fundamentum enim est fides Christi, super quam fidelis anima fundata, contra spiritus tempestatis et turbinis stabilis soliditate consistit. De qua dicit Apostolus : « Fides est substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium. Sine fide impossibile est placere Deo (*Hebr. XI*). » — « Quia quidquid non est ex fide, peccatum est (*Rom. XIV*). » — « Justus enim ex fide vivit (*Habac. II; Rom. I; Hebr. X*). » Unde in Gen. : « Credidit Abraham Deo, et reputatum est ei ad justitiam (*Gen. XV*). » Super hoc fundamentum septem bases ordinabiliter disponuntur, id est, septem petitiones, quæ continentur in oratione Dominica; tres pertinentes ad præsentem vitam, et tres pertinentes ad futuram vitam, media vero pertinens ad utramque. « Adveniat, inquit, regnum tuum, fiat voluntas tua, » etc. (*Matth. VI*). Super has bases septem columnæ firmiter eriguntur, id est septem dona gratiæ septiformis, quæ Isaias super Christum enumerans, ait : « Requiescet super eum spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis, et replebit eum spiritus timoris Domini (*Isa. XI*). » De quibus Salomoni : « Sapientia ædificavit sibi do-

mum, excidit columnas septem (*Prov. ix*). » Hinc et oculi septem in lapide uno, et lucernæ septem aureæ in candelabro, secundum vaticinium Zachariæ (*Zach. iii*). His columnis septem epistylia præponuntur, et epistyliis capitella, id est septem virtutes, et septem beatitudines, quas ipse Christus enumerat inquit: « Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Beati mites, etc. (*Matth. v*). » Octava namque beatitudo redit ad caput. Ad hoc ædificium quatuor parietes producuntur, id est quatuor cardinales virtutes, justitia, fortitudo, prudentia, temperantia. Latus justitiæ respicit orientem, per quam timentibus Deum sol justitiæ Christus exoritur. Latus fortitudinis respicit aquilonem, per quam adversis resistimus¹, quæ secundum prophetam ab aquilone panduntur (*Jer. i*). Latus temperantiæ respicit ad meridiem, per quam illecebras coercemus, quibus concupiscentiæ exardescunt. Latus prudentiæ respicit occidentem, per quam occidua declinamus, et occidentium vitam insidias. Hæc quatuor latera sunt æqualia, ut in quadrum sit ædificium. In his lateribus quinque fenestræ ordinantur, id est quinque sensus spiritualiter intellecti, scilicet visus intelligentiæ, auditus obedientiæ, odoratus discretionis, gustus delectationis et tactus operis. Per hos spirituales sensus

A vita subintrat, sicuti econtra mors per carnales sensus ingreditur, dicente propheta: « Intravit mors per fenestras (*Jer. ix*). » Tectum quod præfertur est « charitas, » super alias virtutes excellens, « quæ operit multitudinem peccatorum (*I Petr. iv*). » Ostium quod in latere orientis infertur, est spes, per quam ad justitiam exsequendam ingredimur. Cujus duæ sunt januæ abstinentia et continentia. Abstinentiæ janua claudi debet, ne forte Nabuzardam princeps cocorum subintret, qui Jerusalem totam subvertat. Continentiæ janua debet claudi, ne subintrent mulieres alienigenæ, quæ mentem Salomonis evertant (*III Reg. xii*). Interius autem sternitur pavementum id est humilitas; de qua legitur: « Adhæsit pavimento anima mea (*Psal. cxviii*). » Templum istud in duas mansiones dividitur. Interior est sapientia, qua cœlestibus contemplandis inhæret. Exterior est scientia, quæ terrenis disponendis intendit. Interior contemplativa, exterior activa. In interiori, Maria secus pedes Domini audiens ejus verba sedebat; in exteriori, « Martha satagebat circa frequens ministerium (*Luc. x*). » Satagamus igitur et nos dignos fructus agere poenitentiæ (*Matth. iii*), ut tale templum nos sibi faciat Angelus Testamenti Dominus noster Jesus Christus, qui est super omnia benedictus Deus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XIII.

IN FESTO D. GREGORII PAPÆ, HUIUS NOMINIS I.

Quæ ad testamentum requirantur, et de testamento Christi; de quatuor speciebus Scripturæ, quæ per quatuor flumina de paradiso fluentia designantur; de duplici sacerdotio, et de pontificalibus indumentis quibus pontifex Veteris Testamenti induebatur.

Statuit illi Dominus testamentum sempiternum, et dedit illi sacerdotium magnum et beatificavit illum in gloria (*Eccli. xlv*).

[Tria nobis circa beatum pontificem et egregium doctorem nostrum præmissa verba commendant, scientiam charitatis, excellentiam dignitatis et gloriam sanctitatis. De primo præmittitur: statuit ei Dominus sacramentum sempiternum. De secundo subjungitur: dedit illi sacerdotium magnum. De tertio subinfertur: beatificavit illum in gloria (17).] Testamentum est propriæ voluntatis justa sententia, super eo quod quis de rebus suis vult fieri post mortem. Exiguntur autem in testamento testes idonei, coram quibus testator et hæredes instituat, et de rebus disponat. Exigitur et tabellio, qui testamentum conscribat, ut sic demum post obitum testatoris sit immobile testamentum. Hæc omnia, fratres, in testamento Christi possumus invenire; qui quanto perfectior est, tanto perfectius volens condere testamentum, cum moriturus esset in proximo, non so-

C lum septem testes, sed universos apostolos sibi testes adhibuit, quibus et dixit: « Vos eritis mihi testes in Jerusalem, et in omni Judæa et Samaria, et usque ad extremum terræ (*Luc. xxiv*). » Coram ipsis non unum tantum hæredem, sed omnes electos sibi hæredes instituit. Qui, secundum Apostolum, sunt hæredes Dei, cohæredes autem Christi (*Rom. viii*); de quibus dixerat per Prophetam: « Disposui testamentum electis meis (*Psal. lxxxiii*). » Eis ergo regnum cœlorum ex testamento disposuit, secundum quod dixit: « Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum (*Matth. v*). » Hinc ergo apostolis ait: « Dispono vobis sicut disposui mihi Pater meus regnum, ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo (*Luc. xxii*). » Summam vero testamenti concludens, « accepit panem, benedixit et fregit, deditque discipulis suis dicens: Accipite et comedite: Hoc est corpus meum. Similiter et calicem postquam cœnavit, dicens: Hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro

(17) Uncis inclusa assert Maius ex codice Vaticano.

maltis effundetur, in remissionem peccatorum (*Luc. xvi*). » Aduit et tabellio, non unus tantum, sed Matthæus et Joannes, qui testamentum illud, id est Evangelium conscripserunt, juxta quod alter eorum subscribens, ait: « Hic est discipulus ille, qui scripsit hæc (*Joan. xxi*). » Hoc ergo testamentum est sempiternum; quia testatoris morte fuit firmatum. Ideoque vetus testamentum debuit de jure cessare, secundum quod scriptum est: « Novis supervenientibus, vetera projicietis (*Hebr. ix*). » Et iterum: « Ecce nova facio omnia (*Apoc. ii*). » Unde propheta: « Ecce dies venient, dicit Dominus, et consummabo testamentum novum super domum Israel et super domum Juda; non secundum testamentum quod dedi patribus eorum, cum educerem eos de terra Ægypti; sed dabo leges meas in mentes eorum, etc. (*Jer. xxxi*). » Licet autem hoc testamentum electis omnibus disposuerit, principaliter tamen apostolis, eorumque vicariis, quibus regni principatum commisit, dicente Psalmographo: « Pro patribus tuis nati sunt tibi filii, constitues eos principes super omnem terram (*Psal. xliiv*); » — « qui ordinant testamentum ejus super sacrificia (*Psal. xlix*). » Beatus autem Gregorius revera testamentum ejus super sacrificia ordinavit; qui, sicut universalis tenet Ecclesia, normam et regulam officiorum, tam super sacrificio, quam super cæteris mysteriis prudenter instituit; qui Novum et Vetus Testamentum et utilius exposuit, et subtilius intellexit, ut ei convenienter aptetur, quod Sponsa dicit in Canticis: « Omnia poma nova et vetera servavi tibi, dilecte mi (*Cant. viii*); » quia nimirum Novum et Vetus Testamentum per alios expositores aliquatenus floruit, sed per ipsum plene fructificavit. Hic est enim scriba doctus in regno cælorum, qui de thesauro suo nova produxit et vetera (*Matth. xiii*). Hic est stabularius, qui ad curationem vulnerati protulit duos denarios, quos a Samaritano recepit (*Luc. x*). Hic de fonte Scripturæ quatuor expositionum rivos produxit. De quibus mystice legitur: « Fluvius egrediebatur de loco voluptatis, ad irrigandum paradisum. Qui dividitur in quatuor capita, Phison, et Gion, Tigris et Euphrates (*Gen. ii*). » Locus voluptatis congrue Spiritus sanctus accipitur, qui est dilectio Patris et Filii, amor et connexio utriusque.

De quo legitur: « Torrente voluptatis tuæ potabis eos (*Psal. xxxv*). » Fluvius inde progrediens est sacra Scriptura, quæ per Spiritum sanctum est edita et exposita. Sicut enim fluvius ille dividebatur in quatuor capita, Phison, et Gion, Tigrim, et Euphratem; sic Scriptura sancta dividitur in quatuor species, historiam, et allegoriam, anagogen et tropologiam. Gion interpretatur *hiatus terræ*, designans historiam; quia secundum veteres, inhababant terrenis, eo quod secundum historiam terrena promittebantur. Ut: « Dabo vobis terram

A lacte et melle fluentem, frumentum et vinum et oleum (*Exod. xiii*), » et similia. Phison interpretatur *oris mutatio*, signans allegoriam, secundum quam littera mutatur in spiritum; aliudque sonat in littera, et aliud in spiritu continetur. Tigris interpretatur *velox*, designans anagogen, ad cujus intellectum velox declaratur ingenium, et facilis intelligentia; eo quod præcipue desuper cælestibus agat, id est de trinitate personarum, et ordinibus angelorum. Euphrates interpretatur *frugifer*, signans tropologiam, per quam anima plantatur in moribus, pullulat in virtutibus et fructificat in operibus. His autem fluminibus beatus Gregorius irrigavit paradisum, id est fecundavit Ecclesiam: « Tetendit arcum suum et paravit illum; et in ipso paravit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit (*Psal. vii*). » In arcu duo sunt, lignum et chorda sibi invicem cohærentia. Sed lignum durum per chordam mollem inflectitur. Lignum durum est lex Mosaica, de qua Petrus apostolus ait: « Cur tentatis nobis imponere jugum quod neque nos, neque patres nostri portare potuimus? (*Act. xv*). » Chorda mollis est lex evangelica, de qua dicit Dominus: « Jugum meum suave est, et onus meum leve. (*Matth. ii*). » Jugum durum per chordam mollem inflectitur; quia lex Mosaica per legem evangelicam temperatur. Lex illa reddebat oculum pro oculo, manum pro manu, dentem pro dente (*Levit. xxiv*). Lex ista præcipit: « Si quis te percusserit in unam maxillam, præbe ei et alteram. Si quis abstulerit tibi tunicam, da ei et pallium. Si quis angariaverit te mille passus, vade cum eo alia duo (*Matth. v*). » Præterea sponsa dicit in Cantico: « Meliora sunt ubera tua vino fragrantia unguentis optimis (*Cant. i*). » Et sponsus in Evangelio: « Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego vos reficiam; et invenietis requiem animabus vestris (*Matth. ii*). » Lignum et chorda cohærent; quia Novum et Vetus Testamentum conveniunt. Rota namque continetur in medio rotæ (*Ezech. i*). Et duo cherubin sese respiciunt versis vultibus in propitiatorium (*Exod. xv*). In hoc arcu paravit beatus Gregorius (18) vasa mortis adversus hæreticos adversantes, ut caperet vulpeculas quæ demoliuntur vineas (*Cant. ii*), ora quidem habentes diversa, sed caudas ad invicem colligatas (*Judic. xv*); quia de vanitate conveniunt in idipsum. Sagittas suas ardentibus effecit, propter catholicos delinquentes, ut oves errantes ad caulas reduceret, et in amœnis virgultis pasceret. His vasis atque sagittis liber *Moralium* quasi pharetra plena consistit.

Statuit igitur ei Dominus testamentum sempiternum, et dedit illi sacerdotium magnum (*Eccli. xlv*). Duplex est sacerdotium. Unum, quod visibiliter datur exterius in ordinatione; alterum, quod visibiliter datur interius in justificatione. Unum est

(18) Lib. *Moralium*.

dignitatis, alterum est sanctitatis. De primo ait Dominus ad Moysen : « Applica ad te fratrem tuum Aaron et filios ejus ut sacerdotio mihi fungantur (*Exod. xxviii*) ; » de secundo Petrus ait : « Vos estis genus electum, regale sacerdotium (*I Petr. ii*). » Utrumque contulit Dominus B. Gregorio, non solum magnum, sed maximum ; quem et indumentis virtutum ornavit, et ad apicem apostolicæ sedis sublimavit. Licet enim communiter omnes apostoli claves regni cœlorum acceperunt, ac per hoc omnes episcopi, ut quidquid adhibitis clavibus ligaverint super terram, sit ligatum et in cœlis ; et quidquid solve int super terram, sit solutum et in cœlis (*Matth. xvi*), principaliter tamen B. Petrus claves regni cœlorum accepit, ac per hoc successor ejus, ut ipse possit ligare cæteros, sed ligari non possit a cæteris. Ei namque singulariter dictum est : « Tu vocaberis Cephas (*Joan. i*), » id est *caput*. Sicut enim in humano corpore solum caput habet plenitudinem sensuum, cætera vero membra partem recipiunt plenitudinis ; sic et in ecclesiastico corpore cæteri episcopi vocati sunt in partem sollicitudinis, sed supremus pontifex assumptus est in plenitudinem potestatis.

Porro B. Gregorius magis voluit prodesse quam præesse, ita ut potestas magis ei fuerit oneri, quam honori, unus eorum effectus, de quibus legitur : « Induti sunt arietes ovium et valles abundabunt frumento (*Psal. lxxiv*). » Indutus est autem ornamentis virtutum, quæ per pontificalia indumenta signantur, ut esset unus eorum, de quibus dicitur : « Sacerdotes tui induantur justitiam, et sancti tui exsultent (*Psal. cxxxii*). » Erant autem in lege (*Exod. xxxviii, xxxix*), octo, vel verius septem pontificalia indumenta, Spiritus sancti gratiam ipso modo designantia, spiritum sapientiæ et intellectus, spiritum consilii et fortitudinis, spiritum scientiæ et pietatis, et spiritum timoris Domini (*Isa. xi*). Eis autem pontifex induebatur hoc ordine. Lotis prius manibus ac pedibus induebatur monachasim, id est feminalia, signans quod sacerdos mundatis operibus et affectibus lacrymis pœnitentiæ debet assumere continentiam, ut offerat hostiam immaculatam, sanctam, Deo placentem (*Rom. xii*). Noster autem pontifex, quia jugem debet habere continentiam, non induit in sacrificio feminalia, sed sandalia. Ac si dicatur : « Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus (*Joan. xiii*). » Per manus enim opera designantur, secundum illud : « Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium, et digitos meos ad bellum (*Psal. cxlvi*). » Per pedes signantur affectus, secundum illud : « Excute pulverem de pedibus vestris (*Matth. x*). » Secundo induebatur catemone, id est vestem lineam, significans quod sacerdos debet induere innocentiam, ut quod sibi non vult fieri, alii non faciat (*Matth. vii*). Linum enim propter candorem significat innocentiam, secundum illud : « Omni tempore vestimenta tua sint

candida (*Eccli. ix*). » Tertio cingebat se basteo, significans castitatem, qua circa lumbos debet accingi, ut restringat concupiscentiam. Unde Veritas ait : « Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris (*Luc. xii*). » Quarto induebat tunicam poderim, id est talarem, significans quod pontifex debet induere perseverantiam ; quia « qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit (*Matth. x*). » Per talum enim, propter extremitatem, perseverantia designatur, secundum illud : « Ipsa conteret caput tuum, et tu insidiaberis calcaneo ejus (*Gen. iii*). » Dependebant enim pro fimbriis malogranata cum tintinnabulis aureis (*Exod. xxviii*). Per malogranatum intelligitur operatio, per tintinnabulum aureum accipitur prædicatio ; quæ duo debent in sacerdote conjungi, ne sine illis ingrediens sanctuarium moriatur. « Cœpit enim Jesus facere et docere (*Act. i*), » sacerdotibus relinquens exemplum, ut sequantur vestigia ejus (*I Petr. ii*). Qui peccatum non fecit, ut sit honestas in conversatione ; nec inventus est dolus in ore ejus (*ibid.*), ut sit veritas in prædicatione. Quinto induebatur ephod, id est superhumeralis, significans quod pontifex debet induere patientiam, ut in patientia sua possideat animam suam (*Luc. xxi*). Humeris enim onera portamus, secundum illud : « Supposuit humerum ad portandum, et factus est tributis serviens (*Gen. xlix*). » Habebat autem duas oras conjunctas in utroque latere summitatum, significans quod pontifex debet habere arma justitiæ a dextris et a sinistris (*II Cor. vi*), ut non erigatur prosperis, nec deprimatur adversis. Habebat et duos lapides onychinos insertos humeris, in quibus sculpta erant duodecim nomina filiorum Israël, sex in uno, et sex in altero (*Exod. xxviii*). Per duos onychinos significantur veritas et sinceritas : veritas per claritatem, sinceritas per soliditatem. Per filios Israël significantur sancta desideria et justa opera, secundum illud : « Maledictus homo, qui non reliquerit semen in Israël. » Per senarium significatur perfectio, pro eo quod Deus sexto die perfecit cœlum et terram et omnem ornatum eorum. Quod ergo sex nomina filiorum Israël sculpta erant in uno lapide, et sex in alio, significabat quod desideria sacerdotis et opera perfici debent, non « in fermento malitiæ et nequitiae, sed in azymis sinceritatis et veritatis (*I Cor. v*). » Ut sinceritas formet intentionem, et veritas finem. Habebat et duas catenulas auri purissimi sibi invicem coherentes, quæ duobus inferebantur uncinis (*Exod. xxviii*), significans quod pontifex debet habere duos charitatis affectus, ad Deum scilicet et ad proximum, de quibus præcipitur : « Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et proximum tuum sicut teipsum (*Deut. vi* ; *Luc. x*). » Sicut enim aurum præeminet universis metallis, ita charitas excellit universas virtutes ; de qua dicit Apostolus : « Major horum est charitas (*I Cor. xiii*). » Duo uncini, sunt intentio et finis, quibus catenulæ inseruntur, ut tam Deum quam

proximum diligat « de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta (*I Tim. 1*) ; » et tam Deum quam proximum diligat propter beatitudinem, Deum propter seipsum, proximum propter Deum.

Sexto induebat logion (*Exod. xxviii*), id est rationale, significans quod pontifex debet induere discretionem, per quam discernit inter lucem et tenebras, inter dextram et sinistram; quia « non est conventio lucis ad tenebras, neque Christi ad Belial (*II Cor. vi*). » Erat autem rationale quadrangulum, significans quod debet discernere inter quatuor: inter verum et falsum, ne deviet in credendis; inter bonum et malum, ne deviet in agendis. Erat et duplex, quia debet discernere pro duobus, pro se videlicet et pro populo, ne, si cæcus cæcum duxerit, ambo in foveam cadant (*Luc. vi*). Habebat et quatuor ordines lapidum (*Exod. xxviii*), figurans quod pontifex debet habere quatuor principales virtutes, justitiam, fortitudinem, prudentiam, temperantiam. In singulis autem ordinibus habebat tres lapides: signans quod pontifex in primo debet habere fidem, spem, charitatem; in secundo modestiam, mansuetudinem et benignitatem; in tertio, pacem, misericordiam et largitatem; in quarto vigilantiam, sollicitudinem, et longanimitatem. Per lapides etiam figurantur virtutes secundum illud: « Alius ædificat aurum et argentum et lapides pretiosos (*II Cor. iii*). » Supremum capitis ornamentum erat cydaris vel thiara, quam ultimo pontifex assumebat, significans humilitatem; de qua Dominus ait: « Omnis qui se exaltat, humiliabitur; et qui se humiliat, exaltabitur (*Luc. xiv, xviii*). » Hanc autem gestabat in capite, significans quod pontifex debet gerere humilitatem in mente, exemplo capitis nostri dicentis: « Discite a me, quia mitis sum et humilis corde (*Matth. xi*). » Per caput enim mens intelligitur, secundum illud: « Unge caput tuum, et faciem tuam lava (*Matth. vi*). » De cydari dependebat a fronte lamina aurea, significans sapientiam, in qua scriptum erat nomen Dei tetragrammaton, id est quatuor litterarum, Joth, He, Vau, Heth, id est *principium vitæ, passionis iste*; ac si diceret apertius: Ille, cujus pontifex iste gerit personam, scilicet Christus, est principium, id est auctor vitæ, passionis, id est vitæ restauratæ per passionem; quia « mortem nostram moriendo destruxit, et vitam resurgendo reparavit (*Præf. Eccles.*). » Nomen amabile, delectabile et salutare: nomen quod sanat, reficit et illuminat; de quo legitur: « Oleum effusum est nomen tuum, ideo adolescentulæ dilexerunt te (*Cant. 1*). » Non est vera sapientia, in qua tanti mysterii nomen sculptum non est. Erant autem indumenta pro majori parte contexta opere polymito, id est vario, propter varietatem virtutum; de qua legitur: « Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumamicta varietate (*Psal. xlv*). » Contexta vero de quatuor pretiosis coloribus, purpura, cocco, bysso,

A hyacintho. Per purpuram regie dignitatis significatur pontificalis potestas, quæ via regia debet incedere, ne declinet ad dextram, vel deviet ad sinistram; ne liget dignos aut solvat indignos; per coccum coloris ignei, significatur pontificalis doctrina, quæ sicut ignis lucere debet et urere, propter quod et bis tinctus esse narratur. Lucere debet per promissionem, ut: « Omnis qui reliquerit patrem aut matrem etc., centuplum accipiet, et vitam æternam possidebit (*Matth. xix*). » Urere debet per comminationem, ut: « Omnis arbor quæ non fecerit fructum bonum, excidetur et in ignem mittetur (*Matth. vii*). » Per byssum candoris eximii significatur præclaritas famæ, quæ debet esse retorta. Ut pontifex bonum habeat testimonium secundum Apostolum: « Et ab his qui intus sunt, et ab his qui foris sunt (*I Tim. iii*). » Per hyacinthum coloris aerei significatur serenitas conscientie, quam intra se pontifex debet habere, secundum quod dicit Apostolus: « Gloriæ nostræ hæc est, testimonium conscientie nostræ (*II Cor. 1*). » His omnibus indutus fuit B. Gregorius, ut esset sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo, et « inventus est justus, et in tempore iracundiæ factus est reconciliatio (*Eccli. xiv*). » Et ideo Dominus beatificavit illum in gloria. Jam beatificavit eum in anima, sed et beatificavit illum in corpore. Sancti namque duplicem glorificationis stolam habebunt, unam spiritus, et alteram carnis. Stola spiritus in tribus consistit, cognitione, dilectione, delectatione; de cognitione Veritas ait: « Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, et quem misisti Jesum Christum (*Joan. xvii*). » In ea namque sancti cognoscunt sicut et cogniti sunt, videntes « non per speculum in ænigmate, sed facie ad faciem (*I Cor. xiii*); » intelligentes sicuti est, Trinitatem in unitate, et unitatem in Trinitate. Ex hac comprehensiva cognitione nascitur summa dilectio, per quam sancti diligunt Deum « ex toto corde, ex tota mente, ex tota anima (*Matth. xxii; Luc. ix*). » Ex corde, id est intellectu, diligunt Filium; toto, id est sine errore; ex mente, id est memoria diligunt Patrem; tota, id est sine oblivione; ex anima, id est voluntate, diligunt Spiritum sanctum; tota, id est sine contrarietate. Ex hac summa dilectione, nascitur summa delectatio, quam « oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit (*I Cor. ii*); » de qua tamen legitur: « Exsultabunt sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis (*Psal. cxlix*). »

Stola carnis consistit in quatuor, claritate, subtilitate, agilitate et impassibilitate. De quibus Dominus ait: « Mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et superfluentem reddent in sinum vestrum (*Luc. vi*); » et alibi: « Fulgebunt justi, et tanquam scintillæ in arundineto discurrent, et regnabit Dominus illorum in perpetuum (*Sap. iii*). » Fulgebunt clari et tanquam scintillæ subtiles, in arundineto discurrent agiles; et regnabit Domi-

rus illorum in perpetuum : impassibiles ; et absterget enim Deus omnem lacrymam ab oculis sanctorum, et jam mors non erit amplius, neque luctus, neque clamor, nec ullus dolor quoniam priora

A transierunt (*Iai. xxv ; Apoc. vii*). » Ad hanc gratiam meritis et precibus B. Gregorii nos perducatur Dominus Jesus Christus, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XIV.

IN SOLEMNITATE ANNUNTIATIONIS GLORIOSISSIMÆ SEMPER VIRGINIS MARIE.

De cæli varia acceptione : de gradibus æscensus Christi, et ascensionis ejusdem, et quomodo nos debeamus descendere.

Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit, Filius hominis qui est in cælo (Joan. iii).

Cum diligenter intendo quis sum qui loquor, aut de quo loquor, silendum potius arbitror quam loquendum. Loquor enim mutus de Verbo, terra de cælo, peccator de Salvatore. Cum tamen de peccatore dicit Deus : « Quare tu enarras justitias meas, et assumis Testamentum meum per os tuum (*Psal. lxx*) ; » sed quoniam creatura non debet obmutescere in laudibus Creatoris, liceat mihi, fratres, aliquid ex verbis præmissis ad laudem Redemptoris in gazophylacium mittere. Quæ quidem verba, tanto subtiliori sunt consideratione pensanda, quanto profundiori sunt intellectu fecunda. Videtur enim quantum ad litteræ superficiem, quod solus Christus ad cælum ascenderit, sicut ipse solus de cælo descendit ; cum tamen multi cum ipso, vel multi post ipsum in cælum ascenderint. Multi ergo sunt ascensuri, ut quo præcessit sublimitas capitis, illuc et humilitas corporis subsequatur, ipso dicente : « Volo, Pater, ubi ego sum, illic sit et minister meus (*Joan. xii*). » — « Ascendens autem in altum, captivam duxit captivitatem (*Ephes. iv*), » sanctos scilicet, quia divina visione suspensi in inferni tenebris tenebantur. De quibus legitur : « Eduxit vinctos suos de lacu in quo non erat aqua (*Zach. ix*). » Porro si corticem litteræ velimus diligenter attendere, inveniemus sub illo nucleum, subtilis intelligentiæ.

Cælum enim in sacra Scriptura variis modis accipitur. Interdum divinitatis significat celsitudinem, ut cum Lucifer ait : « Ascendam in cælum, et ponam sedem meam ad aquilonem, et ero similis Altissimo (*Isa. xiv*). » Cum enim Lucifer esset in empireo constitutus, non erat cælum superius quo posset ascendere. Sed cælum divinitatis celsitudinem intellexit, in quam desiderabat ascendere, ut esset similis Altissimo. Sic et hic cælum potest convenienter intelligi, ut taliter accipiatur : *Nemo*, id est nullus hominum unquam, quantumlibet sanctus, etiam ab utero sanctificatus, *ascendit in cælum*, id est in sublimitatem divinitatis, ut esset Deus, *nisi ille qui de cælo descendit*, id est de celsitudine divinitatis, ut esset

B homo, *filius* scilicet hominis, qui est in cælo, manens Deus. Non enim sic descendit de cælo, ut non remaneret in cælo ; quia non sic factus est homo, ut desierit esse Deus ; sed simul in unum est dives et pauper, Deus et homo : Deus de Deo ante sæcula genitus ; homo de homine in sæculo natus. In Psalmo quoque simile legitur : « A summo cælo egressio ejus, et occursus ejus usque ad summum ejus (*Psal. xviii*). » Ille hodie, fratres, impletum est, quando « Verbum caro factum est, et habitavit in nobis (*Joan. i*). » — « Hodie novum fecit Dominus super terram, mulier circumdedit virum » (*Jer. xxxi*) gremio uteri virginalis. Mulier, scilicet intacta ; mater, sed virgo. Hæc in utero circumdedit puerum, sed virum ; infantem, sed Deum. O vere novum, quod hodie fecit Dominus super terram ; quia stella solem, creatura Creatorem, filia patrem concepit. Hodie fecit, ut æternus sit temporalis, simplex compositus, et mortalis sit immortalis. Hodie trinitatis mysterium innovavit, ut tres sint substantiæ in unitate personæ, sicut tres personæ sunt in unitate substantiæ ; ut nasceretur de matre sine patre, qui de patre natus est sine matre. Hodie simul descendit et ascendit ; sed Deus descendit in hominem, et homo ascendit in Deo.

Deus ergo descendit, homo ascendit. Sed quia Christus Deus est et homo, ipse descendit pariter et ascendit. Fuit autem Christi descensus, servilis formæ susceptio, de qua dicit Apostolus : « Exinaniavit se formam servi accipiens (*Phil. ii*). » In hoc vero descensu, velut in scala, multi sunt gradus dispositi. Distribuamus itaque gradus ejus, ut enarrentur in progenie altera. Primus gradus est passibilitas quam assumpsit, ultimus est passio quam sustinuit. Et inter primum et ultimum diversæ sunt graduum differentiæ. Ad primum spectant defectus hominis, quos suscepit, ut pavor et dolor, fames et sitis, paupertas et labor. Ad ultimum pertinent pœnæ illatæ ab hominibus, quas sustinuit. Captus est enim et ligatus, percussus et flagellatus, irrisus et exprobratus, maledictus et condemnatus, crucifixus et lanceatus. Ecce fractum est alabastrum, et domus repleta est ex odore

unguenti (*Matth. xxvi.*) Sed ut suavius odor unguenti respiret, assignandi sunt gradus defectuum, quoniam manifesti sunt gradus pœnarum. In gradum ergo pavoris ipse se descendisse fatetur in psalmo : « Formido mortis cecidit super me, timor et tremor venerunt super me (*Psal. lrv.*) » De eodem in Evangelio : « Cœpit Jesus pavere et tædere (*Marc. xlv.*) » O mira Christi dignatio ! Pro nobis timuit quem angeli timent, quem archangeli tremunt ; cui flectitur omne genu, cœlestium, terrestrium et infernorum (*Phil. ii.*) In gradum ergo doloris ipse quoque se descendisse per prophetam testatur : « O vos omnes qui transitis per viam, attendite et videte si est dolor sicut dolor meus (*Thren. i.*) » Unde in Evangelio : « Tristis est anima mea usque ad mortem (*Matth. xxvi.*) » O mira Domini pietas ! Pro peccatoribus doluit, pro miseris flevit ; cujus gaudium semper est plenum, cujus lætitia nunquam deficit, per quem pater et ipse coram patre lusit in orbe terrarum (*Prov. viii.*) In gradum famis et sitis descendit, ipso testante : « Dederunt in escam meam fel, et in siti mea potaverunt me aceto (*Psal. lxxviii.*) » De eodem in Evangelio : « Cum jejunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus, postea esuriit (*Matth. iv.*) » O ineffabilis dispensatio Redemptoris ! fons vitæ sitiit, cibus angelorum esurit, panis vitæ, qui de cœlo descendit, de quo si quis gustaverit, vivet in æternum (*Joan. vi.*) »

In gradum paupertatis idem se descendisse fatetur : « Pauper, inquit, et dolens ego sum (*Psal. lxxvii.*) » De eodem in Evangelio : « Vulpes foveas habent, et volucres cœli nidos ; Filius autem hominis non habet, ubi caput suum reclinet (*Matth. viii.*) » O magnum humilitatis exemplum ! Factus est pauper, cujus est terra et plenitudo ejus, orbis terrarum et universi qui habitant in eo (*Psal. xxxii.*) »

In gradum laboris descendit, ipso dicente : « Laboravi clamans, etc. (*Psal. viii.*) » Et in Evangelio fatigatus legitur in itinere (*Joan. iv.*) Quis autem adeo durus, cujus pectus tam ferreum, cujus corpus tam lapideum, ut possit suspiria claudere, gemitum reprimere, cum audit Creatorem suum, redemptorem suum, per hos gradus humiliter descendisse, qui « factus est pro nobis obediens usque ad mortem, mortem autem crucis? » (*Phil. ii.*) Sciat se culpabiliter durum, qui deflet contumelias et dolores amici, et cum audierit tot Christi pœnas, tot contumelias et opprobria, non movetur ad gemitum, lacrymas non effundit. Non enim descendit pro se, sed pro nobis, et dedit animam suam redemptionem pro mundo. Verum qui descendit, ipse est qui ascendit. De quo ascensu dicit propheta : « Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet (*Isa. xi.*) » Consequenter autem quasi gradus ascensionis determinans subdit : « Et requiescet super eum spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus

A scientiæ et pietatis, et replebit eum spiritus timoris Domini (*ibid.*) »

Alibi quoque gradus in hoc ascensu describens idem propheta, sic ait : « Puer natus est nobis, et filius datus est nobis : et vocabitur nomen ejus Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis (*Isa. ix.*) » Hic est qui ad gradum summæ potestatis ascendit, sicut ipse testatur : « Data est mihi omnis potestas in cœlo et in terra (*Matth. xxviii.*) » Quia « omnia quæcunque voluit, fecit in cœlo et in terra, in mari, et in omnibus abyssis (*Psal. cxiii.*) » Habuit enim gradus ascensionis non solum per dona, quæ in conceptione recepit, verum etiam per miracula, quæ propria potestate perfecit. Ascendit ergo per miracula, quæ fecit in cœlo, et per miracula, quæ fecit in terra, et per miracula, quæ fecit in aqua. Et in his tribus miracula fecit, nascendo, prædicando, moriendo. Ipse quoque nascente, nova stella apparuit in oriente ; quia ortus est sol justitiæ (*Mal. ii.*), quem magi stella duce venerunt cum muneribus adorare (*Matth. ii.*) Romæ vero templum Pacis mirabiliter corruit ; quia natus est ille, qui non venit mittere pacem, sed gladium (*Matth. x.*) Plena siquidem pace toti orbi sub Augusto Cæsare restituta, Romani templum Pacis ædificaverunt. De quo consulentes, quam diu foret duraturum, responsum est : Donec virgo pariat. Qui gaudentes intulerunt : Ergo erit in æternum, quia nunquam virgo pariet. Statim autem in hora natiuitatis Dominicæ funditus corruit. Tunc etiam fluvius Tiberis recepit in se rivulum olei manantem de taberna emunctoria ; quia natus est fluvius voluptatis, de quo legitur : « Oleum effusum nomen tuum (*Cant. i.*) »

Ipse etiam prædicando per hos gradus ascendit. Nam in transfiguratione de cœlo vox Patris audita est : « Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui : ipsum audite (*Matth. iii.*) » Ipse etiam, ut cætera miracula prætermittam, de terra quatuoriduanum Lazarum suscitavit (*Joan. xii.*) Ipse super aquas siccis pedibus ambulavit (*Marc. vi.*) Eodem in crucis patibulo moriente, sol obscuratus est, terra tremuit, et de latere ejus aqua profluxit (*Luc. xviii.*)

Hæc sunt quæ nemo alius fecit unquam, aut facere potuit ; et ideo nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit, Filius hominis, qui est in cælo.

Sed et nos fratres si volumus conregnare, oportet et compati ; et si volumus ascendere, oportet ut descendamus (*II Tim. ii.*), quia « qui se exaltat, humiliabitur ; et qui se humiliat, exaltabitur (*Luc. xiv.*) » Diabolus autem, quia voluit ascendere per superbiam, non tantum descendit, sed cecidit, juxta quod legitur : « Quomodo cecidisti, Lucifer, qui mane oriebaris (*Isa. xiv.*) » Et de eodem : « Videbam Satanam tanquam fulgur de cælo cadentem (*Luc. i.*) » Descendamus ergo per

humilitatem, et in ipso descensu gradus exemplo Domini disponamus. Primo namque debemus descendere per subjectionem, secundo per compassionem, tertio per abjectionem. Subjectio vero tres continet gradus: primus est, subdere se majori; secundus, subdere se pari; tertius, subdere se minori. In primum descendimus per debitam necessitatem; in secundum, per mutuam charitatem; in tertium, per abundantem humilitatem. In hunc gradum Christus descendit, quando lavit pedes discipulorum (Joan. XIII), et quando caput tremendum angelis Baptistæ manibus supposuit, dicens: « Sic decet nos implere omnem justitiam (Matth. III), id est superabundantem humilitatem. In eundem gradum docuit apostolos et nos in illis descendere, dicens: « Qui major est vestrum erit omnium servus, seipsum in exemplum præponens; quia Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare (Matth. XX). » Hinc est quod maximus in Ecclesia se servum servorum Dei appellat. Compassio vero in duos gradus distinguitur; quorum primus est compassio sui, secundus est compassio proximi. De primo dicitur: « Miserere animæ tuæ placens Deo (Eccli. XXX). » In secundum gradum descendit Apostolus, qui dicebat: « Quis infirmatur, et ego non infirmor? quis scandalizatur, et ego non uror? » (II Cor. II.) Descendamus et nos flentes hujus vitæ miseriam, et ad futuram gloriam suspirantes, et gementes pro peccatis propriis, plorantes pro alienis. Abjectio quoque duos continet gradus. Primus est abjectio mundi, secundus abjectio sui. Ad primum nos hortatur Joannes dicens: « Filioli, nolite diligere mundum, neque ea quæ in

A mundo sunt. Quidquid enim in mundo est, concupiscentia carnis est (I Joan. II), quantum ad gulam et luxuriam, et concupiscentia oculorum, quantum ad divitias et possessiones. Sed difficile est divitem intrare in regnum cœlorum (Matth. XIX). » Et superbia vitæ, quantum ad honores et dignitates. Sed tollimur in altum, ut lapsu graviore ruamus. Ad secundum gradum Dominus nos invitat, dicens: « Qui vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me (Luc. IX). »

B Et in omnibus his debemus descendere, corde, ore, opere. Ut a corde excludamus superbiam, ab ore jactantiam, ab opere inanem gloriam. Si sic descendimus, melius ascendemus de malo ad bonum, de bono ad melius, de meliori ad optimum. Primus ascensus est incipientium, secundus proficientium, tertius pervenientium. Primo ascenditur ad justificationem, secundo ad perfectionem, tertio ad glorificationem. Primus autem ascensus tres gradus habet, qui sunt contritio cordis, confessio oris, satisfactio operis. Ad primum ascendimus per dolorem, in secundum per pudorem, in tertium per laborem. Secundus ascensus tres similiter habet gradus. Primus est vitatio prohibitorum, secundus adimpletio præceptorum, tertius supererogatio consiliorum. Tertius ascensus duplici gradu distinguitur. Primo ascenditur ad glorificationem animæ, secundo ad glorificationem corporis. Ad quas nos faciat ascendere Dominus noster Jesus Christus, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XV.

IN DIE SANCTO PARASCEVES.

Cur Christus cum impiis sit ligatus; et Christum eligendum esse non Barabbam. Christum, inquam, non peccatum, et omnes peccatores Barabbam præferre Christo, posseque eos abstinere a peccato, si non magis peccatum quam Christum diligerent.

Quem vultis dimittam vobis? Barabbam, an Jesum qui dicitur Christus? (Matth. XXVII.)

Verba ista, charissimi, quæ frequenter audistis, frequenter legistis, manifestum est a quo hæc quaestio facta sit. Pilatus hanc fecit Judæis. Sed quare hanc fecit? Ipse quidem judex erat, et pro judiciaria potestate plures in carcere suo vinctos habebat. Hæc autem consuetudo illi erat, quatenus die Paschæ, cum pro ejus solemnitate gratia, tum pro conservanda Judæorum amicitia, per singulos annos unum ex eis, quos vinctos haberet, die supradicta, ad petitionem ipsorum liberum abire permetteret. Itaque inter alios vinctos unus erat, cui nomen Barabbas. Sed cur Barabbas sit ligatus, causam optime novimus. Ipse enim latro erat, et in seditione

D homicidium fecerat. Jesus autem quid meruit? cur inter criminosos adjudicatur? Nonne ille ipse est, qui ineffabili voluntate criminosis veniam dabat: qui corporali præsentia mortuos suscitabat? Proh nefas! « Quæ societas luci ad tenebras? » (II Cor. VI.) Sed ideo Christus cum impiis religatur, ut illud, quod de eo dictum fuerat, impleretur: « Et cum impiis reputatus est (Isa. LIII). » Cum impiis pietas deputatur, et cum impietate pietas non mutatur; sed potius ad pietatem ipsa postmodum impietas commutatur. Dicit ergo Judæis Pilatus: *Quem vultis vobis de duobus dimitti? Ecce Judæi, ecce in vestro arbitrio posita est Christi et latronis electio. Quem vultis eligite, quem vultis abjicite. Christus peccatum non fecit, nec inventus est dolus*

in ore ejus (*I Petr. II*). » Barabbas autem latrocinii scelere diffamatus, et homicidii sanguine cruentatus. Ecce Pascha in azymis celebratis, fermentum respuitis. Eligite ergo Christum innocentem et purum, respuite latronem multis iniquitatibus confrimentatum; abjicite hominem interfectorem, et suscipite hominem salvatorem. Abjicite, inquam, illum, qui vivos mortificabat, et suscipite illum qui mortuos vivificabat.

Videamus tamen quem elegistis, audiamus quid dixistis: « Non hunc, sed Barabbam (*Joan. XVIII*). » Electio quam non fecit dilectio: puto nec illum diligebatis, quem elegistis. Nec ob aliud voluistis quod Barabbas liberaretur, nisi ut Christus crucifigeretur. *Non hunc, sed Barabbam. Non hunc*, proh dolor! latronis nomen dicitur, Christus non nomine dignus habetur. Sed gravis erat eis ad nominandum, qui gravis erat eis ad videndum.

Sed, o dilectissimi, cur ista edicimus? Cur et Pilati quæstionem, et Judæorum responsionem tam diligenter discutimus? Ideo utique, quia ad hujus quæstionis similitudinem aliam volumus facere quæstionem. Illa quæstio facta est populo Judæorum, ut nostra fieret populo Christianorum. Sed quia in populo Christiano sunt boni et mali, nos in præsentī sermone non illam facimus bonis, imo potius illis qui mali sunt, et filii hominum appellantur. Duo itaque proponamus illis, peccatum, et Christum. Dicite ergo, filii hominum: *Quid vultis de duobus dimitti*, peccatum an Christum? bonum an malum? veritatem an vanitatem? iniquitatem an æquitatem? Et ut dicam expressius, quod volumus, *quid vultis de duobus dimitti*? Scortum, an Christum? carnem meretricis, an carnem Filii hominis? carnem quæ vitam præstat æternam, an carnem quæ mortem afferat sempiternam? Quid melius vultis, an comedendo corpus Christi in ipso manere, an coherendo meretrici, vestrum et illius corpus unum efficere? De corpore quippe suo Christus sic loquitur: « Qui manducat carnem meam, et bibit sanguinem meum, in me manet et ego in eo, etc. (*Joan. VI*). » Apostolus vero de corpore meretricis sic dicit: « Qui adhæret meretrici, unum corpus efficitur (*I Cor. VI*). » Dicite, filii hominum, quid diligitis? Respondete quid de duobus elegistis? Adhibete, si potestis, discretionem, et facite electionem; et sic date responsionem. Palam vobis facio quæstionem, nec habet necessariam, nec profundam discretionem. Bonum et malum, scortum et Christum vobis proponimus; et de his duobus, quid potissimum eligatis, inquirimus? O filii hominum, quid dubitatis? cur non cito respondetis? cur, nisi quia filii hominum estis? Et quid est filii hominum, nisi filii carnalium, carnalia amantium, carnalia sapientium? Nonne illi vos estis, de quibus scriptum est: « Filii hominum usquequo gravi corde, ut quid diligitis vanitatem et quæritis mendacium? » (*Psal. IV*). Certe ista est causa quare bonum non eligitis, quod et gravi corde estis, et

vanitatem diligitis. « Quam bonus Israel Deus! (*Psal. LXXII*). » Sed quibus? Non curvis corde. O gravi corde, o filii hominum, quid est quod supergreditur caput vestrum? unde in corde vestro tanta gravitas? Hæc siquidem est, de qua scriptum est: « Iniquitas super talentum plumbi sedet (*Zach. V*). » Sed hoc iniquitatis onere laborabat, qui in Psalmo dicebat: « Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, et sicut onus grave gravatæ sunt super me (*Psal. XXXVII*). » Hoc etiam pondere premebantur illi, de quibus dicitur: « Submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus (*Exod. XV*). » Hæc itaque iniquitas, o gravi corde filii hominum, non solum gravat corda vestra, sed etiam ne nobis respondeatis, opilavit os vestrum: et utinam saltem taceretis, et nihil responderetis, et contempto Christo, scortum non eligeretis! Quod si quæritis, quomodo vel quando Christum contemnitis, quomodo vel quando scortum eligitis! reducite ad memoriam tempus vestræ confessionis; mementote quid dicatis tempore communionis. Ecce ponamus aliquem ad presbyterum venientem, peccata confitentem et dicentem: « Confiteor, Domine, quia peccavi, patrem et matrem offendi, mentitus sum, pejeravi, aliena furto et violentia rapui. » Ad quem sacerdos: « Pœnitet te ista fecisse, et si vis de cætero ista dimittere? Et ille: « Ex corde istorum pœnitet, et libenter dimitto. » Et sacerdos: « Vide si, ait, plus fecisti Dic mihi, si unquam mulierem tetigisti? » Et ille: « Quis est, domine, qui hæc non faciat? Quis est qui se absteineat a peccato isto? » Et sacerdos: « Noli sic loqui, amice, noli sic loqui. Nisi hoc peccatum sicut et alia confessus fueris, et nisi de isto sicut de aliis emendationem promiseris, scias pro certo quod nec communionem Christi digne percipias, nec post istam temporalem vitam, ad æternam vitam pervenies. Fac igitur et de isto peccato confessionem, promitte emendationem, et sic accipe communionem. » Et ille: « O domine, valde infirmus sum, a muliere abstinere non possum: et ideo non audeo promittere, quod scio me non posse servare. » — « Vovete, inquit, et reddite Domino Deo vestro (*Psal. LVII*); » et melius est non vovere, quam vovere et non reddere (*Eccle. I*). » Et sacerdos: « Non exigo ut votum facias, quod non fecisti, sed redde quod promisisti. Nonne in baptismo diabolo et operibus ejus abrenuntiasti? Nonne fornicatio diaboli est operatio? Itaque si secundum consilium nostrum promittis non fornicari, facis quod facere debes: si non promittis, semper tamen debes. Denique votum reddere nec debere, non votum, sed gratuita dicitur proprie; is etenim votum facit, qui, quod non debet, gratuito se facturum esse promittit; at qui non fornicari promittit, votum non facit, id est non quod non debet, promittit, sed id quod debet reddere decrevit. Ego itaque cum te a fornicatione abstinere, et castitatem tenere moneo, non votum exigo, sed debitum quæro. Quod autem dicis: Infirmus sum, a muliere abs-

tinere non possum, discute quod dicis, vide utrum pro certo possis; credo enim quod posses, si velles; posses, si tantum Deum, quantum oculum tuum diligeres.

« Ecce tibi facio quæstionem, da veram respon- sionem. Si modo tentatio superveniens te ad luxu- riam provocaret, si diabolus instigaret, si caro tit- ullaret, si etiam mulier impudenter et irreverenter te ingereret, et se totam ad peccandum exponeret, tunc in ipso tentationis ardore, si pro certo scires quod oculum perderes si cum ea peccares, dic pro Deo quid faceres? Nonne statim horror quidam per corpus diffunderetur, et ardor ille libidinis, qui te totum occupaverat, sopiretur? Nonne ipsam mulie- rem abhorreret? Nonne et pugno eam percuteres? Modo attende quid soles dicere: Vellem abstinere, si possem. Ecce potes, quia oculum perdere times. Quod potes per oculum, non potes per Deum: nisi quia plus diligis oculum, quam Deum? num plus valet oculus, quam Deus? Noli itaque dicere quod soles: Vellem, videlicet abstinere, si possem: imo dic: Possem, si vellem. Corrige voluntatem, et di- lige castitatem, et continendi accipies potestatem. Si autem te profiteris infirmum, quare non curris ad medicum? si pateris infirmitatem, cur non am- plecteris sanitatem? si te conspicias impotentem, quare non suscipis omnipotentem? O infelix, respi- ce teipsum et despice, suspice et suscipe. Ipse totum erit, si ad te venerit, ipse curabit, ipse sanabit, et ipse virtutem præstabit; ipse enim medicus, ipse C salus, ipse etiam virtus, ipse sanitas. Acquiesce no- stro consilio, et dimitte fornicationem, et fac casti- tatis promissionem, et sic accipies communionem.

A Si unum elegeris, aliud habere non poteris; elige ergo quod vis. » O filii hominum, intendite, quid hic socius vester respondeat, videte quid eligat. « Si, inquit, aliter communicare nequeo, nisi castitatem promittam, melius volo differre communionem, quam ultra meum posse ferre promissionem. » O stulta responsio, o Judaica electio. Quid responde- runt Pilato Judæi? Non hunc, sed *Barabbam*. Quid respondit Filius hominis sacerdoti? « Si verborum ejus discutimus sensum, quid aliud respondet, nisi, « Non Christum, sed scortum? » Quid enim aliud dicit, cum dicit: « Melius volo communionem dif- ferre, quam castitatem promittere. » O quam peri- culosum differre, o infelix hic differre, quando po- tes scire ferre? Nonne melius tibi esset tentationem sufferre, quam communionem differre. Sufferentia quidem tentationis faceret te beatum, ista vero communionis dilatio non absolvit, sed auget rea- tum. « Beatus enim qui suffert tentationem (*Jac. 1*); » sed vae illi, qui pro amore peccandi differt commu- nionem. Abnegate, filii hominum, Judaicam impie- tatem; sequimini Christianam pietatem, diligite ju- stitiam, mundate conscientiam. Si vultis æternam evadere damnationem, fugite fornicationem. At vos miseri non solum præsentem et insistentem non re- pellitis, sed quod pejus est, absentem quæritis, fu- gientem retinetis. Sed quid est fugere fornicatio- nem, nisi evitare occasionem fornicandi? Hanc ergo fugite, Christum eligite, quatenus in præsentem vita digne percipiatis ejus communionem, et in futura vita ad ipsius possitis pertingere possessionem, qui vivit et regnat in unitate Spiritus sancti, Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XVI.

IN SOLEMNITATE S. JOANNIS BAPTISTÆ.

Quomodo Joannes Baptista multis modis fuerit magnus.

Inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista (Matth. xi).

Qui laudat, et qui glorificat Deum, et ipse lauda- tur et glorificatur a Deo, ipso testante. « Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo (*Luc. xii*). » Petrus enim quia dixit ad Christum: « Tu es Christus Filius Dei vivi (*Matth. xvi*), » et Christus inquit ad ipsum: « Et ego tibi dico, quia tu es Petrus, et super hanc pe- tram ædificabo Ecclesiam meam (*ibid.*). » Sic ergo Joannes quia dixit de Christo: « Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi, (*Joan. i*), » et Christus inquit de ipso: *Inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista*. Illi de Christo confessi sunt veritatem, Christus de ipsis professus est dignita-

tem, quia veritatis confessio dignitatis professio- nem meretur.

Quantus enim exstiterit Joannes, tam prophetica, quam Evangelica lectio protestatur. Fuit enim ma- gnus in prædestinatione, magnus in annuntiatione, magnus in conceptione, magnus in natura, magnus in persona, magnus in gratia, magnus in officio, magnus in merito, magnus in sacramento, magnus in dignitate, magnus in potestate, magnus in clari- tate, magnus in opinione, magnus in prædicatione, magnus in passione. Fuit ergo magnus in prædesti- natione, juxta quod Dominus ei loquitur per pro- phetam: « Priusquam te formarem in utero, no- vi te (*Jer. i*). » — « Novit enim Dominus qui sunt ejus (*II Tim. ii*), » id est prædestinavit suos. Qui per

contrarium reprobis ait : « Non novi vos (*Matth. vii.*) » Secundum quem modum Dominus inquit Nathanaeli : « Priusquam te Philippus vocaret, cum esses sub ficu, novi te (*Joan. i.*) » Sed cum Deus omnia noverit antequam fiant, quid est quod specialiter dicit de Joanne : « Priusquam te formarem in utero, novi te? (*Jer. i.*) » Sed quando quod pluribus communiter convenit, uni specialiter attribuitur, antonomastice debet intelligi. Deus enim plenius novit Joannem; quia prædestinavit ei majorem gratiam in præsentem, et ampliorem gloriam in futuro. Fuit magnus in annuntiatione : quoniam « apparuit angelus Zachariæ, stans a dextris altaris incensi : Ne timeas, inquit, Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua. Et ecce Elisabeth uxor tua pariet tibi filium, et vocabis nomen ejus Joannem : et erit gaudium tibi et exultatio : et multi in nativitate ejus gaudebunt (*Luc. i.*) » Idem angelus annuntiavit patri nativitatem Joannis, qui annuntiavit matri nativitatem Jesu, videlicet Gabriel : magnum utrobique annuntians miraculum, et virginis et sterilis partum. Joannis autem non conceptum dicit, sed ortum; Jesu vero prædicit ortum pariter et conceptum. Non Zachariæ patri prædicitur : « Uxor tua pariet tibi filium, et vocabis nomen ejus Joannem (*ibid.*) »; sed Mariæ matri prædicitur : « Ecce concipies in utero, et paries filium, et vocabis nomen ejus Jesum (*ibid.*) » Quia Joannes fuit conceptus in culpa : solus autem Christus fuit sine culpa conceptus : uterque vero natus in gratia; et ideo utriusque Nativitas colitur : sed solius Christi conceptio celebratur. Fuit magnus in conceptione, quia conceptus est non exigente natura, sed gratia operante : cum esset Zacharias senex, « et Elisabeth sterilis, et ambo pariter processissent in diebus suis (*ibid.*) » Ecce alter Isaac natus de sene, conceptus de sterili, prænuntiatus ab angelo, prænominatus ab ipso, pater Jacob, qui genuit duodecim patriarchas (*Gen. xvii, xxviii*). Ille de Abraham, iste de Zacharia; ille de Sara, iste de Elisabeth : uterque, de sene, uterque de sterili : uterque prænuntiatus et prænominatus ab angelo : ille Isaac, iste Joannes. In nativitate Isaac, ait Sara : « Risum mihi fecit Dominus : quicumque audierit, corrident mihi (*ibid.*) »; in nativitate Joannis audientes vicini et cognati quod manifestavit, vel magnificavit Dominus misericordiam suam cum Elisabeth, congratulabantur ei, juxta quod angelus prædixerat Zachariæ : « Gaudium erit tibi et exultatio, et multi in nativitate ejus gaudebunt (*Luc. i.*) » Sed Zacharias, quia non credidit angelo, mutus factus est. Abraham autem, quia « credidit Deo, reputatum est ei fides ad justitiam (*Gen. xv.*) » Isaac quasi carnalis pater, Jacob carnaliter genuit; Joannes quasi spiritualis, spiritualiter genuit Christum. Ille duodecim patriarchas, iste duodecim apostolos generavit; ille magnus, sed iste major : *Quoniam inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista.*

Magnus existit in natura : quia de sacerdotali

A genere procreatus. « Fuit, inquit, in diebus Herodis regis Judææ sacerdos qui iam nomine Zacharias, de vice Abia, et uxor ejus de filiabus Aaron, et nomen ejus Elisabeth (*Luc. i.*) » Nobilis de nobilibus, et justus de justis; quia « erant ambo justis ante Deum, incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini sine querela (*ibid.*) » Fuit magnus in persona : quia « ipse est qui præcessit ante Deum in spiritu et veritate Eliæ, parare Domino plebem suam perfectam (*ibid.*) » Propter quod et Dominus dixit de illo : *Ipse est Elias qui venturus est (*Matth. xi.*)*. Iste namque prænuntiavit primum adventum, ille prænuntiavit secundum. Iste persecutionem passus est ab Herode, propter Herodiadem uxorem ipsius, ille quidem persecutionem passus est ab Achab, propter Jezabel uxorem ejus. Magnus in gratia, unde vocatum est nomen ejus Joannes, quod *Dei gratia* interpretatur; quia repletus est Spiritu sancto adhuc ex utero matris suæ (*Luc. i.*), Domino sibi per prophetam dicente : « Antequam exires de vulva, sanctificavi te (*Jer. i.*) » Prius fuit renatus quam natus, et regeneratus prius quam generatus; unde ut audivit salvationem Mariæ Elisabeth, infans in ejus utero exsultavit (*Luc. i.*)

Magnus existit in officio. Juxta quod ipse prophético verbo respondit : « Ego vox clamantis in deserto, parate viam Domini, rectas facite semitas Dei nostri (*Joan. i.*) » Ipse « convertit corda patrum in filios, et incredulos ad prudentiam justorum, parare Domino plebem perfectam (*Luc. i.*) » Ipse vox Verbi, præco judicis, paranymphus sponsi, lucerna solis, finis legis, initium Evangelii. Magnus in merito : quia « vinum et siceram non bibit (*ibid.*) » et « habebat vestimentum de pilis camelorum, et zonam pelliceam circa lumbos suos. Esca autem erant locustæ et mel silvestre. Modestus abstinentia, quia vinum et siceram non bibit, et erat esca ejus locustæ et mel silvestre (*Matth. iii.*) » Castus in continentia; quia « vestimentum habebat de pilis camelorum, et zonam pelliceam circa lumbos suos (*ibid.*) »; et ut essent « lumbi ejus præcincti, et lucernæ ardentes in manibus ejus (*Luc. xii.*) » Magnus in sacramento : nam « lex et prophetæ usque ad Joannem, et ex eo regnum cælorum evangelizatum est (*Luc. xvi.*) » *A diebus autem Joannis Baptistæ regnum cælorum vim patitur, et violenti diripiunt illud.* Ipse est qui rationem sacramenti de seipso testatur : « Qui habet sponsam, sponsus est. Amicus autem sponsi stat, et gaudio gaudet propter vocem ejus (*Joan. iii.*) » Propter quod et alibi dicit : « Qui post me veniet, ante me factus est, cujus non sum dignus corrigiam calceamenti ejus solvere (*Joan. i.*) »

Magnus in dignitate, sicut de eo Pater inquit ad Filium : « Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te (*Malac. iii.*) » Joannes dictus est angelus, non naturæ proprietate, sed officii dignitate : cujus excellentiam ipsa Veritas extulit, dicens : *Quid existis in deserto*

videre? Prophetam? Etiam dico vobis, et plus quam prophetam. Nam Joannes et cum prophetis dixit futurum: « Ecce veniet fortior me (Marc. 1), » et plus, quam propheta ostendit præsentem: « Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi (Joan. 1). » Magnus in potestate, sicut in persona prophetæ Dominus inquit de illo: « Ecce dedi verba mea in ore tuo; ecce constitui te super gentes et regna, ut evellas et destruas, et disperdas et dissipas, et ædifices et plantes (Jer. 1); » nam manus Domini erat cum illo. Magnus in claritate; quia « ipse erat lucerna ardens et lucens (Joan. 1); » de qua Pater per Prophetam: « Paravi lucernam Christo meo (Psal. cxxxv). » — « Fuit enim homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum (Joan. 1). » Magnus in opinione: nam existimante populo et cogitantibus omnibus in cordibus suis de Joanne, « ne forte ipse esset Christus, respondit Joannes omnibus, diceas: « Ego baptizo vos in aqua; veniet autem fortior me post me, qui baptizabit vos Spiritu sancto et igne (Luc. 3). » Populus existimabat illum sublimem, sed ipse respondit se humilem, dicens: « Me oportet minui, illum autem crescere (Joan. 3); » nam « qui se exaltat, humiliabitur; et qui se humiliat, exaltabitur (Luc. xiv). » Magnus in prædicatione: quia « venit Joannes in omnem regionem Jordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Facite, inquit, dignos fructus pœnitentiæ (Luc. 3); » et: « Pœnitentiam, inquit, agite, appropinquabit enim regnum cœlorum (Matth. 3). » Egregius prædicator, qui ea præcipue prædicabat, per quæ peccatorum vera remissio datur, id est baptismum et pœnitentiam (Matth. 3). Magnus in passione: quia pro veritate carcerem passus, tandem capite est truncatus, baptizatus in sanguine, qui baptizavit in aqua (Joan. 1).

Est autem triplex baptismus, in aqua, in lacrymis, in sanguine. In aqua regenerationis, in lacrymis compunctionis, in sanguine passionis. Quorum quemlibet Joannes ante faciem Domini præparavit, baptizando, prædicando et moriendo. *Inter natos itaque mulierum non surrexit major Joanne Baptista.* Quid ergo? An non major est Christus, qui natus fuit de muliere? Juxta quod ipse inquit ad matrem: « Mulier, ecce filius tuus? » (Joan. x.) Sed Christus natus est de muliere secundum sexum, non autem

secundum amplexum; natus est de muliere secundum speciem, non secundum mollitiem. Vel subintelligitur propheta, cum dicitur: *Non surrexit major Joanne Baptista*, videlicet major propheta. Juxta quod Dominus ipse præmiserat: *Quid existis in desertum videre? Prophetam? Etiam dico vobis, et plus quam prophetam (Matth. xxi).* Nam etsi Christus alicubi propheta dicatur, ut: *Ecce veniet propheta magnus; et iterum: «Propheta magnus surrexit in nobis (Luc. vii): »* ipse tamen dicendus est non tam propheta quam Dominus prophetarum.

Quid est autem quod sequitur: *Qui minor est in regno cœlorum, major est Joanne Baptista?* Ut autem expositiones dubias et obscuras omittamus, plane simul et plene dicamus, quia in regno cœlorum, id est in patria soli angeli erant, quando Christus ista dicebat: quia nondum ascendens in altum suam duxerat captivitatem captivam (Psal. lxxvii). Angelos autem majores esse quam homines propheta loquens de Christo testatur: « Minuisti eum paulo minus ab angelis (Psal. viii). » Nam illi sunt immortales, sed isti mortales: illi sunt impassibiles, sed isti passibiles: illi beati, sed isti miseri: illi triumphant, isti militant. Ergo qui tunc *minor erat in regno cœlorum, major erat Joanne Baptista.*

Nos ergo fratres et filii, qui convenimus ad celebrandam nativitatem ipsius, si eam digne curaverimus celebrare, pro certo sperare debemus, quod quanto major est apud Deum, tanto magis pro nobis interveniet apud ipsum. Sed est nobis summopere providendum, ut qui in nativitate ejus gaudeamus exterius, in nativitate ejus interius gaudeamus; quia « reliquæ cogitationum diem festum agent Domino (Psal. lxxv). » — « Non est autem impiis gaudere (Isa. xlviii), » dicit Dominus, contestante Psalmista: « Non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum; conscientia mea me remordente (Psal. xxxvii). » Quocirca purgemus animam a maculis peccatorum, ut tantæ solemnitatis gaudium digne celebrare possimus. Nam qui nitet exterius, et sordet interius, similis est, ut Dominus ait, sepulcro deforis dealbato, intus autem omni pleno spurcitia (Matth. xxiii). Oremus ergo, fratres et filii, oremus omnes et singuli, ut intercedente beato Joanne Baptista nobis det gaudium solemnitatis æternæ, Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XVII.

IN EODEM FESTO.

▲ diebus Joannis Baptistæ regnum cœlorum vim patitur, et violenti rapiunt illud (Matth. xi).

Mirum fortasse videtur aliquibus, si regnum

cœlorum per violentiam rapitur. Sed mirum profecto videri non potest his, qui propter regnum cœlorum membra cum vitiis et concupiscentiis

crucifigunt (*Gal. v*), qui propter divina verba cutodiunt vias duras, qui abnegant semetipsos, ut Christum sequantur, et per viam arctam incedant, quæ ducit ad vitam. O quantam sibi vim facit! quantam irrogat violentiam! quantam pugnam indicit, qui, cum sit dives ex sæculo, facit se pauperem propter Deum, et eligit abjectus esse in domo Domini, quam habitare inter peccatores! (*Psal. lxxxiii.*) Caro quippe contendit, natura repugnat, consuetudo resistit; sed vincit gratia, superat spiritus, ratio dominatur, cum illud diligenter attendit, quod Christus veraciter repromittit: « Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum (*Matth. v*). » Felix conflictus, beata pugna, gloriosum prælium, quando propter adipiscendum regnum cælorum spiritus adversus carnem dimicet. Ergo pugnat contra naturam, ut vincat, ut superet, ut triumphet. Non potest hoc bellum sine magna virtute, sine gravi difficultate, sine multa violentia exerceri. Homo siquidem in divitiis enutritus, paupertatem abhorret, divitias amplexatur; quia paupertas est dura, et divitiæ suaves. Verum econtra qui jam didicit jugum Christi portare, amat inopiam, divitias vilipendit, sciens quod divitiæ pungunt animam et corpus dissolvunt, edoctus ab illo qui divitias vocat spinas (*Luc. viii*), quia pungunt, laecerant, et affligunt, quoniam sine labore non acquiruntur, sine timore non possidentur, sine dolore non amittuntur. Et ideo « beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum (*Matth. v*). » Talis fuit Joannes Baptista, qui mundum cum divitiis dereliquit, eremum cum paupertate quæsivit, quoniam erat in deserto loco usque in diem offensionis suæ ad Israel. Noluit fungi sacerdotio pro patre, ut sacerdotales et legales proventus perciperet, ut decimas et primitias obtineret; quoniam, ut unde acciperet, universa dimisit. Et ideo recte dicitur, quod *a diebus Joannis regnum cælorum vim patitur, et violenti rapiunt illud*, quoniam, ut hoc fieret, Joannes per spiritum in se ipso monstravit exemplum.

Cum autem sine causa quis suffert injuriam, suscipit contumeliam, sentit jacturam, si propter regnum cælorum non ascendit in iram, non rapitur in furorem, non ascendit in vindictam, profecto magnam vim facit sibi, multam irrogat violentiam, grandem et gravem coarctionem infligit. Hujus tam fortis est virtus, tam virtuosa est fortitudo, ut suum vincat ipse victorem, cum superat semetipsum; quia juxta sententiam Salomonis: « Melior est patiens viro forti, et qui dominatur animo expugnatore urbium (*Prov. xvi*). » In hoc sane duello is vincitur, qui perpetrat injuriam contra proximum; et is vincit, qui patitur injuriam propter Deum, juxta quod Veritas ait: « In patientia vestra possidebitis animas vestras (*Luc. xxi*). » Talis fuit Joannes Baptista, qui pro justitia perpressus est carcerem, et tandem pro justitia capite truncatur. Toleravit non murmurans, non reluctans, quamvis

A tantus esset ac talis, ut cum metueret Herodes, sicut evangelica lectio protestatur. Et ideo recte dicitur, quod *a diebus Joannis Baptistæ regnum cælorum vim patitur, et violenti rapiunt illud*. Joannes perspicuum in seipso monstravit exemplum.

Est et aliud genus luctæ, in quo quidem oportet cautius reluctari, quando videlicet favoris auræ demulcet præconium, laus applaudit, adulatoris lingua blanditur, ne rapiat se in altum, attollat ad summum, erigat in excelsum; sed inferiorem se reputet, humiliorem se exhibeat, minorem ostendat. Quis est autem, quem præconia non exhilarent et extollant, opprobria non dejiciant et contristent? Ne autem hoc fiat, necessaria est modestia, quæ violentum modum elationis cohibeat, et prudenter excessum arrogantiae moderetur, ut caput interius oleum pectoris non impinguet (*Psal. cxl*). Talis fuit Joannes Baptista, qui cum putaretur ab omnibus esse Christus, noluit contra conscientiam acquiescere famæ, ut excederet inaniter supra se, sed contra famam voluit acquiescere conscientiæ, ut subsisteret veraciter contra se. Verum cum homines prædicarent eum esse sublimem, Christum esse credentes, ipse respondit se humilem: « Non sum, inquit, ego, sed post me venturus est, qui ante me factus est, cujus non sum dignus calceamentum solvere (*Matth. iii*). » Recte dicitur, quod *a diebus Joannis Baptistæ regnum cælorum vim patitur, et violenti rapiunt illud*; quoniam, ut hoc fieret, Joannes in se perspicuum monstravit exemplum.

Quid dicam de gula? quid referam de luxuria? Quam difficile sit gulosæ abstinentiæ freno restringi, quam grave luxurioso abstinentiæ cingulo coarctari, cum sine multo molimine non valeat carnalem consuetudinem immutare: familiaris est hostis, et ideo facilius vitatur hujusmodi, non procul, sed prope; non extra, sed intra. Nam virtus est in lumbis ejus (*Job xl*), et fortitudo ejus adversus hunc hostem opus est nova pugna, quia, cum fugitur, tunc fugatur. Qui ergo propter regnum cælorum sobrietatem complectitur, et castitatem sectatur ab epulis abstinens, et continens ab illecebris; hic profecto vehementem sibi vim facit, gravem pugnam inducit, cum « caro concupiscat adversus spiritum, et spiritus adversus carnem (*Gal. v*). » Et ubi major est lucta, ibi pretiosior est corona; et ubi gravior est conflictus, ibi gloriosior est triumphus. Talis fuit Joannes, qui contempsit delicias, sprexit epulas, et illecebras evitavit; castus, sobrius et modestus. Scriptum est quippe de illo, quod « habebat vestimentum de pilis camelorum, et zonam pelliceam circa lumbos ejus. Esca autem ejus erant locustæ et mel silvestre (*Matth. iii*), » unde manifeste meruit veritatis testimonium: *Quid, inquit, existis in desertum videre? hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? prophetam? Etiam dico vobis, plus quam prophetam z*

quoniam inter natos mulierum non surrexit major **A** Joanne Baptista. Et ideo recte dicitur, quod a diebus Joannis Baptistæ regnum cœlorum vim patitur, et violenti rapiunt illud; quoniam, ut hoc fieret, Joannes Baptista perspicuum in se monstravit exemplum. O quam difficile prohibetur inveteratam consuetudinem immutare, præsertim de dulcibus ad amara, de placidis ad molestia, de prosperis ad adversa transire? Quantam vim facit profecto sibi quis, ubi transit de epulis ad jejunium, de soporibus ad vigiliis, de otiiis ad molestias, de deliciis ad miseras, de requie ad laborem, de gaudio ad lamentum, de libertate ad servitutem, experto crede magistro.

Est et alia quædam pugna domestica, quanto familiarior, tanto gravior. Nec parvula videtur, quia **B** contra parvulos agitur, ut teneantur et allidantur ad petram. Quis enim malarum cogitationum vitare posset intellectum, quem cogitationes importunæ non vexent? « Muscæ morientes perdunt suavitatem unguenti (Eccli. x), » volucres irruentes quas Abraham a sacrificio abigebat (Gen. xv). Non est utique in hominis potestate ne surgat, ut sit in hominis virtute ut crescat; quia parvulæ vehementer affligunt, adultæ perimunt violenter. Primos quoque motus non possumus non sentire, quamvis illis non consentire possimus. Sæpe jam obscenæ cogitationes contra hominis voluntatem irrepunt, ut sine pudore cogitare non possint, ut taceamus de illis quæ vanæ sunt et profanæ, nec possunt **C** sine multo conamine, maxime per virtutem sanctæ orationis excludi.

Magnam vim sibi facit, quod propter regnum cœlorum est necessario faciendum. De illo namque præcipitur: « Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos (Matth. v). » De isto mandatur: « Si quis venit ad me, et non oderit patrem et matrem, adhuc autem et animam suam, non potest meus esse discipulus (Luc. xiv). » Gravis est pugna, sed grandis est victoria, quando contendunt ad invicem carnalis et spiritualis affectus. Si spiritualis vincit in hac pugna carnalem, tunc utique **D** vaccæ feræ, quæ vitulos domi reliquerant plaustrum novum trahentes, quo arcam Domini superimpositam sibi portant, in directum procedunt per viam, quæ ducit Bethsames, et uno itinere gradiuntur, pergentes et mugientes: ut nec ad dextram, neque ad sinistram declinent (I Reg. vi). A talibus ergo regnum cœlorum vim patitur, et illud hujusmodi violenti diripiunt; quia per violentiam quam inferunt sibi ipsis, ut de vitiis transeant ad virtutes, regnum cœlorum obtinere merentur.

Sed cum a diebus Joannis Baptistæ non solum per rationem superius replicatam, sed quia « lex et prophetæ usque ad Joannem, et ex eo regnum cœlorum evangelizatum est (Luc. xvi); » lex quidem Mosaica temporales duritias permittebat, unde Veritas ait: « Dabo vobis, inquit, terram fluentem lacte **C** et melle (Levit. xx): » frumentum, vinum et oleum,

rorem et imbrem. Sed lex Evangelica temporalem paupertatem indicit: « Si vis, inquit, perfectus esse, vade, et vende omnia quæ habes, et veni, et sequere me (Matth. xix); » quia « nisi quis omnibus renuntiaverit quæ possidet, non potest meus esse discipulus (Luc. xiv). » Lex Mosaica reddebat malum pro malo, talionem pro talione; sed lex Evangelica reddebat bonum pro malo, benedictum pro maledicto. « Si percusserit te in unam maxillam, præbe ei aliam: si abstulerit tibi tunicam, da ei pallium (Matth. v), etc. » Lex Mosaica indicebat conjugalem copulam: Maledictus, inquit, homo, qui non relinquit semen Israel: et maledicta sterilis qui non parit; sed evangelica virginalem pudicitiam persuadet: « Sunt, inquit, eunuchi, qui castraverunt se propter regnum cœlorum. Qui potest capere, capiat (Matth. xix). » Gravia quidem sunt ista, sed diligentibus levia reputantur; quia charitas superat universa. Venite, inquit, ad me, qui laboratis, et onerati estis, et ego vos reficiam, et invenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suave est, et onus meum leve, Nam « lex per Moysen data est, ergo gratia et veritas per Jesum Christum facta est (Joan. i). » Nam a diebus Joannis Baptistæ regnum cœlorum vim patitur, et violenti diripiunt illud. Plane diripiunt, et violenter acquirunt. In hanc violentiam patitur Dominus libenter inferri: quod non solum piis precibus, verum etiam importunis clamoribus ad præstanda beneficia inclinatur, quemadmodum in Evangelio ipse docet: Quod si amicus qui petebat tres panes accommodari, perseveraverit, pulsando: « dico, inquit, vobis, etsi non dat illi, surgens eò quod amicus illius sit, propter improbitatem tamen ejus surget, et dabit illi quotquot habet necessarios (Luc. ii). » Vult ergo importunis precibus exorari, ut charius reputetur; quod quasi fuit per multam importunitatem exortum. Sic mirum, quod angelus, qui cum Jacob luctabatur, coactus fuit ut benediceret ei; juxta quod idem angelus ait: « Dimitte me, aurora est. Respondit ei, et dixit: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi. At ille: Nequaquam, inquit, Jacob appellaberis, sed Israel erit nomen tuum; quoniam, si contra Deum fuisti fortis, quanto magis contra homines prævalebis? et benedixit ei in eodem loco (Gen. xxxii), » Porro si tales fuerunt Patres Veteris Testamenti, cur dicitur, quod a diebus Joannis Baptistæ regnum cœlorum vim patiebatur; cum et ante tempus Joannis Baptistæ regnum cœlorum passum fuerit hujusmodi violentiam, qui despexere divitias, vitaverunt illecebras, et delicias contempserunt?

Sed propter rationes ea etiam hac ratione dicitur: quia quod tunc fiebat raro a paucis, nunc fit frequenter a multis, qui catervatim contendunt, et certatim per multam frequentiam ad regnum cœlorum transire. Quod in his manifestum est intueri, qui diffusis omnibus propter Dominum abnegant seipsos, crucem tollentes, ut Christum sequantur. Satagemus ergo, fratres charissimi, propter regnum

cœlorum vim nobisipsis inferre, « ut abne-antes impietatem et sæcularia desideria, sobrie, et juste, et pie vivamus in hoc sæculo, expectantes adventum gloriæ magni Dei (Tit. II) » Quod precibus et

A meritis B. Joannis Baptistæ nobis præstare dignetur Dominus noster Jesus Christus, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XVIII.

IN EODEM FESTO (19).

« A diebus Joannis Baptistæ regnum cœlorum vim patitur, et violenti diripiunt illud (Matth. XI). »

Regnum cœlorum sive regnum Dei, fratres charissimi, accipitur multis modis; nam aliud est inferius et aliud superius, aliud interius et aliud exterius; inferius est in via, superius est in patria; interius est in corde, exterius in codice; inferius est exercitus militans, superius chorus est triumphantium; interius est fides recta, exterius Scriptura divina. Ut autem basis sit sub columna, de his et illis supponamus exempla. De inferiori legitur: « Simile est regnum cœlorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas (Matth. XIII). » De superiori dicitur: « Venient et recumbent cum Abraham et Isaac et Jacob in regno cœlorum (Matth. VIII); » de interiori legitur: « Regnum Dei intra vos est (Luc. XVII). » De exteriori dicitur: « Auferetur a vobis Regnum Dei, et dabitur genti facienti fructus ejus... (Matth. XXI). » quod regnum inferius patitur vim ut diripiat regnum superius, quia per pugnam quæ exercetur in via pertingitur ad coronam quæ datur in patria, juxta quod dicit Apostolus: « Non coronabitur nisi qui legitime certaverit (I Tim. II). » Similiter regnum interius patitur vim ut diripiat regnum superius, quia per fidem animæ pervenitur ad intellectum Scripturæ, juxta quod dicit propheta: « Nisi credideritis, non intelligetis. » Certe nisi nostra anima crederet, quod tres personæ sunt unus Deus, nunquid intelligeret illud quod dicit Scriptura: « Duo seraphim clamabant alter ad alterum: Sanctus, sanctus, sanctus Deus exercituum? » (Isai. VI.) Nec intelligeret quod Abraham tres vidisse describitur, et unum legitur adorasse (Gen. XVIII). Item nisi anima crederet quod Deus Pater ab æterno genuit Deum Filium, nunquid intelligeret illud quod Scriptura testatur: « Tecum principium in die virtutis tuæ, in splendoribus sanctorum, ex utero ante Luciferum genui te? » (Psal. CIX.) Nec intelligeret quod sapientia de se loquitur in Proverbiis: « Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio; necdum erant abyssi, et ego parturiebar; et cum eo eram cuncta componens (Prov. VIII). » Rursus nisi anima crederet quod Deus factus est homo, nunquam intel-

B ligeret illud quod dicit Scriptura: « Homo factus est in ea, et ipse fundavit eam Altissimus? » (Psal. LXXXVI.) Nec intelligeret illud quod legitur: « Ex te, Bethlehem terra Juda, exiet dux qui sit Dominator in Israel; et egressus ejus ab initio dierum æternitatis (Mich. V). » Propterea nisi anima crederet quod Maria genuit Christum Jesum, nunquam illud intelligeret quod alibi legitur: « Novum faciet Dominus super terram, femina circumdabit virum (Jer. XXXI). » Multa sunt talia, sed sufficiant pauca de multis, ut ad alia transeamus.

Magnam vim patitur anima ista credendo, quia pene incredibilia sunt quæ credit, ut fides habeat meritum cui humana ratio non præbet experimentum. Audi prophetam de talibus admirantem: « Antequam parturiret peperit, antequam veniret partus ejus peperit masculum (Isai. LXVI). » Quis, inquam, audivit unquam tale, et quis vidit huic simile? Propter quod alibi dicit: « Generationem ejus quis enarrabit? » (Isai. LIII.) Tales igitur violenti qui per fidem inferunt vim naturæ, diripiunt regnum cœlorum, id est intelligunt mysteria Scripturarum. Et hæc vis incipit a diebus Joannis Baptistæ; quoniam lex et prophetæ usque ad Joannem, et ex eo regnum cœlorum evangelizatum est. Usque ad Joannem Baptistam literalis sensus viguit in Scripturis, sed a diebus Joannis Baptistæ spiritualis intellectus in Scripturis emicuit, juxta quod ipse Joannes Baptista requisitus quis esset, aperiens unum de mysteriis Scripturarum, respondit: « Ego vox clamantis in deserto, dirigite vias Domini, sicut dicit Isaias propheta (Joan. I). » Oportet igitur ut magnam sibi vim inferat qui vult intelligere mysteria Scripturarum, quia sine multis studiis et vigiliis, sine multis sudoribus et laboribus, sine multa meditatione ac lectione non possunt intelligi. Propter quod Dominus ait: « In sudore vultus tui vesceris pane tuo (Gen. III); » quia « non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei (Matth. IV). » Ergo a diebus Joannis Baptistæ regnum cœlorum vim patitur, et violenti diripiunt illud.

Mirum fortasse aliquibus videtur, si regnum cœlorum per violentiam rapitur, etc., ut supra

SERMO XIX.

IN EODEM FESTO.

De triplici nativitate Joannis, carnali, sacramentali et spirituali, in quibus multi gaudent.

Elisabeth uxor tua pariet tibi filium, et vocabis nomen ejus Joannem: et erit tibi gaudium et exultatio, et multi in nativitate ejus gaudebunt (Luc. 1).

Quod legimus et intelligimus a Gabriele prædictum, ecce videmus et gaudemus in Joanne completum; quia *multi in ejus nativitate lætantur*. Verbum autem angelicum trifarium resonat intellectum, secundum triplicem nativitatem Joannis, carnalem, sacramentalem et spirituales. Carnalem, secundum historiam; sacramentalem, secundum allegoriam; spirituales, secundum tropologiam. Sive carnalem, secundum naturam; sacramentalem, secundum figuram; et spirituales, secundum gratiam. Ad carnalem nativitatem secundum naturam pertinet, quod audistis in Evangelio: *Elisabeth impletum est tempus parienti, et peperit filium*. Ad sacramentalem nativitatem secundum figuram spectat, quod dicitur per prophetam: *« Priusquam te formarem in utero, novi te (Jer. 1). »* Ad spirituales nativitatem secundum gratiam spectat, quod ait angelus: *Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ*. Secundum historiam enim multi gaudent in nativitate Joannis: non solum Christiani, verum etiam Agareni: qui credentes ipsum fuisse prophetam, ejus nativitatem celebrant et exultant. Soli autem hæretici et Judæi hujus gaudii sunt immunes, quia hujus fidei sunt expertes. Gaudium illud in quibusdam partibus repræsentant puellæ hodie psallentes in cymbalis, et coronulas deferentes. In aliis vero partibus pueri ossa collecta cremantes et ludentes ad ignem. Licet enim institutio vana fuerit, intentio tamen est sana.

Porro secundum allegoriam, nativitatem Joannis præfiguravit nativitas Isaac; nam uterque fuit natus de sene, uterque de sterili, uterque et prænuntiatus et prænominatus ab angelo, ille Isaac, iste Joannes. In nativitate Isaac ait Sara: *« Risum fecit mihi Dominus; quæcunque audierit, corridebit mihi (Gen. xxi). »* In nativitate Joannis *audientes vicini et cognati, quia magnificavit misericordiam suam cum Elisabeth, congratulabantur ei*. Sed et Zacharias, quia non credidit angelo, factus est mutus; Abraham, quia credidit Deo, reputatum est ei ad justitiam. Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Jacob, Jacob genuit duodecim patriarchas (Gen. xvii): sic et Zacharias Joannem, Joannes Christum, Christus duodecim apostolos generavit. Sed inter Christum et Joannem generationis ordo mutatus est; nam Zacharias genuit Joannem secundum carnem, Joannes autem Christum ex aqua secundum Spiritum.

A Audite mysterium, et intelligite sacramentum: *« Lex et prophetæ usque ad Joannem, et ex eo regnum cœlorum evangelizatum (Luc. xvi); »* usque ad Joannem nascebantur homines secundum naturam ex carne, sed a Joanne renascuntur homines ex aqua per spiritum; quia, nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non intrabit in regnum cœlorum. Quod autem natum est ex carne, caro est: et quod natum est ex spiritu, spiritus est (Joan. iii). Sufficit modicum de tanto mysterio prælibasse: quia non omnia sunt omnibus exponenda. Juxta quod Veritas ait: *« Vobis datum est nosse mysteria regni Dei, cæteris autem in parabolis (Matth. xiii; Luc. viii). »*

B Multi quoque gaudent in nativitate Joannis secundum tropologiam, universi videlicet, qui nascentem in se Dei gratiam cum mentis hilaritate suscipiunt et conservant. De qua dicebat et orabat Psalmista: *« Redde mihi lætitiā salutaris tui, et spiritu principali confirma me (Psal. l). »* Joannes enim interpretatur *gratia Dei*, quæ per affectum concipitur, per effectum nascitur, et per profectum nutritur. De ipso namque Joanne mater aiebat: *« Ex quo facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultavit in gaudio infans in utero meo; quia repletus fuit Spiritu sancto ex utero matris suæ (Luc. 1). »* Idem angelus annuntiavit patri nativitatem Joannis, qui annuntiavit matri nativitatem Jesu, videlicet Gabriel: annuntians utrobique miraculum, et virginis et sterilis partum. Joannis autem non conceptum prædixit, sed ortum; Jesu vero prædixit ortum, pariterque conceptum. Nam Zachariæ patri prædicitur: *« Elisabeth uxor tua pariet tibi filium, et vocabis nomen ejus Joannem (ibid.); »* sed Mariæ matri prædicitur: *« Concipies in utero; et paries filium, et vocabis nomen ejus Jesum (ibid.). »* Cur hoc? nisi quod Joannes fuit conceptus in culpa, solus autem Christus fuit sine culpa conceptus: uterque vero natus in gratia: et ideo utriusque nativitas colitur, sed solius Christi conceptio celebratur.

D Verum ne longe petamus exempla, quoniam in quolibet nostrum possumus moraliter invenire Zachariam et uxorem ejus Elisabeth, quæ parit ei filium, ejus nomen debet vocari Joannes: *« Eritque ei gaudium et exultatio, et multi in nativitate ejus gaudebunt (ibid.). »* Elisabeth namque uxor Zachariæ, potest intelligi caro copulata spiritui. Quia sicut vir castigat et regit uxorem, ita spiritus castigare debet et regere carnem, ne forte lasciviat et incidat in fornicationis reatum. Hæc pariet ei filium,

quando spiritus per carnis officium bonum opus A
exerceret; ut, si dat eleemosynam, vestit nudum, pa-
scit esurientem, visitat infirmum, sepelit mortuum.
Tunc uxor ipsius sicut vitis abundat in lateribus
domus suæ: filii sui sicut novellæ olivarum in cir-
cuitu mensæ suæ (*Psal.* xii). Hujus nomen debet
vocari Joannes, videlicet *Dei gratia*; quia nemo bo-
num opus sibi debet ascribere, sed gratiæ Dei no-
stri; juxta quod dicit Apostolus: « Gratia Dei sum,
id quod sum, et gratia Dei in me vacua non fuit,
sed gratia ejus in me semper manet (*I Cor.* xv). »
Eritque sibi gaudium et exultatio, quia de bono
opere gaudebit et exultabit, quod mentem lætificat
et serenat. Nam « mulier cum parit, tristitiam habet:
cum autem peperit masculum, jam non meminit
pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in B
mundum (*Joan.* xvi). »

Et multi in nativitate ejus gaudent: omnes
videlicet boni, qui proximo suo congratulabuntur
in bono. Propter quod Veritas dicit: « Luceat
lux vestra coram hominibus, ut videntes opera

vestra bona, glorificent Patrem vestrum qui in cœ-
lis est (*Matth.* v). »

Est ergo summopere providendum, ut qui gaudemus
exterioribus tripudiantes in corpore, gaudeamus intus
exsultantes in mente; quia reliquæ cogitationis diem
festum agent Domino (*Psal.* lxxv). « Non est au-
tem impiis gaudere; dicit Dominus (*Isa.* xlviii); »
« nec est pax ossibus meis a facie peccatorum
(*Psal.* lxxv). » Quocirca purgemus animas nostras
a maculis peccatorum, vitiorum, ut tantæ solemnità-
tis gaudium digne celebrare possimus; ne forte
simus ex illis « qui lætantur cum malefecerint, et
exsultant in rebus pessimis (*Prov.* ii); » « et te-
nent tympanum et citharam, et gaudent ad sonitum
organi, sed in puncto ad inferna descendunt (*Job*
xxi); » quin potius simus ex illis, qui ingrediuntur
« in locum tabernaculi admirabilis usque ad do-
mum Dei, in voce exsultationis et confessionis so-
nus epulantis (*Psal.* xl). » Præstante Domino no-
stro Jesu Christo, qui est benedictus in sæcula sæ-
culorum. Amen.

SERMO XX.

IN FESTO BEATI PETRI (20).

Dixit Jesus Simoni Petro: Simon Joannis, diligis C
me plus his? Dicit ei: Domine, tu scis quia amo te
(Joan. xxi).

Licet omnes apostoli apud Deum valde meruerint
honorari, propterea quod de omnibus apostolis di-
citur: Nimis honorati sunt amici tui, Deus, nimis
confortatus est principatus eorum (*Psal.* cxxxviii);
præcipue beatissimus Petrus apostolus honorari
promeruit, propter fidem et charitatem quæ in eo
principaliter claruerunt. Nam propter meritum
constantissimæ fidei Dominus sibi concessit claves,
et propter meritum ferventissimæ charitatis Domi-
nus sibi commisit oves. Ante concessionem cla-
vium Dominus interrogavit de fide: « Vos, inquit,
quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus
dixit: Tu es Christus Filius Dei vivi. Respondens D
autem Jesus dixit ei: Beatus es, Simon Bar-Jona, etc.
Tibi dabo claves regni cœlorum (*Matth.* xvi). »
Ante commissionem ovium interrogavit de chari-
tate: *Simon Joannis, diligis me plus his? Dicit ei:*
Etiam, Domine, tu scis quia amo te, etc., usque
pasce oves meas. De his autem virtutibus speciali-
ter requisivit, quia inter virtutes fides est prima, et
charitas est præcipua; fides est fundamentum, et
charitas est tectum; illa inchoat, et ista consum-
mat. Ideoque legitur: « Fides est substantia spe-
randarum rerum, argumentum non apparentium
(*Hebr.* xi). » De charitate legitur: « Charitas operit
multitudinem peccatorum (*I Petr.* iv). » De fide le-

gitur: « Sine fide impossibile est placere Deo.
(*Hebr.* xi); » De ista dicitur: « Si distribuero in
cibos pauperum omnem substantiam meam, cha-
ritatem autem non habuero, nihil mihi prodest.
(*I Cor.* xiii). » Illa magna, sed ista major, quia, se-
cundum Apostolum, « nunc manent fides, spes,
charitas; tria hæc, major autem horum est chari-
tas (*ibid.*). »

In concessione clavium interrogavit de fide, quia
claves non nisi fidelibus committuntur; de quibus
qui male sentiunt in præsentia, malum utique sen-
tient in futuro, quia « qui non credit, jam judicatus
est (*Joan.* iii). » In commissione ovium interroga-
vit de charitate, quia mercenarius est et non pas-
tor qui pascit oves cupiditate lucri, non autem
amore Dei. Verum interrogando de fide, interro-
gavit semel, quia unus est Deus, una fides, unum
baptisma (*Ephes.* iv). Interrogando de charitate in-
terrogavit ter, quia tres debet homo ex charitate
diligere, Deum, se ipsum, et proximum. « Diliges,
inquit, Dominum Deum tuum (*Matth.* xxii), » ecce
primum; « sicut te ipsum (*ibid.*), » ecce secundum;
« diliges proximum (*ibid.*), » ecce tertium. Sed di-
ces fortassis: Etsi Petrus tertio interrogatur de
charitate, non tamen de sua charitate vel proximi,
sed solummodo Christi. Quæramus ergo subtilius
quare Dominus tertio quæsierit a Petro: *Simon*
Joannis, diligis me plus his? Quo tertio respon-
dente: Domine, tu scis quia amo te, tertio in-

junxit illi; *Pasce oves meas*. Cur etiam solummodo prima vice dixit, *diligis me plus his?* Et quare tantum tertia vice Petrus fuerit contristatus? Cur etiam bis dixerit, *pasce agnos meos?*

Oportuit quidem ut, quia ter negaverat Dominum ex timore, ter quoque confiteretur Dominum ex amore; quatenus trinæ negationi trina confessio redderetur, ne minus -amori quam timori lingua serviret, et sic fieret amoris officium pascere gregem Domini, sicut fuerat timoris indicium negare Dominum -gregis. Dominus vero dicendo: *Simon Joannis, diligis me plus his*; simul de duobus quaesisse videtur, utrum videlicet Petrus illum diligeret, et an plus cæteris ipsum amaret. Petrus autem memor illius vulgaris proverbii: « Quem mordet coluber formidat sæpe lacertum, » quia quondam vires proprias non metitus, nimis audacter responderat et præsumptuose: « Etsi omnes scandalizati fuerint, ego non scandalizabor (*Marc. xiv*); etsi oportuerit me mori tecum, non te negabo (*Matth. xxvi*); cum scandalizatus postmodum ad vocem unius ancillæ negaverit, nunc prudenter et caute respondet dimittendo dubium et certum tenendo. Unde non respondet ad dubium utrum videlicet plus cæteris, sed ad certum, videlicet quod ipsum amaret, dicens: *Domine, tu scis quia amo te*. Quare cum super hoc prima vice prudenter et caute responderit, Dominus super eo ulterius non inquisivit. Ter autem quærit an diligit, et ter injungit ut pascat, propter tres diligendi causas, et tres modos pascendi. Scriptum est enim: « Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota mente tua, et ex toto animo tuo (*Deut. vi*): » Deum, videlicet Creatorem, qui creando dedit naturam; Dominum, videlicet Redemptorem, qui redimendo præstitit gratiam; Dominum, videlicet Salvatorem, qui salvando confert gloriam. Tunc enim erit verissime tuus, cum erit omnia in omnibus (*I Cor. xv*), fructus, merces et præmium singulorum.

Ait ergo: *Simon Joannis, diligis me creatorem, redemptorem et salvatorem?* Et ille: Diligo, inquit, ex toto corde, ex tota anima (*Deut. vi*). *Ex corde*, id est intellectu; *toto*, id est sine errore; *Ex mente*, id est memoria; *tota*, sine impietate. Qui enim confitetur divinam naturam, et negat humanam ut Manichæus; vel confitetur humanam, sed negat divinam ut Arius, ille profecto non diligit eum ex toto corde, sicut diligit Petrus, qui confitetur divinam et humanam, juxta quod dicitur: « Tu es Christus Filius Dei vivi (*Matth. xvi*). » Christus, id est unctus secundum humanitatem. Unde Psalmus: « Unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis (*Psal. xlii*). » Filius Dei unctus secundum divinitatem; unde: « Filius meus es tu, ego hodie genui te (*Psal. ii*). » Qui vero Deum in prosperitate glorificant, et in adversitate blasphemant, illi profecto non diligunt eum ex tota mente, quia facile sunt beneficiorum ejus immemores et ingrati; sicut illi de quibus legi-

tur: Confitebuntur tibi dum benefeceris; « Si vero non fuerint saturati, etc. (*Psal. lvm*). » Qui autem volunt « Deo servire et mammonæ (*Matth. vi*), » ipsi profecto non diligunt Deum ex tota anima, quia non est societas lucis ad tenebras, neque convenientia Christi ad Belial (*II Cor. vi*). Vel quia Dominus de se dixerat: « Ego sum via, veritas et vita (*Joan. xiv*), » tertio quærit a Petro: « *Simon, diligis me plus his?* ac si diceret, diligitis me viam, veritatem et vitam? Ego sum quippe via recte operantibus in exemplo, ego veritas sane prædicantibus in documento; et ego sum vita digne sumentibus in sacramento divinæ communionis. Si diligitis me veritatem, pasce gratia et exemplo rectæ operationis; quoniam hoc est de quo sapientia dixit: « Meus cibus est ut faciam voluntatem ejus qui misit me (*Joan. iv*). » Pasce documento sanctæ prædicationis, quoniam hoc est pabulum, de quo dixi: « Non in solo pane vixit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei (*Matth. iv*). » Pasce sacramento divinæ communionis, quoniam hoc est pabulum de quo dixi: « Nisi manducaveritis carnem Filii hominis et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis (*Joan. vi*); » Pasce igitur oves meas, ut per dilectionem proximi, Dei dilectio comprobetur. « Nam qui proximum quem videt non diligit, Deum quem non videt, quomodo diliget? » (*I Joan. iv*.)

Tres autem sunt ordines ovium quas pascere debet ex charitate, videlicet virgines, continentes et conjugatos; et ideo hoc injungit, *pasce agnos meos*; quasi pasce virgines et continentes, qui significantur per agnos. Per oves autem, quæ generant, significantur illi qui carnali generationi deserviunt. Talis est unus ordo fidelium in Ecclesia, videlicet conjugati. Et ideo semel injungit, *pasce oves meas*, quasi pasce conjugatos qui significantur per oves. Contristatus ergo Petrus quia tertio dixit ei: *Diligis me?* tanquam super hoc dubitaret, et ideo illi respondet: *Domine, tu omnia nosti; tu scis quia amo te*; quasi diceret: Dubitare non potes, cum scias omnia.

Quia vero in sacramento Christi agitur memoria mortis ipsius, juxta quod dicit Apostolus: « Quotiescunque panem hunc manducabitis, et calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat (*I Cor. xi*); mors autem inducit tristitiam, juxta quod Dominus ait: « Tristis est anima mea usque ad mortem (*Phil. ii*): » ideo tertia vice quando commemoratur sacramentum illius mortis, quæ fidelibus exstitit causa vitæ, Petrus dicitur contristatus, cum conjugati significantur tertia vice per oves, nec modica sit tristitia propter tribulationem carnis, quam secundum Apostolum hi patiuntur (*I Cor. vi*). » Unde bene Job, qui significat conjugatos, *dolens* interpretatur. Si diligitis me, ergo non te, pasce oves meas, non tuas, ut in eis gloriam meam quaeras, non tuam; mea lucra, non tua. Ut ergo pastoris officium salubriter exsequaris, esto Simon Joannis,

ut non tuis meritis virtutem obedientiæ, sed divinæ gratiæ tantum ascribas. Simon enim interpretatur *obediens*, et Joannes exponitur *Dei gratia*. Pasce autem eas non otiose, non perfunctorie, non incaute, quoniam meæ sunt, id est mei sanguinis pretio comparatæ. Nam « bonus pastor ponit animam suam pro ovibus suis (*Joan. 10*). » Magno igitur pretio emptæ sunt, non corruptilibus auro vel argento, sed pretioso sanguine Agni immaculati. Et ideo debes eas pascere sollicite ac diligenter.

Attende quippe prudenter quid de malis pastoribus per prophetam dicatur : « Væ pastoribus, inquit, Israelis qui pascebant semetipsos et gregem meum non pascebant; lac comedebant, gregem autem meum non pascebant. Quod infirmum fuit non consolidastis, quod ægrotum non sanastis, quod fractum non alligastis, quod abjectum non reduxistis, quod perditum non requisistis. Propterea dispersæ sunt oves meæ, factæ sunt in devorationem omnium bestiarum : sanguinem autem earum de manu vestra requiram (*Ezech. xxxiv*). »

Porro cum pascis exemplo, cave prudenter inanem gloriam ne facias justitiam tuam coram hominibus ut videaris ab eis; « alioquin mercedem non habebis apud Patrem tuum qui in cælo est (*Matth. vi*); » sed sic luceat lux tua coram hominibus, ut videant opera tua bona, et glorificent Patrem tuum qui in cælis est (*Matth. v*); » ut cortina cortinam trahat, « et qui audit dicat : « Veni. » Certe tot mortibus sunt digni pastores quot perditionis exempla transmittunt ad oves. Cum enim subditus videt peccare prælatum, facile exemplo corrumpitur, et in suam culpam excusationem præterdit : sufficit discipulo si sit sicut magister suus; non enim potest filius facere, nisi quod patrem vidit facientem. Et sic uno eodemque peccato prælatus et semetipsum condemnat, et populum perdit. Nam si sacerdos qui unctus est peccaverit, faciet delinquere populum (*Lev. iv*). Cum pascis documento, cave prudenter a pravitate hæretica, ne forte aquam vino commisceas, ne fel draconis propines in aureo calice Babylonis. « Altiora te ne quæsieris, et fortiora te

ne scrutatus fueris (*Eccli. iii*), » quia « defecerunt scrutantes scrutinio (*Psal. lxxiii*). » Et perscrutator majestatis opprimetur a gloria. Cave quoque ne sanctum des canibus, neque margaritas projicias ante porcos (*Matth. vii*). Sed neque parvulis solidum cibum tribues, ejus exemplo qui ait : « Non potui vobis loqui quasi spiritualibus; sed quasi carnalibus tanquam parvulis in Christo lac potum dedi vobis, non escam (*I Cor. iii*). » Sapientiam enim loquimur inter perfectos, inter vos autem non judicavi me aliquid scire, nisi Jesum Christum, et hunc crucifixum (*I Cor. ii*).

Cum autem pascis sacramento Eucharistiæ, moneas populum dicens : « Qui manducat panem vel bibit calicem Domini indigne, reus est corporis et sanguinis Domini. Probet autem seipsum homo, et sic de pane illo edat et de calice bibat. Qui enim manducat et bibit indigne, judicium sibi manducat et bibit, non dijudicans corpus Domini (*I Cor. xi*). » Sicut enim ille qui bene sustinet mortem, vitam acquirit; sic ille qui male accipit vitam, mortem incurrit. Recordare de illo qui intravit ad nuptias non habens vestem nuptialem, quia ex præcepto Domini, ligatis manibus et pedibus, missus est in tenebras exteriores, ubi est fletus et stridor dentium, ubi est vermis qui non moritur, et ignis qui non exstinguitur (*Matth. xxii*). Tales esse debetis, fratres, qui estis pastores. Sed et vos, filii, satagite diligenter ut sitis veraciter oves mansuetæ et innocentes, ne reddatis malum pro bono, neque maledictum pro maledicto (*I Petr. iii*), ejus exemplo « qui cum malediceretur non maledicebat, cum pateretur non comminabatur (*I Petr. ii*); » ut sitis utiles et fructuosi, reddentes pastoribus vestris lac et lanam, id est primitias et oblationes, quas ecc[lesi]a [ita cod.] Dominus nobis, sine vestro non potestis periculo retinere; « dignus est enim operarius mercede sua (*I Tim. v*). » Propter quod dicebat Apostolus : « Si seminavimus vobis spiritualia, non est magnum si carnalia vestra metamus (*I Cor. ix*). » Ergo, dum tempus habetis, seminate in benedictionibus, ut metatis vitam æternam. Amen.

SERMO XXI.

IN SOLEMNITATE D. APOSTOLORUM PETRI ET PAULI.

Docet samam propriam non esse negligendam, et multa disputat de felicitate, dignitate et potestate Petri.

Interrogabat Jesus discipulos suos, dicens : Quem dicunt homines esse Filium hominis? etc. (*Matth. xvi*.)

Quia corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem (*Rom. x*), ideo Dominus interrogabat discipulos suos, non quod ignoret aliqua, qui novit omnia, sed ut ex ipsa responsione occasionem assumat et confirmandi fidem, et remun-

nerandi confessionem. Unde cum Petrus dixisset : Tu es Christus Filius Dei vivi, statim Dominus fidem confirmans respondit : *Beatus es, Simon Bar-Jona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui est in cælis*. Ac deinde confessionem remunerans intulit : *Et ego dico tibi, cujus dicere facere est, quia tu es Petrus, et super hanc petram*

œdificabo Ecclesiam meam : et tibi dabo claves regni cœlorum. Prius tamen de aliorum opinione quæsi- vit, ut eorum reproberet errorem. Quia, « non est societas luci ad tenebras (*II Cor. vi*); » et veritas plantari non potest, nisi falsitas extirpetur. Ait ergo : *Quem dicunt homines esse Filium hominis ? Manifestum nobis tradidit exemplum, ne simus conscientia sola contenti, sed de fama quoque solliciti, ut et conscientiam, quo ad Deum, et famam, quo ad proximum procuremus habere dilucidam, et studeamus servare serenam. Nam « melius est nomen bonum quam divitiæ multæ (*Prov. xxii*). » At illi de aliorum opinione interroganti dixerunt : Alii Joannem Baptistam, alii autem Eliam, alii Jeremiam, aut unum ex prophetis. Pro eo namque quod Christus baptizabat, putabant homines, sed errabant, suscitatum esse Joannem Baptistam. Vel unum ex duobus prophetis, qui transeuntes Jordanem præfiguravere baptismum, id est Eliam (*III Reg. xlii*), vel Eliseum (*IV Reg. ii*). Jeremiam (cap. i) vero, quia legitur sanctificatus in utero ; sicque poterant errare de cæteris, quemadmodum Herodes erraverat de Joanne : « Hic est, inquit, Joannes Baptista, ipse surrexit a mortuis, et ideo virtutes operantur in eo (*Matth. xiv*). » Vos autem, quem me esse dicitis ? Ac si diceret : Vos, qui non carnales estis, secundum spirituales, ut merito debeatis jam non homines, sed dii appellari potius, sicut habetur in Psalmo : « Ego dixi : Dii estis, et filii excelsi omnes (*Psal. lxxi*). » Quem me esse dicitis ? Prudenter interrogat et distincte. Ac si diceret manifestius : Homines de Filio hominis ita sentiunt, vos autem de me quid sentitis ? Sed quid possunt homines facti dii sentire de Deo facto homine, nisi quod Petrus primus et præcipuus inter omnes respondit pro omnibus, dicens : *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Quasi dicat : Tu non Joannes Baptista in carcere decollatus, es Christus ; non Elias in paradysum translatus (*IV Reg. ii*). Filius Dei, non Jeremias, quamvis ab utero sanctificatus Dei vivi, non unus ex prophetis in cœmeterio tumulatus. Respondens autem Jesus dixit ei : *Beatus es, Simon Bar-Jona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui est in cœlis.* Bar-Jona est nomen Hebræum, compositum ex integro, quod est Bar, id est *filius*, et corrupto, quod est *Joanna*, id est *filius Joannis*.*

Sane nobis tria evangelica lectio in B. Petro singulari quadam prærogativa commendat felicitatem et potestatem. De felicitate permittitur : *Beatus es, Simon Bar-Jona ; quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui est in cœlis.* De dignitate subjungitur : *Tu es Petrus, et super hanc petram œdificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* De potestate supponitur : *Et tibi dabo claves regni cœlorum. Et quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum et in cœlis ; et quodcunque solveris super terram, erit solutum et in cœlis.* Beatus es igitur, sed nunc merito, tandem præmio ; nunc spe, tandem re ; nunc beatitudine

A via, tandem beatitudine patriæ ; nunc beatitudine fidei [*al. spei*] tandem beatitudine spei [*al. requiei*]. Quia caro et sanguis, id est carnalis quilibet, sapientia carnis inflatus, non revelavit tibi ; « sed Pater meus qui est in cœlis, » qui cœlestes mentes inhabitat, et cas lumine veritatis illustrat. « Abscondit enim hæc a sapientibus, et revelavit ea parvulis (*Matth. xii*), » qualis est Petrus, non superbus, sed humilis. Unde benedicitur Simon, interpretatur *obediens* ; Bar-Jona, id est *filius Joannis*, quod interpretatur *Dei gratia* ; quia virtus obedientiæ de gratia divina procedit.

Beatitudo ista potissimum in cognitone ac dilectione consistit, id est in fide et charitate. Quarum una inter virtutes est prima, reliqua præcipua. De fide namque dicit Apostolus : « Fides est substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium (*Hebr. xi*). » Ecce fides est prima. De charitate vero idem Apostolus ait : « Nunc manent fides, spes, charitas, tria hæc : major autem his est charitas (*I Cor. xiii*), » ecce charitas est præcipua. De fide legitur : « Sine fide impossibile est placere Deo ; quia justus ex fide vivit (*Hebr. xi ; Habac. ii*). » De charitate dicitur : « Si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest (*I Cor. xiii*). » Ecce utraque est necessaria. Nam de fide Dominus ait : « Fides tua te salvam fecit, vade, et amplius noli peccare (*Matth. ix*). » Idem dicit de charitate : « Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum (*Luc. vii*). » Utramque Dominus requisivit a Petro : fidem, quando concessit claves ; charitatem, quando sibi commisit oves (*Joan. xxi*). In concessione clavium, de fide interrogans requisivit : *Vos autem quem me esse dicitis ? Et Petrus respondit : Tu es Christus Filius Dei vivi.* In commissione ovium de charitate requirens interrogavit : « Simon Joannis, diligis me plus his ? Et ille respondit : Domine, tu scis, quia amo te (*ibid.*) » Sed de fide semel tantum interrogans requisivit ; quia « unus est Deus, una fides, unum baptisma (*Ephes. iv*). » De charitate vero requirens tertio simul interrogavit ; quia tres debemus ex charitate diligere, Deum, nos ipsos et proximum. « Diliges, inquit, Dominum Deum tuum, » ecce primum : « Et sicut teipsum, » ecce secundum : « diliges proximum (*Deut. xi ; Matth. xxii*), » ecce tertium. Cum ergo Dominus tertio requisisset a Petro : « Simon Joannis, diligis me plus his ? et ille tertio respondit : Domine, tu scis quia amo te (*Joan. xxi*), » tertio quoque præcepit oves pascendas. Ac si diceret : Pasce verbo, pasce exemplo, pasce præsidio. Pasce verbo prædicationis, pasce exemplo conversationis, pasce præsidio defensionis. O pastor bone, pastor sancte, pastor egregie ; quia animam tuam pro tuis ovibus posuisti, sicut Dominus ipse prædixerat : « Cum esses junior cingebas te, et ibas ubi volebas, cum autem senueris, extends manus tuas, et alius te cinget et curret quo tu non vis. Hoc autem dicebat, signi-

frans qua morte clarificaturus esset Deum (*ibid.*). » Unde et alibi sibi ait : « Sequere me (*Matth.* ix). » Quasi diceret : Sequere me in genere mortis, videlicet in patibulo crucis.

Claves autem concedens quæsiuit de fide; quia claves non nisi fidelibus conceduntur. De quibus dicitur : « Qui male sentiunt [*al.*, serviunt] in præsentem, malum utique sentient in futuro; quoniam qui non credit, iam iudicatus est (*Joan.* iii). » Oves vero committens interrogavit de charitate; quia non est pastor, sed mercenarius, qui pascit oves cupiditate lucri, non autem amore Dei (*Joan.* x).

Qualis enim et quanta fuerit fides Petri, sua profecto responsio indicavit : *Tu es*, inquit, *Christus Filius Dei vivi*. Nam « corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem (*Rom.* x). » Duas autem confitetur in Christo naturas, et unam personam. Naturam humanam, cum dicit : *Tu es Christus*, quod interpretatur *unctus*, secundum humanitatem, sicut ei dicitur a Propheta : « Unxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis (*Psal.* xlii). » Naturam divinam, cum ait : *Filius Dei vivi*. Non enim quis naturaliter potest esse filius alicujus, quin habeat naturam ipsius; quia sicut non potest esse Filius hominis, nisi homo, ita non potest esse *Filius Dei vivi*, nisi Deus. Unde Pater inquit ad Filium : « Filius meus es tu, ego hodie genui te (*Psal.* ii). » Qui de sua et Patris unitate secundum naturam divinam sic aiebat : « Ego et Pater unum sumus (*Joan.* xviii). » Porro sicut inter Patrem et Filium est diversitas in personis, sed unitas in natura; ita inter divinitatem et humanitatem est diversitas in natura, sed unitas in persona. Nam, sicut anima rationalis et caro unus est homo, ita Deus et homo unus est Christus. Propter quod Petrus respondit : *Tu es*, inquit, *Christus*, non *Christi*; tu es *Filius*, et non *Filius*; quia qui in Deitate erat Dei Filius, idem ipse factus est in humanitate hominis Filius. Quia natura nomen est generis, persona vero nomen est juris. Tu ergo discretive, non alius; quia « multi pseudoprophetæ venient in nomine tuo, dicentes : Ego sum Christus (*Marc.* xiii). » Sed tu solus es, non putative, sed substantive. Nam et Joannes reputatus est Christus, quod de se ipso negavit. « Non sum, inquit, ego Christus; sed qui desursum venit, super omnes est (*Joan.* i). » *Tu es Christus*, videlicet *unctus*, non unctione humana, secundum quam multi sunt christi, juxta quod legitur : « Nolite tangere christos meos (*Psal.* lxxviii); » sed unctione divina, secundum quam unus tantum est Christus. Quoniam « unxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis (*Psal.* lxxiv). » Propter quod ipse per prophetam dixit : « Spiritus Domini super me, eo quod unxit me, evangelizare pauperibus misit me (*Isa.* lxi). » Filius non adoptivus, sed verus; quoniam dixit ad te : « Filius meus es tu, ego hodie genui te (*Psal.* ii). » Unde non es tantum Filius hominis, sed etiam *Filius*

Dei : non utique mortui, sicut dii gentium, qui « os habent, et non loquuntur; oculos habent, et non vident; aures habent, et non audiunt; manus habent, et non palpant; pedes habent, et non gradiuntur (*Psal.* cxiii); » sed *tu es Christus Filius Dei vivi*, qui vivens in se, vivificat universa; « in quo vivimus, movemur et sumus (*Act.* xvii). » Hanc tantam fidem Dominus nulla passus est tentatione deficere. Unde cum in passionis articulo B. Petro dixisset : « Simon, ecce Satanas expetivit eos ut cribraret sicut triticum, » statim adjecit : « Sed ego pro te rogavi, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos (*Luc.* xxii). » Licet enim aliquando dubitaverit, propter quod Dominus eum increpavit : « Modicæ fidei, quare dubitasti? » (*Matth.* xiv.) quia tamen fides in sua soliditate convaluit, statim eum de periculo pelagi liberavit.

Hæc vera fides et sancta, non de figmento processit humano, sed de revelatione divina. Unde Christus intulit, dicens : *Beatus es, Simon Bar-Jona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui est in cælis*. Super hanc fidem Ecclesia est in petra fundata, propter quod Dominus addidit : *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Dignitas hæc in duobus attenditur, quia scilicet beatissimus Petrus et fundamentum est et caput Ecclesiæ. Licet enim Christus sit primum et præcipuum fundamentum, secundum quod dicit Apostolus : « Fundamentum positum est, præter quod aliud poni non potest, quod est Christus (*I Cor.* iii); » sunt tamen secunda et secundaria fundamenta, videlicet apostoli et prophetæ, « juxta quod, inquit Apostolus : « Superædificati super fundamentum apostolorum et prophetarum (*Ephes.* ii), » de quibus alibi dicitur per Prophetam : « Fundamentum ejus in montibus sanctis (*Psal.* lxxxvi). » Inter quos beatissimus Petrus primus et præcipuus; cui singulariter a Domino dicitur : « Tu vocaberis Cephas (*Joan.* i). » Cephas enim licet secundum unam linguam interpretatur *Petrus*, secundum aliam tamen dicitur *caput*. Quia, sicut plenitudo sensuum consistit in capite, in cæteris autem membris pars est aliqua plenitudinis; ita cæteri vocati sunt in partem sollicitudinis, solus autem Petrus assumptus est in plenitudinem potestatis. Unde cum Dominus omnibus simul apostolis loqueretur, universaliter ait : « Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis (*Joan.* xx). » Cum autem soli Petro locutus est, particulariter dixit : *Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis*; quia Petrus potest ligare cæteros, sed non ligari potest a cæteris, utpote primus et summus magister et princeps Ecclesiæ. Quod etsi omnibus apostolis simul dictum fuisse legatur, non tamen aliis sine ipso, sed ipsi sine aliis legitur dictum esse; ut quod non alii sine ipso, sed ipse sine aliis intelligatur hoc posse de plenitudine potestatis. Hinc est etiam quod cum communiter dictum sit aliis : « Lavate retia in capturam; »

singulariter dictum est Petro : « Duc in altum (*Luc. A* iv). » Et cum post resurrectionem cæteri navigio venissent ad Dominum, solus Petrus tunica se succinxit, et misit se in mare (*Joan. xxi*). Ex hac nova nominis impositione traxit Ecclesia, ut quando Petri successor eligitur, novum ei vocabulum imponatur.

Sed solet quæri, quando fuerit ei nomen hoc impositum. Vel cum secundum Joannem intuitus eum Jesus dixit ei : *Tu es Simon filius Joana, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus*; vel cum secundum Matthæum dixit illi Jesus : *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo ecclesiam meam*. Sed ibi magis prædixisse : hic autem magis confirmasse videtur. Nam ibi dicitur : *Vocaberis* : hic vero : *Tu es*. Verum absque dubitatione tenendum est, quod in electione duodecim fuit ei nomen hoc Petrus impositum. Juxta quod Marcus (*cap. iii*) testatur : « Et imposuit, inquit, Simoni nomen Petrus, Joanni autem et Jacobo imposuit nomina Boanerges. *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam, vitia videlicet et peccata, quæ ad infernum introducunt : quia nec perversitas, nec adversitas Ecclesiam possunt ullo modo dejicere*. Juxta quod Veritas ait : « Flaverunt venti, venerunt flumina, et irruerunt in domum illam, et non cecidit : fundata enim erat supra petram (*Matth. vii*) : » et ideo *portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni cælorum*.

Potestas autem in duobus maxime commendatur, videlicet in absolute peccatorum, et operatione miraculorum. Licet enim communem cum aliis dimittendi peccata potestatem acceperit, non tamen sine rationali causa solus legitur interrogasse Jesum : « Si peccaverit in me frater meus, dimittam ei usque septies ? » (*Matth. xviii*) et ei soli legitur respondisse Jesus : « Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies (*ibid.*). » Septenarius enim numerus universitatis est, quoniam omne tempus septenario dierum numero comprehenditur. Quid ergo septenarius numerus per seipsum multiplicatus hoc loco significat, nisi universorum universa peccata ? Sic ergo soli Petro præcipitur, ut si peccaverit in se frater suus, dimittat ei, non tantum septies, sed usque septuagies septies, quia solus Petrus in terra dimittere potest universorum universa peccata ; nam et sunt quædam peccata, quorum absolutio soli Petro est reservata. Hic est qui tanta virtute pollebat ad facienda miracula (*Act. iii, §iv*), ut de ipso legatur, quod « augebatur virorum ac mulierum credentium in Christo multitudo, ita ut in plateis ejicerent infirmos, et ponerent in lectulis et grabatis, ut veniente Petro saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum, et liberarentur ab infirmitatibus suis. Concurrerat autem et multitudo vicinarum civitatum Jerusalem, afferentes ægros et vexatos a spiritibus immundis, qui curabantur omnes (*Act. v*). » In hoc vere completum est quod Veritas ait : « Qui credit

in me, opera quæ ego facio et ipse faciet, et majora horum faciet (*Joan. xiv*). » Una quidem est clavis David, « quæ claudit et nemo aperit ; aperit, et nemo claudit (*Apoc. iii*) ; quæ uni Petro duas claves commisit, propter illam excellentissimam fidem, quæ in uno Christo duas naturas veraciter recognovit. Petrus ergo per claves acceptas, et claudit et aperit : claudit cum ligat : aperit, cum absolvit. *Et quodcunque solveris super terram, erit solutum et in cælis*. » Clavis quidem discernit et dijudicat : ingredientibus et egredientibus claudit et aperit. Et quidem prima clavis intelligitur scientia discernendi et dijudicandi, secunda clavis intelligitur potentia ligandi et absolvendi ; necessaria quidem est clavis scientiæ ad discernendum inter lepram et lepram, inter bonum et malum, inter lucem et tenebras, inter sanctum et profanum (*Deut. xvii*), » Nam « vae qui dicunt bonum malum, et malum bonum : ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras (*Isa. v*) ; vivificantes animas quæ non vivunt, et mortificantes animas quæ non moriuntur. » Verum scientia discernendi non semper est clavis ; quoniam etsi quidam discernere sciant, discernere tamen non possunt : quia non habent clavem potentiæ, sine qua scientia non est clavis. Provideat ergo sibi pastor Ecclesiæ, ut clavem potentiæ sine clave scientiæ non recipiat, quia scriptum est in propheta : « Tu scientiam repulisti, et ego te repellam, ne sacerdotio fungaris mihi (*Ose. iv*) ; nam « labia sacerdotis custodiunt scientiam, et legem requirunt ex ore ejus (*Malac. ii*). » Qui noluit intelligere, ut bene ageret, « iniquitatem meditatus est in cubili suo (*Psal. xxxv*). » Contra quos Dominus ait : « Ipsi non cognoverunt vias meas, quibus juravi in ira mea, si introibunt in requiem meam (*Psal. xciv*). » Clavis ergo scientiæ necessaria fuit Petro cum clave potentiæ : ut *quodcunque ligaveritis super terram, sit ligatum et in cælis : et quodcunque solveritis super terram, sit solutum et in cælis*. Quid ergo ? Nonne sacerdos justo quandoque deceptus errore ligat aliquem super terram, qui quoniam innocens est, non est a Deo ligatus in cælis ? Sane licet in vinculo ligationis hujusmodi adhibeatur clavis scientiæ, quia scientia impermixta [*al. intermixta*] est falsitati, sed opinio quædam, quæ licet sit justa, tamen est falsa : cum tamen sententia ligationis juste fertur ex animo et ex ordine, qui ligatur sic super terram, nihilominus ligatur et in cælis ; quia ligationem illam curia cælestis approbat et confirmat. Est ergo talis et solutus et ligatus in cælis, sicut est et ligatus et solutus in terris. Ligatus est ex sententia, solutus a culpa.

Est ergo duplex ligatio, culpæ videlicet, et sententiæ. Unde sæpe contingit, quod non semper istæ solutiones sese pariter comitantur. Quod Dominus ipse in solutione Lazari mystice designavit : qui prius mortuum suscitavit, et postea jussit apostolis, ut solverent suscitatum. Solvit autem

cerdos, non tantum ostendendo solutum, et ligat non tantum ostendendo ligatum; sed ligat et solvit subtrahendo vel restituendo suffragia ecclesiastica et sacramenta divina. Forte nunc soli Petro, sicut promisit, ita commisit claves Ecclesiæ, specialiter quidem et principaliter: vel post resurrectionem cum aliis generaliter et communiter, quando insufflavit, et ait: « Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: et quorum retinueritis, retenta sunt (Joan. xx). »

Habeat ergo fidem qui recipit claves, habeat charitatem qui suscipit oves, quas utique tribus modis pascere debet; quia tertio jubetur ut pascat. Sunt enim tres ordines fidelium in Ecclesia, Noë, Daniel, et Job: id est prælati, continentes et conjugati: quos Ezechiel vidit in visione salvos; quos pascere debet prælatus, verbo, exemplo, et sacramento, verbo doctrinæ, exemplo vitæ, sacramento eucharistiæ. Sic oves sibi commissas pavit B. Petrus,

A quem generaliter orbis se gaudet Patrem habere, sed specialiter urbs se gloriatur habere patronum. Per eum enim facta est veritatis magistra, quæ fuerat caput erroris: et longe nunc excellentior est in apostolico magisterio, quam olim fuerat in imperiali principatu: cujus etiam magisterio ipse Romanus princeps noscitur esse subjectus. In ea nunc viget cœlestis auctoritas, in qua quondam vigeat terrena potestas, ad illud dignitatis propecta fastigium, ut ejus sententia, quæ profertur in terris, etiam observetur in cœlis. Super animas quoque judicariam obtinet potestatem, ut eas et solvere valeat et ligare. Ipsum ergo Patrem et patronum nostrum fratres et filii deprecemur, quatenus a peccatorum vinculis absolutos nos ad regna cœlestia suis meritis introducat, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen

SERMO XXII.

IN EADEM SOLEMNITATE.

Quomodo per mare sæculum, per navim Ecclesiam, per maris altitudinem Romam, et per rete prædicationem accipere debeamus.

Cum Jesus ascendisset in unam navim, quæ erat Simonis, et sedens doceret de navicula turbas, ut loqui cessavit, dixit ad Simonem: *Duc in altum, et laxate retia in capturam. Cui Simon respondit: Præceptor, per totam noctem laborantes nihil cepimus, in verbo autem tuo laxabo rete. Quod cum fecissent, concluderunt piscium multitudinem copiosam (Luc. v).*

Si aquæ multæ sunt populi multi (Apoc. xix), profecto mare magnum est totum sæculum. De quo legitur: « Hoc mare magnum et spatiosum manibus, illic reptilia, quorum non est numerus: animalia pusilla cum magnis, illic naves pertransibunt (Psal. ciii). » Sicut enim mare semper est turbulentum et amarum, ita sæculum in amaritudine semper eturbatione consistit; nusquam enim est pax et securitas, nusquam requies et tranquillitas, sed ubique timor et tremor, ubique labor et dolor. « Mundus enim in maligno positus est (I Joan. v). » — « Risus dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat (Prov. xiv). » Merito ergo clamabat Apostolus: « Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? » (Rom. vii.) Et Psalmista dicebat: « Educ de carcere animam meam (Psal. cxli). » — « Avis enim nascitur ad volatum, et homo nascitur ad laborem (Job v). » — « Cuncti dies ejus laboribus pleni sunt et ærumnis: nec per noctem requiescit mens ejus (Eccl. ii). » — « Occupatio magna creata est omnibus hominibus, et jugum

grave super omnes filios Adam, a die exitus de ventre matris eorum, usque in diem sepulturæ in matrem omnium (Eccl. xl). » In mari minores pisces a majoribus devorantur, et in sæculo minores homines a majoribus opprimuntur. « Qui devorant inquit, plebem meam sicut escam panis, Deum non invocaverunt, illic trepidarunt timore, etc. » Venatio leonis onager in eremo, sic pascua divitum pauperes (Eccl. xiii). »

Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
(HORAT. Ep. I, II, 14.)

Altitudo maris istius, de qua Christus inquit ad Petrum: *Duc in altum*, est Roma, quæ primatum et principatum super universum sæculum obtinebat et obtinet; quam in tantum divina dignatio voluit exaltare, ut cum tempore paganitatis sola dominum super omnes gentiles habuerit, Christianitatis tempore sola magisterium super fideles habeat universos. Dignum ergo Deus providit et congruum, sed et congruum providit et dignum; ut ille qui erat princeps Ecclesiæ, sedem constitueret apud urbem, quæ tenebat sæculi principatum; et ideo Dominus inquit ad Petrum: *Duc in altum*. Quasi diceret: *Vade Romam, te et cum tuis transfer ad urbem, et laxate ibi retia in capturam.* Ecce liquido patet, quantum Deus urbem istam dilexerit, ut eadem esset sacerdotalis et regia, imperialis et apostolica, obtinens et exercens non solum dominium super corpora, verum etiam magisterium

super animas. Longe nunc major et dignior auctoritate divina, quam olim potestate terrena. Per illam habens claves regni cœlorum, per istam orbis terrarum regens habenas. Ne vero tantæ dignitatis honor, vel potius tanti honoris dignitas ad aliam civitatem quacunque ratione transiret, sed in hac urbe juxta dispositionem perpetua lege maneret. Cum Petrus persecutionem fugiens infidelium urbem exisset, apparuit ei Dominus juxta urbem : cui cum Petrus dixisset : « Domine, quo vadis ? » respondit : « Vado Romam iterum crucifigi. » Quod Petrus intelligens pro se dictum, ut videlicet caput crucifigeretur in membro, rediit ad urbem ; quam tandem in crucis patibulo suo sanguine consecravit. Habuit autem socium beatissimum Paulum. Unde cum singulariter præmittitur : *Duc in altum*, pluraliter subditur : *Et laxate retia in capturam*, quia solus Petrus tanquam universalis princeps Ecclesiæ in altitudinem supremæ prælationis ascendit, sed ipse cum Paulo retia prædicationis ad capiendos homines in urbe laxavit. Et quidem non sine divina providentia creditur dispensatum, ut ubi duo fratres secundum carnem, Remus et Romulus, qui urbem istam corporaliter condiderunt, honorabilibus jacent tumulati sepulcris, ibi duo fratres secundum fidem, Petrus et Paulus, qui urbem istam spiritualiter fundaverunt, gloriosis requiescant basilicis tumulati : Petrus ab ea parte ubi sepultus est Romulus, et Paulus ab illa ubi Remus est tumulatus ; ut hinc inde locati, civitatem istam suis patrociniis tueantur. Unus ergo in altum, sed ambo retia laxaverunt in capturam.

Porro, sicut navis Ecclesia, mare sæculum, altitudo Roma, sic rete intelligitur prædicationis. Rete namque de diversis filis et chordis connectitur, et prædicationis de diversis auctoritatibus et rationibus confirmatur. Debet enim providus prædicator secundum diversitatem rerum et personarum formare sermonem, ut modo loquatur de virtutibus, modo de vitiis : quandoque de præmiis, quandoque de pœnis : aliquando de misericordia, aliquando de

A justitia : interdum simpliciter, interdum subtiliter ; secundum historiam, et secundum allegoriam ; secundum anagogen, et secundum tropologiam : per auctoritates et rationes ; per similitudines, et exempla, ut

Singula quæque locum teneant sortita decenter.
(HORAT., *De art. poet.*, 92.)

Ista sunt fila, istæ sunt chordæ, de quibus rete connectitur, id est prædicationis confirmatur. Docet hoc egregius prædicator, qui de seipso sic ait : « Sapientiam loquimur inter perfectos ; inter vos autem non judicavi me scire aliquid, nisi Jesum Christum, et hunc crucifixum (I Cor. II). » Et iterum : « Non potui loqui vobis quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus, tanquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam (I Cor. III). » Retibus autem et pisces et volucres et bestię capiuntur. Sed pisces in aqua, volucres in aere, bestię capiuntur in terra. Pisces intelliguntur luxuriosi, volucres superbi, bestię violenti. Cum ergo prædicator sermonem format contra luxuriam, superbiam et violentiam, inducens auctoritates et rationes similitudines et exempla, ut revocet luxuriosos ad continentiam, superbos ad humilitatem, violentos ad mansuetudinem : tunc utique laxat retia prædicationis, ut capiat pisces in aqua, volucres in aere, bestias in terra. Et captos non mortificat, sed vivificat ; non occidit, sed alit ; non deserit, sed custodit. Hæc ergo retia beatissimi Petrus et Paulus laxaverunt pariter in capturam ; per quorum prædicationem Roma conversa est ab errore ad veritatem, a vitiis ad virtutes. Omnes ergo beatos apostolos Roma debet communiter venerari, sed hos duos quasi primos et præcipuos, quasi patres et patronos ipsius debet specialiter et principaliter honorare ; quatenus meritis et precibus eorum adjuncta, ita nunc salubriter conservetur in terris, ut tandem feliciter coronetur in cœlis. Præstante Domino nostro Jesu Christo, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXIII.

IN SOLEMNITATE BEATISSIMÆ MARIE MAGDALENÆ.

Quomodo septem modis humana mortalitas deliquit, et dæmon tripliciter hominem vexat : item quomodo Maria Magdalena septem dæmonibus fuerit obsessa, et de peccato illius et pœnitentia ac satisfactione.

Ubi abundavit delictum, superabundavit et gratia (Rom. v).

Propositum vobis apostoli verbum, certum est in Maria Magdalena fuisse completum ; in qua videlicet abundavit delictum, superabundavit et gratia.

Septem autem modis mortalitas humana deliquit, in tribus generibus, et quatuor speciebus : in corde,

D in ore, in opere : per ignorantiam et impotentiam, per negligentiam et invidentiam. Hæc sunt fortasse illa septem dæmonia, quæ juxta testimonium evangelicum de Maria Magdalena Christus ejecit. Videlicet peccatum cogitationis in corde, peccatum locutionis in ore, peccatum executionis in opere : delictum simplicitatis per ignorantiam, delictum

fragilitatis per impotentiam, delictum securitatis per negligentiam, et delictum malignitatis per invidentiam. Non enim credendum est eam corporaliter a septem dæmoniis, sed spiritualiter a septem vitiis fuisse vexatam.

Tripliciter enim dæmon hominem vexat. Primo per culpam, auferendo gratuita; secundo per pœnam, lædendo naturalia; tertio per jacturam, inferendo discrimina. De primo legitur: « Homo quidam descendebat ab Jerusalem in Jericho, et incidit in latrones, qui despoliaverunt illum, et plagis multis impositis abierunt, semivivo relicto (*Luc. x*); » de secundo legitur: « Erat Jesus ejiciens dæmonium. et illud erat mutum (*Luc. xi*). » Ab effectu videlicet, quia mutum effecerat. De tertio legitur, quod Satan percussit Job (*cap. i*) a planta pedis usque ad verticem ulcere pessimo, omnibus prius ablatis; ita quod sedens in sterquilinio saniem testaradebat. Vexabant ergo septem dæmonia Mariam Magdalenam, per culpam; quoniam eam septem modis, non solummodo delinquendi, sed etiam peccandi seduxerant. Inter delictum et peccatum distinguitur; quia delictum in omittendo, peccatum in committendo consistit. Delictum est non agere faciendum, peccatum est facere non agendum. Hinc Dominus in Levitico (*cap. i, x*) districte præcepit hostias offerri pro peccato et pro delicto. Deliquit et peccavit igitur in corde, deliquit et peccavit in ore, deliquit et peccavit in opere. Deliquit in corde, cum descendentes bonas cogitationes abjecit: peccavit in corde, cum ascendentes cogitationes malas recepit. Bonæ namque cogitationes descendunt a Deo, secundum quod Jacobus apostolus ait: « Omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est descendens a Patre luminum (*Jac. i*). » Malæ cogitationes ascendunt ab homine, secundum quod Dominus inquit apostolis: « Ut quid cogitationes ascendunt in corda vestra? (*Luc. xxvi*). » Deliquit in ore, cum tacuit veritatem; peccavit in ore, cum protulit falsitatem. De primo dicit propheta: « Væ mihi, quia tacui (*Isa. vi*). » De secundo dicit Psalmus: « Perdes omnes qui loquuntur mendacium (*Psal. vii*). » Deliquit in opere, cum bonum omisit; peccavit in opere, cum malum commisit. Econtra præcipitur: « Declina a malo, et fac bonum (*Psal. xxxiii, xxxvi*). » Fuit autem ejus peccatum magnum, multum, notorium. Magnum fuit, quia septem dæmonia Christus de ea ejecit. Multum, quia « dimissa sunt ei peccata multa (*Luc. vii*). » Notorium, quia « mulier erat in civitate peccatrix (*ibid.*). » Omnibus ad eam patebat accessus, nec quisquam patiebatur ab ea repulsam. Sed *ubi abundavit delictum, superabundavit et gratia*. Nam quia magnum fuit ejus peccatum, magno satisfecit dolore, quia multum, multo satisfecit labore; quia notorium, notabili satisfecit pudore. Hæc tria sunt, quæ dignam satisfactionem perficiunt, dolor in corde, pudor in ore, labor in opere. Ut juxta Solomonis Sapientiam:

A « Per quæ quis peccavit, per hæc torqueatur (*Sap. ii*). » Veniens ergo peccatrix ad fontem misericordiæ absolvenda [al. *abluenda*], magno dolore turbata, lacrymis pedes ejus rigavit: notabili confusa pudore, « stetit retro secus pedes ipsius, et osculabatur eos (*Luc. vii*). » Erubescens ante faciem Domini apparere, sed tacens ore, clamabat corde: « Domine, tu scis insipientiam meam, scelera mea et delicta mea a te non sunt abscondita (*Psal. lxxviii*). » Ecce quæ non erubescit convivæ, Dominum erubescit; quoniam illi contemplantur exterius, Dominus autem interius contemplatur. Et illa quidem longe turpior erat intus in conscientia, quam foris in fama. Multo labore devota « attulit alabastrum unguenti, et unxit pedes ipsius (*Luc. viii*). » Nec semel hoc tantum egit, sed sæpius. Primo cum in domo Simonis Pharisæi pedes Domini unxit (*Joan. xii*); secundo, cum in domo Simonis leprosi super caput ejus unguentum effudit (*Matth. xxvi*); tertio, cum emit aromata, ut veniens ungeret caput Jesu (*Marc. xvi*). Profundum in his est sacramentum, sed alias exponendum. Delictum itaque cordis purgavit lacrymis, delictum oris purgavit osculis, delictum operis purgavit unguentis. « Hæc est mutatio dexteræ Excelsi (*Psal. lxxvi*). » Sicut enim exhibuerat membra sua servire immunditiæ ad iniquitatem, ita, secundum exhortationem Apostoli (*Rom. vi*), exhibuit ea servire justitiæ in sanctificationem. Quinque enim sunt sensus corporei: visus, auditus, gustus, odoratus et tactus. His quinque sensibus *abundavit in Magdalena delictum*, his quinque sensibus *superabundavit gratia*. Deliquit oculis, quia fornicatio mulieris in extollentia est oculorum (*Eccle. xxvi*). » Sed in oculis satisfecit, juxta quod scriptum est: « Maria stabat ad monumentum plorans (*Joan. xx*). » Dum ergo fletet, inclinavit se, et prospexit in monumentum. Deliquit auribus, quia convertit auditum ad fabulas vanitatis. Sed et auribus satisfecit, juxta quod scriptum est: « Maria sedebat secus pedes Domini, et audiebat verba illius (*Luc. x*). » Deliquit naribus: « Circulus enim aureus in naribus suis, mulier pulchra et fatua (*Prov. ii*). » Sed et naribus satisfecit, juxta quod scriptum est: « Maria accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi, et unxit pedes Jesu, et domus repleta est ex odore unguenti (*Joan. xii*). » Deliquit labiis, quia « favus distillans labia meretricis, et nitidius oleo guttur ejus (*Prov. v*). » Sed et labiis satisfecit, juxta quod scriptum est: « Maria stans retro secus pedes Domini osculabatur eos (*Luc. vii*). » Deliquit manibus, quia mulier insipiens domum constructam manibus destruit (*Prov. xiv*). » Sed et manibus satisfecit, juxta quod scriptum est: « Maria lavit pedes Jesu, et capillis capitis sui tersit (*Luc. vii*). »

Verum in his deliquit et peccavit per ignorantiam et fragilitatem, deliquit et peccavit per negligentiam et malignitatem. Sed *ubi abundavit delictum, superabundavit et gratia*. Nam contra delictum ignoran-

tiæ suscepit in Dei contemplatione scientiam; et contra peccatum fragilitatis, assumpsit in Christi passione constantiam. Rursus, contra delictum negligentiae, pium exercuit operationis obsequium; et contra peccatum malignitatis, benignum exhibuit dilectionis officium. De contemplationis scientia commendatur a Domino: « Maria, inquit, optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea (Luc. x). » Sedebat enim secus pedes Domini, et audiebat verbum illius. De mentis constantia commendatur ex eo quod cum discipuli relicto Christo fugissent, Maria Christum usque ad crucem secuta est. « Stabat enim juxta crucem Jesu mater ejus, et soror matris ejus Maria Cleophæ, et Maria Magdalene (Joan. xix). » De operationis obsequio commendatur a Domino: « Quid, inquit, molesti estis huic mulieri? Opus bonum operata est in me. Mittens enim hoc unguentum in corpus meum, ad sepelendum me fecit (Matth. xxvi). » Dilectionis officio commendatur ex eo, quod « dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum (Luc. vii). » « Charitas enim operit multitudinem peccatorum (Prov. x). » Diligebat Maria Dominum, quoniam Dominus diligebat Mariam, dicente Scriptura: « Diligebat Jesus Martham et sororem ejus Mariam et Lazarum (Joan. xi). » Flevit Maria pro Domino, quia Dominus flevit pro Maria, dicente Scriptura: « Jesus ut vidit Mariam plorantem, turbavit semetipsum, et lacrymatus est (Joan. xx). » Sed illa flebat, quærens viventem cum mortuis; iste flebat C revocans mortuum ad viventes, secundum quod le-

A gitur: « Jesus ergo rursus fremens in semetipso clamavit voce magna dicens: Lazare, veni foras. Et statim prodiit, qui mortuus fuerat (Joan. xi). » Abundavit igitur in Magdalena delictum, quia multis fuit vitiis irretita. Superabundavit et gratia, quoniam fuit virtutibus universis exornata, Quædam enim vitia sibi invicem adversantur, ut alia cum aliis haberi non possint; sed universæ virtutes sibi invicem suffragantur, ut aliæ sine aliis haberi non possint.

De cætero, fratres, quia « quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt (Rom. xv), » exemplo beatæ Mariæ Magdalene convertamur ad Dominum; quoniam pius est et multum misericors, et præstabilis super malitia (Joel. ii).—« Non enim vult mortem peccatoris, sed magis ut convertatur, et vivat (Ezech. xviii). » Sit ergo nobis ejus exemplo dolor contritionis in corde, pudor confessionis in ore, labor satisfactionis in opere: quatenus dolore contritionis deleatur peccatum cogitationis, ut puella suscitetur in domo (Matth. ix). Pudore confessionis abluatur crimen locutionis, ut adolescens suscitetur in porta (Luc. vii). Labore satisfactionis purgetur facinus actionis, ut suscitetur Lazarus de sepulcro (Joan. xi). Illo misericorditer concedente, qui primo misericorditer beatæ Mariæ Magdalene suæ resurrectionis gaudium intimavit (Joan. xx). Dominus noster Jesus Christus, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXIV.

IN FESTO B. PETRI AD VINCULA.

Allegorica hujus diei Epistolæ expositio.

Misit Herodes rex manus, ut affligeret quosdam de Ecclesia. Occidit autem Jacobum fratrem Joannis gladio. Videns autem quia placeret Judæis, apposuit ut apprehenderet et Petrum.

Quia plane videmus historiam, plene investigamus allegoriam: sub littera spiritum, quasi sub cortice nucleum requirentes; quia « Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quidquam (Joan. vi). » Sicut enim in imagine non tam intendimus tabulam quam picturam, sic in expositione non tam debemus historiam, quam figuram; quia tabulæ historiæ non semper æque respondent picturæ, allegoriæ est significatum quandoque sit malum, et significatum bonum, et econverso. Misit ergo Herodes rex manus, ut affligeret quosdam de Ecclesia. Herodes diabolus, Judæi dæmones; ille rex Judæorum, iste rex dæmonum; « ipse enim est rex super omnes filios superbæ (Job xli). » Herodes itaque rex misit manus ut affligeret quosdam de Ecclesia;

quia diabolus potestatem exercet, ut flagellet aliquos de congregatione fidelium. Occidit autem Jacobum fratrem Joannis gladio, quando seducit aliquem justum; fratrem Joannis, quasi germanum gratiæ; quia nemo justus nisi per gratiam. Occidit eum gladio, quando separavit illum a capite Christo, quia « caput viri Christus, caput Christi Deus (I Cor. xi). » Videns autem quia placeret Judæis, apposuit ut apprehenderet et Petrum. « Iætantur dæmones cum malefecerint, et exsultant in rebus pessimis (Prov. ii). » Et ideo videns Herodes quod occisio Jacobi placeret Judæis, id est cognoscens diabolus quod seductio justus placeret dæmonibus, apposuit ut apprehenderet et Petrum; non quemlibet justum, non qualemcunque fidelem; sed ipsum Petrum prælatum Ecclesiæ. « Absorbet enim fluvium, et non mirabitur, et habet fiduciam quod Jordanis influat in os ejus (Job xl). » Esca enim electa est cibus ipsius; nam « si sacerdos, qui est unctus

peccaverit, facit delinquere populum (*Lev. iv.*). » *Erant autem dies azymorum.* Sicut personæ sublimitas peccatum exaggerat, ita solemnitas temporis delictum augmentat, et ideo non in quolibet tempore apposuit Herodes apprehendere Petrum, sed in diebus azymorum : quando propter solemnitatem majorem, si delinquitur, magis peccatur. An non Petrum apprehendit Herodes, quando Petrus contra suam promissionem tertio Christum negavit? Apprehendit quidem, sed non occidit, quia « respexit Dominus Petrum (*Luc. xxii.*). »

Nos ergo, fratres, et apprehensionis modum, et ereptionis ordinem attendamus, ut caveamus nobis ne capiamur : et si forte capti fuerimus, provideamus nobis ut liberemur. Cum enim Herodes apprehendisset et Petrum, misit eum in carcerem ; quia cum diabolus seducit prælatus, iuducit illum in consuetudinem, ut feseat quasi quatruiduanus in monumento. Quia gravis carcer est prava consuetudo, de qua non facile quis educitur, nisi per Dei gratiam liberetur ; quoniam « impius cum venerit in profundum vitiorum, contemnit (*Prov. xviii.*). » Tradens eum quatuor quaternionibus militum custodiendum, id est committens eum quatuor principibus dæmonum retinendum. Sicut enim quatuor sunt principales virtutes, videlicet justitia, fortitudo, prudentia, temperantia : ita sunt quatuor principales modi peccandi, quibus dæmones peccare faciunt homines et seducunt. Per fragilitatem, et simplicitatem : per malignitatem et securitatem ; sive per impotentiam, et ignorantiam : per industriam et negligentiam. Per impotentiam vel fragilitatem, contra fortitudinem ; per ignorantiam vel simplicitatem, contra prudentiam ; per industriam et malignitatem, contra justitiam ; per negligentiam vel securitatem, contra temperantiam. Non est enim peccatum, quod non modorum istorum aliquo committatur. Isti sunt quatuor illi quadrantes, de quorum ultimo Veritas dixit in Evangelio : « Non exiet hinc, donec reddat novissimum quadrantem (*Matth. v.*), » id est donec solvat in pœna quidquid commisit in culpa. Tradidit ergo eum quatuor quaternionibus militum custodiendum, volens post Pascha producere eum populo. Festo durante noluit eum producere populo, id est tradere eum dæmonibus puniendum, ut quia « peccatum consummatum generat mortem (*Jac. i.*), » eum retruderent in infernum. Et Petrus quidem servabatur in carcere : quod mystice fit, quando prælatus fovetur in prava consuetudine. Oratio autem fiebat ab Ecclesia sine intermissione ad Deum pro eo. Ex hoc patet, quantum valeat « justî deprecatio, modo assidua (*Jac. iii.*) : » quandoquidem per orationes ecce peccator de prava consuetudine liberatur. Ex hoc quoque colligitur, quod universalis Ecclesia pro summo pontifice sine intermissione debet orare. Cum autem producturus eum esset Herodes, in ipsa nocte erat Petrus dormiens inter duos milites, vinctus catenis duabus. Qui jacet in culpa dormit in nocte.

A Nam « qui male agit, odit lucem (*Joan. iii.*), » et ideo Petrus in ipsa nocte erat dormiens inter duos milites, vinctus catenis duabus. Duæ catenæ sunt cupiditas et concupiscentia, una mentis, altera carnis, duo milites sunt duo dæmones, qui tentant per cupiditatem rerum et concupiscentiam mulierum. Ideoque Petrus erat dormiens inter duos milites, vinctus catenis duabus, et custodes ante ostium custodiebant carcerem. Ostium per quod intratur ad carcerem, est opus per quod intratur ad consuetudinem ; ostium ergo carceris custoditur, quando peccatum consuetudinis frequentatur. Illi qui custodiunt carcerem ante ostium, sunt libertas peccandi, et voluptas peccati : nihil enim magis fovet consuetudinem pravam, quam delectatio culpæ, et impunitas pœnæ.

B Et ecce angelus Domini astitit, et lumen refulsit in habitaculo. Hactenus modum captionis audistis, amodo liberationis ordinem audiat. Herodes apprehendit Petrum, et misit eum in carcerem. Angelus autem Domini, non instigator aut hostis, sed visitator et custos, astitit ad protegendum et liberandum : et ideo lumen gratiæ refulsit in habitaculo, quod tenebris peccatorum fuerat obscuratum : percussoque latere Petri, lancea charitatis, de qua sponsa dicit in Canticis (cap. ii) : « Vulnerata charitate ego sum, excitavit eum a somno peccati, dicens : Surge velociter : juxta quod dicit Apostolus : « Surge qui dormis, et exsurge a mortuis : et illuminabit te Christus (*Ephes. v.*). » Et ceciderunt catenæ de manibus ejus. Tunc catenæ cadunt de manibus nostris, quando cupiditas et concupiscentia decidunt ab operibus : ut jam nec cupiditas cupiat, nec concupiscentia concupiscat. Dixit autem angelus ad eum : Præcingere, et calcea te caligas tuas. Non sufficit nobis malum dimittere, nisi bonum etiam faciamus ; propter quod dicitur : « Divertere a malo et fac bonum (*Psal. xxxiii.*). » Et ideo postquam ceciderunt catenæ de manibus dicitur illi : Præcingere et calcea te caligas tuas : ac si dicatur : Astringe te cingulo continentiæ, contra concupiscentiam : et assume tibi exempla justitiæ, contra cupiditatem. Juxta quod Dominus præcipit : « Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris (*Luc. xii.*). » Pedes enim sunt opera, caligæ sunt exempla ; de quibus profecto Dominus ait : « Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est (*Matth. v.*). » Ex hoc moraliter datur intelligi, quod viri religiosi exigente necessitate possunt aliquando rigorem ordinis temperare, quia Petrus in carcere cingulum relaxavit ; et dixit illi : Circumda tibi vestimentum tuum, et sequere me. Vestimenta sunt opera ; de quibus alibi dicitur : « Omni tempore vestimenta tua sint candida (*Eccle. ix.*), » id est opera tua munda : ille ergo circumdat sibi vestimentum suum, et sequitur angelum, qui ornat se operibus bonis, et sequitur Christum. Et exiens sequebatur

*eum : et nesciebat quia verum esset quod fiebat per angelum ; existimabat autem se visum videre. Quidquid in tempore agitur vanitas est, non veritas, respectu æternitatis : non status, sed somnus, Salomone attestante : « Vidi in omnibus vanitatem et nihil permanere sub sole (Eccle. II). » Psalmista quoque dicente : « Dormierunt somnum suum, et nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis (Psal. LXXV). » Cum autem homo evigilaverit in futuro, tunc convertetur ad se quia tanquam ab alieno redibit ad proprium. Cum vero anima distrahitur per occupationes humanas mundanas, et distenditur per sollicitudines sæculares, tunc alienatus est a se, tanquam abiens in regionem longinquam, cum non reducit ad cogitandum de Deo, et meditandum de se, quid fiet libere post hanc vitam ; quia « corpus quod corrumpitur, aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem (Sap. IX). » Tunc vero revertitur ad se, et vere dicere poterit : *Nunc scio vere, quia misit Dominus angelum suum, et eripuit me de manu Herodis, etc. Transeuntes autem primam et secundam custodiam venerunt ad portam ferream, quæ ducit ad civitatem, quæ ultro aperta est eis. Dicitur autem angelus transire cum Petro, quia**

A faciebat illum transire primam et secundam custodiam, hoc est præterire voluntatem peccati, et libertatem peccandi, quibus peccator in prava consuetudine custoditur. Porta ferrea est persecutio dura, de qua dicit Propheta : « Propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras (Psal. XVI). » Hæc ducit ad civitatem, quia « arcta est via quæ ducit ad vitam (Matth. VII). Quæ ultro aperta est eis. Quia « fidelis est Deus, qui non patitur fideles suos tentari supra quam possunt ; sed facit cum tentatione proventum (I Cor. I). » *Et exeuntes processerunt vicum unum. Exierunt, videlicet mundum istum, « in quo quoadiu sumus, tanquam in vico peregrinamur a Domino (II Cor. V). » Et continuo discessit angelus ab eo ; quia post hanc vitam, cum pervenitur ad illam, non est necessarius visitator aut custos ; quia « Deus est omnia in omnibus (Col. III). »*

Nos ergo, fratres et filii, sine intermissione oremus ad Dominum, ut mittat angelum suum, qui eruat nos de manu Herodis, et de omni expectatione plebis Judæorum, Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXV.

IN FESTO D. LAURENTII MARTYRIS.

De operibus, miraculis et tormentis B. Laurentii ; de multiplici igne ; de visitatione Dei ; quomodo ab avaritia, superbia et ambitione B. Laurentius fuerit alienus, sed patiens et fortis, et demum collationem facit inter Pharaonem regem Ægypti, et B. Laurentium archidiaconem Ecclesiæ Christi.

Probasti, Domine, cor meum, et vivificasti nocte : igne me examinasti, et non est inventa in me iniquitas (Psal. LVI).

Tria sunt, quæ B. Laurentium gloriose commendant : opera, miracula et tormenta. Opera justa, miracula clara, tormenta crudelia. Propter hæc tria propheticis verbis clamabat ad Dominum : *Probasti cor meum, operibus justis ; visitasti nocte, miraculis claris ; igne me examinasti, tormentis crudelibus. Probasti cor meum operibus justis ; quia jam thesauros tuos expendi, quos tradidisti mihi. « Dispersit enim, dedit pauperibus, justitia ejus manet in sæculum sæculi (Psal. III). » Visitasti me nocte, miraculis claris ; quia mea nox obscurum non habet, sed omnia in luce clarescunt. Laurentius enim bonum opus operatus est, qui per signum crucis cæcos illuminavit. Ignem me examinasti, tormentis crudelibus ; quoniam in craticula te Deum non negavi, sed in ignem applicatus te, Christe, confessus sum. Stringebant enim corporis membra posita super craticulam, subjicientibusque ministris prunas insultat Levita Christi. Probasti cor meum, operibus justis, quoniam a fructu arbor cognoscitur. « Non enim potest arbor mala fructus bonos facere (Matth. VII), » Visitasti me nocte, mi-*

C raculis claris ; quia mirabilis Deus in sanctis suis, ipse dat virtutem et fortitudinem plebi suæ (Psal. LXVII). *Ignem me examinasti, tormentis crudelibus. Nam « beatus vir, qui suffert tentationem ; quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se (Jac. I). » Ergo probasti cor meum, etc.*

Triplex est ignis, spiritualis, artificialis, et naturalis. Sed inter hos multiplex est naturæ diversitas. Nam quidam ignis non urit, sed lucet ; quidam non lucet, sed urit ; quidam et lucet, et urit. Non urit et lucet ignis empirei : non lucet, sed urit ignis inferni ; lucet et urit ignis camini. Rursus quidam ignis semper vivit, et nunquam moritur ; quidam aliquando vivit, et aliquando moritur ; quidam statim ut vivit, statim et moritur. Semper vivit, et nunquam moritur ignis sideris ; aliquando vivit, et aliquando moritur ignis fornacis : statim ut vivit, statim et moritur ignis fulguris. Item quidam ignis pascitur et consumit, quidam consumit et non pascitur, et non consumit. Pascitur et consumit ignis usualis, consumit et non pascitur ignis solaris, pascitur et non consumit ignis gehennalis. Scriptum est enim : « Sicut oves in inferno positi sunt, mors depascet eos (Psal. XLVIII) ; » sed « opta-

bunt homines mori, et fugiet mors ab illis (*Apoc. ix.*) Quia vero philosophicum est magis quam theologium rerum indagare naturas : nos qui spirituales esse debemus, de spiritualibus prosequamur. Est enim ignis culpæ, livor invidiæ, vel ardor concupiscentiæ, de quo legitur : « Super eos cecidit ignis, et non viderunt solem (*Psal. lvi.*) » Et alibi : « Ascendit ignis, et combussit speciosa deserti (*Joel. i.*) » Ignis « pœnæ, dolor est compunctionis, vel mœror compassionis. De quo dicitur : « Hoc faciens, carbones ignis congeres super caput ejus (*Rom. xii.*) » et alibi : « Concaluit cor meum intra me, et in meditatione mea exardescet ignis (*Psal. xxxviii.*) » Ignis gratiæ, fervor charitatis, vel splendor veritatis, de quo scribitur : « Ignem veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut accendatur? » (*Luc. xii.*) Et alibi : « De excelso misit ignem in ossibus meis (*Thren. i.*) » Item, est ignis diabolicus, angelicus, divinus. De primo dicitur : « Ignis de cœlo cecidit (*Job i.*) » secundum illud : « Videbam Satanam quasi fulgur de cœlo cadentem (*Luc. x.*) » de secundo scribitur : « Qui facit angelos suos spiritus, et ministros suos ignem urentem (*Psal. ciii.*) » de tertio legitur : « Deus noster ignis consumens est (*Deut. iv.*) »

Rursus, est ignis persecutionis, ignis increpationis, et ignis purgationis. De primo legitur : « Probasti nos, Deus, igne nos examinasti, sicut examinatur argentum (*Psal. lxxv.*) » de secundo dicitur : « Si quis succenderit ignem, et ignis destruxerit segetes, ille tenetur qui succendit ignem (*Exod. xxii.*) » de tertio scribitur : « Uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit (*I Cor. iii.*) »

Amplius : Est ignis doctrinæ sacræ, ignis cauteriatæ conscientiæ, et ignis æternæ vindictæ. De primo legitur : « Venit Dominus de monte Pharan, et in manu ejus ignea lex (*Deut. xxxiii.*) » de secundo scribitur : « Producam ignem de medio tui, qui comedat te (*Ezech. xxviii.*) » de tertio dicitur : « Discedite a me, maledicti, in ignem æternum, etc. (*Matth. xxv.*) » Præterea est ignis mystici sacrificii, de quo legitur : « Ignis in altari meo semper ardebit (*Levit. vi.*) » Ignis superni præsidii, de quo dicitur : « Expandit nubem in protectionem eorum, et ignem ut luceret eis per noctem (*Psal. cii.*) » Est etiam ignis divini judicii, de quo scribitur : « Ignis in conspectu ejus ardebit, et in circuitu ejus tempestas valida (*Psal. xli.*) » Quia vero judicia Dei abyssus multa (*Psal. xxxv.*) ignis divini judicii multis de causis emittitur. Ad ultionem, ut ibi : « Pluit Dominus super Sodomam et Gomorrhham sulphur et ignem a Domino de cœlo (*Gen. xix.*) » Ad significationem, ut ibi : « Transit ignis, sed non in igne Dominus (*III Reg. xix.*) » Ad probationem, ut ibi : « Domine Deus patrum nostrorum, exaudi me hodie, ut discat populus iste quia tu es Dominus Deus meus. Et descendit ignis

A de sublimi, et devoravit hoc caustum et ligna (*III Reg. xviii.*) »

Est ignis bonus, de quo dicit Joannes : « Ego baptizo vos in aqua : medius autem vestrum stat qui baptizat vos Spiritu sancto et igne (*Matth. iii.*) » Est et ignis malus, de quo dicit propheta : « Vermis eorum non morietur, et ignis eorum non exstinguetur (*Isa. lxi.*) » Cum ergo tot species ignis Scriptura sacra distinguat, quo igne gloriosus martyr et levita Laurentius, prophetis verbis examinatum se fuisse testatur : *Probasti cor meum*, inquit, *et visitasti nocte : igne me examinasti, et non est inventa in me iniquitas*. Examinatus est quidem igne persecutionis, et igne dilectionis : igne persecutionis in corpore, igne dilectionis in corde. Igne persecutionis in adversis, igne dilectionis in prosperis ; quia probavit eum Deus et visitavit. Probavit in die, visitavit in nocte ; probavit in prosperis, visitavit in adversis. In prosperitate fuit humilis et misericors, in adversitate fuit fortis et patiens. In neutro defecit, sed in utroque profecit. « Quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum ; his qui secundum propositum vocati sunt sancti (*Rom. viii.*) »

Deus autem dupliciter visitat, conferendo gratiam, et inferendo vindictam. De primo legitur : « Per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitavit nos oriens ex Alto (*Luc. i.*) » de secundo describitur : « Visitabo in virga iniquitates eorum, et in verberibus peccata eorum (*Psal. lxxxviii.*) » Verum inter omnia prospera duo maxime solent cor humanum corrumpere, videlicet opes, et dignitates. Opes enim cupidum faciunt, dignitates superbum. Porro Scriptura sacra docente didicimus, quod « radix omnium malorum est cupiditas (*I Tim. vi.*) » et « initium omnis peccati est superbia (*Eccle. x.*) » — « Nam qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem et laqueum diaboli (*I Tim. vi.*) » « Homo vero, qui cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis (*Psal. xlviii.*) » Multos enim seduxit cupiditas et damnavit. Achior lapidatus interiit, quia tulit aurum et argentum de anathemate Jericho (*Jos. vii.*) Giezi lepra percussus est, quia petiit et accepit aurum et argentum et vestes sub nomine Elisei (*IV Reg. v.*) Judas laqueo se suspendit, quia vendidit sanguinem justis (*Matth. xxvii.*) « Fur enim erat et oculos habens, ea quæ mittebantur portabat (*Joan. xii.*) » Non sic, non sic B. Laurentius : qui cum ecclesiæ thesauros haberet reconditos, non paucos aut modicos, sed tot et tantos, quos etiam Romanus princeps cuperet vehementer habere, non eos sibi retinuit, non parentibus tradidit, sed « dispersit, dedit pauperibus ; » et ideo « justitia ejus permanet in sæculum sæculi (*Psal. cxi.*) » Considerent hoc qui facultates Ecclesiæ, qui patrimonium crucifixi in delicias proprias luxuriose consumunt, vel in divitias propinquorum immoderate distri-

buunt, pauperes autem negligunt et egenos contem-
nunt. Nam « qui habet substantiam hujus mundi,
et viderit fratrem suum necesse habere, et clausit
viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in
illo? (I Joan. III.) » Deus autem non tam fecit di-
vites propter pauperes, quam pauperes propter di-
vites; quia plus proficit divitibus quod distribuunt,
quam pauperibus quod accipiunt. « Facite, inquit,
vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defe-
ceritis, recipiant vos in æterna tabernacula (Luc.
xvi.) » Sicut non tam bonis utitur propter malos,
quam malis utitur propter bonos; quia non granum
propter flagellum, sed flagellum factum est propter
granum. Sed et superbia multos extulit et prostra-
vit. Nabuchodonosor, quia potentiam suam superbe
jactavit, regnum amisit, et cum bestiis quasi bos
feum comedit (Dan. iv). Sennacherib, quia os
suum posuit in cælum, et contra Deum superbe
locutus est, in templo Nesrath a filiis est occisus
(IV Reg. xix; Isa. xxxvii). Aman, quia divinum
sibi voluit honorem impendi, suspensus est in pa-
tibus (Esther. vii). Non sic, non sic B. Laurentius,
qui cum esset apostolicæ sedis archidiaconus, sum-
mus post primum, vel primus potius post summum,
quærebat pauperes sanctos per regiones et vicos,
per domos et cryptas, quorum pedes lavabat, et
osculis confovebat, magistri secutus exemplum, qui
cum lavisset pedes discipulorum, adjecit: « Exem-
plum dedi vobis, ut similiter vos faciatis (Joan.
xii.) »

Inter adversa quoque duo solent maxime cor hu-
manum subvertere, scilicet, damna rerum, et peri-
cula personarum. Illa propter timorem mundanum,
ista propter humanum. Herodes enim timens amitte-
re regnum, innocentes occidit (Matth. ii). Judæi
quoque timentes ne Romani venirent et auferrent
eis locum et gentem, inierunt consilium ut Jesum
caperent et occiderent (Joan. xii). Petrus autem qui
dixerat: « Et si oportuerit me mori tecum, non te
negabo (Matth. xxvi), » timore mortis, ad vocem
ancillæ negavit. Marcellinus quoque, qui diu con-
fessor exstiterat, thurificavit idolis formidine pas-
sionis. De talibus scriptum est: « Filii Ephrem inten-
dentes arcum, et mittentes sagittas suas, conversi
sunt in die belli (Psal. lxxvii.) » Multi namque
mittentes manum ad aratrum (Luc. ix), et respi-
cientes retro cum uxore Loth, in statuam salis
conversi sunt (Gen. xix). Non sic, non sic B. Lau-
rentius, qui cum conspiceret Sixtum episcopum et
diacones ejus ad martyrii tormenta deduci, fortis et
intrepidus exclamabat: « Quo progredieris sine filio,
Pater? Quo, sacerdos sancte, sine diacono properas?
Noli me derelinquere, Pater sancte; quia jam the-
sauros tuos expendi, quos tradidisti mihi. » Non
erat ambitiosus honoris, non cupidus dignitatis, ut
desideraret mortem prælati, quatenus ipse post illum
ad prælationem ascenderet. Non enim desiderabat
prælatum succedere, qui volebat cum prælato dece-
dere; sed cupiebat « dissolvi et esse cum Christo

(Phil. i), » non timens eos qui corpus occidunt,
animam autem occidere non possunt; sed eum
timens, qui corpus et animam potest mittere in
gehennam (Matth. x). Indutus enim virtute spiritus
ex Alto, tam fortis exstitit, tam patiens perduravit;
ut inter ipsa tormenta tam dira, tam dura, ut hor-
ribile sit non solum ea dicere, verum etiam audire,
diceret ad tyrannum: « Disce, miser, quia carbones
tui non ardorem, sed refrigerium mihi præstant.
Ecce miser, assasti partem unam, regyra aliam et
manduca. » Christum ergo sine timore confessus
est, cum amore secutus; ut moriens de morte trium-
pharet, vivens cum vita regnaret (Luc. xxiv). Tan-
quam aurum in fornace probavit eum (Sap. iii);
« ut probatio fidei multo pretiosior auro, quod per
ignem probatur, inveniretur in laudem, et gloriam
et honorem (I Petr. i); » quoniam iniquitas in eo in-
venta non fuit.

Quia vero contraria juxta se posita clarius eluce-
scunt, proponamus in medio Pharaonem, qui de-
fecit in prosperis et adversis, ut ex comparatione
duorum, illius vitium, istius virtutem extollamus.
Ille namque fuit rex in terra Ægypti, iste archidia-
conus in Ecclesia Christi. Ille tyrannus corporum;
iste medicus animarum. Ille temporalium rector,
iste spiritualium ministrator. Ille beneficia Joseph
penitus ignorabat, iste dona Dei jugiter memorabat.
Ille populum Dei detinebat in servitute, iste thesau-
rum ecclesiæ habebat in potestate. Ille populum
duris angariis affligebat, iste thesaurum ecclesiæ
largis muneribus erogabat. Ad illum venerunt Moy-
ses et Aaron, ut populum Dei liberarent; in istum
insurrexerunt Decius et Valerianus, ut ecclesiæ the-
sauros diriperent. Ministri Dei contra servum dia-
boli, ministri diaboli contra servum Dei. Decius et
Valerianus intonabant minis; Moyses et Aaron co-
ruscant miraculis (Exod. iv). Illi proponebant sæva
præcepta, isti dabant consilia. Pharaon tamen san-
ctis consiliis noluit acquiescere, Laurentius sævis præ-
ceptis noluit obedire. Ille nomen Dei superbe con-
temptis, iste nomen ejus humiliter prædicavit. Ille
populum gravius affligebat, iste thesaurum largius
erogabat. Illum tandem Moyses et Aaron decem
plagis mirabiliter percusserunt, istum Decius et Va-
lerianus decem tormentis cruciarunt. Primo namque
B. Laurentius fuit reclusus in carcere, secundo
scorpionibus cæsus, tertio vinctus catenis, quarto
fustibus flagellatus, quinto laminis ignitis adustus,
sexto maceratus plumbatis, septimo in cathasta
prostratus et protensus, octavo contusus lapidibus,
nono furcis compressus, decimo flammis assatus.
Verum ille plagis revocari non potuit, iste tormentis
inclinari nequivit. Ille magis ac magis indurabatur
in malo, iste magis ac magis confortabatur in bono.
Cæterum, quia contrarii fuerunt in vita, contrarii
quoque fuerunt in morte. Nam ille super curram
fuit aquis submersus (Exod. xiv), iste super crati-
culam fuit igne crematus. At ille de aquis nivium
transivit ad incendium (Job xxiv), iste de igne trans-

ivit ad refrigerium. Ille descendit in consortium dæmonum, iste ascendit in consortium angelorum.

De cætero, fratres, quia «quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt (Rom. xv), » habeamus exemplum B. Laurentii, misericordiam, humilitatem in prosperis, fortitudinem et patientiam in adversis: ut simus misericordes in corde, misericordes in ore, misericordes in opere. Corde per compassionem, ore per correptionem, opere per subventionem. Ut simus humiles ad majores, ad pares et ad minores. Ad minores per debitam necessitatem, ad pares per mutuam charitatem, ad ma-

jores per superabundantem humilitatem. Ut simus fortes in corde, fortes in ore, fortes in opere. Corde contra timorem, ore contra pudorem, opere contra laborem. Ut simus patientes in damnis, in opprobriis, in flagellis, ne concipiamus dolorem, ne pariamus furorem, ne nutriamus rancorem, sed juxta præceptum Dominicum diligamus inimicos nostros, beneficiamus his qui oderunt nos, et oremus pro persecutibus et calumniantibus nos (Matth. v). Præstante Domino nostro Jesu Christo, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXVI.

IM EODEM FESTO.

De triplici craticula, item de craticula pœnitentium, perfectorum, et martyrum: de duplici confessione, et multiplici altari.

Facies craticulam in modum retis æneam, per cujus quatuor angulos erunt quatuor annuli, quos pones super arulam altaris (Exod. xxvii).

Tres craticulas legimus in Scripturis; unam super quam carnes sacrificiorum assabantur. Alteram, super quam panes azymi coquebantur. Aliam, super quam homines damnatitii cremabantur. De prima reperitur in Exodo: *Facies craticulam in modo retis æneam, et pones super arulam alteris;* de secunda legitur in Levitico: «Si sacrificium fuerit de craticula, simila oleo conspergetur (Levit. iii);» de tertia dicitur ab historiographo: «Stringebant corporis membra posita super craticulam.» Super hanc craticulam gloriosus martyr et Levita Laurentius igne crudeli, vel potius, ignita crudelitate crematus est. Verum ardebat interius ignis amoris, qui refrigerabat exterius ignem ardoris, ignis interior mitigabat exteriorem: sed ignis exterior accendebat interiorem: «Fortis est enim ut mors dilectio: et dura sicut infernus æmulatio. Aquæ non possunt extinguere charitatem (Cant. viii). » Hinc enim B. Laurentius pura voce clamabat ad Dominum: In craticula te Deum non negavi, et ad ignem applicatus te, Christe, confessus sum: «probasti cor meum et visitasti nocte, igne me examinasti, et non est inventa in me iniquitas (Psal. xvi). »

Sit ergo prima craticula pœnitentium, secunda craticula perfectorum, tertia craticula martyrum. Ad craticulam martyrum pertinet primum capitulum, quod audistis in Evangelio: «Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Si vero mortuum fuerit, multum fructum affert (Joan. xii). » Granum frumenti est verbum Dei, quo fruuntur homines et angeli sancti; hoc granum in terram cecidit, quando «Verbum caro factum est, et habitavit in nobis (Joan. i). » Nam «Verbum misit Dominus in Jacob, et cecidit

in Israel (Isa. ix). » Cecidit ergo, quando Christus exinanivit se, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo (Phil. ii), » mortuum autem fuit, quando Christus «factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis (ibid.),» multum fructum attulit quia «propter hoc exaltavit illum Deus, et dedit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium et infernorum, ut omnis lingua confiteatur, quia Dominus noster Jesus Christus in gloria est Dei Patris (ibid.). » Antequam hoc granum frumenti fuisset mortuum, modicum attulit fructum, sicut ipse dicit in Psalmo: «Singulariter sum ego, donec transeam (Psal. cxi). » Postquam autem mortuum fuit, multum fructum attulit, sicut ipse dixit in Evangelio: «Cum exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum (Joan. xii). » Unde in Exodo legitur de filiis Israel, quod «quanto plus opprimebantur, tanto magis multiplicabantur et crescebant (Exod. i). » Est et Verbum Dei, quod Deus est. Nam «Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum (Joan. i). » Est et Verbum Dei, quod non est Deus, de quo dicit Scriptura: «Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei (Deut. viii; Matth. iv). » Verbum Dei quod Deus est, «nisi cadens in terram mortuum fuisset, nullum fructum profecto tulisset (Joan. xii), quia nihil nasci profuit, nisi redimi profuisset. Verbum autem Dei quod non est Deus, si cadens in terram mortuum fuerit, nullum penitus fructum affert. Unde legitur, quod semen illud, quod «cecidit secus viam, natum non fuit: quia volucres cœli comederunt illud (Luc. viii). »

Ad craticulam pœnitentium pertinet secundum capitulum, quod audistis in Evangelio: «Qui amat animam suam, perdet eam. Qui autem odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam

(Joan. XII). » Porro, si juxta propheticum testimonium, « qui diligit iniquitatem, odit animam suam (Psal. x) : « et juxta verbum Dominicum, » qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam (Joan. XII) ; » consequens ergo videtur, quod qui diligit iniquitatem, animam suam in vitam æternam custodit. Absit omnino. Nam sicut est amor bonus et amor malus : ita est bonum odium. Bonus amor est ille, de quo Dominus ait : « Si amas me, pasce oves meas (Joan. XXI). » Malus amor est ille, de quo dicit Apostolus : « In diebus illis erunt homines seipsos amantes (II Tim. III). » Bonum odium illud est, de quo dicit Psalmista : « Iniquos odio habui, et legem tuam dilexi (Psal. cxviii) ; » et iterum : « Perfecto odio oderam illos, et inimici facti sunt mihi (Psal. cxxxviii). » Malum odium est, de quo dicit Joannes : « Qui odit fratrem suum, homicida est (I Joan. III) ; » et alibi : « Superbia eorum qui te oderunt, ascendit semper (Psal. lxxiii). » Ergo qui male amat, perdit : et qui bene odit, custodit. Nam qui bene odit, hic custodit : et qui male amat, hic odit. Non simpliciter dicitur : Qui odit animam suam, custodit eam : sed cum adjuncto : « Qui odit animam suam in hoc mundo, » id est in voluptatibus et concupiscentiis, et illecebris hujus mundi ut eas habeat odiosas, crucifigendo carnem suam cum vitiis et concupiscentiis, hic « profecto in vitam æternam custodit eam (Joan. XII). » Similiter per contrarium, « qui amat animam suam, » subaudiendo in hoc mundo, id est ad voluptates et concupiscentias et illecebras hujus mundi, ut delectetur in illis, eundo post concupiscentias : hic utique « perdet eam (ibid.) » in gehennam ignis æterni.

Ad craticulam perfectorum pertinet tertium capitulum, quod audistis in Evangelio : « Qui mihi ministrat, me sequatur, et ubi ego sum, illic et minister meus erit (Joan. XII). » Alibi legitur Dominum respondisse : « Si vis perfectus esse, vade et vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et veni sequere me (Matth. XIX; Marc. X; Luc. XVIII). » Ad perfectionem ergo pertinet sequi Christum, ut nudus sequatur nudum, pauper pauperem. Qui quamvis sit Dominus omnium, habens in vestimento et in femore suo scriptum : « Rex regum et Dominus dominantium (Apoc. XIX), » tam pauper tamen est factus, ut de se dicat in Evangelio : « Vulpes foveas habent, et volucres cœli nidos : filius autem hominis non habet ubi caput reclinet (Matth. VIII; Luc. IX). » Unde « cum nasceretur, non erat ei locus in diversorio (Luc. II). » Præmittit ergo meritum, ubi dicit : « Qui mihi ministrat, me sequatur, » et statim promittit præmium, ubi subdit : « Ubi ego sum, ibi et minister meus erit (Joan. XII). » Simul et in terra manebat secundum hominem, et in cœlo regnabat secundum Deum ; unde et ipse dicebat : « Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis qui est in cœlo (Joan. III). » Et

A ideo promittebat non regnum terrenum, sed cœleste, dicendo : « Ubi ego sum, ibi et minister meus erit (Joan. XII). » — « Beati enim pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum (Matth. V). » Quid enim honorabilius, gloriosius, et beatius, quam ut sit homo cum Deo, servus cum domino, creatura cum Creatore : « Hodie, inquit, mecum eris in paradiso (Luc. XXIII). » Ac si dixisset apertius : Hodie mecum eris, quod est in paradiso esse.

B *Facies ergo craticulam in modum retis æneam, per cujus quatuor angulos erunt quatuor annuli, quos pones super arulam altaris.* Habebat ergo craticula quatuor angulos laterales, et quatuor annulos angulares ; habebat et costas reticulate dispositas, ut per oculos craticulæ ignis succensus ascenderet, qui sacrificium superpositum adoleret. Excutiamus ergo paleam, et colligamus frumentum : frangamus corticem, ut nucleum extrahamus : exprimamus favum, ut mel degustemus. Ignis ergo succensus, est dolor compunctionis, craticula superposita, est labor satisfactionis ; de hoc igne dicit Psalmista : « Concaluit cor meum intra me, et in meditatione mea exardescet ignis (Psal. xxxviii). » Cum enim peccator de futuro judicio meditatatur, in corde ejus doloris ignis accenditur, timens in manus Dei viventis incidere, qui exigit debitum usque ad novissimum quadrantem (Matth. V). Ipse enim reddit unicuique secundum merita sua (Apoc. XX). Currit igitur et festinat ad sacerdotem, qui craticulam satisfactionis imponat, super quam carnalitatem suam contritionis igne comburat, ut dicere valeat cum Propheta : Ossa mea sicut in fritorio confixa sunt : quia cinerem sicut panem manducabam, et potum meum cum fletu temperabam (Psal. C).

Per quatuor angulos hujus craticulæ, quatuor partes satisfactionis intellige, videlicet orationes, eleemosynas, jejunium, et vigiliis. Quatuor enim modis peccamus, per ignorantiam et fragilitatem, per negligentiam et malignitatem. Isti forte sunt illi quadrantes, de quibus Veritas dicit in Evangelio : « Non exiet inde, donec reddat novissimum quadrantem (Matth. V). » id est donec solvat in pœna, quidquid deliquit in culpa.

D *Econtra, quatuor modis oportet nos satisfacere.* Contra fragilitatem, jejunare (Matth. IV) ; contra ignorantiam, orare ; contra malignitatem, erogare ; contra negligentiam, vigilare. Isti sunt digni fructus pœnitentiæ, quos Dominus commemorat, et commendat in Evangelio : « Hoc, inquit, genus demonii non ejicitur, nisi in oratione et jejunio (Matth. XVII; Marc. IX). » « Date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis (Luc. XI). » — « Vigilate, quia nescitis, qua hora fur venturus sit (Matth. XXV; Marc. XIII; Luc. XII). »

In his quatuor angulis, quatuor annuli debent immitti, videlicet quatuor principales virtutes, justitia, fortitudo, prudentia, temperantia. In oratione prudentia, ne « fiat oratio in peccatum (Psal. CVIII). » In jejunio fortitudo, ut perveniat ad monentem Dei

Oreb (*III Reg. xix*). In eleemosyna justitia, ut inveniat justum cui det. In vigiliis temperantia, ne deficiat in tentatione.

Costæ craticulæ sunt opera pietatis, quæ Dominus in judicio commendabit : « Esurivi, et dedistis mihi manducare ; sitivi, et dedistis mihi bibere ; nudus eram, et operuistis me ; hospes, et collegistis me ; in carcere, et visitastis me. (*Matth. xxv*). » His operibus pœnitentes debent insistere, his fructibus abundare.

Sed et perfectus ignem sibi succendit, et craticulam supponit. Ignis est fervor dilectionis ; craticula, dolor compunctionis. De hoc igne Veritas ait : « Ignem veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut ardeat? (*Luc. xii*). » De hac craticula legitur : « Peccata proximorum, frixorium sunt justorum. » Perfectus est enim qui diligit proximum sicut seipsum, et qui compatitur proximo tanquam sibi ipsi. Sibi compatitur super incolatu vitæ præsentis et super dilatione vitæ futuræ, dicente Psalmista : « Heu me, quia incolatus meus prolongatus est, habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola fuit anima mea (*Psal. cxiv*). » Hoc est irriguum superius et inferius, quod Caleph dedit Axæ filiæ suæ in dotem (*Josue xiii*). Proximo vero compatitur in adversis, et perversis, Apostolo contestante : « Quis infirmatur, et ego non infirmor? quis scandalizatur, et ego non uror? » (*II Cor. xi*). Isti sunt quatuor anguli, quibus et quatuor annuli debent immitti. In incolatu vitæ præsentis, contemptus mundi, secundum illud Joannis : « Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt (*I Joan. ii*). » In dilatione vitæ futuræ, desiderium cœli, secundum illud Apostoli : « Cupio dissolvi, et esse cum Christo (*Phil. i*). » In perversitate correptio, juxta quod Veritas præcipit : « Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te et ipsum solum (*Matth. xviii*). » In adversitate subventio, secundum quod propheta suadet : « Frange esurienti panem tuum, et egenos vagosque induc in domum tuam (*Isa. xxxviii*). »

Facies ergo craticulam in modum retis æneam. Æs, quia metallum sonorum est, confessionem significat. Est autem duplex confessio, præconiorum,

et peccatorum. De prima dicitur : « Confitemini Domino in cithara, in psalterio decem chordarum psallite illi (*Psal. xxxii*) ; » de secunda legitur : « Confitemini alterutrum peccata vestra (*Jac. v*). » Debet ergo utraque craticula esse ænea. Illa propter confessionem peccati, quam agit pœnitens ; ista propter confessionem præconii, quam agit perfectus.

Facies ergo craticulam, et pones eam super arulam altaris. Multiplex altare legitur in Scripturis, superius et inferius, interius et exterius. Quodlibet autem est duplex. Nam altare superius est Deus Trinitas, de quo legitur : « Non ascendes ad altare meum per gradus (*Exod. xx*). » Est et altare superius triumphans Ecclesia, de qua dicitur : « Tunc imponent super altare tuum vitulos (*Psal. l*). » Altare inferius est militans Ecclesia, de qua legitur : « Si altare lapideum feceris mihi, non ædificabis illud de sectis lapidibus (*Exod. xx*). » Est et altare inferius mensa templi, de qua dicitur : « Constituite diem solennem in condensis usque ad cornu altaris (*Psal. cxvii*). » Altare interius est cor mundum, de quo præcipitur : « Ignis in altari meo semper ardebit (*Levit. vi*). » Est et altare interius, fides incarnationis, de qua jubetur : « Altare de terra facietis mihi (*Exod. xx*). » Altare exterius est ara crucis, hoc est altare holocausti, super quod cremabitur sacrificium vespertinum. Est et altare exterius, ecclesiastica sacramenta, de quibus scriptum est : « Altaria tua, Domine virtutum (*Psal. lxxxiii*), » etc.

Cum ergo tot sunt altaria, super cujus altaris arulam præcipitur poni craticula? Sed certe craticula super altaris arulam, est pœnitentia super cordis munditiam ; quia « sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum et humiliatum Deus non spernit (*Psal. l*). » Faciamus ergo nobis, fratres charissimi, craticulam pœnitentiæ, super quam offeramus sacrificium pro peccato, carnalitatem nostram compunctionis igne cremantes, ut sic postmodum immolemus sacrificium laudis : non in fermento malitiæ et nequitiae, sed in azymis sinceritatis et veritatis (*I Cor. v*), ipso misericorditer concedente, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXVII.

IN SOLEMNITATE ASSUMPTIONIS GLORIOSISSIMÆ SEMPER VIRGINIS MARIÆ.

Quomodo beata Maria sit castellum, et quale, et quomodo Christus illud sit ingressus, et de duabus sororibus ; de vita activa et contemplativa.

*Intravit Jesus in quoddam castellum, et mulier quædam Martha nomine excepit illum in domum suam. Et huic erat soror nomine Maria ; quæ sedens secus pedes Domini, audiebat verbum illius (*Luc. x*).*

Castellum illud quod intravit Jesus, est virgo Ma-

*ria, quando « Verbum caro factum est, et habitavit in nobis (*Joan. i*), » sicut angelus illi promiserat : « Spiritus, inquit, sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ideoque quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei (*Luc. i*). »*

Porro cum Christus sit verus Deus et verus homo, Deus de Deo ante sæcula genitus, et homo de homine in sæculo natus; quidquid ei veraciter attribuitur, aut convenit ei secundum divinam naturam, aut secundum humanam, aut secundum utramque. Secundum divinam appellatur Jesus, quod interpretatur *Salvator*. Secundum humanam dicitur Christus, quod exponitur *unctus*. Secundum utramque vocatur Emmanuel, quod interpretatur *nobiscum Deus* (*Matth. 1*).

Cum autem intrare sit de foris intus accedere, quæri potest, et etiam dubitari, secundum quam naturam in istud castellum, id est in uterum virginalem intravit. Non secundum divinam, cum ipse sine motu moveat universa, et totus sit semper ubique, sicut de se loquitur per prophetam: « Cælum et terram ego impleo (*Jer. xxiii*). » Item: « Ego sum Deus, et non mutor (*Mal. iii*). » Sed non secundum humanam, cum mater ejus Maria non accepit exterius quidquam in uterum, sed concepit tantum interius in utero, sicut Isaias aperte testatur: « Ecce, inquit, virgo concipiet in utero, et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel (*Isa. vii; Matth. 1*). » Hæc est enim, secundum Ezechielem (*cap. xliv*), « porta in domo Domini clausa, et vir non est ingressus per eam. » Christus autem ab ipsa conceptione vir exstitit, Hieremia propheta testante: « Novum, inquit, faciet Dominus super terram, femina circumdabit virum gremio uteri sui (*Jer. xxxi*). » Quid ergo dicemus? Quomodo ergo in castellum illud intravit? Salubre consilium dedit Apostolus dicens: « Noli plus sapere, quam oportet sapere, sed sape ad sobrietatem (*Rom. xii*). » Et alius: « Altiora te ne quæsieris, et majora te scrutatus non fueris (*Eccli. iii*). » — « Persecutor enim majestatis, opprimetur a gloria (*Prov. xlv*). » Nam « accedat homo ad cor altum, et exaltabitur Deus (*Psal. lxxiii*). » Salva tamen fidei majestate possumus respondere, quod cum secundum philosophos initium existendi, ingressus in substantiam appelletur, quæcunque res habet initium, habet pariter et ingressum. Unde cum Verbum Dei secundum humanitatem assumptam inceperit esse in utero virginali, profecto secundum eandem intravit in illum, non de foris veniens, sed intus assumens. Juxta quem modum lo-

quendi Veritas ipsa testatur: « Exivi a Patre et veni in mundum (*Joan. xvi*), » non quod extra mundum accesserit, sed quod intra mundum processerit. Intravit ergo Jesus in quoddam castellum. Ad munimentum castelli duo sunt necessaria, murus et turris; murus exterior, et turris interior; ad custodiam quoque castelli duo opportuna, speculator et propugnator: speculator ut contempletur, et propugnator, ut operetur.

Quæramus ergo si tale fuerit hoc castellum. Sane in hoc spiritali castello, quod est Dei genitrix Virgo Maria, murus exterior est virginitas corporis; turris interior est humilitas cordis; nam « omnis qui se exaltat, humiliabitur; et qui se humiliat,

A exaltabitur (*Luc. xiv*). » Juxta quod ipsa Virgo testatur: « Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles (*Luc. 1*). » De muro virginitatis dicit ad angelum: « Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? (*ibid.*). Nam « antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto (*Matth. 1*). » Item de turri humilitatis, eadem ad angelum ait: « Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum: quoniam respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes (*Luc. 1*). » O felix virginitas, quam ornat humilitas; o felix humilitas, quam honorat virginitas! Humilitas ornat virginitatem, ne sit superba: virginitas honorat humilitatem, ne sit despecta. Est ergo virginitas humilis, ne extollatur: est humilitas virginalis ne contemnatur. Legimus enim et virgines prudentes et virgines iatuas (*Matth. xxv*). Prudentes sunt humiles, fatuæ sunt superbæ. Habet ergo castellum istud murum virginitatis contra insultum luxuriæ, habet turrinam humilitatis contra incursum superbiæ. Isti namque sunt hostes, qui miserum hominem frequenter ac violenter infestant, videlicet luxuria carnis exterius, et superbia mentis interius. De quibus inquit Apostolus: « Non est nobis colluctatio tantum adversus carnem et sanguinem, « ecce luxuria »: sed adversus spiritualia nequitiae in cœlestibus (*Ephes. vi*), » ecce superbia. Ex hac procedunt turpia, quæ non decent, ex illa procedunt turpia, quæ non licent, ex utraque procedunt vana, quæ non expediunt. Si quando te luxuria carnis impugnat, ad hoc castellum procede, muro virginitatis adhære, deprecare Mariam. Quis unquam invocavit eam, et non est exauditus ab ea? Si quando te superbia mentis infestat, ad hoc castellum accede, turrinam humilitatis ascende, deprecare Mariam. Quis unquam invocavit eam, et non est exauditus ab ea? Hæc est « mater pulchræ dilectionis et sanctæ spei (*Eccli. xxiv*), » quæ pro miseris orat, pro afflictis supplicat, pro peccatoribus intercedit.

In hoc castello duæ sorores inhabitant, quæ castellum custodiunt, Martha scilicet, et Maria. Martha, quæ laborat et operatur; Maria, quæ quiescit et contemplatur. Illa laborat et operatur, ne castellum capiatur per negligentiam: ista quiescit et contemplatur, ne castellum rapiatur per ignorantiam. Ignorantia gignit errorem cordis, negligentia parit torporem operis. Per errorem cordis delinquimus in credendis, per torporem operis delinquimus in agendis. Porro « impossibile est sine fide placere Deo (*Heb. xi*); » — « Fides autem sine operibus mortua est (*Jac. ii*). » Vigilet ergo contemplativa, ut deleat ignorantiam, quoniam « ignorans ignorabitur (*I Cor. xiv*). » Laboret activa, ut perimat negligentiam, quoniam « maledictus est qui facit opus Dei negligenter (*Jer. xlviii*). » Audi virginem laborantem: « Fili, quid fecisti nobis sic? Ego enim et pater tuus dolentes quærebamus te (*Luc. ii*). » Audi virginem contemplantem: « Maria conserva-

bat omnia verba hæc, conferens in corde suo (*ibid.*). » Si quando negligentia te reddit pigrum, invoca Martham, age cum Lia; si quando te ignorantia reddit obscurum, appella Mariam, vigila cum Rachele (*Gen. xxviii*).

Intravit ergo Jesus in quoddam castellum, et mulier quædam Martha nomine, excepit illum in domum suam; quia venit Jesus non ad quietem, sed ad laborem: non ad lætitiã, sed ad dolorem: non ad pacem, sed ad agonem: postremo venit ad mortem. Audi laborem: « Laboravi clamans, rauce factæ sunt fauces meæ (*Psal. lxxviii*). » — « Tota die expandi manus meas ad populum non credentem mihi (*Isa. lxxv*); » unde et « fatigatus legitur ex itinere (*Joan. iv*). » Audi dolorem: « O vos omnes, qui transitis per viam, attendite et videte, si est dolor sicut dolor meus (*Thren. i*). » — « Tristis est, inquit, anima mea usque ad mortem (*Matth. xxvi*). » — « Cœpit enim pavere et tædere (*Mar. xiv*). » Audi agonem: « Factus, inquit, in agonia, prolixius orabat: et factus est sudor ejus, sicut guttæ sanguinis cadentis in terram (*Luc. xxi*). » Audi et mortem: « Proprio Filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum (*Rom. viii*). » — « Factus est enim obediens usque ad mortem, mortem autem crucis (*Phil. ii*). »

Audi quomodo ipse Jesus satagebat circa frequens ministerium, et turbabatur erga plurima. « Meus, inquit, cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me (*Joan. iv*). » — « Baptismo habeo baptizari, et quomodo coarctor donec perficiatur (*Luc. xii*). » Vere ergo Martha excepit illum in domum suam. Unde secundum carnem non de Rachele natus est, sed de Lia. Maria autem sedebat secus pedes Domini, et audiebat verbum illius. Duo pedes Domini, sunt duo mentis affectus, timor et amor. Timor sanctus, et amor castus. Timor sanctus præstat initium; nam « initium sapientiæ, timor Domini (*Psal. cx*). » Amor castus præparat finem: nam finis præcepti charitas est (*I Tim. i*). » Maria igitur optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea: quia « charitas nunquam excidit (*Cor. xiii*). » Et « timor Domini sanctus permanet in sæculum sæculi (*Psal. lxxviii*). » Martha ergo stabat, et satagebat ut pasceret Dominum: hæc audiebat, ut pasceretur a Domino. Illa quidem, ut pasceret Dominum cibo carnali: hæc autem, ut pasceretur a Domino cibo spirituali; quia « non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei (*Matth. iv*). » Sane quanto melior est anima corpore, tanto dulcius sapit spiritualis cibus in mente, quam carnalis in ventre. « Quam dulcia, inquit, faucibus meis eloquia tua, Domine, super mel et favum ori meo (*Psal. cxviii*). » Illa dicebat ad Dominum: Domine, non est tibi curæ, quod soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi, ut me adjuvet. Pro hac Dominus respondit: Martha, Martha, sollicita es, et turbaris erga plurima. Porro unum est necessarium. Maria optimam partem elegit,

A quæ non auferetur ab ea. Non hoc Martha dicebat, tanquam invideret Mariæ, quod ipsa laboraret et illa quiesceret: sed quod activa cum sibi non sufficit, propter difficultates rerum, vel ambiguitates causarum, auxilium contemplativæ requirit: ut quod ipsa laborando vel operando nequit efficere, illa orando et supplicando valeat impetrare: quia cum Moyses orabat in monte, Josue vincebat in valle (*Exod. xvii*). Sed nec Dominus illi respondit, tanquam reprehenderit Martham commendando Mariam: sed bonis prætulit optimum, plurimis unum, perpetuum transitoriois. Martha, inquit, sollicita es, et turbaris erga plurima. Porro unum est necessarium. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Ad activam enim pertinent opera pietatis, quæ Dominus in judicio commendabit: « Esurivi, et dedistis mihi manducare: sitivi, et dedistis mihi hiberere: nudus eram, et operuistis me (*Matth. xxv*). » Ipse quoque Mariam commendavit de officio sepulturæ. « Quid, inquit, molesti estis huic mulieri? Bonum opus operata est in me. Mittens enim unguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me fecit (*Matth. xxvi*). » Bona sunt ista, nec cessandum ab ipsis, quandiu fuerint necessaria. Porro cum cessaverit defectus miseræ, misericordiæ quoque cessabit effectus; quia misericordia miseris exhibetur. Cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est (*I Cor. xiii*). » Et illud est optimum, quod in æternum manebit. Maria ergo optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Quia « hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, et quem misisti Jesum Christum (*Joan. xvii*). » Quod utique nunc incipit a contemplatione per fidem, et consummabitur tandem in glorificatione per speciem. « Nunc enim ex parte cognoscimus, et ex parte, prophetamus: tunc autem cognoscemus, sicut et cogniti sumus: videntes non per speculum in ænigmate, sed facie ad faciem intuentes (*I Cor. xiii*). » Audi quomodo Paulus apostolus tanquam activus sollicitus erat, et erga plurima turbatus: « Quis, inquit, infirmatur, et ego non infirmor? quis scandalizatur, et ego non uror? Instantia mea quotidiana sollicitudo omnium ecclesiarum (*II Cor. xi*). » Sed audi quod idem ipse tanquam contemplativus, « raptus est usque ad tertium cœlum, et audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui (*ibid.*). » Ad hoc tanquam ad unum aspirabat, cum diceret: « Cupio dissolvi, et esse cum Christo (*Phil. ii*). » Sed illud tanquam necessarium sustinebat, cum adderet: « Manere autem in carne necessarium est propter vos (*ibid.*). » Ergo et illa necessaria sunt, circa quæ satagit Martha: et illud est necessarium, quod elegit Maria. Sed illa sunt necessaria, id est utilia: istud autem necessarium, id est commodabile. Juxta quem modum in logica facultate docetur, quod aliud est verum contingens, aliud necessarium. Contingens est istud, quod ita est verum, quod possit non esse verum. Necessarium est autem illud,

quod ita verum est, quod non possit non esse verum. Nonne cum Virgo dixit ad Filium : Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes quærebamus te (*Luc. 11*), quasi cum Martha dixisse videtur : *Domine, non est tibi curæ, quod soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi, ut me adjuvet.* Et cum ipse respondit : « Quid est, quod me quærebatis? nesciebatis, quia in his quæ patris mei sunt, oportet me esse? (*ibid.*), » nonne quasi Dominus respondisse videtur ad Martham : *Martha, sollicita es, et turbaris erga plurima : porro, unum*

A est necessarium. Maria ergo optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Hoc unum optabat et petebat Propheta, cum diceret : « Unam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ (*Psal. xxvi*). » Præponitur unum multis; quia sicut omnia procedunt ab uno, sic omnia procedere debent ad unum; ad illum videlicet, qui est α et ω , primus et novissimus, principium et finis, Jesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXVIII.

IN EADEM SOLEMNITATE.

De auroræ, lunæ et solis conditionibus sive qualitatibus, et quomodo Mariæ conveniant.

Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata? (Cant. vi.)

Cum aurora sit finis noctis et origo diei, merito per auroram designatur Virgo Maria; quæ finis damnationis, et origo salutis fuit. Finis vitiorum, et origo virtutum. Oportebat enim, ut sicut per feminam mors intravit in orbem; ita per feminam vita rediret in orbem. Et ideo quod damnavit Eva, salvavit Maria, ut unde mors oriebatur, inde vita resurgeret. Illa consensit diabolo, et velutum pomum comedit, secundum illud : « Tulit de fructu et comedit, deditque viro (*Gen. 3*) ; » ista credidit angelo, et filium promissum concepit, secundum illud : « Ecce concipies et paries filium (*Luc. 1*). » Illa comedit pomum ad mortem, juxta quod fuerat illi prædictum : « Quacunque die comederis, morte morieris (*Gen. 2*) ; » ista concepit filium ad salutem, sicut ei fuerat prænotatum : « Vocabis nomen ejus Jesum. Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum (*Matth. 1*). » Illa peperit in dolore, secundum illud : « Multiplicabo ærumnas tuas et conceptus tuos, et in dolore paries (*Gen. 3*) ; » ista generavit in gaudio, secundum illud : « Annuntio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo; quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus, in civitate David (*Luc. 2*). » Illa fuit de solo viro producta, quoniam ædificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam in mulierem, sed produxit virum et feminam (*Gen. 2*), hæc autem producta fuit de viro et femina, sed solum virum produxit : « Quia novum fecit Dominus super terram, femina circumdedit virum: gremio uteri sui (*Jer. xxxi*). » Illa fuit sine culpa producta, sed produxit in culpam; hæc autem fuit in culpa producta (21), sed sine culpa produxit. Illa dicta est Eva, huic dictum est, Ave; quia per hanc mutatum est nomen Evæ. « Ave, inquit, gratia plena, Dominus tecum

B (Luc. 1). » Quasi diceret : Illa fuit plena peccato, sed tu « plena gratia. » Illa fuit maledicta in mulieribus, sed « benedicta tu in mulieribus (*ibid.*). » Fructus ventris illius fuit maledictus Cain, sed fructus ventris tui erit benedictus Jesus. Cain invidiose fratrem occidit Abel (*Gen. 4*) ; sed Jesus invidiose fuit occisus a fratribus.

Aurora fugatis tenebris lumen mundo ostendit; tu vero, destructis vitiis, Salvatorem sæculo protulisti; quia per te « populus » gentium, « qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam : habitantibus in regione umbræ mortis lux orta est eis (*Isa. ix*). » Illa videlicet, « quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (*Joan. 1*). » Tu es igitur aurora consurgens, finis videlicet noctis, et origo diei; finis damnationis, et origo salutis.

Pulchra ut luna. Sicut rationabiliter asserunt, qui de rerum naturis edisserunt, Luna frigida est et humida. Quia frigida, designat virginitatem; quia humida, designat humilitatem. Ignis enim, de quo siccitas provenit, quasi levis, naturaliter petit sublimia. Aqua vero, de qua procedit humiditas, quasi gravis, naturaliter petit humilia. Frigiditas ergo et humiditas lunæ. virginitas est et humilitas Mariæ; quia frigida fuit contra æstum luxuriæ, humida vero contra fastum superbiæ. Luna vero tunc est plene pulchra, cum existit rotunda; et Maria tunc existit plene formosa, cum fuit prole secunda. Felix virginitas, quam ornavit humilitas; felix humilitas, quam honoravit virginitas. Sed longe felicior utraque fecunditas, quam simul ornavit et honoravit virginitas et humilitas. Ne ergo virginitas maledictionem illam incureret, de qua dicitur : « Maledicta sterilis quæ non parit (*Exod. xxiii*; *Deut. vii*), » comitatur illam fecunditas; et ne fecunditas immunditiam illam contraheret, de qua legitur : « Quis potest facere mundum, de immundo conceptum semine (*Job xiv*), » comitatur illam de fide, nempe : Maria sine labe concepta est. EDIT. PATROL.

(21) Sic sentire potuit Innocentius III papa, circa rem nondum ab Ecclesia definitam; quæ nunc est

virginitas. Ne vero virginitas vel fecunditas sententiam illam acciperet, de qua legitur: « Omnis qui se exaltat, humiliabitur (Luc. XIV, XVIII), » utramque comitatur humilitas. Hæc tria simul evangelista commendat, et commemorat in Maria: « Cum esset, inquit, desponsata mater Jesu, Maria Joseph, antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto (Matth. I). » Magna humilitas, quia mater Jesu erat desponsata Joseph. Sancta fecunditas, quia inventa est in utero habens de Spiritu sancto. Pura virginitas; quoniam, antequam convenirent, inventa est in utero habens, non quod post unquam carnali commistione convenirent, quia virgo fuit ante partum, virgo in partu, virgo post partum. « Hæc est enim porta in domo Domini clausa, et vir non est ingressus per eam (Ezech. XLIV). » Hic est « hortus conclusus et fons signatus (Cant. IV). » Hæc est rubus ardens, sed non consumptus (Exod. III). De fecunditate Gabriel angelus prædixit illi: « Ecce concipies et paries filium (Luc. I). » Illa vero de virginitate respondit: « Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? » (ibid.) Cum autem audivit quod nec virginitas impediret fecunditatem, nec fecunditas auferret virginitatem: « Spiritus sanctus, inquit, superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi; » statim de humilitate subjunxit: « Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum (ibid.). » Fuit ergo Maria pulchra ut luna, virgo scilicet humilis et secunda.

Electa ut sol. Duo præcipue commendantur in sole, splendor et calor. Quia splendet, significat sapientiam; quia calet, significat charitatem. De sapientia namque legitur, quod ipsa « est candor lucis æternæ, et speculum sine macula Dei majestatis, et imago bonitatis illius (Sap. VIII). » De charitate legitur, quod « ignis est in Sion, et caminus in Hierusalem (Isa. XXXI). » — « Aquæ multæ non possunt extinguere charitatem (Cant. VIII). » *Electa* est ergo Maria, quatenus splendet et caleret *ut sol*. Splendet per sapientiam, caleret per charitatem; quia Spiritus sanctus supervenit in eam, et virtus Altissimi obumbravit eam (Luc. I). Spiritus sanctus est charitas, de quo dicitur: « Deus charitas est (I Joan. II). » Et virtus Altissimi, sapientia, de qua legitur: « Christus est Dei virtus et Dei sapientia (Act. VIII). » Audi Mariam interrogantem ex sapientia: « Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? » (Luc. I.) Audi respondentem ex charitate: « Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum (ibid.) » Audi sapientiam in Maria: « Maria, inquit, observabat omnia verba hæc, conferens in corde suo (ibid.). » Audi charitatem in ea: « Magnificat anima mea Dominum. Et exultavit spiritus meus, in Deo salutari meo (ibid.). » Supervenit igitur in eam Spiritus sanctus, ut ad concipiendum in corpore daret ei charitatis affectum. Propter quod legitur, quia Christus natus est de Spiritu sancto ex Maria virgine. Et virtus

A Altissimi obumbravit ei, ut ad concipiendum in corde daret ei sapientiæ intellectum. Propter quod legitur: « Beata quæ credidisti, quoniam omnia completa sunt tibi a Domino (ibid.). » Concepit in corpore « Verbum, quod caro factum est, et habitavit in (Joan. I) » ea. Concepit in corde « Verbum, » quod « erat in principio apud Deum, et Deus erat Verbum (ibid.). » *Electa* igitur est *ut sol*, quatenus « in sole posuit tabernaculum suum, et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo (Psal. XVIII). »

Terribilis ut castrorum acies ordinata. Scriptum est enim quia « sapientia vincit malitiam (Sap. VIII), » inter quas in hac vita mortali grandis et gravis exercetur conflictus. Pro sapientia namque pugnat et expugnat chorus virtutum: pro malitia vero pugnat et repugnat exercitus vitiorum; quia « non est conventio lucis ad tenebras, neque Christi ad Belial (II Cor. VI). » Castra vitiorum quasi ducem sequuntur superbiam, de qua dicit Scriptura: « Initium omnis peccati est superbia (Eccl. X). » Castra vero virtutum, quasi ducem sequuntur humilitatem, de qua dicit Maria: « Respexit humilitatem ancillæ suæ; ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes (Luc. I). » *Acies ergo castrorum*, id est plenitudo virtutum ita fuit in virgine *ordinata*, ut de se vere dicere possit: « Introduxit me rex in cellam vinariam, et ordinavit in me charitatem (Cant. II), » ut postquam in ea plenitudo divinitatis corporaliter habitavit (Coloss. II), vicit x toto malitiam. Quoniam, ut vehementer opinor, ex tunc fomes peccati, languor naturæ, stimulus carnis in ea fuit non solum sopitus, sed prorsus extinctus: ut de cætero non concupisceret caro adversus spiritum, sed plena gratia, vitiis et dæmoniis terribilis appareret.

Ipsa est ergo *aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.* Luna lucet in nocte, aurora in diluculo, sol in die; nax autem est culpa, diluculum pœnitentiæ, dies gratia. Qui ergo jacet in nocte culpæ, respiciat lunam, deprecetur Mariam, ut ipsa per Filium cor ejus ad compunctionem illustret. Quis enim de nocte invocavit eam, et non est exauditus ab ea? Ipsa est « mater pulchræ dilectionis et sanctæ spei (Eccl. XXIV). » Qui vero ad diluculum pœnitentiæ surgit, respiciat auroram, deprecetur Mariam, ut ipsa per Filium cor ejus ad satisfactionem illuminet. Quis enim devote invocavit eam, et non est exauditus ab ea? Ipsa est « mater pulchræ dilectionis et sanctæ spei (Eccl. XXIV). » Quia vero « militia est vita hominis super terram (Job VII) » [nam mundus positus est in maligno (I Joan. V)], caro concupiscit adversus spiritum (Gal. VI), oculus deprædatur animam (Thren. III), mors ingreditur per fenestras (Jer. IX): nec est nobis colluctatio tantum adversus carnem et sanguinem, sed adversus spiritualia nequitiae in cœlestibus, adversus rectores tenebrarum harum (Ephes. VI). Adversarius enim noster

diabolus « tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret (I Petr. v) : » quicumque sentit impugnationem ab hostibus, vel a mundo, vel a carne, vel a dæmone, respiciat castrorum aciem ordinatam

A deprecetur Mariam, ut ipsa per Filium « mittat auxilium de sancto, et de Sion tueatur (Psal. xix). » Ipso præstante, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XXIX.

IN SOLEMNITATE NATIVITATIS GLORIOSISSIMÆ SEMPER VIRGINIS MARIE.

De instrumentis piscatoris, videlicet virga, linea, hamo et esca, et quid per ea accipere debeamus, et quare diabolus nominibus diversarum bestiarum nuncupetur.

In oculis suis quasi hamo capiet Behemoth (Job xl). Verba quæ locutus sum, fratres charissimi, verba sunt Domini ad Job pauca, sed multa; parva, sed magna; brevia, sed prolixa. Pauca litteris, sed multa sententiis: parva syllabis, sed magna figuris; brevia dictionibus, sed prolixa significationibus. Plena sunt quippe omnia suis mysteriis, et cœlesti dulcedine superredundantia: si tamen diligentem habeant inspectorem, qui norit sugere « mel de petra, et oleum de saxo durissimo (Deut. xxxi). » « Ego vero dabo vobis lac potum, non escam (I Cor. iii); » quia « sicut modo geniti infantes lac concupiscitis, ut in salutem crescatis (I Petr. ii). »

In instrumento piscatoris quatuor notare debemus, virgam et lineam, hamum et escam. Quæ sit hæc virga propheta determinat, dicens: « Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet (Isa. xi). » Hæc est virgula fumi, ex aromatibus myrrhæ et thuris (Cant. iii). « Virga floruit et attulit fructum (Isa. vii); quia Virgo concepit et peperit Christum; hanc ergo virgam dixerim esse Mariam. Virga teneritudinem habet, rectitudinem et longitudinem; teneritudinem, ne sit dura; rectitudinem, ne sit curva; longitudinem, ne sit curta. Maria vero virginitatem habet, humilitatem et charitatem; virginitatem sine concupiscentia, humilitatem sine superbia, charitatem sine malitia. De virginitate dicit propheta: « Ecce virgo concipiet, et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel (Isa. vii; Matth. xiii). Missus est enim angelus Gabriel a Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, « ad virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David, et nomen virginis Maria (Luc. i). » De humilitate dicit ipsa beata Maria: « Respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes (ibid.). » « Super quem, inquit Deus, requiescet spiritus meus, nisi super humilem, et quietum, et trementem verba mea (Isa. lxvi). » De charitate dicit in Canticis: « Stipate me malis, ornate me floribus, quia amore langueo. Introduxit enim me rex in cellam vinariam, et ordinavit in me charitatem (Cant. ii). »

Huic virgæ linea colligatur, quam Matthæus Evangelicus describit: « Liber generationis Jesu Christi,

B filii David, filii Abranam (Matth. i). » Hanc ergo lineam dixerim esse genealogiam. Nam sicut linea piscatoris de diversis filis connectitur, sic genealogia Redemptoris de diversis personis contextitur, de viris et mulieribus, de Judæis et gentilibus, de justis et peccatoribus; nam « omnes peccaverunt, et egent gloria Dei (Rom. iii). » Præterea dicit in Evangelio: « Non veni vocare justos, sed peccatores (Matth. ii). » Et ideo clamabant dicentes: « Veni, Domine, et noli tardare: relaxa facinora plebis tuæ Israel. Emitte Agnum, Domine, dominatorem terræ, de petra deserti ad montem filiæ Sion (Isa. xvi). »

Huic lineæ subnectitur hamus, sicut evangelista determinat dicens: « Jacob genuit Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui dicitur Christus (Matth. i). » Hunc igitur hamum dixerim esse Christum, ferreum, acutum et uncum; ferreum per potentiam, acutum per sapientiam, uncum per diligentiam. Per potentiam enim domat et superat, per sapientiam penetrat et indagat, per diligentiam retinet et conservat. De primo dicit Psalmographus: « Reges eos in virga ferrea, et tanquam vas figuli confringes eos (Psal. ii); » de secundo dicit Apostolus: « Vivus est sermo Dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti (Hebr. iv); » de tertio dicit Dominus: « Hæc est voluntas Patris mei, ut omne quod dedit mihi, non perdam ex eo quidquam (Joan. v). » Huic hamo circumposita fuit esca, cum « Verbum caro factum est, et habitavit in nobis (Joan. i). » Hamus enim esca celatus, est Deus carne velatus. Hanc igitur escam dixerim carnem, secundum quam Christus comparat se vermi: « Ego sum, » inquit, « vermis et non homo, opprobrium hominum et abjectio plebis (Psal. xli). » Dicitur autem vermis, propter vilitatem abjectionis, et propter proprietatem conceptionis. « Nos, » inquit propheta, « putavimus eum quasi leprosum, et percussum a Deo et humiliatum: generationem autem ejus quis enarrabit? » (Isa. li.) Sicut enim vermis nascitur sine semine, ita Christus natus est de virgine. Hunc hamum misit piscator in mare, ut caperet piscem, cum Deus misit Christum in mundum, ut caperet Behemoth, id est diabolum; diabolus enim cum caperet escam humanitatis, captus est

hamo divinitatis. Unde propheta : « In die illa visitavit Dominus in gladio suo duro et grandi forti super Leviathan serpentem vectem, et super Leviathan serpentem tortuosum, et occidet cetum, qui est in mari (Isa. xxvii) : » Propterea dicit in Psalmo : « Veni in altitudinem maris, et tempestas demersit me (Psal. lxxviii). » Cum ergo diabolus suggestit Christum occidi, tunc a Christo meruit captivari, secundum illud propheticum : « O mors, ero mors tua : morsus tuus ero, inferne (Ose. xii). » Diabolus enim paradysum intravit, et colonos ejecit : et Christus ad infernum descendit, et captivos eduxit. Nam quia diabolus misit manum in illum, in quo nihil juris habebat, jure amisit illos, in quibus aliquid juris videbatur habere. Ne vero diabolus videretur fraude deceptus, cum hamo dicitur captus, præmisit : *In oculis suis quasi hamo capiet Behemoth.* Nam scienti et volenti dolus non infertur. Diabolus enim Christum cognoscendo timuit, et timendo cognovit. « Quid, » inquit, « tibi et nobis, Jesu Nazarene? Venisti ante tempus perdere nos. Scio quia sis sanctus Dei (Luc. viii). » Et iterum : « Quid mihi et tibi, Fili Jesu Dei altissimi? Obsecro te, ne me torqueas (Matth. v). » Consuetam tamen aviditatem cum traxit, et temeritas impulit, ut sanguinem ejus sitiret, et carnem appeteret.

Behemoth nominis interpretatione signat belluam. Diabolus enim propter diversas proprietates, diversis animalium nominibus nuncupatur. Nominatur enim nominibus bestiarum, propter violentiam et oppressionem : nominibus reptilium, propter astutiam et deceptionem ; nominibus piscium, propter luxuriam et effusionem. His enim quatuor modis maxime tentat et superat. Dicitur enim avis, unde : *Nunquid illudes ei quasi avi?* Et specificato vocabulo dicitur perdix, unde illud : « Clamavit perdix, congregavit quod non peperit (Jer. vii). » Dæmones ergo volucres appellantur, unde in Evangelio : « Volucres cæli comederunt illud (Luc. viii). » Dicitur

Behemoth, id est bellua, unde : *Ecce Behemoth, quæ feci tecum.* Et specificato vocabulo dicitur leo, unde Petrus : « Adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret (I Petr. v). » Dicitur lupus, unde : « Lupus venit, et mercenarius fugit (Joan. x). » Dæmones ergo bestiarum nuncupantur, unde in Psalmo : « Ne tradas bestiis animas confitentes tibi (Psal. vi). » Dicitur serpens, unde illud : « In die illa visitabit Dominus super Leviathan serpentem vectem (Isa. xxvii). » Leviathan enim interpretatur *additamentum eorum*, quia scilicet primis parentibus gloriam addere se spondit : « Eritis, inquit, sicut dii, scientes bonum et malum (Gen. iii). » Et specificato vocabulo dicitur coluber, unde dicitur : « Obstetricante manu ejus eductus est coluber tortuosus (Job xxvi). » Dicitur draco, unde : « Draco iste quem formasti ad illudendum ei (Psal. ciii). » Dæmones ergo, quia diversis modis seducunt, diversis reptilium nominibus appellantur, unde : « Super aspidem et basiliscum ambulabis, etc. (Psal. xc). » Item : « Caput aspidum suget, et occidet eum lingua viperæ (Job xx). »

Dicitur piscis, in cujus figura piscis immanis exivit, ut devoraret Tobiam (Job v). Et specificato vocabulo dicitur cetus, unde : « Occidet Dominus cetum, qui est in mari (Isa. xxvii). » In his omnibus appellatur Satan, id est *adversarius*, unde illud : « Stabat Satan a dextris ejus, ut adversaretur ei (Zach. v). » Dicitur Belial, id est *apostata*, prævaricator et absque jugo, unde dicitur : « Quæ communicatio Christi ad Belial? » (II Cor. vi.) Nuncupatur diabolus, id est *criminator*, sive *deorsum fluens* ; unde in Psalmo : « Diabolus stet a dextris ejus, et oratio ejus fiat in peccatum (Psal. cxviii). »

Fortis est ergo diabolus et astutus, sed fortior et astutior supervenit, qui vasa ejus diripuit, et captivos eduxit (Luc. xi), Dominus Jesus Christus, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum.

SERMO XXX.

IN SOLEMNITATE OMNIUM SANCTORUM.

Quid per duo seraphim intelligere debeamus, et de tribus exercitibus clamantibus, et de quinque locis, in quibus humani spiritus commorantur.

Duo seraphim clamabant alter ad alterum, et dicebant : Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria (Isa. vi).

Duoseraphim, quorum alter clamabat ad alterum, duo sunt testamenta, quorum alterum convenit alteri. Nam rota continetur in medio rotæ (Ezech. i), et duo cherubim sese respiciunt versis vultibus in propitiatorium (Exod. xxv). Unde utrumque testamentum consimiliter incipit illud : « In principio creavit Deus cælum et terram (Gen. i) ; » Istud :

« In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum (I Joan. v). » [Quod enim in illo minus aperte scribitur, in isto magis aperte narratur. In illo scribitur : *Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus exercituum* ; in isto narratur : « Tres sunt qui testimonium dant in cælo : Pater, Verbum et Spiritus sanctus : et hi tres unum sunt. » Præter unitatis igitur et trinitatis mysterium, quod evidenter et excellenter hæc verba commendant, etiam hodiernæ solemnitati plene simul ac

plane conveniunt. Deus enim trinus et unus, tres A
tribus locis habet exercitus. Unum, qui triumphat
in cœlo; alterum, qui pugnat in mundo; tertium,
qui jacet in purgatorio. De his tribus exercitibus
inquit Apostolus : « In nomine Jesu omne genu fle-
ctatur, cœlestium, terrestrium et infernorum (*Phil.*
ii). » Hi tres exercitus distincte clamant cum sera-
phim, *Sanctus Pater, sanctus Filius, sanctus Spiritus.*
Patri namque attribuitur potentia, quæ convenit
exercitui, qui pugnat in via; Filio sapientia, quæ
competit exercitui, qui triumphat in patria; Spiritui
sancto misericordia, quæ congruit exercitui,
qui jacet in pœna. Primus exercitus in laude, se-
cundus in agone, tertius autem in igne. De primo
legitur : « Beati qui habitant in domo tua, Domine,
in sæcula sæculorum laudabunt te (*Psal.* lxxxiii); » B
de secundo dicitur : « Militia est vita hominis super
terram; et sicut dies mercenarii, dies ejus (*Job* vii). »
De tertio vero inquit Apostolus : « Uniuscujusque
opus quale sit, ignis probabit (*I Cor.* iii). » Sane
quinque loca sunt, in quibus humani spiritus com-
morantur. Supremus, qui est summe honorum;
infimus, qui est summe malorum; medius, qui est
honorum et malorum : et inter supremum et me-
dium unus, qui est mediocriter honorum; et inter
medium et infimum alter, qui est mediocriter ma-
lorum. Supremus, qui est summe honorum, est
cœlum, in quo sunt beati. Infimus, qui est summe
malorum, est infernus, in quo sunt damnati. Me-
dius, qui est honorum et malorum, est mundus, in C
quo justi et peccatores. Et inter supremum et me-
dium, qui est mediocriter honorum, est paradisus;
in quo sunt Henoch et Elias, vivi quidem, sed adhuc

morituri. Et inter medium et infimum, qui est me-
diocriter malorum, in quo puniuntur qui pœniten-
tiam non egerunt in via, vel aliquam maculam ve-
nialem portaverunt in morte. Qui propterea mali
dicuntur, partim a malo pœnæ, partim a malo
culpæ. Licet autem quinque sunt loca, in tribus
tamen exercitus Domini commoratur. Nam qui
sunt in inferno, non pertinent ad exercitum Dei,
sed ad exercitum Zabuli, quibus tandem dicitur :
« Ite, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est
diabolo et angelis ejus (*Matth.* xxv). » Qui vero
sunt in paradiso, licet pertineant ad exercitum Dei,
per se exercitum non perficiunt, cum sint duo.
Medius autem exercitus hodie reddit laudes pro
exercitu qui triumphat in cœlo, cras fundens preces
pro exercitu qui jacet in purgatorio; pro illo reddit
laudes, qui regnat in gloria; pro isto fundit preces,
ut evadat a pœna. O quam rationabilis et salubris
est hujus observantiæ institutio. Quis enim non
libenter reddat laudes individue Trinitati, pro san-
ctis, quorum precibus et meritis nos credimus ad-
juvari, ut ubi sunt, illic simus et nos? Quis non
libenter fundat preces individue Trinitati pro mor-
tuis, cum et ipse sit moriturus; ut alii faciat in hac
vita, quod sibi vult fieri post hanc vitam? *Plena est*
igitur omnis terra gloria ejus; quia sonus solemnita-
tis istius, per quam Deus glorificatur in sanctis,
in omnem terram exivit (*Psal.* xviii), quæ sub una
solemnitate omnium sanctorum merita veneratur,
ad laudem et gloriam individue Trinitatis, quæ
vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum.
Amen.

SERMO XXXII.

IN EADEM SOLEMNITATE HABITUS IN MONASTERIO SUBLACENSI.

Mundi corde quinam sint, quomodoque iidem beati; beatitudo ut sit duplex; visionem Dei esse triplicem; quo denique pacto cor mundandum sit.

Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt D
(*Matth.* v).

Plana, sed plena sunt verba, quæ protulit Ver-
bum : facunda pariter et secunda, si tamen dili-
gentem habeant inspectorem, qui norit excutere
frumentum de palca et elicere mel de favo. Qui-
busdam quæstionibus præmissa verba pulsant ani-
mum, ut plenior concipiant intellectum. Salomon
quippe testatur : « Quis potest dicere : Mundum est
cor meum, et purus sum a peccato? » (*Prov.* xx.)
Nam « si dixerimus quia peccatum non habemus,
nosmetipsos seducimus, et veritas in nobis non
est (*I Joan.* i); » quoniam « in multis offendimus
omnes (*Jac.* iii). » Quomodo ergo beati sunt
mundo corde, si nemo potest dicere se mundum
habere cor, et purum existere a peccato? Sed aliud

est habere quam dicere, vel dicere quam habere.
Cor siquidem mundum habent viri sancti et homi-
nes justus, qui mundati sunt a peccatis mortalibus,
et a vitiis criminalibus expiati, quales erant illi,
de quibus Veritas ipsa dicebat : « Qui lotus est,
non indiget, nisi ut pedes lavet, sed est mundus
totus. Vos autem mundi estis, sed non omnes
(*Joan.* xiii). » Alioquin frustra orasset Psalmista,
cum diceret : « Cor mundum crea in me, Deus, et
spiritum rectum innova in visceribus meis. Am-
plius lava me ab injustitia mea, et a delicto meo
munda me (*Psal.* l). » Licet enim fragilis homo
non possit omnino venialibus culpis carere, quia
nec luna penitus est sine macula, et « septies in
die cadit vir justus (*Prov.* xviv), » sed fortior re-
surgit; per gratiam tamen Dei, quæ principaliter

operatur, et libertatem arbitrii, quod sane coope-
ratur eidem, potest ab offensis criminalibus absti-
nere. Mundus autem hic dicitur, non quia omnino
mundus, sed magis magisque mundandus, quia
nullus adeo mundus est in hac vita, quin mundior
possit esse in ea. « Omnem, inquit, palmitem, qui
fert fructum, purgabit eum, ut fructus plus afferat
(*Joan. xv*). » Nemo tamen dicere debet, quasi glo-
riando, se cor mundum habere, sed « qui stat, vi-
deat ne cadat (*I Cor. x*); » quia « militia est vita
hominis super terram (*Job vii*), » et ideo ante finem
pugnæ, non est de successu victoriæ gloriandum.
« Adversarius enim noster diabolus tanquam leo
rugiens circuit, quærens quem devoret (*I Petr. v*); »
pugnantque quotidie contra miserum hominem
dæmon, mundus et caro. Dæmon cum vitiis, mun-
dus cum elementis, caro cum sensibus [*al. concu-
piscentiis*]. « Beatus ergo qui semper est pavidus
(*Prov. xxviii*); » quia « timor Domini peccatum ex-
pellit (*Eccli. i*). » Unde timendum est potius et
cavendum, quam gloriandum vel præsumendum.
Sed « qui gloriatur, in Domino gloriatur (*I Cor. ii*), »
non in sublimitate, sed in humilitate, sicut gloria-
batur Apostolus dicens: « Libenter gloriabor in in-
firmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi
(*II Cor. xii*). » Nec est contrarium quod alibi di-
cit: « Gloria nostra hæc est, testimonium conscienti-
æ nostræ (*II Cor. i*). » Quia gloria illa non erat
sibi de se, sed de Deo, id est testimonium liberæ
conscientiæ, ne videlicet frustra gloriaretur de
Deo, si præsumeret contra testimonium rectæ con-
scientiæ gloriari; quemadmodum frustra glorian-
tur hypocritæ, similes sepulcris deforis dealbatis,
intus autem pleni sunt omni spurcitia, et ossibus
mortuorum (*Matth. xxiii*). Quia « Spiritus sanctus
disciplinæ effugiet fictum (*Sap. i*). » Vel: « Quis
potest dicere: Mundum habeo cor, et purus sum a
peccato? » (*Prov. xx*) quasi rarus. Quia « multi sunt
vocati, pauci vero electi (*Matth. xx*). » Pauci nam-
que sunt boni respectu malorum, quoniam « stulto-
rum infinitus est numerus, et perversi difficile cor-
riguntur (*Eccli. i*). » « Sed et delicta quis intelligit? »
(*Psal. xviii*). Unde cum dixisset Apostolus: Nihil
mihi conscius sum, statim adjunxit: « Nec tamen
in hoc justificatus sum (*I Cor. iv*). » Et ideo Psal-
mista dicebat: « Ab occultis meis munda me, Do-
mine (*Psal. xviii*). » Nam et alibi legitur: « Nemo
scit utrum dignus sit odio vel amore (*Eccli. ix*). »
Quod de prædestinatione vel reprobatione potius
intelligitur, quemadmodum Dominus loquitur per
prophetam: « Jacob dilexi, Esau autem odio habui
(*Mal. i*); » quia Deus prædestinavit Jacob; et Esau
reprobavit. Ergo *beati mundo corde, quoniam ipsi
Deum videbunt*. Sed quomodo sunt beati, qui adhuc
sunt in pugna et in miseria? Quis mundior erat
Paulo, qui tamen dicebat: « Infelix ego homo,
quis me liberabit de corpore mortis hujus? » (*Rom.
vii*). Cui consonat Psalmista, dicens: « Educ de
carcere animam meam ad confitendum nomini tuo,

A Domine (*Psal. cxli*). » Si erat infelix, quomodo
ergo beatus? Nihil est quippe sub sole, nisi vani-
tas et afflictio spiritus. (*Eccli. i*). » Miseriam enim
nostram plus experiri contingit, quam exprimi
possit. Verum duplex est beatus, una viæ, altera
patriæ. Beatus viæ consistit in spe, beatus
patriæ consistit in re [*al. merito*]. Ista consistit
in fide, illa in specie; ista consistit in merito,
illa consistit in præmio; ista consistit in gratia,
illa consistit in gloria. De hac beatitudine legitur:
« Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Do-
mini (*Psal. cxviii*). » De illa beatitudine dicitur:
« Beati qui habitant in domo tua, Domine, in sæ-
culum sæculi laudabunt te (*Psal. lxxxiii*). » Isti
ambulant, sed illi habitant; quia isti laborant,
sed illi quiescant; isti exercentur in lege, sed illi
delectantur in laude. *Beati ergo sunt mundo corde,*
sed modo per spem, tandem per rem; modo per
fidem, tandem per speciem; modo per meritum,
tandem per præmium; modo per gratiam, tandem
per gloriam: *quoniam ipsi Deum videbunt*.

B Contrarium videtur dixisse Joannes in Evangelio:
« Deum nemo vidit unquam (*Joan. i*). » Et Deus
inquit in lege: « Non videbit me homo, et vivet
(*Exod. xxxiii*). » Quibus tamen Isaias videtur
contradicere, dicens: « Vidi Dominum sedentem
super solium excelsum et elevatum (*Isa. vi*). »
Et Jacob: « Vidi Dominum facie ad faciem, et salva
facta est anima mea (*Gen. xxxii*). » Forsan aliquis
responderet et diceret, quod Deus videri non potest
secundum naturam divinam, visus est tamen se-
cundum naturam humanam, quemadmodum in-
vuit Jeremias: « Hic est, inquit, Deus noster, et
non æstimabitur alius ad alium (*Baruc. iii*). » Post
hæc in terris visus est, et cum hominibus con-
versatus est. Verum ergo est, quod « Deum nemo vidit
(*Joan. i*) » secundum puritatem et simplicitatem
divinæ naturæ; quia Deus est spiritus invisibilis.
Sed et verum est, quod visus est Deus secundum
imaginem et similitudinem humanæ naturæ, quia
factus visibilis homo. Verum ista visionis distin-
ctio ad hunc sententiæ intellectum non pertinet;
quia multi viderunt, et videbunt in Deo naturam
humanam, qui tamen nec beati fuerunt, nec erunt,
ut Herodes et Pilatus, et Judas, et Caiphas. Illi
quoque de quibus dicitur: « Videbunt, in quem
transfixerunt (*Joan. xix*); » qui non ad salutem,
sed ad damnationem videbunt; quia tolletur impius,
ne videat gloriam Dei. « Beati ergo qui non vide-
runt et crediderunt. (*Joan. xx*). Sic est ergo potius
distinguendum, quod visionum alia est corporea,
alia ænigmatica, alia comprehensiva. Corporea
consistit in sensu, ænigmatica in imagine, compre-
hensiva in intellectu. De prima dicitur: « Viderunt
oculi mei Salutare tuum. (*Luc 1*); » de secunda le-
gitur: « Videmus nunc per speculum in ænigmate
(*I Cor. xiii*); » de tertia vero subditur: « Tunc au-
tem videbimus facie ad faciem (*I Cor. xv*). » Visione
corporea nullus unquam videre potuit aut poterit

Deitatem; quia Deus non est corpus, sed spiritus. Visione autem ænigmatica Deus in præsentì videtur utcumque, non per speciem, sed per fidem, nec plene, sed imperfecte. Visione vero comprehensiva pure videtur ab angelis sanctis et animabus beatis, qui cognoscunt, sicut et cogniti sunt. Verum est ergo quod « Deum nemo vidit unquam (Joan. 1), » sed intelligendum est de visione corporea. Verum est quoque quod ait: « Non videbit me homo utique et vivet (Exod. xxxiii), » sed intelligendum est in hac vita mortali. Quod bene signatum est Moysi, qui stans in foramine petrae, posteriora Domini vidit, sed faciem non aspexit. Quia sicut homo versus a tergo scitur utique quod sit homo, sed non quis homo; ita quod Deus sit modo scimus, sed quid sit ipse nescimus. Scimus equidem quod sit Deus, sed nescimus quid sit. Dominum ergo patres antiqui viderunt ænigmatically, per quamdam videlicet similitudinem visionis humanæ, quæ vel sensui vel imaginationi potius apparebat. Sed beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Non ait de præsentì, Vident, sed de futuro, Videbunt: quia plenius et perfectius videtur in futuro. Videtur tamen et in præsentì per inspirationis, contemplationis, orationis, meditationis, lectionis, prædicationis effectum, quibus ad intuendum Deum anima sublevatur. Oportet autem mundari cor, et a criminalibus culpis, et a sæcularibus curis (21*) ne Deus lippis videatur oculis; quia, si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit; si autem nequam exstiterit, totum corpus tuum tenebrosum erit (Matth. vi). » Et ideo iste minus, ille minime lumen intueatur æternum. Nam « qui male agit, odit lucem, et in tenebris ambulat (Joan. iii). » — « Lux autem in tenebris lucet, sed tenebræ cam minime comprehenderunt (Joan. 1). » — « Obscuratum est, inquit Apostolus, insipiens cor eorum (Rom. 1); » et quo magis « quis peccat, eo magis obtenebratur, donec de tenebris interioribus projiciatur in tenebras exteriores, ubi erit fletus et stridor dentium, ubi erit vermis qui non morietur, et ignis qui non exstinguetur (Matth. xxii). »

Exeat igitur de Ægypto, qui vult sacrificare Domino in deserto, purgetur a tenebris vitiorum; quia Deus « lux est, et in eo tenebræ non sunt ullæ (I Joan. 1). » Heu si quis videret animam peccatricem, quam sit foeda, quam sit fetida, quam obscura, quam tenebrosa, profecto magis abominabilis et detestabilis appareret quam caro leprosa. Oportet etiam, ut qui Deum vult libere contemplari, mundet cor a sæcularibus curis; quia quoad fuerit divisum per actiones mundanas, et distractum per occupationes terrenas, quasi prostratum ad solum, suspicere nequit ad polum. Quod bene signatum est in Zachæo, qui cum esset princeps publicanorum, et ipse dives, volebat videre Jesum quis esset, sed præ turba non poterat, quia statura pusillus erat (Luc. xix). Prin-

(21*) Al. ut Deum libere valeat inueneri; quia qui a sæcularibus curis irretitur, luscus est, etc.

A ceps erat publicanorum, et ideo negotiis vectigalibus occupatus. Statura pusillus, quia terrenis intentus, prostratus erat in terram, nec erectus in cælum; et ideo præ turba, id est implicatione sollicitudinum sæcularium, non poterat videre Jesum quis esset, donec turbam præteriens, id est occupationes mundanas relinquens, ascenderet in arborem sycomorum, id est ad fidem vivificæ crucis accederet. De qua apprehendit cum omnibus sanctis, quæ sit longitudo, latitudo, quæ sit sublimitas, et profundum (Ephes. iii). Abigantur autem muscæ mericentes, quæ perdunt suavitatem unguenti (Eccle. x); hoc est, excludantur importunæ cogitationes, quæ contemplationis dulcedinem tollunt; et parvuli alidantur ad petram (Psal. cxxxvi), id est primi motus comprimantur ad Christum, ut anima de virtute in virtutem ascendens, Deum deorum videat in Sion (Psal. lxxxiii). Substernat itaque sibi mens universa terrena, in quibus est vanitas et afflictio, et transcendat ad investiganda cœlestia, in quibus est vera felicitas et beatitudo perfecta: considerans et admirans in illa superna curia ordines angelorum, patriarcharum cœtus, prophetarum choros, apostolorum coronas, martyrum palmas, confessorum manipulos, et virginum fructus, quiescentes in pace, gaudentes in laude, fulgentes in luce, sine timore securos, sine labore quietos, sine dolore jucundos: quanta sit illis cognitio, delectatio et dilectio; quanta sit pulchritudo, rectitudo et fortitudo; quanta sit impassibilitas, incorruptibilitas et immortalitas, quod ipse « Deus sit omnia in omnibus (I Cor. xv), » merces et præmium singulorum. Et si ad hæc investiganda mens rapitur cum quodam dulcedinis gustu, tunc utique contemplatur. Et quam dulce sit taliter contemplari, novit ille plenius, qui gustavit. Adhuc tamen dulcior quidam contemplationis est gustus, videlicet investigare complexum Patris et Filii et Spiritus sancti, qui est amor et delectatio utriusque, ab utroque procedens; sed nec posterior nec minor utroque, tanquam consubstantialis, vel coæternus utriusque. Sicut enim in Christo sunt tres substantiæ in una persona, sic in Deo tres sunt personæ in una substantia. In tribus substantiis est aliud, sed non aliud. In tribus autem personis est aliud, sed non aliud; quia tres unum sunt, quod est æternum et simplex; quia nec principium habet, nec finem, sed est principium sine principio, et finis sine fine, quasi principium sit ad finem, et finis sit ad principium. Nec habet multitudinem partium, nec habet concretionem proprietatum, quia nihil habet in se, nisi se; nec aliud est habens ab habito, nec aliud habitum ab habente: licet ipsius habentis nulli sit habitus, majus aut minus. Licet in ipso substantialiter uno sit alter et alius, videlicet Pater, et Filius, et Spiritus sanctus. In illo vero personaliter uno, quia et alterum est et aliud invenitur, prius et posterius, majus et minus, criminalibus culpis involvitur cæcus est; et qui sæ

videlicet æternum, novum et vetus : æternum Deitas, novum anima, vetus caro. Inter hæc dulce nimis et jucundum, in hoc summo et vero bono investigare potentiam, quæ cuncta creavit ; sapientiam, quæ cuncta disposuit (*Sap. viii*) ; et benignitatem, quæ cuncta gubernat. A qua, et per quam, et in qua universa consistunt, magna, pulchra et utilia. Ut per magnitudinem investigates potentem, per pulchritudinem sapientem, per utilitatem benignum. Unus tamen et idem est, qui creavit, disposuit et gubernat. In quo non est aliud potentia, quam sapientia, vel benignitas : ut sicut est unitas in natura, sic et distinctio in personis. Sed desinamus scrutari scrutinium ; quoniam « accedit homo ad cor altum, et exaltabitur Deus (*Psal. lxxiii*), » et « investigator majestatis opprimetur a gloria (*Prov. xxv*). »

Beati ergo sunt mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Comprehensiva siquidem visio est animi beatitudo perfecta ; quoniam « hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, et quem misisti Jesum Christum (*Joan. xvii*). » Perfecte namque est beatus, cui omnia optata succedunt. Et certe qui Deum videt, quidquid desiderat, habet. Delectaris in sapientia, si Deum vides, habes quod cupis ; quia Deus perfectissima sapientia est, quæ « attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit universa suaviter (*Sap. viii*). » — « In quo omnes thesauri sapientiæ et scientiæ sunt absconditi (*Col. ii*). » Delectaris in pulchritudine, si Deum vides, habes quod cupis ; quia Deus est perfectissima pulchritudo, « in quem desiderant angeli prospicere (*I Petr. i*). » Cujus pulchritudinem sol et luna mirantur. Delectaris in pace, si Deum vides, habes quod cupis ; quia ipse est perfectissima pax, quæ fecit utraque unum, cujus pax exsuperat omnem

A sensum. Delectaris in luce, si Deum vides, habes quod cupis ; quia Deus est perfectissima « lux, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (*Joan. i*), » et ipse habitat lucem inaccessibilem (*I Tim. vi*). » Delectaris in fortitudine, si Deum vides, habes quod cupis, quia Deus est perfectissima fortitudo. Cui nihil est impossibile, cujus voluntati nihil resistit, qui est fortis et potens super omnes deos. Si delectaris forsitan in dulcedine, ipse est summa dulcedo, de quo dicit Scriptura : « Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te (*Psal. xlii*). » « Gustate, inquit, et videte quoniam suavis est Dominus, dulcis et rectus, benignus et pius (*Psal. xxxiii*). » Quid autem moramur in singulis ? Quidquid boni desideras, si Deum vides, habes in eo. Qui cum sit summum bonum, in ipso est omnium plenitudo bonorum, quem si vides, et comprehendis ; si comprehendis, et habes. Propter hoc summum bonum adipiscendum et obtinendum deseruistis sæculum, et eremum elegistis, non quamcunque, sed illam videlicet, quam pater et patronus noster B. Benedictus elegit, in qua monasticam vitam constituit et monasterium ordinavit, cujus utique statuta [*al. regulam*] non solummodo propter votum, sed etiam propter locum tenemini custodire. Quocirca, fratres, mundate cor vestrum, ut Deum videre possitis. Cor autem mundandum est scopis illis, quibus mundata est domus illa, de qua spiritus immundus exivit, quam postea scopis mundatam et ornatam invenit. Bona scopa est pœnitentia, bona eleemosyna, bona jejunium, bona oratio, bona vigiliæ. His utique scopis domos vestri cordis mundetis, ut Deum videre possitis. Ipso præstante, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

INNOCENTII III PAPÆ

SERMONES

In natalitiis et festis sanctorum apostolorum, martyrum, confessorum ac Virginum, quos Communes vocant.

SERMO PRIMUS.

DE APOSTOLIS.

De singulari prærogativa, honoratione ac veneratione apostolorum, et de tribus præcipue quæ illorum commendant honorabilem principatum.

*Nimis honorati sunt amici tui, Deus, nimis confortatus est principatus eorum (*Psal. cxxviii*).*

In quo plus posset quispiam honorari, quam ut

D veri Dei veraciter appelletur amicus ? Si enim honorificum reputatur et inter amicos terreni regis adscribi, quanto plus debet honorabile reputari